

SRI RAMA PATTABHISHEKAM

OF

MAHALAKSHMI

ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿರಚಿತಂ

ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ

EDITED WITH NOTES BY

M. A. RAMANUJA IYENGAR.

Second Edition of No. 15

of the Karnataka Kavyamanjari Series.

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200593

UNIVERSAL
LIBRARY

ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿರಚಿತಂ

ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ

(ವಾರ್ಧಿಕಪಟ್ಟದಿ)

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ

ಮಂ|| ಅ|| ರಾಮಾನುಜೈಯಂಗಾರ್ಯರಿಂದ
ಪರಿಶೋಧಿತವಾಗಿ,

ಅವರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಟೀಕೆಯೊಡನೆ

ಮಂ|| ಅಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಬಿ. ಎ. ಇವರಿಂದ

ಮೈಸೂರು

ವೆಸ್ಟಿಯರ್ ಮಿಷನ್ ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

COPYRIGHT

FIRST EDITION—1897

SECOND EDITION (REVISED AND ANNOTATED)—1924.

Registered according to Act XXV of 1867.

All Rights Reserved

BY

THE PUBLISHER, M. AJI. NARASIMHACHAR, B.A.

KARNATAKA KAVYA KALANIDHI OFFICE,

MYSORE.

ಪೀಠಿಕೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದಾಕೆಯ ಹೆಸರು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಈಕೆಯು ತಾನು “ಚಾವಡಿ ರಂಗಭಟ್ಟನ ಆತ್ಮಜೆ” ಎಂದೂ, ಉಡುಪಿಯ ಸ್ಥಳದವಳೆಂದೂ, “ಕನ್ನಡಿತಿ ಚೆಂಗಲದೇವಿಯ” ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಇದನ್ನು ಬರೆದಂತೆಯೂ ಗ್ರಂಥಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈಕೆಯು ತಾನು “ಕನ್ನಡಿತಿ”¹ ತನ್ನ ತಂದೆ “ರಂಗಭಟ್ಟ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ರಾಮನ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಅದ್ವೈತಮತರೀತ್ಯಾ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸ್ಮಾರ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕ ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈಕೆಯು ಹರಿಹರರಿಗೆ ಅಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.² “ಕನ್ನಡಿಯೊರೆದ ನುಡಿಯೆಂದಿದಂ ಭಾವಿಸದೆ | ಕನ್ನಡಿಗನೊರೆದ ನುಡಿಯೆಂದು ಸಂಭಾವಿಪುದು | ಕನ್ನಡಿಗನೇಕ ಪೆಸರಿದೊಡೇನಕ್ಕು ಫಲ ಮೆಸೆವ ಮೊಗಗಾಣ್ಣುದಲ್ಲೇ ||”³—ಕಾವ್ಯಪಠನದಿಂದಂಟಾಗಬೇಕಾದ ಫಲವು ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹಂಗನು ಬರೆದರೇನು, ಗಂಡನು ಬರೆದರೇನು ಎಂದೂ, “ನಿಂದಿಸುವ ಜನರ ದುರ್ವಾಕ್ಯಮಂ ಕೇಳ್ವು ಮನ | ಗುಂದಿ ಮಾಣ್ಣನೆ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಂ ಕವಿ ||”⁴ ಎಂದೂ, “ಪೊಂದದತಿವರ್ಣಮೆಸೆದಿದೊಡಮುಲಂಕಾರ | ದಿಂದೆ ಶೋಭಿಸದೊಡಂ ರಾಮನಾಮಾಮೃತದ | ಬಿಂದಿಗೆಯಿದೆನೆ ಬಹುದೆ ದೂಷಿಸುವ ದೂಷಕಂ ದೋಷಕಂ ಭಾಗಿಯಪ್ಪಂ ||”⁵ ಎಂದೂ, “ಬುಧರೊಲ್ವು ಕೈಕೊಳ್ಗೆ ತಿರ್ದುಗೆ ಕೃತಿಯೊ | ಇಧಿಕ ದೋಷಂಗಳೇನಾನುಮುಳ್ಳೊಡೆ ಕಥಾ ಸುಧೆಯನೀಂಟುಗೆ ||”⁶ ಎಂದೂ, “ಕೊಟ್ಟುತುದಿಮರನೊಳಿಹ ಪಣ್ಣಿ ಗುಣು ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು | ಮುಟ್ಟಿಕೊಯ್ದಪನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಂ ಕೈನಿಳ್ಳಿ | ದಿಟ್ಟಿಸುತ ನೆಗೆಯಲುಜ್ಜುಗಿಪ ವಾಮನನಂತೆ ಕವಿತಾಸುಲಕ್ಷಣಗಳ | ಗುಟ್ಟನಹಿಯದೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಹ ಕೃತಿಗೆ ಮನ | ಗೊಟ್ಟಳೆಂದೆನ್ನ ನಗೆಗೀಡುಮಾಡದೆ ಜಗದಿ | ಪುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಮನದ ಬಯಕೆ || ಪಿರಿದೆಂದು ಮನ್ನಿಪುದೆಂದು ಸರ್ವಜನರು ||” “ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗಿರುವ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಂಕೆಯನ್ನು

¹ ಸಂಧಿ ೨. ೮ ನೆಯ ಪದ್ಯ. ² ನಾಂದೀಸಂಧಿ ೧, ೩ ; ೫-೬೨.

³ ಸಂ. ೨. ೮.

⁴ ಸಂ. ೨. ೬.

⁵ ಸಂ. ೨. ೧೦.

⁶ ಸಂ. ೨. ೪. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

ಸೂಚಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾರ್ಥ್ಯ ಸಾಲದೆಂಬ ನೈಚ್ಯಾನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈಕೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿತ್ತೆಂಬುದು ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಕೆಯು ಸ್ಮರಿಸಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧುನಿಕನಾದ ಷಡಕ್ಷರಿಯು ೧೭ ನೆಯ ಶತಮಾನದವನಾದುದರಿಂದ ಈಕೆಯು ೧೭ ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಈಚಿನವಳಾಗಿರಬೇಕು. ವಾಸುದೇವ, ಅಚ್ಯುತ, ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣರು ಯಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ನಂದಿಯೆಂಬವನು ಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದ ನಂದೀಶನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇವಳು ೧೮ ನೆಯ ಶತಮಾನದವಳಾಗಿಯೋ, ನಂದಿಧಂದ ಸ್ವನ್ನು ಬರೆದವನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದವಳಾಗಿಯೋ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿತಕೆ, ಬಿರುದನುಂ, ಈರೇಳ್ಕಾಲಂ, ಯುದ್ಧಮಾಡು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೈಗೈ ಎಂಬ ಧಾತು, ಇತ್ಯಾದಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ೧೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವಳೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ.

“ ಪುರಾಣಮಿತ್ಯೇವ ನ ಸಾಧು ಸರ್ವಂ ನ ಚಾಪಿಕಾವ್ಯಂ ನವಮಿತ್ಯವದ್ಯಂ |

ಸಂತಃ ಪರೀಕ್ಷ್ಯಾನ್ಯತರದ್ಭಜಂತೇಮೂಢಃ ಪರಪ್ರತ್ಯಯನೇಯಬುದ್ಧಿಃ || ”

ಎಂದು ಕಾಳಿದಾಸನು ಹೇಳಿರುವ ರೀತ್ಯಾ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಅಧುನಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಯಾವ ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಮೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸರ್ವಶ್ಲಾಘ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಕಥೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಬೇಸರಿಕೆ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ; ಔಚಿತ್ಯವರಿತು ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಾಡಿದೆ. ನಾಂದೀ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಮೂಲಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿದೆ. ಯಮಕವನ್ನು¹ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ಅನುಪ್ರಾಸಗಳನ್ನು² ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಯ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯೂ, ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಉತ್ಕೇಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನು³ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರ

¹ ಸಂಧಿ ೧-೫, ೭ ; ೨-೧ ; ೩-೨೬, ೨೭, ೩೮ ; ೫-೮೧, ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

² ಸಂಧಿ ೪-೯ ; ೧-೪ ಇತ್ಯಾದಿ.

³ ಸಂಧಿ ೩-೧೪. ೧೬, ೧೯ ; ಸಂಧಿ ೫-೩೪, ೩೬, ೩೭, ೩೮, ೫೫, ಇತ್ಯಾದಿ.

ವರ್ಣನೆಯೂ, ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತ ಸೀತೆ ಕೈಕೆ ಸುಮಿತ್ರ ಕೌಸಲ್ಯೆ ಹನುಮಂತ ಇವರುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವಪ್ರಕಾರಗಳ ವರ್ಣನೆಯೂ ಯಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಾನೆ ಅಪಹರಿಸದು. ಈ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಜೈಮಿನಿಭಾರತ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಾಲಿತ್ಯವು ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿ ತಿರಿಚು ಮುರಿಚು ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಈಕೆಯು ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾಳೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಹೊರಟು, ನಂದಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭರತನನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನೊಡನೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು, ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದನು ಎಂಬುದೇ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾನಾರ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಅದಿಶೇಷನು ವಾತ್ಸರ್ಯನ ಬುಷಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಸ್ತೀಜನ ವಿರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಗ್ರಂಥ.

ಮೈಸೂರು.

29-7-24

ಮಂ|| ಅ|| ರಾ||

ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿರಚಿತಂ ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ

(ಪಾರ್ಥಿಕ ಪಟ್ಟದಿ)

ನಾಂದೀಸಂಧಿ.

ಶ್ರೀಮದಚರಾತ್ಮಜಾನನಕೈರವಾಬ್ಬಂ ನಿ |

ರಾಮಯಂ ದಿವ್ಯಕೇಶಂ ರಾಜಶೇಖರಂ |

ಸಾಮಗಾನಪ್ರಿಯಂ ಹರಿಸುತಾಹಿತನಕ್ಷಿನಾಲಂಕೃತಾಂಗಂ ಶಿವಂ ||

ಕಾಮಮುಖ್ಯಾರಿವರ್ಗಧ್ವಂಸಿ ಭೂತಪತಿ |

ಭೀಮವಿಕ್ರಮಿ ಪುಣ್ಯಜನವಂದಿತಂ ಸದಾ |

ರಾಮನೋದೀಗೆಮಗೆ ಕಾಮಿತಾರ್ಥಂಗಳಂ ಮಂಗಳಂ ಗೋತ್ರೇಶ್ವರಂ ||೧||

ರಾಗಮಣಿರುಚಿರಾಜಿತೋತ್ತಮಾಂಗಂ ಸುಪು |

ನ್ನಾಗಾಚ್ಛಪುಂಡರೀಕಾಕಲಿತಪದನಮಿತ |

ಭೋಗಯೋಗ್ಯಾಶ್ರಯಂ ಭುವನಗರ್ಭಂ ವಂಶಶೋಭಿತಂ ಹೈಮಕಟಕಂ ||

ರಾಗರಸಯುತನಮಲಘನರೂಪನಚಲಂ ಸು |

ರಾಗಮೋನ್ಮಿಲಿತಪ್ರದೇಶನನಿಶಂ ನಿರ್ಜ |

ರಾಗರನೋಡರ್ಚುಗೆಮ್ಮಖಳರ ಮನೋಭೀಷ್ಮಮಂ ಕೂರ್ಮಯಿಂ ಭೂಧರಂ ||೨||

ಮಲವಿನಾಶಂ ಬಾಡಬಾಶ್ರಯಂ ಸತ್ತ್ವಸಂ |

ಕುಲಯುಕ್ತನಧಿಕಗುಣಗಂಭೀರನನಿಮಿಷಾ |

ಕಲಿತಾನ್ತರಂಗಂ ಸದಾಹಿಮಕರಾಂಕರಾವಣ್ಯಪ್ರಭಾವಸ್ಥಿತಂ ||

ಚಲದಭ್ರಗಂಗಾನ್ವಿತಂ ಸ್ವೈರನಭವನಿ |

ಸ್ತುಲಿತಶುಭ್ರಾನಂತಮಣಿಶೋಭಿತಂ ಭೂತ |

ಕುಲಜಾತನಾಥವಾಸಾಸ್ಪದಂ ಮಾದೈಮಗೆ ಶ್ರೇಯಮಂ ಶ್ರೀಶಂಕರಂ ||೩||

ಚಂಚರಾಯತನೇತ್ರೈ ಕಪಿಮುಖಸ್ತುತಿಪಾತ್ರೈ |
 ಪಂಚಮಸುವಾಣಿ ಫಣಿವೇಣಿ ಕರ್ಪಾಣಿ ದೇ |
 ವಾಂಚಿತಪದಾಬ್ಜಾತೈ ಗೋತ್ರಾತ್ಮಜಾತೈ ವಿಖ್ಯಾತೈ ಲೋಕೈಕಮಾತೈ ||
 ಚಂಚರಾಲಕಿ ರಾಜವದನೈ ಗುಣಗಣನದನೈ |
 ಪಂಚಾಸ್ಯಮಧೈಯಕ್ಷರವಿದ್ಯೈ ನಿರವದ್ಯೈ |
 ವಾಂಛಿತವನೀ ಮಾನಿನೀ ಮಾನಿಪಂತೆನ್ನ ಕಬ್ಬಮೆಂದುಂ ಧರೆಯೊಳು ||೪||

ದ್ರಾವಕಂ ವಿನತಾತ್ಮಬಂಧ್ವಸಚ್ಚರಿತನಿ |
 ದ್ರಾವಕಂ ನಾಗಾವೃತಾಂಗಂ ದಯಾಸಮು |
 ದ್ರಾವಕರಕಂ ದೀರ್ಘನಾಸಿಕನಮೋಘಂ ಸುವರ್ಣಪಕ್ಷಪ್ರಭಾವಂ ||
 ಭಾವರಹಿತಂ ಬುಧಜನಾಘವಂದಿತಪದನ |
 ಭಾವಜನ್ಮಂ ವಿನಾಯಕನೈಮ್ಯಗಾವಗಂ |
 ಭಾವಶುದ್ಧಿಯನಿತ್ತು ಕೃತಿಗೆ ನಿರ್ವಿಘ್ನತೆಯನೇಸಗಿ ತಾನೊಲಿದು ಪೊರೆಗೆ ||೫||

ಯತಿಗಣಾಶ್ರಯಮೆನಿಸಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥಭಾವದಿಂದ |
 ದತಿಸಾಲಂಕಾರಮೊಪ್ಪೆ ಜೀವಾಕ್ಷರಸು |
 ಗತಿಗೀರ್ತಿಯಾಗಿ ನವಪದಪುಂಜರಂಜಿತಮನೋಜ್ಞಮೆನಿ ಕೈವಲ್ಯದ ||
 ನುತಸುಕೃತಪದ್ಯಾವಳಿಯೆ ಇದೆನಿಸುತ್ತೆ ವನು |
 ಮತಿಗೆ ವಿಬುಧರ್ಥಳಿಂ ಸಂಭಾವ್ಯಮಾಗೆ ಭಾ |
 ರತಿಯೊಲಿದಜಸ್ರಮೆನಗಿಷ್ಟಾರ್ಥಮಿತ್ತು ತಾನಿರ್ಕೆ ಮಜ್ಜಿಹ್ವಾಗ್ರದಿ ||೬||

ನಮುಚಿಸೂದನನಿಗೆ ಸುಖನಾಗಿ ಪ್ರೇಮದಿಂದ |
 ನಮುಚಿಸೂದನಮುಖ್ಯದಿವಿಜರ್ಕಳಂ ಪೊರೆದ |
 ನಮುಚಿತದೆ ಲೋಕೇಶನೆನಿಪ ವಿಧಿಯಂ ಸುಗುಣನಿಧಿಯಂ ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ||
 ಕಮಲದಲೆಯೊಳ್ ಮಲಗಿ ಪಕ್ಕಿಯನಡರ್ದು ನಿಜ |
 ಕಮಲೆಯೊಡನನುದಿನಂ ಮೆಚಿದಿರ್ಪ ಭಕ್ತಹೈ |
 ತ್ಯಮಲಾಸನಂಗೆ ಭವವಾರಿನಿಧಿತಾರಕಬ್ರಹ್ಮಂಗೆ ಮಣಿವೆನೆಂದುಂ ||೭||

ಮಾರಹರನಂಶವೆನಲಂಬಿಕಾತ್ಮಜನಾಗಿ |
 ವಾರಿಧಿಯನುತ್ತರಿಸಿ ಲಂಕೆಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಪರ |
 ನಾರಿಯಂ ಬಯಸಿದಸುರನ ಗರ್ವಮಂ ಮುಚಿದು ಕಾಲಾದಿಖಳರ ಮಡುಕಿ ||

ವೀರಸೇನಾನಿಕರಮೆಸೆವ ಪೊಬಲರಿಪಿ ತಾಂ |

ಸಾರುತೀಶಂಗೆಜಗಿದರಿಭಯಂಕರತಾರ |

ಕಾರಿ ಮಿಗೆ ಮಾಡ್ಯಮಗೆ ಶ್ರೀಶೈವಸಂಪದವನುದಿನಂ ಕೂರ್ಮವೆತ್ತು ||೮||

ಮಿಗೆ ಮಾಧವಗೆ ಮಿತ್ರನಾದೆ ಮೈದೋಜದೀ |

ಜಗದೊಳ್ಲೆಲ್ಲೆಯುಂ ಚರಿಸಿ ಭೂಭೃದ್ವರರ |

ಪಗೆಗೊಂಡು ಸಂಹರಿಸಿ ಶೇಷರಾಜರಿಗಹಿತನಾಗಿ ಜನವಡೆದೆ ಬಿಡಕ ||

ಸೊಗಸಿನಿಂ ಪ್ರಮದಾಳಿಗನುಚರನೆನಿಸಿ ಜನರ |

ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಾಮಿತವ ಪೊರೈಸುತಿಹ ಸಮಾ |

ಶುಗನೆಯೆನ್ನಂ ಪೊರೆಯವೇಡ್ಯಂದು ಬೇಡುತಿಹ ನಿಂ ಸದಾಗತಿಯಹುದೆಲೈ ||೯||

ಇಂತು ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದೊಳ್ ನಾಂದೀಸಂಧಿ ಮುಗಿದುದು.

ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿ

ಹರಿಗೆಜಗಿ ಸೋಮನಂ ನುತಿಸುತ ಮನಂದಣಿಯೆ |

ಹರಿವಾಹನನ ಬಲಂಗೊಂಡು ಹರಿಪುತ್ರರಂ |

ಹರಿಸುತಾದ್ಯರ್ಗ ತರವಾಗಿ ಗುರುಕವಿಬುಧರ ಪದಕಮಲಮಂ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ||

ಹರಿಗೆಜಗಿ ಸೋಮನಂ ನುತಿಸುತ ಮನಂದಣಿಯೆ |

ಹರಿವಾಹನನ ಬಲಂಗೊಂಡು ಹರಿಪುತ್ರರಂ |

ಹರಿಸುತಾದ್ಯರ್ಗ ತರವಾಗಿ ಗುರುಕವಿಬುಧರ ಪದಕಮಲಮಂ ಧ್ಯಾನಿಸೆಂ ||೧||

ಪೆತ್ತಯ್ಯನಯ್ಯನಿಂದನುದಿನದೊಳುಪ್ಪನ್ನ |

ವಿತ್ತು ಪೊರೆದವನಯ್ಯನಿಂದಾತನಿಂದಮಾ |

ಪತ್ತಿಗೊದವಿದ ಭಟಂ ವಿತನನ್ನದಾತನಾಪದ್ವಾಂಧವಾದ್ಯರಿಂದೆ||

ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನು ಗುರುವಿಂತೆಂಬರೆನಗೆ ಧರೆ |

ಯತ್ತಣಿಂದೋರೊರ್ವರೊಂದೊಂದನುಪಡೇಶಿ |

ಸುತ್ತ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಾವನೆಯತ್ತರನಿಬರೆಲ್ಲರ್ ಗುರುಗಳೆಂದೆಜಗುವೆಂ ||೨||

ವ್ಯಾಸ ವಾರ್ತಿಕಿ ಜೈಮಿನಿ ಪಿಂಗಳಾಖ್ಯರಂ |
 ಲೇಸಿನಭಿನಮಿಸಿ ಭವಧೂತಿ ಶೂದ್ರಕ ಕಾಳಿ |
 ದಾಸ ಬಾಣಾದಿ ಸಕ್ಕದ ಕಬ್ಬಿಗರ ನೆನೆದು ಕರ್ಣಾಟಕವಿಗಳೆನಿಪ ||
 ಭೂಸುರೋತ್ತಮ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ ಕೇಶವ ನಂದಿ |
 ವಾಸುದೇವಾಚ್ಯುತ ಪಡಕ್ಷರಿ ದಿಗಂಬರವಿ |
 ರಾಸ ಕವಿರುದ್ರ ವೇಂಕಟ ಕೃಷ್ಣರಭಿಮತವನನುಸರಿಸುತುರ್ವಿನಿದನು ||೩||

ತೊಟ್ಟ ತುದಿಮರನೊಳಿಹ ಪಣ್ಣಿಗುಣಿ ಬಾಯ್ವಿಟ್ಟು |
 ಮುಟ್ಟಿ ಕೊಯ್ದು ಪೆನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂ ಕೈನಿಳ್ಳಿ |
 ದಿಟ್ಟಿಸುತ ನೆಗೆಯಲುಜ್ಜುಗಿಪ ವಾಮನನಂತೆ ಕವಿತಾಸುಲಕ್ಷಣಗಳ ||
 ಗುಟ್ಟನಜುಯದೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಹ ಕೃತಿಗೆ ಮನ |
 ಗೊಟ್ಟಿಳೆಂದೆನ್ನ ನಗೆಗಿಡುಮಾಡದೆ ಜಗದಿ |
 ಪುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಮನದ ಬಯಕೆ ಪಿರಿದೆಂದು ಮನ್ನಿಪುದಿದಂ ಸರ್ವಜನರು ||೪||

ಅಂಬಿಗನ ಪಟವಾತನೊಡಿದೊಡೆ ಬಟಿಕ ಬಿಯ |
 ದಂ ಬರೆದ ಕಬ್ಬುಮಂ ಪರಿಸಿದೊಡೆ ಬರ್ಕುಮೆ ಕು |
 ಟುಂಬನ ಬಯಲ್ನುಡಿಯನಜುತೊಡೆ ಸುಪಾಂಡಿತ್ಯಮಿಂತೆನರೈನ್ನ ಕಾವ್ಯಂ ||
 ಇಂಬಾಗದೆಂದುಮುಖನವಕಾವ್ಯಕರಕೃತಿಗಿ |
 ದೆಂಬುದೇನಾಶ್ಚರ್ಯಮನ್ಯಪ್ರಬಂಧಗಳ |
 ಹಂಬಲಜುಯೆನು ದೈವಮಲ್ಲದೆನಗಿಲ್ಲ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಸದ್ಬೋಧಕಂ ||೫||

ನಿಂದಿಸುವ ಜನರ ದುರ್ವಾಕ್ಯಮಂ ಕೇಳ್ದು ಮನ |
 ಗುಂದಿ ಮಾಣ್ಣನೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಂ ಕವಿ ಗುಮ್ಮ |
 ನಂದುದಿಪ ನೇಸಲಿಂ ಕಂಡು ದನಿಗುಡಲರ್ಕನೇಂ ಕಿರಣಮಡಗಿಸುವನೇ ||
 ಪೊಂದದತಿವರ್ಣಮೆಸೆದಿದೊಡಮಲಂಕಾರ |
 ದಿಂದೆ ಶೋಭಿಸದೊಡಂ ರಾಮನಾಮಾಮೃತದ |
 ಬಂದಿಗೆಯಿದೆನೆ ಬಜುದೆ ದೂಷಿಸುವ ದೂಷಕಂ ದೋಷಕಂ ಭಾಗಿಯಪ್ಪಂ ||೬||

ಮೃದುಪದಾನ್ವಿತೆ ಮಂದಗತಿ ಮಂಜುಭಾಷೆ ಭಾ |
 ಸ್ವದಮಲನಸಂಧಿಶೋಭಿತೆ ವರ್ಣಯುಕ್ತೆ ಪ |
 ಟ್ಪದವೇಣಿ ನವರಸಧರಿತೆ ಸಚ್ಚರಿತೆ ಸುನಯನಾತಿಕರಿಸಸ್ವಭಾವೆ ||

ಚದುರೆ ಕನ್ನಡಜಾಣಿ ಸತ್ಕಳಾಕೋವಿದರ |

ಹೃದಯಮಂ ತೋಷಿಸುವಳೆನೆ ರಸವಿಹಿನರಿಂ |

ಗೊದಗುವಳೆ ದೈವಗತಿಯಿಂದೊರ್ಮೆ ಲಭಿಸಿದೊಡಮೇಂಗೆಯ್ಯರಾಗಾಂಪರು ||೭||

ಕನ್ನಡಿಯೊರೆದ ನುಡಿಯಿಂದಿದಂ ಭಾವಿಸದೆ |

ಕನ್ನಡಿಗನೊರೆದ ನುಡಿಯೆಂದು ಸಂಭಾವಿಪುದು |

ಕನ್ನಡಿಗನೇಕ ಪೆಸರಿದೊಡನಕ್ಕು ಫಲಮೆನೆವ ಮೊಗಗಾಣ್ಣುದಲೆ ||

ಚೆನ್ನನೊರ್ವಂ ಮರುಳನಾದೊಡೇಂ ವಿತ್ತಸಂ |

ಪನ್ನೆ ತಾಂ ಬಂಜೆಯೆನಿಸಿದೊಡೇಂ ಕನ್ನಡದೊ |

ಳೆನ್ನ ಕಬ್ಬಂ ಬರೆಯೆವಟ್ಟೊಡೇಂ ಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಸತ್ಕಥೆಗಳೆನೆಯೆ ||೮||

ಮೂಲವಟಿಸದೆ ವೃದ್ಧಿಯನೆ ಬಹುಪದಾರ್ಥಕನು |

ಕೂಲಮಂ ಗೆಯ್ಯು ಮುಣಶೇಷಗಳ ಭೇದಿಸುತೆ |

ಕಾಲಕರ್ಮಗಳ ಬಿಡದನುಸರಿಸಿ ನಿತ್ಯಕರ್ತೃ ಕ್ರಿಯೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೊಳು ||

ಮೇಲೆನಿಸಿ ಸತ್ಕೃತಿಯೆನಗೆ ಮಾನ್ಯನಹನಂತೆ |

ವೇಲೆನೆಯೆ ಮೃದುವಚನಚಯದಿಂದೆ ಸಂತತಂ |

ಮೇಲದಙ್ಗುಲೇಕವಚನಕ್ರಮವ ಪಿಡಿರಲೃವನ ಮತಿ ವಿಸ್ತರಿಪುದು ||೯||

ಬಕನ ಗುಣವೊಂದು ಮರ್ಕಟನದೊಂದಜನ ಮೂ |

ಷಕನ ಲಕ್ಷಣಗಳೊಳಗೊಂದೊಂದು ಮೇಣ್ ಪಿಪ್ಪಿ |

ಲಕನ ಶುನಕನ ಮಾನಸೌಕಸನ ಚಿತ್ರಕಾಯನ ಗುಣಗಳೊಳಗದೊಂದು ||

ಪಿಕನ ಚಿತ್ರಕನ ಮರುಳನ ವಿದೂಷಕನ ವ |

ರ್ತಕನ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳೊಂದೆರಡಣಿಂದೆನೆಯೆ |

ಲಕಳಂಕಕೀರ್ತಿಯಿಂದೊಪ್ಪಿರ್ಪನಾಕವಿಯೆ ಲೋಕಮಿರ್ಪನ್ನೆವರೆಗಂ ||೧೦||

ಬುಧರೆಲ್ಲರೊಲ್ಲ ಕೈಕೊಳ್ಳಿ ತರ್ಮಗೆ ಕೃತಿಯೊ |

ಳಧಿಕದೋಷಂಗಳೇನಾನುಮುಳ್ಳೊಡೆ ಕಥಾ |

ಸುಧೆಯನೀಂಟುಗೆ ಧಕ್ತವೃಂದಮುಖಮಾನಿಗಳ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿರ್ಕೆ ನಿಚ್ಚಂ ||

ಅಧಿನಾಥರೆಂತುಮಾಶ್ರಯಮನಿತ್ತೆಸಗೆ ನವ |

ಮಧುರರಸಯುರಿಯ ರಸಿಕರ್ ಶೋಧಿಸುತ್ತಿರ್ಕೆ |

ವಿಧುಪುರದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹರಂ ಕಬ್ಬಿಗರ ಕುಲಮಂ ಪೊರೆಗೆ ಸಂತತಂ ||೧೧||

ಇಂತು ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದೊಳ್ ಪೀಠಿಕಾಸಂಧಿ ಮುಗಿದುದು.

ಮೂಱಿನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಸೂಚನೆ || ಶೇಷಮಿಲ್ಲನೆ ರಾಮಚಂದ್ರಮನ ಪಟ್ಟದ ವಿ |
 ಶೇಷದಿತಿಹಾಸಮಂ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಂಗಾದಿ |
 ಶೇಷನಪ್ಪಾಹಿಕುಲಪೋಷನಪರಿಮಿತಸಂತೋಷದಿಂದೊರೆದನಂದು ||

ನೃಪಮಾನಸನಾಗಿ ಸತ್ಯಧಾಕೌತುಕವ |
 ವಿಸ್ತರಿಪರಾರೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ ನಡೆದು ನಾ |
 ಗಸ್ತೋಮಮಧ್ಯದೊಳು ರಂಜಿಪ ಮಹಾಶೇಷನಂ ಕಂಡು ದೈನ್ಯಮನೆಯೆ ||
 ಮಸ್ತಕವನಿಬುಕಿ ಬಸಗೊಂಡನಾತನೊಳಾದಿ |
 ವಸ್ತು ರಘುವರನ ಮೂರ್ಧಾಭಿಷೇಚನಸ |
 ಮಸ್ತಚಾರಿತ್ರಮಂ ಪೇಟ್ಟು ತನ್ನಂ ಪೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಂ ||೭

ಪೊತ್ತೆ ಭೂತಳಮಂ ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥದಿಂ |
 ದಿತ್ತೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೊಡಲ ತಲ್ಪಮನೆ ಧರ್ಮಕೆರೆ |
 ಸುತ್ತಿಕೊಂಡೈ ಮಂದರಾದ್ರಿಯಂ ಪ್ರಗ್ರಹದೊಲಮರರೇನಿತ್ತರೆನಗೆ ||
 ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯ ಗೆಯ್ದು ರಾಮಚಾರಿತ್ರಮಂ |
 ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಪೊರೆದೊಡಾಗದೆ ಪೇಡನಲ್ಕೆ ಬಟಿ |
 ಕುತ್ತಮಾಂಗವನೆತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮೆಯ್ದಡವಿ ನಾಗೇಂದ್ರನಿಂತೆಂದನು ||೮

ಉಪಚಾರಮೇಕೆಮಗೆ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನೆ ಕಥೆಯ |
 ನುಪದೇಶಗೈಯ್ದೊಡದು ಸುಕೃತಮಂತ್ಲದಿದ |
 ನುಪಕಾರಮೆಂದು ಬಗೆಯಲ್ಪಹುದೆ ನಿನಗನುಭವಂ ತನಗೆ ತೋಷಮಹುದು ||
 ಉಪಲಬ್ಧಮಕ್ಕು ಸುಜ್ಞಾನಗಿರಿಶಿಖರಮಿ |
 ನ್ನುಪಜೀವನಂ ತಾಪಸೌಘಕೆನೆ ಶಂಕೆಯೆಂ |
 ಬುಪರಾಗಮಂ ಕಳೆದು ಚಿದ್ಭಾನುಕಿರಣಮಂ ಪ್ರಸರಿಪುದು ರಾಮಚರಿತಂ ||೯

ಕಡೆಯ ಪಾಲ್ಗಡಲನಮೃತಂ ಪುಟ್ಟುವಂತೆ ತೇ |
 ದೊಡೆ ಚಂದನಂ ಸುಗಂಧಮನೀವ ತೆಡಿದೆ ಪುಟ |
 ಕಿಡೆ ಕಾಂಚನಂ ಕಾಂತಿ ಪೆರ್ಬುವೊರ್ ಕರ್ಬುಗೋಲಂ ವಿಟಿದು ಕಾಸರೊಡನೆ

ಗುಡಮೆನಿಸುತಧಿಕಮಧುರಂಗುಡುವ ಪರಿಯೊಳೆಡೆ |

ಬಿಡದೆ ಶ್ರೀರಾಮಚರಿತಾಮೃತವ ಮಥಿಸರೈ |

ಪಡೆವೆವೆರೆ ಸುಜ್ಞಾನಪಿಂಡಮಂ ಬಂಡಮಂ ಸವಿಯರೆನಿತಿನಿದೊ ಬಚಕ ||೯||

ಆಲಸ್ಯಮಿಲ್ಲಮೆನಗುತ್ತವಂ ಪೊಣತು ಶ್ರೀ |

ರೋಲನಭ್ಯುದಯಚಾರಿತ್ರಮಂ ವರ್ಣಿಸರ್ |

ಸಾಲದೀನಾಲಗೆಗಳೆಂಬುದೊಂದೇ ಚಂಚಲಂ ಮನದೊಳಲ್ಲದಿನ್ನು ||

ಆಲಸಾದೊಡೆ ನಾಧ್ಯಮಪ್ಪನಿತು ಪೇದ್ವ ನರ |

ಲೀಲೆಯಿಂ ಬಳರ ಸೈಮಿನಿಗಟ್ಟಿ ವಿಧಿ ದೇವ |

ಪಾರಾದಿಸುರರ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಗಡ ! ಹರಿಗೆನಿತು ಕರುಣಮೋ ತನ್ನವರೊಳು ||೧೦||

ರಾವಣಾದ್ಯರ್ ಮಡಿಯೆ ಪೌರಜನಮೆಯ್ದೆ ಸಂ |

ಭಾವಿಸರ್ ಶರಣಂಗೆ ರಾಜ್ಯಪದಮಂ ಶಶಿವಿ |

ಭಾವನುಗಳಿರ್ಪನಕ ನೆರೆಗೊಳಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಂ ವಿರಚಿಸಿದನು ||

ದೇವದುಂದುಭಿ ಮೊಟಗೆ ಸೋಗಗಣ್ಣು ಬರೆಯರ್ |

ಭಾವದಿಂ ನಲಯೆ ಪೂಮದೆಗಟ್ಟೆಯೆ ಬಚಕ ಸು |

ಗ್ರೀವಜಾಂಬವಮುಖ್ಯರುಲದರೆಣಿಗಾಣವೀರಾಘವನ ವಚನಕೆಂದು ||೧೧||

ಶಶಿಧರಾನನೆಯನಂಗೀಕರಿಸುತೊಡನೆ ಕುಲ |

ಶಶೀರನಂ ಮುಂತೆ ಪುರಕಟ್ಟಿ ವಾನರೇ |

ಶ ಶತಬಲಿ ನೀಲ ನಳ ಜಾಂಬವ ಸುಷೇಣ ಮುಖ್ಯರ್ ಕೂಡಿ ಸಾಲೊಂದಿರೆ ||

ದಶರಥಾತ್ಮಜನರನಿಯೊಡನೆ ಪುಷ್ಪಕಮಂ ತ್ರಿ |

ದಶರ ನುತಿಗೊಂಡೇಣಿ ಮಣಿರಥದ ಮೌಕ್ತಿಕಮ |

ದಶನಿಯೊಳಶನಿಗೋಪದೊಳಮನಗೆ ರಂಜಿಸಿತು ನಾಯಕರ ಮಕುಟಂಗಳ||೧೨||

ಭಾನುರಥಮಲ್ಲಮೆಣಿಗಾಲ ತೋರ್ಕುಂ ಚಿತ್ರ |

ಭಾನುರಥಮಲ್ಲ ಶುಕ್ಲಧ್ವಜಂ ಕಾಣ್ಕುಮತಿ |

ಭಾನುವಿಂ ಬೆಳಗುತಿಹುದೆತ್ತಣದೊ ಪುಷ್ಪಕಂ ಚೋದ್ಯಮಿದು ನೋಟಕರ್ಗೆ ||

ಮಾನಕಸದಳಮೆನರ್ ಪೊಣಮುಟ್ಟು ಬಚಕ ಪವ |

ಮಾನಗತಿಯಿಂ ಮುಂದೆ ಶಕ್ರವಿಧಿಮುಖ್ಯರ ವಿ |

ಮಾನಂಗಳೊಡನೆ ಬರಲಿತ್ತ ತೆಂಗಡಲಧಿಕಘೋಷದಿಂ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿತು ||೧೩||

ಏನಿದಚ್ಚರಿ ! ಬೇಡಿದರ್ಗೆ ಕರಿತುರಗಭೂ |
 ಧೇನುನವರತ್ನ ಕನ್ಯಾಕಲ್ಪಭೂರುಹನ |
 ವೀನಪೀಯೂಷವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗೇಹನಿಜದೇಹಂಗಳಂ ಮಾಣದೆ ||
 ದಾನಮಿತ್ತಾದುದೇನಿಪುರ್ದಮಗೀಯರೆಂ |
 ದಾನೀರದಂಗಳಬ್ಬಿಯನಳ್ಳಿ ಬೇಡಿದೊಡೆ |
 ತಾನಂಜಿದನೆ ಜೀವನಂಗೊಟ್ಟನೆನೆ ಚಿತ್ರಮರೆ ಧಾರ್ಮಿಕರ ಚರಿತಂ ||೨೩||

ಸುರರಿಗಮೃತಂ ಬೇಕೆ, ಮನಮುಂಟೆ ಕಾಲಕಂ |
 ಧರಗೆ ವಿಷದೊಳ್, ಬಾಲಚಂದ್ರಂಗೆ ಪಯಮಿಹುದೆ, |
 ಶರಮುಂಟೆ ವೀರರ್ಗೆ, ಕೀರಾಲಮಸುರರ್ಗೆ ದೊರೆತುದೇ, ಲಾವಣ್ಯಮಂ ||
 ಸ್ಮರನಿಟ್ಟಪನೆ, ಕುಶಮನಜಿಸುವರೆ ಯಮಿಗಳ್, ಘ !
 ನರಸಮಂ ಕೊಂಡರೆ ರಸಜ್ಞರುಂಟಿನ್ನುಮಾ |
 ದರದೆ ತಾನೀವನೆಂದೊರೆವಂತೆ ಮೊಜುವಂ ತೆಹಿತೆಹದಿಂದಬ್ಬಿರಾಜಂ ||೨೪||

ಬೆರ್ಚಿದುರ್ದಧಿಕತರಸತ್ವದಿಂ ಸತ್ವದಿಂ |
 ದುರ್ಚಿ ಮೆಯ್ಯರೆವ ರಾಜೀವಮಾಜೀವಮಂ |
 ಕರ್ಚಿ ಪಾಯ್ಪಡಗುವ ತರಂಗದಿಂ ರಂಗದಿಂದೆಟ್ಟ ಪೆರ್ಮೀನಿನಿಂದ ||
 ಸಾರ್ಚಿ ಮುಂ ಸುಟಿವ ಜಲವಾಜಿಯಿಂ ವಾಜಿಯಿಂ |
 ದಿರ್ಚಿಡಿದ ವಿದ್ಯಮವಿತಾನದಿಂ ತಾನದಿಂ |
 ಬೆರ್ಚಿ ಪರೆದೋಡುವಾನೆಗಳಿಂದ ನೆಗಟಿಂದ ನೆಗಟಿಂದರಾಸಮುದ್ರಂ ||೨೫||

ಪಟ್ಟುಟಿದು ಸಂಚರಿಪ ಬಾಳೆಯಂ ಬಾಳೆಯಂ |
 ಮುಟ್ಟುವಿಸಿ ನಡೆತರ್ಪ ನಕ್ರಮಂ ನಕ್ರಮಂ |
 ಮೆಟ್ಟಿ ಬಹ ಶಕುಲಮಂ ಶಕುಲಮಂ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಪರೆವವರಮೀನ ಮೀನಂ ||
 ಬಿಟ್ಟಡಂಗುವ ಜಲಗ್ರಾಹಮಂ ಗ್ರಾಹಮಂ |
 ದಿಟ್ಟಿಸುತೆ ಪಿಂಜರಿವ ಕಮಲಮಂ ಕಮಲಮಂ |
 ಕಟ್ಟಿಸಕದಿಂ ಪಾವುಲೂಪಿಯನುಲೂಪಿಯಂ ಬಣ್ಣಿಸರ್ ನೆಜುವರಾರೈ ||೨೬||

ಭವನಂತೆ ಗಿರಿಸುತಾನ್ವಿತನೆಂದೆನಿಸಿ ಮನೋ |
 ಭವನಂತೆ ಮಕರಕೇತನನಾಗಿ ಕಮಲಸಂ |
 ಭವನಂತೆವೋರ್ ಸರಸ್ವತಿಯರಸನೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆದು ಲೋಕಮುಖಿಯೆ ||

ಭವನಲ್ಲ ಮೇಣ್ ಮೆಯ್ಯೊಳೊಪ್ಪಿದುರ್ಮಾತ್ಮನಂ |

ಭವನಲ್ಲ ರಾವಣ್ಯಲೀಲೆಯಿಂದೆನೆದಬ್ಬ |

ಭವನಲ್ಲ ಸಕಲಭುವನಾಶ್ರಯಂ ತಾನೆನಿಸುತರ್ಣವಂ ಕಣ್ಣೊಳಿಪುದು ||೨೭||

ಆಡಿಗಡಿಗೆ ಬರ್ಪ ಬರೆರೆಗಳೇ ರೋಗಂಗ |

ಳೊಡನೆಬ್ಬ ಕಲ್ಲೊಲಮಾಲೆಯೆ ಬೆದರ್ಕ, ಸಂ |

ಗಡಿಸಿರ್ಪ ಸುಡಿಗಳೇ ರಾಗಂಗಗಳೇಣುಟಿಯೆ ಪಿರಿತನಂ ಬಡತನ ವಲಂ ||

ಬಡಬಾನಲಂ ಚಿಂತೆ, ದುಃಖಮೆ ಪೊನಲ್, ಬಾಡ್ಕೆ |

ಗಡ! ಗುಳ್ಳೆಬೆಳ್ಳೊರೆಯೆ, ಸಂತನಂ ಸುಖಮೆ ಮೇಲ್ |

ಸಿಡಿವ ಸೀರ್ಪನಿಯೆನಲ್ ಶರಧಿ ಭವಶರಧಿಯಂ ಪೋಲೈಸೆದುದಚ್ಚರಿಯೆನೆ ||೨೮||

ಮಕರಕರ್ಕಟಕಹರಿಮಿಥುನದಿಂದನಿಮೇಷ |

ನಿಕರದಿಂ ದ್ರೋಣಂ ತಿಮೀನಂಗಳಿಂದೊಪ್ಪು |

ತ ಕಳಂಕಮೆನೆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯಿಂ ಬೆರೆದತುಳವ್ಯಷಕೆ ನೆಲೆವನೆಯಿದೆನಿಸಿ ||

ಪ್ರಕಟದಿಂ ಕುಂಭಜನ್ಮಾಪೋಶನಕೆ ಸಂದು |

ಸಕಳನಾಭಾಗ್ಯಸಹ ಕನ್ನೆಯಂ ಪದೆದಿತ್ತು |

ಸುಕರಮೆನೆ ರಂಜಿಸಿತು ವಾರಾಶಿ ರಾಶಿರಾಶಿಯನಾಂತ ಗಗನದಂತೆ ||೨೯||

ತನುವಿಗತಿಕಿತಮಾಗೆ, ಪೆಟತೊಂದು ಬಗೆಯಿಂ ರ |

ಸನಕೆ ಸವಿದೋಣಿ, ದುರ್ಗಂಧಮಂ ಪವಮಾನ |

ನಿನಗಲ್ವ ನಾಸಿಕಕೆ ಸೋಂಪೀಯೆ, ಕಣ್ಣಿ ತಾನಧಿಕಗಂಭೀರಮಾಗೆ ||

ಪುನಘೋಷಮಿಂಪೀಯೆ ಕಿವಿಗೆ, ಸಂತಸಮಾಗೆ |

ಮನಕೆ ಮಿಂದುಂಡು ಕಾಣ್ಬಗೆನಲ್ಲರ್ಣವಂ |

ತನತನಗೆ ಮೊಟಿದೆಲ್ಲ ಭಂಗಸಂಗದೊಳೊಪ್ಪಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದೆಂದು ||೩೦||

ಸಾರದತ್ಯಧಿಕಗಂಭೀರದನಿಮೇಷಸಂ |

ಚಾರದವನೀಧರಾಧಾರದ ಸುರನ್ನ ಭಂ |

ಡಾರದ ತರಂಗವಿಸ್ತಾರದೊಡನೆಸೆವಕೂಪಾರದ ಬೆಡಗನೀಕ್ಷಿಸಿ ||

ವೀರಮಕರ್ಕಟಕನಾಯಕರ್ ಸಹಿತ ಸೀ |

ತಾರಾಮನಕ್ಕಜಂಗೊಂಡೊರೆದನಪ್ಪಿ ಮೈ |

ಸಾರಿ ನಗೆಬೀಳು ಕರೆಮೀಳು ಬಹ ವಾರಿಧಿಯ ತೋಳು ನಿಜನಾರಿಯೊಡನೆ ||೩೧||

ಕಂಬುಕಂಧರೆ ಶಂಖನಿರವ ನೋಡರೆ ಚಂದ್ರ |
 ಬಿಂಬಮುಖಿ ಕಾಣ ಚಂದ್ರಮನತ್ತಣೆಂದುಬ್ಬು |
 ವಂಬುನಿಧಿಯಂ ನೋಡು ಮತ್ಸ್ಯಗಳ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಪುಳಿನಮಂ ಪುಳಿನಜಘನೆ ||
 ತುಂಬಿಹುದು ಮಣಿ ಶುಕ್ತಿ ಮೌಕ್ತಿಕಸುರದನೆ ಮುಖಿ |
 ಗಿಂಬಾದ ಪರ್ವತಂ ಪರ್ವತಸ್ತನೆ ನೋಡಿ |
 ದಂ ಬಟಕ ಕುಂಭಿಯಂ ಗಜಗಮನೆ ತೋರ್ಕು ಚೆಂಬವಳಂ ಪ್ರವಾಳಾಧರೆ ||೩೨||

ದೂಷಣನ ದುರ್ಮಾರ್ಗದಂತೆ ದಶಕಂಧರನ |
 ರೋಷದಂತತುಲಿತಪ್ರತಾಪದಂತಿಂದ್ರವಿ |
 ದ್ವೇಷಕನ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ಮುನಿಸಿನಂತೆ ಮಹಿರಾವಣನ ಕಪಟದಂತೆ ||
 ದೋಷದಂತಖಳದಿತಿನಂಭವರ ಪುಣ್ಯದ ವಿ |
 ಶೇಷದಂತತಿಕಾಯನುಗ್ರದಂತುಗ್ರನ ವಿ |
 ಭೀಷಣನ ಭಕ್ತಿಯಂತಡಿಗಡಿಗೆ ತೋರ್ಪ ಪರ್ವರಗಳಂ ನೋಡೆಂದನು ||೩೩||

ವತ್ಸ ಕೇಳಿಂತೆನೆವಕೂಪಾರಮಂ ಭಕ್ತ |
 ವತ್ಸಲಂ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಮಣಿಮಕುಟಪುಟತಥಾ |
 ಸ್ವತ್ಸದಮಲಪದಪದ್ಮಂ ಸುಗುಣಸದ್ಧಂ ಸರೋಜಾಕ್ಷಿಗೊಲ್ಲು ತೋಟ ||
 ತತ್ಸಮಯದೊಳ್ ರಾಜರಾಜನ ವಿಮಾನಂ ಚ |
 ಲತ್ಸಮುದ್ರವನುಟಿದು ಪೊಟುಟುತ್ತರಕೆ ವಿರಾ |
 ಜತ್ಸರಸಿನದನದೀವಿಪಿನಗಳ ಸಾರ್ದು ಬರೆ ರಾಘವಂ ರಮಣಿಗೊಂದಂ ||೩೪||

ಅತಿತನೂರುಹಬಲಂ ಬಲವೈರಿನುತನೆಮ್ಮ |
 ಪಿತಗೆ ಮಿತ್ರಂ ಮಿತ್ರಸೂತಸುತನೂದ್ಧವಂ |
 ಚತುರಂ ವಿಹಂಗರಾಜಂ ರಾಜರಾಜನಖಸದ್ಧ ಕ್ತನಪ್ರತಿಮನು ||
 ದಿತಿಜಗರ್ವಾಪಹಾರಂ ಹಾರಕಂಧರೆ ವಿ |
 ಗತದುರಿತಸಂಪಾತಿ ಸಂಪತ್ಸುಖಾಶ್ರಯವಿ |
 ತತವಿಪಿನಮಿದು ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಲತ್ತಲಂಬುಜದಳಾಯತರೋಚನೆ ||೩೫||

ಮುಂದೆ ತೋರ್ಪುದೆ ಕೊಳಂ ಮಯನಿರ್ಮಿತಂ ಮಡದಿ |
 ಪಿಂದೆ ನಿನ್ನಂ ಪುಡುಕಿ ಬರೆ ತೊಡಕಿ ಬಿಲಸಾರ್ದು |
 ಸಂದೆಗಂಬಡೆ ಸೌರಿಪುತ್ರಿಮಂದಿರಕ್ಕೆದಿ ಮೂವಗಲ್ ಕಪಿಗಳುಟಿದು ||

ಬಂದೆನುತ್ತುಸಿರೆತ್ತು ವನ್ನೆಗಂ ಪುಷ್ಪಕಂ |
 ಸಂದೆಡೆಯ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಮಂ ಕಾಣೆ ತೋಟು ಸತಿ |
 ಗಂದಮ್ಮ ಬಟಿವಿಡಿದ ಕೀಶಬಲನಾಯಕಂ ಸುಗ್ರೀವನೆಡೆಯಿದೆಂದಂ ||೩೬||

ಅದೊಡ್ಡಿತಂಗೊರ್ಪನಣ್ಣ ನುಂಟಿವರೊಳ್ ವಿ |
 ವಾದಮಿರೆ ಪೆಣ್ಣೆಂ ಸಹೋದರಂ ಗೆಲ್ದಿಟ್ಟು |
 ರಾದುಗುಡಮಂ ತನ್ನ ಮಡದಿಯಪಹರಣಮಂ ದೂಟರೈ ಬಟಿಕೆನ್ನೊಳು ||
 ಕಾದಿ ರಣದೊಳ್ ವೈರಿಯಂ ಮಡುಹುತೆಮ್ಮವಂ |
 ಗಾದರಿಸಿದಂ ಸಹಾಯಕನಾಗುತೆಮಗೆ ಸಂ |
 ಮೋದಮಪ್ಪಂತೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕರಿಸಿದಂ ಮೇಣಿನಲ್ಮವರ್ ನೆರೆಸಾರ್ದರು ||೩೭||

ತಾರಾ ರುಮಾದಿ ನಾರಿಯರಂದು ಬಿಸುಟ ಮಣಿ |
 ಹಾರಾದಿದಿವ್ಯಭೂಷಣಗಳಂ ಬಟಿಕ ಸೀ |
 ತಾರತ್ನ ಕೊಳ್ಳೆಂದು ಮಣಿದಿತ್ತೊಡವರ ಮನ್ನಿಸಿ ಕೊಂಡಳವನಿಜಾತೆ ||
 ಶ್ರೀರಾಮನಂ ಬಟಿಕ ಸುಗ್ರೀವನಾತಿಥ್ಯ |
 ವಾರೈದು ಪೋಗೆಂದು ಬೇಡಿದೊಡೆ ದಶರಥಕು |
 ಮಾರಂ ಕುಮಾರಂ ಕುಮಾರಂ ಕುಶಲದೆ ಸಂತಯಿಸೆ ಪೊಟುಟುದು ಪುಷ್ಪಕಂ ||

ಮುಂದೆ ಮುಂದೈತರಲ್ಪತಿಜವದಿ ಪವನನಂ |
 ಪಿಂದುಬುಹಿ ಕೆಟಿ ತೋಟೆಗಳಂ ಕಳೆದು ರಥಮರಸಿ |
 ಗಂದು ರಕ್ತಸಪಕ್ಕಿಗಳ ಪೊಣರ್ಕೆಯ ವಿಪಿನಮಂ ತೋಟಿ ಸುಟ್ಟುವೆರಲಿಂ ||
 ಕಂದೆ ಮೊಗಸಿರಿಯೆಸಲ್ಲಣ್ಣೊಸುಟಿ ಮೈಬಣ್ಣ |
 ಗುಂದೆ ಬೆಮರುಣ್ಣೆ ಬಿಸುಸುಯ್ಲೆರ್ದು ಮೂಗರಳೆ |
 ಚೆಂಡುಟಿಯೊಳಿಂಪಡಗೆ ಪೇಲ್ಪಳಿನಿಯಂಗೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಂ ಸರೋಜಾನನೆ ||೩೮||

ವರ್ಮದಿಂ ಬಳನನಡ್ಡೈಸರ್ ಜಟಾಯು ನಿಜ |
 ಮರ್ಮಮಂ ಪೇಲ್ಪಟಿದನೆನಲೆತ್ತಲೆಡೆ ಸತ್ಯ |
 ಧರ್ಮಕಿನ್ನಕಟಕಟ ! ಬಳರಂತರಂಗಮಂ ಬಲ್ಲರಾರಿಳೆಯೊಳೆನ್ನ ||
 ಕರ್ಮಪಾಕದೊಳಸುರನುಯ್ಯೊಡಂ ಕಾವೆನೆಂ |
 ದೊರ್ಮನದೊಳೊದವಿದಾಪದ್ವಾಂಧವಂಗೆ ನಾ |
 ಸರ್ವೊ ನೆನೆನೆನೆದೊಡಂ ತೀರದಹಹಾ ! ಪರಕಿತೇಡ್ಡುಕರ ಜಸಮದೆಂತೋ ! ||೪೦||

ಎಂಬನ್ನೆಗಂ ವನಂ ಕಂಡಡಗಿದಂತಾಗೆ |
 ಮುಂಬರೆದು ಪುಷ್ಪಕಂ ಬರುತಿರಲ್ಪತ್ತ ರಾ |
 ಮಂ ಬೆರಲ್ಪದಿಯಿಂ ಸಮೀಪಿಸಿದ ಪಂಚವಟವಿನಮಂ ತೋಟುತೆಂದಂ ||
 ಅಂಬುಜಾನನೆ ದನುಜೆ ಕಾಡಿದೆಡೆ ನೋಡಿತ್ತ |
 ಲಂಬಿಂ ಸಹೋದರಂ ಮಾನಗಳೆದಿರ್ಪ ತಾ |
 ಣಂ ಬವರಮುಖದ ಖಳರಟದ ನೆರೆ ಪೊಮ್ಮಿಗಂ ನಲಿದುದಿಲ್ಲತ್ತಲೆಂದು ||೪೧||

ಅರಗಳಿಯನುಟಿದ ಪಂಜರದಂತೆ ಜೀವನಂ |
 ತೋಟಿದ ತನುವಂತೆ ಭಗಣೇಶನಡಗಿದ್ ಕಾ |
 ರಿರುಳಿನಾಗಸದಂತೆ ತೋರ್ಪುದೆಲೆವನೆಯಂದಿನೆಡೆಯ ನೋಡಬ್ಬಾನನೇ ||
 ಪರೆದು ಕೀಡ್ಕೊಗಗೊಂಡು ಮಾಧವೀಲತೆಯೆ ಮಾ |
 ಮರನೊಳೊಪ್ಪಂಬಿಟ್ಟುದಿತ್ತಿತ್ತ ಬಾಡಿದುದು |
 ಕುರುವಕಂ ನೋಡೆಂದು ತೋಟಿ ಬಟಕಾರಥಂ ಪರೆದುದುತ್ತರಕೆ ಜವದಿ ||೪೨||

ದಾಟ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಮಂ ತೋಟಿದು ತೋಟಿಯಂ ಮ |
 ಹಾಟವಿಯನಗಲ ಬಿಟ್ಟಾಶ್ರಮಂಗಳ ಚಿತ್ರ |
 ಕೂಟಮಂ ಕಡೆಗೊತ್ತಿ ಜಗುನೆಯಂ ಮೀಟಿ ಭಾರದ್ವಾಜನೆಡೆಯನುಟಿದು ||
 ನೋಟಕಳವಟ್ಟುದಿಲ್ಲನೆ ಧಾತ್ರಿ ಪುಷ್ಪಕಂ |
 ನಾಟದೋಟಿದೆ ನಡೆಯಲಿತ್ತಲತ್ತರ್ ಹನುಮ |
 ನೋಟಗೊಂಡೊದಿದಂ ಪವನಾಧ್ವದೊಳ್ ರಾಮನಾಜ್ಞೆಯಂ ಶಿರದೆ ಪೊತ್ತು ||೪೩||

ಏನೆಂಬೆ ಪವನಜನ ವೇಗಮಂ ರಾಘವಂ |
 ತಾನೆ ಮುಂದಟ್ಟಿದಂ ಬಟಕಿದಿಗೊಂಡು ಸ |
 ನ್ಯಾನಿಸರೆಂದು ವನಗಿರಿನದಿನದಂಗಳಂ ಪೇಟಿ ಕಳುಪುವನೊ ಹನುಮಂ ||
 ಆನರೆಂದ್ರನ ಕಾಣ್ಬ ತವಕದಿಂ ತಾವೆ ಮೇಣ್ |
 ನಾನುರಾಗದೊಳ್ಳೊಡುಪುಪೊ ತಿಳಿಯದೆನುತಲನು |
 ಮಾನಗೊಳೆ ಸಹಚರಂ ಪವನನಿಲಜನಚಲಮುಖ್ಯಮಂ ಕಳೆದೊದಿದಂ ||೪೪||

ಚಿತ್ತವಿಪ್ರದಾದೊಡೆರೆ ವಿಪ್ರ ಮುಂತನಿತಟೊಳ |
 ಗಿತ್ತಲೊಂದೊಡುಮಂ ಮನ್ವಂತರಕೆ ಬಗೆದು |
 ಸುತ್ತಿ ಜಡೆಯುಟ್ಟು ನಾರುಡಿಗೈಯಂ ರಾಮನಂ ನೆನೆದು ನಂದಿಗ್ರಾಮದಿ ||

ಬತ್ತಿ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಭರತನೀರೇಳುವರುಷಮಂ |
 ದತ್ತಪಾದುಕೆಯ ಸೇವೆಗೆ ಕಳೆದು ರಾಘವನ |
 ಪೊತ್ತನೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಣದಿರಲಿಂತು ಮುಗುಗಿದಂ ನೋದರರೊಳೆಕಮಂತೋ ! ||೪೫||

ತಪ್ಪಲೊಳ್ ಕಲ್ಲರಳೆ ಗಿರಿಯುರಳೆ ತಿರೆ ಪೊರಳೆ |
 ತಪ್ಪ ಬಾನೊಳ್ ಪಾಟಿ ಕಡಲಾಟಿ ನಿಲರಾಟಿ |
 ಬಪ್ಪನೀಪೊತ್ತಿಗೆರೆ ಭರತ ನೆಲೆಯುಜುತು ಸರೆ ಸಂತಸದೆ ಪೊಪುದೆಂದು ||
 ಒಪ್ಪುವಂತೆನ್ನ ಕೈದಟ್ಟಿ ಪುರಕಟ್ಟಿ ತೆರ |
 ಳಿಪ್ಪ ರಾಮಂ ಬಾರದಿಹ ಕಾರಣಂ ತೋಟ |
 ದಿಪ್ಪುದಿನ್ನುಂ ಕಾಣೆ ತನ್ನಾಣೆಗಿನ್ನಾಣೆಯಂ ತರ್ಪನೆಂತೊ ತಿಳಿಯೆಂ ||೪೬||

ಪಿತನಪಿಡ ಶೋಕದಿಂದುಟಿದನೋ ಕೈಕೆಗೆ ಕು |
 ಪಿತನಾಗಿ ಬಾರದಿರ್ಪನೊ ಮುನಿಗಳೊಲ್ಲು ಸಲ |
 ಪಿ ತಮಗಪ್ಪವನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿರಲಿದು ಮುಟಿದನೋ ನಮ್ಮನಕಟ ! ||
 ಸತಿಗದೇನೆಡರಾಯ್ತೊ ನೋದರಂಗಣ್ಣಗೆ ವ |
 ಸತಿಯೊಂದೊ ಬೇರಾಯ್ತೊ ಬರ್ಪುದಂ ಕಾಣೆ ಸರ |
 ಸತಿಯರಸನೆನ್ನ ಪಣೆಯೊಳ್ ಬರೆದುದೆಂತುಟೊ ರಾಮನಡಿಯಂ ಕಾಣ್ತೊನೋ ||

ಮಿತ್ರಾನ್ವಯದೊಳುದಿಸಿ ದಶರಥತನೂಜಂ ಸು |
 ಮಿತ್ರಾತ್ಮಜಂ ಕೂಡಿ ಸತಿಸಹಿತ ಕಾನನಕ |
 ಮಿತ್ರಾನುಜಂ ಭರತನಿಂಗಾಗಿ ಪೋದನೆಂದಾಡಿ ದೂಟುವರೆನ್ನನು ||
 ಕ್ಷತ್ರಿಗಿದು ಸರಿಯೆ ಬಟಕಣ್ಣನಂ ಬಿಡೆ ವಳ |
 ಕ್ಷತ್ರಿದಶರಾಜನೆಡೆಗೆಯ್ದಲರ್ಪುದೆ ವಿಪ |
 ಕ್ಷತ್ರಿಪುರವೈರಿಯಡಿಯಾಣೆ ಹತಭಾಗ್ಯನಾಂ ನೋಂತ ನೋಂಪಿನ ಫಲವರಾ ! ||

ಸೇವೆಗೆಯ್ದಿಹುದಿಲ್ಲಮಾಂ ಮನಃಪೂರ್ವಕಂ |
 ಛಾವಿಸಿದುದಿಲ್ಲ ಧಯಭತ್ತಿಯಿಂ ಲೀಲೆಗಳ |
 ನಾವಗಂ ಕಂದಿಲ್ಲಮೊಡನಾಡಿತಿಲ್ಲ ನೌಖ್ಯದೊಳೊಂದು ದಿನಮಾದೊಡಂ ||
 ದೇವನೆಂದಜುತುದಿಲ್ಲಣ್ಣನಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ |
 ನೋವಲಿಲ್ಲಕಟ ! ಭೂಜಾತೆ ಮನ್ಮಾತೆಯೆಂ |
 ಬೀವಿವರ ಮನಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಬರಲಿಲ್ಲಮಿನ್ನುಂ ರಾಘವಂ ಪೋದವಂ ||೪೯||

ತಾತಗಟವಂ ತಂದೆನಗ್ರಜನ ಪೊಟಡಿಸಿದೆ |
 ಮಾತೆಯರ ಮುಳಿಸಿಗಡೆಯಾದೆ ಮೇಣ್ ಬಂಧು |
 ಗಳ ಮಾತಿಗೊಳಗಾದೆ ಪರಿಜನಕೆ ಕೀಟಾದೆ ಪುರಜನರ ಬಿಜುನುಡಿಗೆ ತಡೆದೆ ||
 ಜಾತಿರಾಜರ ಪಟವನೊಳಕೊಂಡೆ ನಾನೀಧ |
 ರಾತಳವನಖ್ಯಾತಿಯಿಂ ಮಲನಗೆಯ್ದೆನೀ |
 ಪಾತಕಂ ಪೋಪುದೆಂತೆಂತಗ್ರಧವನ ಪದಕಮಲದರ್ಶನಮಪ್ಪುದೋ ||೫೦||

ಬುದ್ಧಿ ದೋಷದ ಪಸುಳಿಯಾದೊಡಂದಣ್ಣನಂ |
 ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂ ಸೇವಿಸಲ್ಕಕ್ಕು ಸುಫಲಂ ತನಗೆ |
 ಸಿದ್ಧಮೆಂದಜುತು ಕೌಶಿಕನುಯ್ಯೆ ರಾಮನಂ ಕೂಡೆ ತಾಂ ತೆರಳಿ ಬಟಕ ||
 ವೃದ್ಧಿಗೊಂಡೈತಂದು ಪಿತನನುಜ್ಞೆಗೆ ವನಕೆ |
 ಸದ್ಧರ್ಮಮಂ ಪಿಡಿದು ರಾಘವಂ ಪೊಟಡೆ ಸಂ |
 ಪದ್ಧರೆಯನಬರೆಯಂ ಮಾತೆಯಂ ತೊಟಿದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೈದರೇಂ ಧನ್ಯನೋ||೫೧||

ಇಷ್ಟದಿಂ ಕೆಳದಿಯರೊಳಾಡುತಂತೆಪುರದಿ |
 ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಮಂ ಸವಿದು ರನ್ನದೊಡವೊಳ್ಳಡೆಯ |
 ತುಷ್ಟಿಯಿಂ ಗಾಡಿಮಿಗೆ ಪಟ್ಟು ಮೃದುತಲ್ಪದೊಳೆಶುಕನ ನುಡಿಗೇಟ್ಟು ಸುಖಮಂ ||
 ಕಷ್ಟದಿಂ ವನದೊಳೋರ್ವಳೆ ತಿರಿದು ಬಬಲುತ ನಿ |
 ಕೃಷ್ಟದುಣಿಸುಂಡಜಿಯೊಳೊಟಗಿ ನಾರುಡಿಗೆಯಿಂ |
 ದುಷ್ಟಕೇಸರಿಯ ದನಿಗೇಳ್ವ ದುಃಖದಿ ತೊಟಿಯೆ ಸೀತೆಗೆ ಮನಂ ಕರಗದೇ ||೫೨||

ತಂಬೆಲಸೋರ್ಕೆ ಬಳ್ಳುವ ಲತಾಂಗಮದಿಜುಸಿ |
 ಲಂ ಬೇಟೆ ತೆಡೆದುಂಟೆ ಬಗ್ಗದೊವಲಂ ಕಂಡೊ |
 ಡಂ ಬೇರ್ಪವೆರಳೆಗಣ್ ಪರಿವ ಪೆರ್ಬುಲನೋಟಮಂ ಸಹಿಸಲುಂಟೆ ವನದಿ ||
 ತುಂಬಿಯುಲಿಗಳ್ಳುವತಸೀಕುಸುಮಕರ್ಣಮೆಂ |
 ತಿಂಬಕ್ಕು ಸಿಂಹಪರ್ಜನೆಗೆ ಬಿದುಗಲ್ಕೆಲದೊ |
 ಳುಂ ಬಾಡುತಿರ್ಪ ತಳಿರಡಿ ನಡೆಯೆ ಕಾಪಥದೊಳೆಂತಪ್ಪುದವನಿಸುತೆಗೆ ||೫೩||

ಪುಟ್ಟದೊಡಮರಸನಿಂಗರಸುಗೆಯ್ಯದೆ ಪೊಟಲ |
 ಬಿಟ್ಟು ವನವನಜವನಚರರ ಪಾಲಪ ಮನಂ |
 ಪುಟ್ಟ ಗಡ ತೆರಳಿದಂ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನಾವನಾವಗಂ ತಿಳಿದುದುಂಟೆ ||

ದಟ್ಟಡಿಯ ಸೋಂಕಿನಿ ಕಲ್ಗಲೆನಿತೆನಿತೊ ಕುಡಿ |
 ದಿಟ್ಟಗೆಡೆಗೊಂಡು ಕಾಟ್ಟಿಗಳೆನಿತೆನಿತೊ ಮೈ |
 ಮುಟ್ಟಲರ್ ಸೋಂಕೆ ಭೂಜಂಗಳೆನಿತೆನಿತೊ ಪಾಪನಮಾದುವಾರಾಮನಿ ||೨೪||

ರಾಜಿಸುವ ಸಾಲಮಲ್ಲದು, ಕಂದರಂ ಭುವನ |
 ರಾಜಿಯಲ್ಲಿದು, ಮಹೀಧ್ರಶ್ರೇಣಿಕಟಕಮಿದು |
 ರಾಜಹರ್ವ್ಯಾಗ್ರಮಲ್ಲುತ್ಸಮಿದು ಕೊಳನಲ್ಲ, ನಿರ್ಝರಂ ಸರಯುವಲ್ಲ ||
 ಸಾಜಮಿದು ಗಹನಮಾರಾಮಮಲ್ಲ, ರಸಾಲ |
 ಭೂಜಮಲ್ಲಿದು ವಲಂ ಕಾಪ್ಪವೃಕ್ಷಂ, ಮೃಗಗ |
 ಳೀಜನಗಳಲ್ಲದಲ್ಲೆನೆ ರಾಮನುಡಿದ ಪೊಬಲಲ್ಲಮಿದು ವಿಪಿನದೇಶಂ ||೨೫||

ಪಾಪಿ ತಾನಾದೊಡಂ ಕೈಕೆಯಿಟ್ಟಿದಳೆಂದು |
 ಕೋಪಿಸಿದೊಡಂ ಪೆತ್ತ ಮಾತೆಯೊಳ್ ತಪ್ಪುಂಟೆ |
 ಯೀಪುರದ ಜನರೊಳನ್ನಯಮುಂಟೆ ಕುಂದುಂಟೆ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಳರಸಾಣಿಗೆ ||
 ಲೋಪಮಿನ್ನುಂಟೆ ಪರಿಜನರೊಳಗೆ ಮೇಣ್ ಮನ |
 ಸ್ತಾಪಮಿಪುರದೆ ಬಂಧುವರ್ಗದೊಳಗಿಂತೆನ |
 ಲ್ಲೀಪರಿಯೊಳ್ಳಲರಂ ತೊಟ್ಟಿದಿರ್ಪನೇತಕಿನ್ನುಂ ಬಾರನಾರಾಮನು ||೨೬||

ತೋಟ ನಿಂ ದೇವೇಂದ್ರ ರಾಘವೇಂದ್ರನ ಕರೆದು |
 ತಾರ ಪಾವಕ ವಿಪಿನವೈರಿಪಾವಕನ ಕರ |
 ತಾರ ನೀನಿತ್ತಲಂತಕ ತಾಟಕಾಂತಕನ ಪುಣ್ಯಜನ ಪುಣ್ಯಜನನಂ ||
 ವಾರಾಶಿರಾಜ ಗುಣವಾರಾಶಿರಾಜನ ವಿ |
 ಚಾರಿಸ ಜಗತ್ಪಾಣ ನಿಂ ಜಗತ್ಪಾಣನನೆ |
 ಲೇ ರಾಜರಾಜ ಮಮರಾಜರಾಜನನೀಶ ಪೇಟಿಟ್ಟ ನರ್ವೇಶನಂ ||೨೭||

ತಡೆಯಲೇಕಿನ್ನವನ ಪುಡುಕಿದಪೆ ತಾನೆ ಮೇ |
 ಣೊಡಲ ಬೈತಿಟ್ಟಿಗ್ನಿಯೊಳ್ ಪೋಪೆನೆಂದು ಸಂ |
 ಗಡಿಸಿದಂ ಕಾಪ್ಪಮಂ ಬೆಟಗಾಗರಾಗಳಾಗಸದೊಳಮರರ್ ಭಕ್ತಿಗೆ ||
 ಒಡನೆ ಕಿಚ್ಚೊಟ್ಟೆ ಪೊಗೆ ಪೊಗೆದಟದು ಬಳೆದುದುರಿ |
 ಸುಡೆಗೊಂಡು ಧಿಟಧಿಟರ್ ಧಿಟಲೆಂದು ಭರತನಂ |
 ಬಿಡು ಸಾಸಮಂ ದುಗುಡಮಟದು ಸಂತಸಮಪ್ಪು ದೆಂದೆಚ್ಚರಿಪ ತೆಟದೊಳು ||೨೮||

ಮತ್ತೆ ಕೇಳೆ ಮುನಿನಾಥ ಪೌರಜನರನಿತಹೋಳೆ |
 ಮುತ್ತಿ ತಮಗುಲ್ಮೆಂದರರೆಬರ್ ಮನಮಿ |
 ನಿತ್ತು ಕಲ್ಲಾಯ್ತೆ ರಾಘವಗೆ ತಮ್ಮನೊಳಕಟ ! ಬಾರನಿನ್ನುಂ ನಗರಿಗೆ ||
 ಪೊತ್ತಾದುದಿಲ್ಲಮೆಂದೊರೆದರರೆಬರ್ ಕೆಲರ್ |
 ಸುತ್ತಿ ಕಾಡಂ ಬರರ್ ವೇಳೆಯುಜುದಪುದೆ ಮೇ |
 ಣಿತ್ತಣಿದು ಗಡು ಬಹುದೆ ಬಹುದೆ ಕಿಚ್ಚಂ ಪುಗುವ ಭರತಗಿಂತೆಂದುನಿರ್ದರು ||೫೯||

ಇಂತವಿಳೆವೇಡ್ವನಬಲುತ್ತಿರಲಿತ್ತ ಭರ |
 ತಂ ತನುವನರ್ಪಿಸುವೆನೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಂ |
 ಚಿಂತಿಸುತ ಮನದಿ ಬಲಿಬಿಬುತಿರ್ದನನ್ನಯಂ ವಹ್ನಿ ಚಿಂತಾಗ್ನಿಗೊರೆಯೆ ||
 ಪಿಂತೆ ನೀಂ ವೇದಚೋರನ ಕೊಂದೆ ತಂದೆ ಬಟಿ |
 ಕಾಂತೆ ಬೆನ್ನೊಳ್ ಧಾತ್ರಿಯಂ ದಯದಿ ತಂದೆ ಧರೆ |
 ಯಂ ತಪುದು ಖಳನ ಮಗು ಮಹುಗಲೈತಂದೆ ಕಂಬಂ ಬಗಿದು ಪಾಲಿಸೆನುತ ||೬೦||

ದಾನವಂ ಬಲಿ ಬಲಿಯೆ ಸೊರ್ಕಿಸಿಂ ಧಾತ್ರಿಯಂ |
 ದಾನವಂ ಮೂಱಿದಿಯ ಬೇಡಿ ನೆವದಿಂ ಮೆಚ್ಚಿ |
 ದಾ ನವಪದನ್ಯಾಸದಿಂ ಖಳನ ಕಿಡೆಳೆಗೆ ದೇವ ವಾಮನರೂಪಿನಿಂ ||
 ಮಾನವಾಧಿಪ ಬಾಹುಽನ್ಮರಂ ಮನದೊಳನು |
 ಮಾನವಾಂತಿಲ್ಲದಿರ್ಪತ್ತೊಪ್ಪೆ ಗೆರ್ಪ್ಪಿ ನ |
 ಮಾನವಾರದಟು ತವದರ್ಪಕೆಲೆ ವಿಪ್ರರಿಂಗಿತ್ತ ಮೇಣೀಧರೆಯನು || ೬೧||

ರಾಮ ಜಯರಾಮ ದಶರಥರಾಮ ಕೋದಂಡ |
 ರಾಮ ಸೀತಾರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ರಘು |
 ರಾಮ ಕೋಸಲರಾಮ ನಿತ್ಯಾತ್ಮರಾಮ ಮೋಹನರಾಮ ಮಿತ್ರರಾಮ ||
 ರಾಮ ಕೌಶಿಕರಾಮ ಸಾನಂದರಾಮ ಶಿವ |
 ರಾಮ ಕೌಸ್ತುಭರಾಮ ಕರ್ಯಾಣರಾಮ ಶ್ರೀ |
 ರಾಮ ಸುಂದರರಾಮ ಸುಕುಮಾರರಾಮ ಶಾಂತಾರಾಮ ಭದ್ರರಾಮ ||೬೨||

ಚಿತ್ತದೊಳ್ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿಯಂ ಕೀರ್ತಿಯಂ |
 ಪೊತ್ತಿಂತು ಜಿಹ್ವಾಗ್ರದೊಳ್ ಭರತನನವರತ |
 ಸುತ್ತಿ ಬಲವರುತಿರಲ್ಕುನಲನಂದನಿನಂದನಿಸಿತ್ತ ಪವನಾಧ್ವದಿ ||

ಒತ್ತುಗೊಂಡೈತರಲೈಯ ಕುಟುಪೊಗೆಯಲುರು |

ಪೆತ್ತಣತ್ತಂ ಧಾತ್ರಗಿಟಿದು ಜನರುಟಿದು ಮನ |

ಮಿತ್ತು ಕಾಣುತ್ತಿರಲ್ ಸೈಪಿಡಿದು ಕೈಪಿಡಿದು ಕಟ್ಟುಸಿರೊಳವನೆಂದನು ||೬೩||

ದಕ್ಷನಾದೊಡೆ ಸಾಹಸಂದೋರ್ಪೆ ದಿಟವೈ ಪ್ರ |

ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಗೈವೆ ಚಲಮಂ ಪಿಡಿದು ಮೇಣಾಶು |

ಶುಕ್ಲಣೆಯನಹಹ ! ನಿನ್ನವೊಲಾರುಮಂ ಕಂಡುದಿಲ್ಲ ಮೇದಿನಿಯೊಳೆತ್ತಂ ||

ದಕ್ಷಿಣಾಶೆಯದತ್ತಣೆಂ ಬರ್ಪನೆರೆ ದೀನ |

ರಕ್ಷಕಂ ಸತಿಸುಮಿತ್ರಾತ್ಮಜರ್ವಹಿತ ನೋ |

ಡೀಕ್ಷಣಂ ಬರ್ದೇನಮರ್ದೆ ತಡೆತಡೆ ಬಿಡುಬಿಡೀಮರುಳ್ತನವನಕಟ ! ||೬೪||

ರಾಮನೈತಂದನನುರಾಂತಕಂ ಭುವನಾಭಿ |

ರಾಮನೈತಂದನನುಗತಭಕ್ತಚಿತ್ಸುಖಾ |

ರಾಮನೈತಂದನಮರೆಂದ್ರಪೂಜಿತಪಾದಪದ್ಮನೊಡನೈತಂದನು ||

ಸೋಮಕೋದಂಡಭೇದಕನರ್ಕಕುಲವಾರ್ಧಿ |

ಸೋಮನೀಗಳೆ ಬಂದನಿತ್ತಲವಧರಿಪುದೆರೆ |

ಸೋಮಪುರದೊಡೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹರನಿರದೆ ಬಂದನೆಮ್ಮಂ ಪೊರೆಯಲು||೬೫||

ಇಂತು ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದೊಳೆ ಮೂಷನೆಯ ಸಂಧಿ
ಮುಗಿದುದು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಸೂಚನೆ || ಭರತನಂ ಕಂಡು ನಂದಿಗ್ರಾಮದೊಳೊ ಮನ್ನಿ |
ಸಿರದೆ ಪುಷ್ಪಕವೇರ್ದು ಕವಿನಾಯಕರ್ ಸಹಿತ |
ಪುರಜನರ ಮನ್ನಣೆಯ ಕೈಕೊಂಡು ರಾಘವಂ ನಿಜನಗರಿಗೈತಂದನು ||

ಅವಧರಿಪುದೆಲೆ ತಪೋಧನ ಬಟಕ ಪವನಸಂ |
ಭವನ ಕಂಡಕ್ಕಿಯಂ ಮೇಣವನ ನುಡಿಗಳ್ಳಿ |
ಕಿವಿಯನೊರ್ಮೆಯೆ ನಂಬದನುಮಾನಮುಖದಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂ ಸಹಜಮೆಂದು ||
ಭವಭವಾಂತರದ ಸುಕೃತಮೆ ರೂಪುಗೊಂಡು ಧರೆ |
ಗವತರಿಸುತಿದಿರೊಳೆನಿಹುದೊ ರವಿ ತಾನೆ ತ |
ನ್ನವನಿವಂ ಕಿಡುವನೆಂದಟ್ಟಿದನೊ ಕಾಣಿನೀತನನೆಂದು ಭರತನಿರ್ಧಂ ||೧||

ಪುಟ್ಟಿದುದು ಭಯಮೊರ್ಮೆಯಚ್ಚರಿಯದೊರ್ಮೆ ಮನ |
ಗುಟ್ಟೊರ್ಮೆ ನಗೆಯೊರ್ಮೆ ಕಡುಪೋರ್ಮೆ ಹನುಮನಂ |
ದಿಟ್ಟಿಸರ್, ಸಟೆಯೊರ್ಮೆ ದಿಟವೊರ್ಮೆ ಮುದವೊರ್ಮೆ ಭರತಂಗೆ ನುಡಿಗಳ್ಳೊಡ ||
ಬಿಟ್ಟಂತುಮಿರದೆ ಚಂಡಲಮುನಿತೆಂದನೆಲೆ |
ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳೈತಂದು ಮರಣೋನ್ಮುಖಂಗೆ ಸೊದೆ |
ಗೊಟ್ಟು ಕಾವಂತೆ ನುಡಿಸೊದೆಯೊಳೆನ್ನಂ ಪೊರೆಯಲುಜ್ಜುಗಿಪೆ ನೀನಾವನೈ ||೨||

ದಿಟವೆ ನಂಬಲ್ಪಹುದೆ ರಾಘವನ ವಾರ್ತೆಯಂ |
ಕಟಕಿಯೇ ಮೇಣ್ಣುಪುದೆ ಬಬಲಸದಿರಿಂತನಗ |
ಕಟ ! ಕಂಡುದೆಲ್ಲ ನೀನವನೊಳನುಬಂಧಮೆಂತಾದುದೇನೆನಗುತಿಹರು ||
ಅಟವಿಯಂ ಪೊಟುಟಕರೆ ಬಹರೆ ದಾರಿಯೊಳೆಂ ಪೊ |
ಐಟುದಿಲ್ಲವೇ ರಾಮನೊಳ್ಳಿತಾಗಿಹನೆ ಪ |
ಯಟನದಿಂ ಬಾಡಿಕರೆ ಬರುತುಮಿರ್ಪರೆ ಬಹರೆ ಬಂದರೇ ಪೇಡಂದನು ||೩||

ವ್ಯಸನಮೇಕೆಲೆ ಧೈರ್ಯಮುಡುಗದಿರ್ ತನ್ನಾಣೆ |
ಪುನಿಯಲ್ಲ ಬರ್ಪನೀವಾರ್ತೆಯಂ ನಿನಗೊಲ್ಲು |
ಬೆಸನೆಂದು ರಾಘವಂ ಪೇಟ್ಟುಟ್ಟಿದೊಡ ಬಂದೆನೆನ್ನ ಪರಿಯಂ ಕೇಳ್ವೆಯಾ ||

ಅಸುವಾಗಿ ಜಗಕೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಖನಾಗುತ್ತೊ |

ದೇವತೆಯಾಣ್ಣನೆನಿಪ ಮಾರುತನ ಪೊಲಬುಂಟೆ ತಾ |

ನೊಸೆದಂಜನಾದೇವಿಯೊಳ್ ಪಡೆದ ಹನುಮನೆಂದೆಂಬರೆನ್ನಂ ಜಗದೊಳು ||೪||

ವನದೊಳಿರೆ ಸತಿಸೋದರವೇರಸು ರಾಘವಂ |

ದನುಜನೊವಂ ಕೈತವದೊಳುಯ್ಯಲಬಲೆಯಂ |

ಮನಮುಗಿ ಪುಡುಕಿ ಬರೆ ಬರೆ ತನ್ನ ಸೈಪೊಡರ್ಕ್ಕಂತು ಕೂಟಮೆಮಗೆ ||

ದಿನಪಾತ್ಮಸಂಭವಂ ಬಯಸರಾದುದು ಬಟಕ |

ಮನುವರದೊಳಸುರನಂ ಗೆಲ್ಲು ಮೇಣರಸಿಯಂ |

ತನಗೊಪ್ಪೆ ತರ್ಪನಕ ಸೇವಿಸರ್ ಕರೆವರೆನಗಾರಾಮದೂತನೆಂದು ||೫||

ನೊಂದನಗ್ರಜಗಡಸಿದೆಡರ ನೆನೆನೆನೆದು ತಟು |

ಸಂದನೆಂತಿದೊಡಂ ಬರ್ಪುದಕೆ ಮನಮುಗಿದು |

ಮುಂದೆಸೆಯ ಹನುಮನೊಡನೆಂದನೆಲೆ ವೀರ ನೀನೇ ಧನ್ಯನಿಳಿಗೆ ನಿನಗೆ ||

ವಂದಿಸುವೆನ್ನೆ ರಾಮದಾಸಂಗೆ ದಾಸನಾ |

ನಂದಿಂದಿಗುಂ ನೋಂತುದಿಲ್ಲ ನಿನ್ನೋರ್ ಬಟಲಿ |

ಬಂದೆ ನಾಹಸಿಯಹುದು ವಿಶ್ವಮಿಪುದೆಂದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಂ ವೀರವಿತ್ತು ||೬||

ತನತನಗೆ ಪರ್ಬಿದುದು ರಾಘವನ ವಾರ್ತೆ ಪ |

ತ್ತನದೊಳೆಲ್ಲೆಯುಂ ಕತ್ತರಿಯ ಪೊಣಿ ಮಾರು |

ತನ ಕರದೊಳಿತ್ತಂತೆ ಮುನ್ನಗಲ್ಪಿ ನನ ಬರವಂ ತೋರ್ಪರುಣನ ನೋಡೆ ||

ಮನಮೊಲವ ಬೆಳ್ಳಾವರೆಗಳಂತೆ ಬಟಕ ಹನು |

ಮನ ಕಂಡು ಸಂತಸಂ ಮಿಗೆ ಸೇರ್ದು ಮನ್ನಿಸುತು |

ಮನತಿದೂರದೊಳಿದುರ್ ಬೀಸಿದರ್ ಪೂಸಿದರ್ ಕೆಲಬಲದಿ ನೆರೆದ ಜನರು ||೭||

ವರಮುನಿಪ ರಾಲಸೈ ವಿಖನದಿಂ ನಡೆತರ್ಪ |

ವರನೀಕ್ಷಿಸಲ್ಕೆಂದು ಕಾಮಿನೀಜನಗಳ್ ಕು |

ವರನೊಡನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡಿರದೆ ಚೆಂಬೊನ್ನ ನೆರೆವಾಡಮಂ ಸಾರ್ದಿದರು ||

ಸರಸದಿಂ ತಿದಿ ಬೈತಲೆಯ ಜೋಲ್ಮುಡಿಗೆ ಪೂ |

ಸರಮುಡಿದು ಕಪ್ಪನೊಪ್ಪಂಬೂಸಿ ಕಣ್ಣಿಗವ |

ಸರಕೆ ಕನ್ನಡಿಗಂಡು ಸರಿದು ಮೇಲುದಟ ಸೆಹಿಗಂ ಸರಿದು ಕೈಗಡಗಮಂ ||೮||

ತೊಟ್ಟಲೊಳ್ ಪುಟ್ಟ ಮಗು ಪಟ್ಟರಲ್ ಮುಟ್ಟಿ ಮೈ |
 ನಿಟ್ಟಸುತಮೊಟ್ಟರೆಂದೊಟ್ಟಗನನಿಟ್ಟವನ |
 ಬಿಟ್ಟ ಪಣಿಗಿಟ್ಟು ಪೊಂಬೊಟ್ಟನೆದೆಗಟ್ಟಿಯಾದಿಟ್ಟ ಬಿಣ್ಣುಟ್ಟಮೊಲೆಗೆ ||
 ತೊಟ್ಟುಡಿಗೆ ಪಟ್ಟ ನೆಹುದುಟ್ಟುಕೊಂಡೊಟ್ಟಜದ |
 ಪಟ್ಟಣಿಗರಿಟ್ಟಡೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಂ ಮೆಟ್ಟ ಬರೆ |
 ದಿಟ್ಟಗೆಡೆಗೊಟ್ಟು ಪಿಂದೊಟ್ಟವರ್ಗಳಿಟ್ಟನದಿ ಕೊಟ್ಟಪೊಣಮಟ್ಟಳಾಗ ||೬||

ತಳ್ಳದಪದೆನೆಯೆ ನೇರ್ಪಣಿ ಪೊಳೆಯೆ ಮಿಸುಗೆ ಕಾಂ |
 ಕುಳ್ಳಳುಂ ನಸುಬಳ್ಳಿ ಜೋಲ್ದಾಡೆ ಮುಂಗುರುಳೆ |
 ಸಳ್ಳಣ್ಣಿಮಿದೊಪ್ಪೆ ಕನ್ನದೊಡವಲುಗೆ ಕಂಕಣನಿಸ್ತನಂ ಪೊಣ್ಣಿರೆ ||
 ಬೆಳ್ಳೊಡಮೊಲೆಗಳದಿರೆ ಚದುರೆಯೊರ್ವಳ್ ನವಿರ |
 ನೊಳ್ಳೆಯ್ಯೆ ಜಂತದಣಿಗೆಯನೆತ್ತಿ ಬಾಚಿ ಪೊಣ |
 ಟಳ್ಳದಗದಿಸೆ ನಡು ಪೊಡರೆ ಜಘನಮುಳ್ಳೆ ಮೆಲ್ಲಡಿ ನಡುಗೆ ಕಡಗಮುಲಿಯೆ ||

ಪಣ್ಣಿತ್ತು ಪಂಡಿತನನೆಳೆದಳಿರನಿಕ್ಕಿ ಕೆಂ |
 ಗಣ್ಣನಂ ಪಾಲೆಹುದು ಹಂಸನಂ ವತ್ಸಮಂ |
 ತಣ್ಣಿರ್ದು ದಿಸಿತೊಹುದುಮಹುದುಮನೆಗೆಲಸಮಂ ಮೇಣ್ ಬಬಲ್ಮುಡಿಯತುಹುಬಿ ||
 ಸಣ್ಣನದುವಿಗೆ ಸಡಿಲ್ಪುಹುಯೊಟ್ಟ ಮೇಲುದಂ |
 ತಿಣ್ಣಮೊಲೆಯೆಡೆಗೆ ಬರೆಸೆಳೆದು ಪೊಣಮಟ್ಟೊರ್ವ |
 ಪೆಣ್ಣಿದ್ದಿದಳ್ ನುಡಿಗೆ ನಡೆಗೆ ಗಾಡಿಗೆ ಸೋಲಲೊಡನೆ ಗಿಳಿಯಂಚೆ ನವಿಲು ||೧೦||

ರತಿಯೆಂಬೊಲರಗಿಳಿಯನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡೊರ್ವ ಭಾ |
 ರತಿಯೆನರ್ ಬಾಜಿಸುವ ವೀಣೆವಿಡಿಮೊರ್ವಳ್ ನಿ |
 ರತಿಶಯದಿ ಸಿರಿಯಂತೆ ಕಮಲಮಂ ಪಿಡಿದೊರ್ವಳಿಂತುಮೋರೊಂದೆಡೆಯೊಳು ||
 ಮತಿಮನವನಪ್ಪೆ ಕೌತುಕಮಾಗೆ ಬರ್ಪ ವಸು |
 ಮತಿಯಧೀಶ್ವರರಾಘವನ ನೋಡ್ಪೆವೆಂದು ತಾ |
 ಮತಿಬರಾಯನದೊಳಿಕ್ಕಿಸುತ ಸೌಧಾಗ್ರದೊಳ್ ಬಾಲೆಯರ್ ನೆಲಸಿದರು ||೧೧||

ಪಸುರೆಲೆಯ ಬೆಲ್ಲವತ್ತಂಗೆತ್ತು ಸೂಡಿ ಮುಡಿ |
 ಗನವಸದೆ ಕಪ್ಪೆಂದು ಕತ್ತರಿಯ ಕಣ್ಣಿಕ್ಕಿ |
 ಪೊನಕುಂಕುಮಂ ಬಗೆದು ಪಣಿಗಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರಮಂ ಕಾಂಚಿಯಂ ಗಳಕಮರ್ಚಿ ||

ಒನೆದಡ್ಡಿಗೆಯ ನಡುವಿಗಳವಡಿಸಿ ಪಾಲೆಂದು |

ಬಿಸಿಗಾವಿಗೆಯೊಳಿಟ್ಟು ಮಥಿತಮಂ ಪವಡಿಸಿದ |

ಪಸುಗೂಸನುಚಿದು ಪಡಿಗಟ್ಟಿ ನಡೆದಳಾ ಕಾಂಬ ತವಕದಿಂ ಬರ್ಪವರನು ||೧೩||

ಮನನಮಂ ಮಾಣ್ಡು ಪುಸ್ತಕವನೊತ್ತಿಟ್ಟು ಜಾ |

ಣ್ಣನದಾಟಪಾಡುಪಂತಂಗಳಂ ಮುಚಿದು ಮೇ |

ಲನವಸರದೊಟಗಂದೊಟಿದು ತುಟುವಿಂಡನೊತ್ತಟ್ಟಿನೊಳಾ ಬಿಟ್ಟು ಜವದಿ ||

ಅನಘರತಿವೀರರಪ್ರತಿಮಕುಶಲರ್ ದೀನ |

ಮನರಗ್ರಜನ್ಮ ಬಾಹುಜವೈಶ್ಯಪಾದಜರ |

ತನಯರೈತಂದರಾಮ್ನಾಯಗೋಚರನನಧಿರಾಜನಂ ನೋಡ್ಪವೆಂದು ||೧೪||

ಮುದ್ದು ಮೊಗಮಿರದೆ ನಸು ನಗೆ ಬೀಜಿ ಕಾಲ್ಗಡಗ |

ಸದ್ಗುಣ ಪದಕಮುಯ್ಯಲನಾಡೆ ಕೂಡೆ ಸರ |

ಮುದ್ದು ಮೊರೆದೊಪ್ಪೆ ಪೊಂಜರಿಗೆ ತೋಳ್ಗೆನೆಯೆ ಕೈಬಳೆ ಸಮಂ ತೋಜಿ ಬಟಿಕ ||

ಪೊದ್ದು ದುಗುಲವನುಟ್ಟು ಪೊಸಧೋತ್ರಮಂ ಬಣ್ಣ |

ಮದ್ದಿ ದೊಳ್ಳಿಡಿಗೋಲ ಪಿಡಿದು ಸಂಗಡಿಗರೊಡ |

ನೆದ್ದು ತೆರಳಿದನೊರ್ದ ಬಾಲಕಂ ಬರ್ಪರಾರೆಂಬುದಂ ನೋಡ್ಪನೆಂದು ||೧೫||

ಮುತ್ತಿನೈಸರವನೊಪ್ಪಂ ಸರಿದು ಪಿಂಜಗುಟ |

ಲುತ್ತರಿಗೆಯಂ ಸಮಂ ತಿರುಪಿ ಕಾಲ್ಗಡ್ಡೈಸ |

ಲೆತ್ತಿ ಬಿಡುನಿಜಿಯ ನಡುನಡಿಲೆ ಸವನಿಸಿ ಪೊಟು ಬೀದಿಯೊಳಾ ಪೋಪರೊಡನೆ ||

ಮತ್ತೊರ್ವ ತರಳನೊಟ್ಟಾದನಿಂತೆಲೆ ಮನಿ |

ಸತ್ತಮನೆ ರಾಘವಂ ಬರ್ಪನೆಂಬೀವಾರ್ತೆ |

ಗೊತ್ತರಿಸಿ ಪುರಜನರ್ ಕಾಡೊಟಿಯನೆಜಿಯಂತೆ ಹನುಮನೆಡೆಯೊಳಾ ನೆಜಿದರು ||

ಅಕ್ಕ ಪೇಟಾರವಂ ರಾಘವಂ ಬರ್ಪವಂ |

ರಕ್ಕಸನೆ ನರನೆ ದೇವನೆ ಸುಂದರನೆ ನೋಡೆ |

ಚಿಕ್ಕವನೆ ವೃದ್ಧನೇ ತರುಣನೇ ಶೂರನೇ ದೊರೆಯೆ ಕರುಣೆಯೆಸುಗುಣಯುತನೆ ||

ಒಕ್ಕಣಿಸು ತನಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕನೆ ಪಗೆವನೆ ಧುರದಿ |

ನೊಕ್ಕಿಗನೆ ತಕ್ಕವನೆ ನಿಕ್ಕವಮೆ ಬರ್ಪುದೆಂ |

ದಕ್ಕುಡದೆ ಮುಗ್ಧಿಯೊರ್ವಳಾ ನೆಜಿದ ಸಖಿಯರೊಳಾ ಕೇಳೊಡಂದಳಾ ವಿದಗ್ಧೆ ||

ನರನಂತ ತೋರ್ದು ದೇವರ ದೇವನೆನಿಸಿ ಸಂ |
 ಗರದಿ ರಕ್ಕಸರನಿಕ್ಕುವನಂತೆ ಕಣ್ಗೆ ನುಂ |
 ದರನೆಣಿಸೆ ಕಿಷಿಯನೋಪಳ್ಗೆ ತರುಣಂ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧನತಿಶೂನಿಸಿಳಿಗೆ ||
 ದೊರೆಯಧಿಕಧಾರ್ಮಿಕಂ ಪಗೆಗಳ್ಗೆ ಪಗೆವನೇರೆ |
 ತರುಣ ತನ್ನವರೊಳುಟು ಸೊಕ್ಕಿಗಂ ಸೊಕ್ಕಿಗರಿ |
 ಗಣಿಯೆ ಸುದ್ಗುಣಮಣಿಯ ಬಣ್ಣಸರೈಂದು ಮಾನುಡಿವಳವಳೇಂ ಪ್ರಾಡೆಯೋ ||

ಪೋದರಿತ್ತಣನೆಂದು ದಕ್ಷಿಣಕೆ ಕೆಲಬರೀ |
 ಹಾದಿ ಬರ್ಪುದಕೆಂದು ಪಶ್ಚಿಮಕೆ ಮೇಣರೇಬ |
 ರಾದಿಪಟ್ಟಣಿಕದೆಂದುತ್ತರಕೆ ಪೂರ್ವಮೆಂದುಡಿವವರ್ ಪೂರ್ವದಿಶೆಗೆ ||
 ವಾದಿಸುತ ನೋಟ್ಟು ನೆವದಿಂ ಪೋದರಿಂತು ಕೆಲ |
 ರಾದುದಿಲ್ಲೆಂದು ಸುತ್ತುವರೆತ್ತಲುಂ ಪಲರ್ |
 ಕಾದಿದರೊಗ್ಗುತೆ ನಿಲಿಂಪದೆನೆಯಂ ನೆರೆದ ಜನರೊಳ್ ತವಕಮೆಂತುಟೋ ||

ನೋಡುವರ್ ದೆನೆಯೆಂಟನೊರ್ಮ ಮೇಣೊರ್ಮ ಮಾ |
 ತಾಡುವರ್ ತಮತಮಗದೇಂ ಬಾರನೆಂದೊತ್ತು |
 ಗೂಡುವರ್ ನೆರೆದೊರ್ಮ ಪೆಣಿಗೊರ್ಮ ಜನರ ಗದ್ದಲಮಾಗೆ ರಯಮೊಪ್ಪಿರೆ ||
 ಓಡುವರ್ ಮನದೊಳಟಿಯಾನೆಯುಟಿದೇ ಸರಿದು |
 ಪಾಡುವರ್ ನಲಿದು ಬಟಿಕೊರ್ಮ ಮತ್ತೊರ್ಮ ಬೆರ |
 ರೇಡುವರ್ ದೂರದೊಳ್ ಬರ್ಪವರ ಕಂಡು ಬರ್ಪವರೆಂದು ವನವನುಟಿದು ||೨೦||

ವಾದ್ಯಮೊಂದೆಡೆಗೆ ಭೋಗುಡಿಸೆ ಪೆಣ್ಣೊಣ್ಣುಡಿಯ |
 ದಾದ್ಯಂತಮುಡುಗದುಟು ಪೆರ್ಚೆ ಕೋರಾಹಲಮ |
 ಭೇದ್ಯಮೆನೆ ಬಾಲಕಳಧಿಕಕಳಕಳಮುಣ್ಣಿ ಕೌತುಕಂ ಜನವನೊತ್ತೆ ||
 ಚೋದ್ಯಮೇನೊರೆವೆಂ ವಸಿಷ್ಠನೆಂದೆಡೆಗಪ್ಪು |
 ಪಾದ್ಯಗಳನೆತ್ತಿ ಪೆಣಿತೊಂದೆಡೆ ಸುಮಂತ್ರಸಚಿ |
 ವಾದ್ಯರ್ ವಿಡಿದು ಚಮರಮಂ ಪೊಟರಿಂತು ಕಂಡೆಂದನಾಪವನನೂನು ||೨೧||

ಸಂತಮಿರ್ಪುದು ಸರ್ವರಿತ್ತಲಂಬರದತ್ತ |
 ಣಂ ತಡೆಯದೈತರ್ಪರೆಂಬನಿತಟೊಳ್ ಭಕ್ತ |
 ರೆಂತೊರೆದೊಡಂ ತನ್ನಬಿರುದೊದಗಿ ಬರ್ಪುದೆಂಬಧಿಕಮಹಿಮೆಯೊ ರಾಮನ ||

ಸಂತತಂ ನಿರುಪಾಧಿಯಿಂ ಪೊಳೆವ ಮುಕ್ತಿಸೀ |
ಮಂತಿನಿಯ ಬೈತಲೆವಣೆಯೊ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯೊ ಮ |
ನಂ ತೊಡರದೆಂಬೊಲೆತ್ತಂ ಪುದಿದುದಾಗನದೊಳಸೆವ ಪೊಸಪೊಳಪದೊಂದು ||

ಬಿಸುಗದಿರನಾಗೆ ತೀರ್ಯಕ್ಕರಂ ಮೋಣ್ ವಿಭಾ |
ವಸುವಾಗಲೂರ್ಧ್ವಜ್ಜಲನ ತೋರ್ಪ ಪೊಳಪಿದೆ |
ಣ್ಣಿನಗೆ ಮಸಗಿಪುರ ದೆತ್ತಣೆನೆಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಗೆಕಣ್ಣೆ ನೋಲಲಿಂತು ||
ಬಿಸವಂದಮಾಗೆ ಸರ್ವರ್ ಬಟಕನುಕ್ರಮದಿ |
ನಸುಕೀಬ್ಬರಿಯೆ ಪಾಟಿದೆಂದು ಜನರೆಂದು ತಾ |
ನೊಸಗೆ ಪರ್ಬಿದುದು ರಾಘವ ಬಂದನೆಂದು ಪುಷ್ಪಕಮವನಿಗಿಡಿದು ಬರಲು ||

ಉರ್ಬೆ ನೆಹು ಜನರ ಸಂತಸಗಡಲ್ ನಗೆಜೊನ್ನ |
ಪರ್ಬೆ ಬಾಲರ ಸುಮಂತ್ರಾದಿನಾಯಕರಬಲ್ |
ಮರ್ಬಟಿಯೆ ನೀಟೆಯರ ಕಣ್ಣಕ್ಕಿ ನಲಿಯರ್ ಭರತನ ಬಗೆನ್ನೆದಿಲರಳೆ ||
ಒರ್ಬಗೆಬೆಮರ್ವನಿಯನಿಬರೊಳೆತ್ತಂ ತೋರ್ದು |
ಪರ್ಬಿ ಮೈನವಿರಗೆಯದೊಪ್ಪಿರಲೊಸಗೆಗಮ್ಮೆ |
ಲರ್ಬಿಡದೆ ತೀಡಲಾದುದು ರಾಮಚಂದ್ರೋದಯಂ ಬುಧರ ಬಾಯ್ಸವಿಗೆನೆ ||೨೪||

ಕೇಳ್ವಣೆಯೆ ಮುನಿಪ ಬಟಕಸುರಾರಿ ತನ್ನವರಿ |
ನೆಟ್ಟು ಪುಷ್ಪಕದಿಂದಮವನಿಗವತರಿಸಿ ಬರೆ |
ಬಾನ್ದಟಂ ಸೈವಟಿದುದೆಂಬೊಲಾಗಳ್ ಜನರ ಜಯಜಯರವಂ ಪೊಣ್ಣೆರೆ ||
ಸೂಟ್ಟಿರುಗುತಡಿವೇರನೇರ್ದು ಕಾಲ್ಗವಲಿನೊಳ್ |
ತೂಳ್ವಟ್ಟೆ ಕೊಂಬಿಂಗಡರ್ದು ನಗೆಮೊಗದ ಪಣ್ಣೆ |
ನೊಳ್ವಟ್ಟಿಗೊಂಡುದು ಭರತನ ಕಣ್ಣುರುಳಿ ಬಟಕಾರಾಮನಹೆಕಾರದಿ ||೨೫||

ತುಂಬಿ ಕೀಬ್ಬರಿವ ಕಣ್ಣೀರೊಳ್ ಮುಟುಂಗಿ ಮೈ |
ಯಿಂ ಬಸಿವ ಕಿಟುಬೆಮರ್ವಸುಪೊಸ ಪೂನಿ ಭರ |
ತಂ ಬಲದ ನವಿರುಡೆಯನುಟ್ಟು ರಘುರಾಮನಾಮವನಿಟ್ಟು ಮನದಿ ದಿಟದಿ ||
ಇಂಬುಗೊಂಡಕ್ಕಟಿಯಮದ್ದುಂಡು ತನಗೆ ನೀ |
ದುಂ ಬರ್ಪ ತಡೆಯುಸಿದೇರ್ಗಿ ಮೊಗದನುರಾಗ |
ಮೆಂಬ ನಟುದಂಬುಲಂಸವಿದಗ್ರಜನ ದರ್ಶನೋತ್ಸವಕೆ ಪೊಟಟನಂದು ||೨೬||

ನಡುಕಂ ಪೊದಟ್ಟು ಕಡೆಗಾಲ್ಗಲಿಂ ಪರಿದು ನೀ |
 ದೊಡಕಿಂ ಮಸುಟ್ಟು ಬಿಡುಗಣ್ಣಲಿಂ ಪಿರಿದು ಕಂ |
 ಡಡಕಂ ನರಳ್ಳ ಪಿಡಿಗೊರಲಿಂ ಕರೆದು ನುಡಿದನಣ್ಣ ಬಾರಣ್ಣ ದೇವ ||
 ಪಿಡಿದೊಡಲಿಗಿನಿತು ದಿನವೃತದಿನಿದೊಡೆ ತನ್ನ |
 ಪಡೆದ ಸುಕ್ಕತದ ಫಲಂ ತೀವಿದೊಡೆ ಸಹಜ ನೀಂ |
 ನುಡಿದ ಮಾತಿಂಗೊದಗಿ ಬಂದೊಡಿಂದಿಗೆ ಧನ್ಯನಾದೆನೆಂದಂ ಭರತನು ||೨೭||

ಆವಗಂ ನಿನ್ನನಾರ್ ಬಗೆವನೆಯನೊತ್ತಿ ಸಂ |
 ಭಾವಿಸುವ ತವಸಿಗಳ್ಳೊದಗದೀಯಡಿ ವನ್ಯ |
 ಜೀವಿಗಳ್ಳೊಂದುಮಾಸರೆಯಾದುದೇಗಳುಂ ಪೆತ್ತವರ ಕಣ್ಣೊಡರದ ||
 ದೇವ ನಿನ್ನಾಟಮಸುರರ್ಗೆ ತೋರ್ದುದು ನಿಚ್ಚ |
 ಮಾವೇದವಚನಕೆಂತುಂ ಸಿಲ್ಪದಣ್ಣ ನೀ |
 ನೇ ವಿಚಿತ್ರಮಿದರೈ ತೊಡರಿ ಬಿದ್ದೈ ಕೈಕೆಯೊರೆದ ಬಿಲುನುಡಿಯೊಂದಕೆ ||೨೮||

ಮಡದಮೆದುಗೈಯ್ಯೊತ್ತುವಡಿ ನಡೆಯೆ ಕಲೊತ್ತಿ |
 ದೆಡೆ, ಕಾಡ ಸುತ್ತೆ ಪೂದೊಂಟಮಂ ತಿರಿವ ಕಾ |
 ಲುಡೆ ನಾರನೊಳ್ಳಟ್ಟಿಬಿಗಿವ ನಡು, ಪಟ್ಟಗೋಲೆನೆವ ಕೈಯ್ಯೊಟುಗೋಲಂ ||
 ಪಿಡಿಯೆ, ತಿರೆಸಿರಿವೊಟುವ ತೋಳ್ಳುಡು ಬಗಲ್ಗಂಟ |
 ಗೆಡೆಯಾಗಲಿಂತು ಪೊಸಸೊಗವ ನೀನುಂಡುದೇ |
 ಕೊಡೆಯ ನಿನ್ನನುಭವಕೆ |ಸರಿಯೆ| ಮೇದಿನಿಯ |ಸೊಗಮದು| ರಾಘವ ||೨೯||

ಆದಿದಂತಯ್ಯನಡವಿಗೆ ಪೊದುದರಿದಲ್ಲ |
 ಕಾಡೊಳ್ ತೊಟಲ್ಪುದತಿಶಯಮಲ್ಲ ರಕ್ಕಸರ |
 ಕೂಡೆ ಕೈಗೈದುದಚ್ಚರಿಯಲ್ಲ ದೇವರ್ಕ್ಕಳಂ ಪೊರೆಯೆ ದೊಡ್ಡಿತ್ತಲ್ಲ ||
 ಬೋಡಿ ಪಾತಕಿ ಪಿಶುನನತಿಕೋಪಿ ಪಾಪಿ ಕುಲ |
 ಗೇಡಿ ಭ್ರಾತೃದ್ರೋಹಿ ತನ್ನೊಳೊರೆದಂತೆ ಕಾ |
 ಪಾಡಲಿಂತೈತಂದುದಿರುವೆ ಪಿರಿದೆಂದು ಕಾರ್ಣಿಗಿದಂ ರಘುರಾಮಗೆ ||೩೦||

ಪಿಂಗದನುಜನ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ಭಕ್ತರಂ ನೋಟ್ಟು |
 ಪಾಂಗದಿಂ, ಪಿಡಿದೆತ್ತಿ ತನ್ನನುಟಿ ಮುಟಿವೊಕ್ಕ |
 ರಿಂಗಭಯಮಂ ತೋರ್ಪಮದುಗೈಗಳಿ, ನಪ್ಪಿ ಸಿರಿಯನಪ್ಪುವ ತೋಳ್ಳಲಿಂ ||

ಅಂಗಸಂಗವನಿತ್ತು ನುಡಿಸಿದಂ ಬಟಕ ರಘು |
 ಪುಂಗವಂ ಪ್ರಣವನವಮೂಲಸೂಕ್ತಿಗಳೊಗೆದ |
 ಡಂಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ ನರ್ವಾಯಿಯಿಂದೆನೆ ಭರತನೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೊ ಧರೆಯೊಳು ||

ಸಹಜ ಕಂಡಿಲ್ಲಮೀರೇಡ್ಗಾಲ ವನದಿ ಕೇಳೆ |
 ಸಹಜಮೀಬನ್ನಮೀಬೆದೆ ನಿನ್ನೊಲೊರ್ವಗರ್ |
 ಸಹ ಜಡೆಯ ಪೊತ್ತು ಕಿತ್ತಡಿಯೆಂಬೊಲುಣಿಸುಟಿದು ಸಿರಿತಿರೆಗಳಂ ಕಾಣದೆ ||
 ದಹನಕೆಡೆಗೈದೊಡಲ ಕಡುದುಗುಡಮಿನಿತು ಮುಖ |
 ದಹ ನಮಗೆ ಮೇಲ್ಪಯಿಸಿ ಬಂದೊಡಂತಾನೆಗೈ |
 ದಹನವನಿಯೊಳಗಾವನೈ ಭರತ ನಿನ್ನಂತೆ ಬಿಡುಬಿಡಂತೀನುಡಿಯನು ||೩೨||

ತಮ್ಮ ಬಗೆಗನುರಾಗಮಿಂಬಾಗೆ ಬಟಕಣ್ಣ |
 ತಮ್ಮಂದಿರೋರೊರ್ವರಂ ಬಿಡದೆ ನಡೆನೋಡು |
 ತುಮ್ಮನಂ ದಣಿಯೆ ನಲ್ಲುಡಿಯನೊಡಬಡಿಸಿ ರಾಘವನನುಜನಂ ಭರತನು ||
 ಸಮ್ಮತಿಸುತೆಡದ ಭೂಮಿಜೆಗೆಂದನೆಜಿಗಿ ಲೇ |
 ಸಮ್ಮ ತನಗಾಗಿ ತೊಬಲಿದೆ ಕಾಂತನೊಡನೆ ಮನ |
 ವಮ್ಮದಡವಿಯನಕಟ ! ಸಿಲ್ವಿದೌ ರಕ್ತಸರ ಕೋಟಲೆಗಿನಿತು ಸಾಲದೇ ||೩೩||

ಮೂರ್ವಟಿಯನುದ್ದರಿಪದೇವಿ ನಿನಗೀಯೆಡರ್ |
 ನೂರ್ವಗೆಯೊಳೊರೆಯಲಿಂತೊದವಿದತ್ತಕಟ ! ತ |
 ನೊರ್ವನಿಂ ಪತಿಪರಾಯಣೆಗೆ ಸನ್ಮಂಗಳಗೆ ಸತ್ಯವಾಣೆಗೆ ಜಾಣೆಗೆ ||
 ಉರ್ವರೆಯೊಳನಸೂಯೆಯಂತರುಂಧತಿಯಂತೆ |
 ಪರ್ವ ಜಸಮೆಲ್ಲೆಡೆಗೆ ನೋಯಿಸಿದೆನೌ ನಿಮ್ಮ |
 ನಾರ್ವರ್ಪರಣೆಗೆ ತನ್ನಂ ಕಾವುದೆನೆ ಮೈದುನಂಗೆಂದಳವನಿಜಂತೆ ||೩೪||

ಬಸವಟಿದು ಮುಗಿದಿರ್ ನಿರ್ವರಂ ಭರತ, ನೋ |
 ಯಸುವರಾರ್ ನೋವರಾರ್, ಬಗೆಯೆ ಮುಮ್ಮೈಮಾಟ |
 ಬೆಸುಗೆ ಗಡ ! ಸುಖದುಃಖಮಿರದೆ ಪಗಲಿರುಳಂತೆ ಸಹಜಮಿದು ಪುಟ್ಟಿದರ್ಗೆ ||
 ಬೆಸನಮಿಂತೆಮಗೆ ನಾಣ್ಣುಡಿಗೆ ನಿನ್ನಿಂದೊಡಗೆ |
 ನಸಿನನಗೆಮ್ಮತ್ತಣಿಂ ತೋಟಿ ರೋಕದಾ |
 ಯಸಕೊರ್ವನೊರ್ವನಂ ದೂಟಿ ಮರುಳಾಗದೇಂ ಬಲ್ಲವರ್ಗಿಂದೊರೆದಳು ||

ಜಾಣಿ ಮಾನುಡಿಲುಸಿಕನೆ ಭರತನಿರ್ದು ತಾಂ |
 ಕಾಣಿಸಲ್ಪನುಜಗವನೆಹಗಿದೊಡಮೆತ್ತಿ ಕೈ |
 ಮಾಣದಾಲಂಗನಂಗೆಯ್ದು ಕಣ್ಣೊಸರೆ ಮನ ಮಜುಗೆ ಪೇಟ್ಟುಂ ತನ್ನೊಳು ||
 ತೂಣಮನಗೈದಡವಿಯುಂ ಸಾರ್ದೊಡಂ ಪುರಕೆ |
 ಮೇಣೊಪರ್ವ ಬರ್ಪ ಬಗೆಯಿಂದಾಯ್ತಿ ತಮ್ಮ ಹೋ |
 ನಾಣಿಡನೆನ್ನ ಕಾಂಬತ್ತಿಯೇಂ ತೋರ್ದುಡಣ್ಣನ ಸಾರ್ದ ವೀರನೈಸೆ ||೩೬||

ಥಟ್ಟನೈದಿದೆ ವಿವಿನಕಣ್ಣನೊಡನುಡಿದು ಕೈ |
 ಗೊಟ್ಟರಸಿಯುಂ ಮೆಳುದು ಮಾತೆಯುಂ ನಗರಮಂ |
 ಬಿಟ್ಟು ಸಿರಿ ಸೊಗಸದೊಡನಾಡಿಗರ ತೊಪ್ಪಿದೊಣಸದಪ್ಪ ಸುಖಕಷ್ಟಗಳನು ||
 ಪುಟ್ಟಿತೆಂತು ವಿರಾಗಮೆಲ್ಲದೊಳೊಳಾರಿದಂ |
 ನಟ್ಟರೊಡಲೊಳ್ ನಿನಗೆ ಪುರುಳಿಲ್ಲಮೆಂದಂದು |
 ಪಟ್ಟಣದೊಳಿರಲ್ಲದೊಡೆ ಪುರಾಕೃತಯೋಗಬಲಮೆ ಕೌಶಿಕನೊರೆದನೆ ||೩೭||

ನೋಂತುದಿಲ್ಲನುಜ ನಿನ್ನನಿತು ಪಿಮ್ಮೆಯೊಳ್ ನಿ |
 ರಂತರಂ ಸೇವಿಸುವೊಡಗ್ರಭವನಂ, ಮಾತಿ |
 ನಿಂ ತೋಪು ಪೇಡೊಡೇಂ, ರೂಪದಿನೆಬರಾಡ್ಕ ನಿಮ್ಮಿರ್ವರೊಳ್ ತೋರ್ಪುದೈ ||
 ಎಂತಟವಿಯುಂ ತೊಬಲ್ದಿರಿ ತಾತನಾಣಿಗೆಯೊ |
 ಳೆಂತನಿಬರೊಳ್ ನೇಹಮಾಯ್ತು ಮೇಣನುರರೊಡ ||
 ನೆಂತು ಕೈಗೈದಿರಚ್ಚರಿಯೆನರ್ ಬರ್ದಿದಿರ್ ವೀರಾಗ್ರಗಣ್ಯರೆನಿಸಿ ||೩೮||

ನೀರ ಪೊಯ್ತೊಡನೆ ಪೋಪುದು ಕಾಪ್ಪಮದು ವಲಂ |
 ಸ್ವಾರಸ್ಯಮೆಲುತಲ್ಲ ಲಘವಿನಿ, ಕಿರುತನದಿ |
 ಸೇರಿದಂ ಸರಿದಣ್ಣನಂ ಪೆಟಿತು ಜಾಣ್ಣ ಮಗುಡತ್ತಣದು ಗಾಂಪನೆನಗೆ ||
 ಆರಿವನ ನೆರೆಯಲುತರುಂಟು ತೋರ್ಕೆಗೆ ನಮ್ಮೊ |
 ಳಾರಣ್ಯಮಂ ಪೊಕ್ಕೊಡಂ ಮರಳಿ ನಿನ್ನ ಹೃದ |
 ಯಾರವಿಂದದೊಳಿಡದಡಂಗಿರ್ಪನಂ ಭರತ ನಿನಗಾದುದೀಜ್ಞಾನವು ||೩೯||

ಮೆರ್ದಾತಿನಿಂ ಸುಮಿತ್ರಾತ್ಮಜಂ ಮಣಿದಿಂತೆ |
 ನಲ್ವಚಾರಂಗೆೊಂಡನಂತಿರ್ದ ನಿವನೊಪ್ಪು |
 ಮೊರ್ದಾನರನುಡಿಗ ತರಿದೊಗಿದರ್ ಸಹೋದರರ ಬಗೆಗಾರ್ ಪೆಚ್ಚರೈ ||

ಸೊಲ್ವಡಿಡು ಕೇಳ್ ಮುನಿಪ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂ ಮನಂ |
 ಸಲ್ಪನಂ ಪಿರಿಯನಂ ಸೇವಿಸುವ ಸಹಜರಂ |
 ಪೋಲ್ವರಾರ್ ಕಿಱುಯರಂ ಸವಿನುಡಿಯಿನುಪಚರಿಸಿ ಪೋರೆವಗ್ರಜರನಿಳೆಯೊಳು ||

ಬೆನ್ನೊಳಾದೊಡೆಯು ಬನಿಱುಂ ಪುಟ್ಟಿದಂತಱುತು |
 ಭಿನ್ನವೆಣಿಸದೆ ತಪ್ಪನೆೊಪ್ಪುಗೊಂಡೊಲಿ ಸಂ |
 ಪನ್ನರಂ ಮಾಡಿ ಗುಣಧರ್ಮದೊಳ್ ಬನ್ನಬೇನೆಗೆ ಮಱುಗಿ ನೆಱು ಪಾಲಿಸಿ ||
 ತನ್ನೊಡನೆ ಕೂಟಕೂಟಕೆ ಕರೆದು ದಣಿದು ಬ |
 ಪನ್ನೆಗಂ ನಾಸಮಂ ಪೊಗಟಿ ಸರಿಗಜ್ಜದೊಳ್ |
 ಮುನ್ನವರೊಳಾರೋಚನೆಯನೆಸಗಿ ತಮ್ಮಂದಿರಂ ಕಾಣ್ವನೇಂ ಪೂಜ್ಯನೋ ||

ಪೆಂಡತಿಯ ನುಡಿಗೇಳ್ವ ಬಾಯೊಬ್ಬಿನಿಂ ಬೈದು |
 ದಂಡಿಸಿ ಪೆಱಿಗೊರೆದು ಚಾಡಿಯಂ ಕೇಡೆಣಿಸಿ |
 ಬೆಂಡಪ್ಪಿನಿಂ ದಣಿಸಿ ಕೂಟಕ್ಕದಟ್ಟಿ ಸೋದರರ ಬನಿಱುರಿಸಲವನು ||
 ಕೊಂಡಬೈಗಬ್ಬದಿಂ ಪೊಟುಟದಕೆ ಮೋಳ್ ಕರುಳ್ |
 ತುಂಡಾಗಿ ಬಂದುದಕೆ ದೇವನಿಂ ಚೊಚ್ಚಲಗೆ |
 ಗಂಡೆನಿಸಿ ಪುಟ್ಟಿತಕೆ ಪಿರಿಯನೆಸಿದಕೊಳ್ಳಿತಾಯ್ತೆಲೈ ಧಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ ||೪೧||

ಅಂತದಱುನೊರ್ವನಗ್ರಜನೆನಿಸಿ ಪುಟ್ಟಿ ವಿಧಿ |
 ಯಿಂ ತನ್ನ ಪೊರ್ದುಗೆಯ ಹಂಗನುಱು ಸಲಿಸಿ ಬಗೆ |
 ಮುಂತಱುತು ಸಹಜರಂ ಪೋರೆಪೊಡೆ ಗುಣಂ ಪೂರ್ವಸುಕ್ಯತಿಗಲ್ಲದೆ ಬರ್ಪುದೇ ||
 ಎಂತೆಣಿಸಿ ಪೋರೆದೊಡಂ ದೂಱು ನೆರೆಪೋರೆಯೊಳು ಸ |
 ಮಂತವರ ಕೆಡಕುನುಡಿಗಣ್ಣನೊಳ್ ಪೊಯ್ದಾಡು |
 ವಿಂತಹ ಸಹೋದರಗೇರ್ವನೆಂಬೆ ವಂಶಕಂಟಕರಲ್ತೆ ಕೂಡಿ ಜನಿಸಿ ||೪೨||

ಮನೆಗೆಲಸಮಂ ತೊಳುಮ ಕಂಡಕಂಡೆಡೆ ತಿರಿದು |
 ದಿನಗಳೆದು ದುರ್ವ್ಯಸನದಿಂ ಪಿರಿಯಹೊಣೆಯಂ !
 ನೆನೆದು ಸರಿಹಸುಗೆಗುಱು ಪುರುಡಿ ಬೇಗುದಿಗುದಿದವನ ಸಿರಿಗೆ ಬರೈಯಿಂದಾ ||
 ತನ ತಪ್ಪ ಬಗೆಯೊಳಟ್ಟುಳಿಗೆಯ್ದು ನಾರ್ದನ್ಯ |
 ರನೆ ನಟ್ಟಿ ಬಱುದೆ ಪಗೆಗೊಂಡಣ್ಣನಂ ನೋಯಿ |
 ಪನುಜರ್ಗೆ ಗುರುದೇವರೊರ್ಮೆಯಪ್ಪದೆ ತಪ್ಪದೆಂದೆಂದಿಗುಂ ನರಕಪು ||೪೪||

ಪಿರಿಯನಂ ಪಿತನಂತೆ ಬಗೆದಕ್ಕುಂ ಗುಣಂ |
 ಪೊರೆಯೆ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂ ಸೇವಿಸುತೆ ವೇಳೆಯಳ |
 ವಜುತು ನುಡಿದುತ್ತರಕೆ ಮಾನ್ಮಡಿಯದೊಪ್ಪಿ ತಲೆವಾಗಿಪುರ್ದುಚಿತಮಂತು ||
 ಮುಖದಾದೊಡಂ ಪುಸಿಯನುಸಿರದೊಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂ |
 ಪರರಿಗಡೆಗೊಡದಿರ್ಪಿನಂ ಸೇರ್ದು ಕಣ್ಣೊಟ್ಟ |
 ದಿರವಿನೋರ್ ಪೊಂದಿರಲ್ಕುವನೆ ಪಾವನನೇಕೆ ಪಲಬರೊರ್ವಂ ಸಾಲದೇ ||೪೫||

ಪುಟ್ಟ ಬಸಿಟ್ಟೊಳ್ ಪಿರಿಯನಾದಬ್ಬೆಗುಂಡು ಬಾ |
 ಯೊಟ್ಟವಂ ಸವಿದ ಮೊರೆಯಂ ಪಟ್ಟು ಮೇಣವನ |
 ತೊಟ್ಟಲೊಳ್ ಪರಿದವಂ ನಡೆದೆಯೊಳಾಡಿ ಬಳಿದವನಂತೆ ಮಾತುಗಲತು ||
 ಒಟ್ಟಿನಿಂ ಬಿಜ್ಜೆ ಬಿನ್ನಣವಜುತು ತನ್ನಣ್ಣ |
 ಗಟ್ಟುಳಿಯನೆಸಗುವನೆ ಸೋದರಂ ತಪ್ಪು ಮುಂ |
 ಬಟ್ಟೊರ್ಮೆಗೊಡೊಡಂ ಮುಖದು ಕಾಣ್ಬನೆ ಪಿರಿಯನಳೆಯೊಳ್ಳಿಗಜ್ಜೆವಡೆದು ||೪೬||

ಮೇಲೆ ಸೀತಾರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ್ ಭರತನಂ |
 ರಾಲಿಸಿ ಪೊರೆದು ಮಣಿದು ಸಂತೈಸಿ ಬಹಿಕ ಮುನಿ |
 ಪಾಲ ಕೇಳೆ ಗುರುವಿಸ್ವಂಗೆಟಗಿದೊಡೆ ಪರಸಿ ಮೂವರಂ ಪಿಡಿದೆತ್ತುತ ||
 ಸಾಲದೇ ನರನಾಟಕದೊಳಸುರರಂ ಗೆಲ್ಲ |
 ಲೀಲೆ ಭೂಮಿಜೆಯೆನಿಸಿ ಪತಿಭಕ್ತಿಯಂ ತೋರ್ದ |
 ಶೀಲ ಪೊಣಿಗಳ್ಳಿ ನೋದರನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿ ನೆರವಾದ ಸಾಹಸವೆಂದನು ||೪೭||

ಪ್ರಚುರಮುನಿನಾಥನಂತೆನಲುಪಚರಿಸಿ ವೃದ್ಧ |
 ಸಚಿವನಂ ಕೂರ್ಮೆಯಿಂ ನುಡಿಸಿ ಕುಶಲವ ಕೇಳ್ವ |
 ಸಚರಾಚರಾತ್ಮಕಂ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಮುಂತಿರ್ಪರಂ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ತನ್ನೊಳು ||
 ಉಚಿತಮಲ್ಲಪುರ್ದಬ್ಬೆಯ ಕಾಣದಿನ್ನು ಕಪಿ |
 ನಿಟಯದೊಡನ್ನೊಡುವೆಂ ಪುರಕೆಂದು ಭರತಂಗೆ |
 ವಚಿಸಿದೊಡೆ ಮಂತ್ರಿನುಮುಖನನಟ್ಟಿದಂ ಮುಂದೆ ಸಿಂಗರಂಗೆಯ್ದುದೆಂದು ||೪೮||

ತನ್ನೊಡೆಯನಾಣಿಯಿಂ ಪುರಕೆ ನುಮುಖಂ ಬರ್ಪ |
 ಮುನ್ನಮೀವಾರ್ತೆ ಪರಿದತ್ತಯೋಧ್ಯೆಗೆ ನಾಡು |
 ಚೆನ್ನಪ್ಪಿನಂ ಸಿಂಗರಂಗೆಯ್ದರೇಂ ಪೌರಜನರ ಭಕ್ತಿಯೊ ದೊರೆಯೊಳು ||

ಪೊನ್ನೆಲಂ ನೆಲದ ಕೆಲಬಲದಿ ಘಟ್ಟನೆ ನಿಂದ |
 ರನ್ನಗಂಬಂ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಗಿದಿಹ ನ |
 ಮುನ್ನತಮಹಾಮಂಡಪಂ ಮಂಡಪಂಗಳಿಂ ಬೀದಿಗಳ್ ಚೆರವ್ವಾದುವು ||೪೯||

ಉಪ್ಪರಂ ಕಣ್ಣೆನೆವ ಪಚ್ಚಜಂತಿಯ ಮೇಲೆ |
 ಚಪ್ಪರದ ನೀಲವಲಗೆಯ ಕರ್ಬೊಳಪನಟಿಸ |
 ಲಪ್ಪುವೆನೆ ತೋಟಬಜ್ಜರರನ್ನಬುರುಡೆಗಳ್ ಸಾಲೊಂಡುವೆಡೆಯೆಡೆಯೊಳು ||
 ಮುಪ್ಪುರಿಯ ಪವಳಮಾಲೆಗಳ ಬಟವಟಿಯೊಳೊಡ |
 ನೊಪ್ಪುಗೊಂಡಾಣಿಮುತ್ತುಗಳ ಝಲ್ಲರಿಯ ಮನೆ |
 ದಪ್ಪದೋರಣದ ಮಣಿಮಂಡಪಂ ಕಣ್ಣೆ ಕೌತುಕಮಾದುದಾನಾಡೊಳು ||೫೦||

ಸಲ್ಲಲತರಾಜವೀಧಿಗಳೊಳಿರ್ಕಡೆಮನೆಗೆ |
 ಳಿಲ್ಲೆಡೆಯ ಮಕರತೋರಣವೊಪ್ಪಿದತ್ತು ಸಿರಿ |
 ಬಲ್ಲಹನ ಕೂರ್ಬೊಗಡಲೊಡೆಯೆ ನೆಟಗಿಟ್ಟ ಬಿಡುಗಂಡಿಗಳೆನರ್ದೆ ನಡುವೆ ||
 ಅಲ್ಲಗಲ್ಲಗೆ ಮುತ್ತುಮಣಿಯಿಂ ಬರೆದ ರಂಗ |
 ವಲ್ಲ ಪೊನ್ನೆಲದಿ ನಾಡರಸಿ ಬರ್ಬೊಡೆಯಂಗೆ |
 ಮೆಲ್ಲದಿಗೆ ಪಾಸಿಕ್ಕಿದುಟ್ಟ ಪೊಂಬಟ್ಟನೆಟಗಿನ ಜರಿಯೊಲೆನೆದಿದುರ್ದು ||೫೧||

ಅಂತರದೊಳಿರ್ಪ ಪೊಸಕುರುಜು ಕಣ್ಣೊಂಡುದು ವ |
 ಸಂತರಾಜಂ ಸರ್ವಫಲಗಳಂ ಕೂಡಿ ನಲ |
 ವಾಂತು ರಾಘವನ ಕಾಣ್ಕೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಚೈತ್ರರಥಮೆನರ್ ಫಲಭಾರದಿ ||
 ಮುಂತೆ ಮೊಗವಾಡದಿರ್ಕೆಲದ ಪೂಸರದ ತಳ |
 ರಿಂ ತುಟಗಿ ತೋರ್ಪ ತೋರಣದ ಸಾಲ್ವದಿದು ನೇ |
 ಲ್ಪಂತೆ ಸರಿಗೊಂಡ ಮೆದುವಳ್ಳಗಳ ಶೋಭೆಯಿಂ ಪುರವೀಧಿಯೊಳ ಪೊಸತೆನೆ||೫೨||

ಚೆಚ್ಚರಂ ಬರೆ ನಾಡ ಸಿಂಗರಕೆ ಸುಮುಖದಣಿ |
 ಯಚ್ಚರ್ಯಗೊಂಡವರ ರಾಜಭಕ್ತಿಗೆ ಮನಂ |
 ಮೆಚ್ಚಿ ಮೇಲಪ್ಪ ಸನ್ನೆಯಮೆನಗಿ ಕಾದಿದರ್ಲೆಲ್ಲೆಯಿಂ ಪುರದೊಳು ||
 ಮೆಚ್ಚಿದತ್ತೊಸಗೆ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಮುನೀಶ ಮುಂ |
 ದೆಚ್ಚುರ್ ಪೇಲ್ವುದಕೆ ನಾಡುಗರ್ ಪೊಟು ಕಾ |
 ದ್ವೊಚ್ಚದೋರ್ ನೆಟದಿಟುಂಪೆಯ ಹಂತಿಯೆನಲದಿಗೊಳಲೈದಿದಮುಂದಕೆ||೫೩||

ಇತ್ತಲನಿತಙ್ಗುಳವಿಳರಿಂ ಕೂಡಿ ರಾಘವಂ |
 ಪತ್ತಿ ಪುಷ್ಪಕದೊಳ್ಳೈತರುತಿರಲಯೋಧೈ ತೋ |
 ದ೯ತ್ತಂದು ಶರಣನಭಿಷೇಕಸಮಯಕೆ ಸಿಂಗರಂಗೊಂಡ ಲಂಕೆಯಂತೆ ||
 ಹತ್ತಿರಕೆ ಬರೆವರೆ ಪುರದ್ವಾರದೊಳಗೆ ಗೆಲ |
 ವೆತ್ತು ಸೂಜೈಪ ಬಹುವಾದ್ಯಘೋಷಮಿದಲ್ಲ |
 ಮತ್ತವನ ಕಳಿಪಲೊದವಿದ ವಿಭೀಷಣನಧಿಕವಾದ್ಯಘೋಷದೊರಾದುದು ||೫೪||

ಒಂದೆಡೆಗೆ ಕೊಂಬು ಪೆರ್ಗಾಳೆ ಕುಡುವಳೆ ಸಂಕ |
 ಮೊಂದೆಡೆಗೆ ಭೇರಿ ತಂಬಟೆ ಡಕ್ಕ ಪರಿಗೆ ಡೋ |
 ಲೊಂದೆಡೆಗೆ ತಾಳ ಮದ್ದಳೆ ಗಂಟೆಯೊಂದೆಡೆ ಕೊಳರ್ ಮೌರಿ ಸುತಿ ಮಗುಟ್ಟು ||
 ಒಂದೆಡೆಗೆ ವೀಣೆ ನಾರಂಗಿ ತಂಬುರಿಯಿಂತು |
 ಸಂದಣಿಸಿ ಪೂರೈಸೆ ಮೊಳಗನರ್ ಗಗನಕೆಂ |
 ಟುಂ ದೆನೆಗೆ ಗಜದ ಬೃಂಹಿತಮೆನರ್ ಪುದಿದುದರ್ಣವಕೆ ಪೆರ್ಮೊಳೆಯೆನಲ್ಕೆ ||

ಅತ್ತಿಯಿಂ ಪಥವಿಡಿದು ಬರ್ಪ ಬಂದಟ್ಟುಂ |
 ನರ್ತಿಪ ನಲದು ಕೂಡಿ ಕೀರ್ತಿಪ ಸಮಂತು ಸಂ |
 ಕೀರ್ತಿಸಿ ಮನಂಗೊಳ್ಳ ಮನಗೊಂಡು ಕಾಣ್ಣ ಕಂಡೆತ್ತಲುಂ ಸುತ್ತುವರಿವ ||
 ಕೂರ್ತು ಪರಿದೆಣಿಯರಂ ಸೇರ್ವ ಸೇರ್ವವರೊಡನಿ |
 ದಿರ್ತಿರುಗಿ ಪೋಪ ಪೋಗಿತ್ತು ಬಹ ನೋಡೆಂದು |
 ವರ್ತಮಾನವನೊರೆವ ಪುರಜನರ್ ಕಣ್ಣಿ ಗೋಚರಮಾದರಾರಾಮಗೆ ||೫೬||

ಮುಂದೆ ನಾರುಡೆಯನೆಳವಾಸಿನಿಂ ಪೆರ್ಪಡೆಯ |
 ನೊಂದುಣಿಸಿನಿಂ ನೋಂತ ಪಾರ್ವ ಬಳಗಂ, ಮನಂ |
 ಗುಂದಿ ಸಿಂಗರದೇಂಟೆಯಡಗುಬಲ್ಲಣಿಗಳಂ ತೊಟ್ಟಿದ ರಾಜನ್ಯನಿವಹಂ ||
 ಸಂದ ಭಕ್ತಿಯೊಳ ಬೇರವನುಡಿದ ಬೇರಿಗರ |
 ವೈಂದಮುಲಂ ಮೇಲವರ ಸೇವೆಗೆಯ್ವ ಪೋ |
 ದಂದಿನಿಂ ಬಾಲ್ವ ಪಾದಜನಿಡಯಮಂದು ಕಾಣಿಸಿತು ರಕ್ಕಸವಗೆಯಗೆ ||೫೭||

ನೆಲನ ಸೋಂಕರ್ ವೇಗಮುಡುಗಿ ಮೇಣ್ ಪುಷ್ಪಕಂ |
 ಮಲಯಜದ ಕಂಪುಪೊಳೆಯಾಂತು ನಡೆತರ್ಪ ಮೆ |
 ಝಲರ ಗತಿಯಂತೆವೋರ್ ಮಂದಗತಿಯಿಂ ಪರಿದು ಸಕಲರೊಡನಾರಾಮನು ||

ಕೆಲಕಿಟಿದು ಬಂದನನಿತಹೊಳೆ ಭೂದೇವನಂ |
 ಕುಲವೇದಘೋಷಮತಿಶಯಮಾಗೆ ಜಯರವಂ |
 ಸಲೆ ಪೆರ್ಚೆ ಸುರರ ಬಿನ್ನಪದೊಳೇಳುಡನರನಿಯೊಡನೆ ಪೊನ್ನಂದಣವನು ||೨೪||

ಸುತ್ತಿರಲ್ ಕಪಿವರಲ್ ಮಾಗಧರ್ ಮುಂದೆ ಕೈ |
 ಯೆತ್ತಿ ಪೊಗಲುತ್ತಿರಲ್ ಸಹಜರೆಡಬಲದಿ ಬೀ |
 ಸುತ್ತಿರಲ್ ಚಾರಿಯಂ ವಿಪ್ರಗಡಣಂ ವೇದಸೂಕ್ತದಿಂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಬರಲು ||
 ಮುತ್ತಿರಲ್ ಪಾರಜನರೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಲ್ಲ |
 ವೃತ್ತಕುಚೆಯರ್ ಬೆಳಗುತಿರಲಾರತಿಯ ಮುಂದೆ |
 ಕೆತ್ತುಕೊಂಡಿರಲಧಿಕವಾದ್ಯರವಮೆನೆದನಂದಣದಿ ಸೀತಾರಾಮನು ||೨೫||

ಮಣಿವ ಬಲವರ್ಪ ಪಾಡುವ ನೋಡುವಾಸೆಯಿಂ |
 ಕುಣಿವ ಪರಸುವ ಸೇವೆಗೆಯ್ವು ನುಡಿಸುವ ಬವಣಿ |
 ಯೆಣಿಸಿ ಮಹುಗುವ ಸಂತಸಂಗೊಳ್ಳ ಪೊಸಬಿನದಮಂ ತೋರ್ಪ ಮೌನಮಿರ್ಪ ||
 ಆಣಿಯರಂ ಫಲಕುಸುಮಗಳ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಬೆರೆ |
 ವಣಿಗಳಂ ಕಾಣ್ಕಿಗಳನೀವ ಜನರೊಡನೆ ಮೆಹು |
 ವಣಿಗೆಯಿಂ ರಾಜವೀಧಿಯೊಳತ್ತಿಯಿಂ ರಾಘವಂ ಮುಂದೆ ಬರುತಿರ್ದನು ||೨೬||

ಮುಗಿಲಿಟ್ಟಣಿಯೊಳಿದು ಮುಕ್ತಾಫಲಂಗಳಂ |
 ಗಗನದಿಂ ಸುರಿವರಚ್ಚರಸಿಯರೆನೆ ಬಾಲೆಯರ್ |
 ಮಿಗಿಲೆಡ್ಡಮಪ್ಪ ಪೇರಾನೆಗಳನೇರ್ದು ಸೇನೆಯನಿಕ್ಕಿ ನೋಬ್ಬರಲ್ಲ ||
 ಉಗುವ ಮದಧಾರೆಯಂ ಮುತ್ತೆವರ್ಪಳಿಗಳೊಡ |
 ನೆಗೆದು ಮೈಗಂಪಿಗವರಂ ಬಳಸೆ ಮರಳಿಸುವ |
 ಬಗೆಗೆ ಕೈದಿರುಕಿ ಕಣ್ಣೊನೆಯಾಡಿ ಬೆಡಗಿನಿಂ ನರಯಾನದಿರ್ಕಡೆಯೊಳು ||೨೭||

ಸಾಲನುಪ್ಪರಿಗೆಯಂ ಸಾರ್ದು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟುಂ |
 ಲೋರಾಕ್ಷಿಯರ್ ಭಗಣಮಧ್ಯದೊಳ್ ರೋಹಿಣೀ |
 ಬಾಲಚಂದ್ರಮರಂತೆ ಮೆಹುವ ಸೀತಾರಾಮರಂ ಪಾರಜನರ ನಡುವೆ ||
 ಅಲಸುತ ತಮ್ಮೊಳೆತ್ತಣ ಕೋಮರಾಂಗಂ ವಿ |
 ಶಾಲನೇತ್ರಂ ಹಸನ್ಮುಖಮಧಿಕನಂದ್ರ |
 ಮಾಲೋಕಕತಿಶಯವಿವರ್ಗೊಂದು ಬಾಯ್ಡಣಿಯೆ ಪೊಗಟಿದರ್ ಬೆಗಡುಗೊಂಡು ||

ಕುಲಮಂ ಸುಶೀಲಮಂ ಸೌಂದರ್ಯಮಂ ಬಾಹು |
 ಬಲಮಂ ವಿವೇಕಮಂ ಕೌಮಾರಮಂ ನಿಜೋ |
 ಜ್ಞ್ವಲಶೌರ್ಯಮಂಭೂತದಯೆಯಂಪ್ರಭಾವಮಂ ಗುರುಭಕ್ತಿಯಂನಿಷ್ಠೆಯಂ ||
 ಎರೆ ಭಗಿನಿ ರಾಘವನೊಳಿಸಿತೆಣಿಸದಾತನ್ನ |
 ಧಲವಿಡಿದು ನಗರದಿಂ ಪೊಣಿಡಿಸಿದ ಪಾಪಿ ಭೂ |
 ತಲದಿ ಕೈಕೆಯೆ ಕೈಕೆ ಪೆಣ್ಣೊಳೊಗೆಂದು ಸುಯೋವ್ಯಳೊವ್ಯಳೊಂದಳು ||೬೩||

ದಾರಿಯೊಳ್ ಹರ್ಮ್ಯಾಗ್ರದೊಳ್ ನಿಂತು ನೋಟ್ಟು ಪುರ |
 ನಾರಿಯರ ಸಲ್ಲಾಪಮಂ ಕಂಡು ಮಣಿವ ಪರಿ |
 ವಾರಮಂ ಕರುಣಿಸಿ ಸಮಸ್ತವಿಪ್ರಸ್ತೋಮಮಂ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ತನ್ನನು ||
 ನಾರಿ ಬಹ ಸಾವಂತರಾಯರಂ ಮನ್ನಿಸಿ ವಿ |
 ಚಾರಿಸಿ ಜಘನ್ಯಜರನಂತ್ಯಜರ ಸೇವೆಯಂ |
 ವೀರರಾಘವನೊಪ್ಪಿ ಸೋದರವರಸು ಕಪಿನಿಚಯದೊಡನೈತಂದನು ||೬೪||

ಪಡೆದನಂ ಕಂಡಂತೆ ಭರತನೊಂದೂರ್ಗ ಪೋ |
 ದೊಡೆಯನಂ ಕಂಡಂತೆ ನೀಹಿಯರ್ ದ್ವಿಜರಲ |
 ವೋಡೆಯನಂ ಕಂಡಂತೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮೆಸಗಿ ಬರ್ಪರಸನಂ ಕಂಡಂತಿರೆ ||
 ನಡೆತರ್ಪ ಮಿಕ್ಕುಟದವರ್ ಕಂಡು ಸಂತಸದ |
 ಕಡಲೊಳಟ್ಟಿರೆ ದೇವತತಿ ಪೊಗಡೆ ಗಾಡಿಯಿಂ |
 ದುಡುಪಪುರದೊಡೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹರನೊಡನೆ ನಿಜನಗರಿಯಂ ಪೊಕ್ಕನು ||

ಇಂತು ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದೊಳ್ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಧಿ
 ಮುಗಿದುದು.

ಐದನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಸೂಚನೆ || ಮಾರ್ತಂಡಕುಲರಾಮಂ ರಾಘವಂಗೆ ಸುಮು |

ಹೂರ್ತದೊಳ್ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಯ್ತಾನಂದ |

ಪೂರ್ತಿಯಿಂ ನಿರ್ಜರರ್ ತಮಗೊಡರ್ಚಿದ ಸುಖಕೆ ಪೊಗಬಲ್ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿ ||

ಮುಂಗತೆಯನೊರೆವೆನಾಲಸುವುದೆರೆ ಮುನಿಕುಲೋ |

ತ್ತಂಗ ಪಾತ್ಸ್ಯಾಯನನೆ ಬರುತ್ತಿದನಾಗ ರಘು |

ಪುಂಗವಂ ಸಕಲರೊಡನರಮನೆಗೆ ಬಿಚಿತ್ತಲಂಬೆ ಕೌಸರ್ಯೆ ಸುತನಾ ||

ಸಂಗತಿಯನಖಿಯದೆಣಿಕೆಯೊಳೆಗಳುಂ ಮನ ಕ |

ರಂಗಿ ಪೂಮುಖದ ತಾವರೆವಳ್ಳಿವೋಲ್ ಬಾಡಿ |

ತಂಗಿಯಂಬೈದುವಿಧಿಯಂಜಹುದು ಭೋಜನಂದೊಹುದುಮೈವಹುದುಮೊರೆದು ||

ಹಿಂದೆ ಬಲ್ಲೊಂಪೆಸಗಲಂತದಹಿನಾಮುದ್ದು |

ಕಂದನಂ ಪಡೆದೆ ಗಡ ! ಮೈಯಿದಹೊಳೆಂ ಪಾಪ |

ಮಂ ದುಡಿದೆನೋ ಮಾಯವಾದನಣುಗಂ ಕೈಗಮರ್ದ ಮಣಿಯುಡುಗಿದಂತೆ ||

ಎಂದಿಗೆ ಮಗುಟ್ಟೆನ್ನ ಕಣ್ಣಕ್ಕವಕ್ಕಿಯಾ |

ನಂದಿಪುದೊ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಂಡೆನುತ್ತಮೆಳೆ |

ಗಂದಿಹಸು ಕಣ್ಣುಟಿಯ ಕುಟುವನಾರೈವಂತೆ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದಳಿಂತು ||೨||

ಸಖಿಯರಿದಹುತು ದೇವಿಯರಿರವನಾಗಳ್ ಸು|

ಮುಖನೊಯ್ಯನ್ನೈದಿ ಕಂಡೆಹಿಗಿ ಪೇಟ್ಟುಂ ತಾಯೆ |

ಮುಖರಕ್ಷಕಂ ಜಾನಕ್ಕಿವಲ್ಲಭಂ ಪಿತ್ಯವಚನಪಾಲನಿದ್ರಜಾರಿ ||

ನಿಖಿಲಮರ್ಕಟನುತಂ ಬರಕುಂಭಕರ್ಣಪ್ರ |

ಮುಖದಾನವಾಂತಕಂ ಶರಣಾರ್ಥಿತಪ್ರದಂ |

ಸುಖದೊಳೈತಂದನನುಜಂಬೆರಸು ಸತಿಸಹಿತಮಿದೆಕೊ ನೋಡೇಟ್ಟುದೆಂದು ||೩||

ನುಡಿಗಬಲೆ ತಾನೆದ್ದು ಬಯಕೆ ಪಿರಿದಾಗಲಡಿ |

ಗಡಿಗವನೊಳಾರೈದು ಪಾರ್ತೆಯಂ ರೋಮಾಂಚ |

ಮೊಡನೆ ತಲೆದೋಪು ಮೈಯೇಹಿ ಸಂತಸದ ಕಂಬನಿ ಪೇಟು ಮೋರೆಯರಳೆ ||

ಕಡೆವಗಲ ಜಾದಿಮಲ್ಲಗೆಯಂತೆ ನಸುನಸುಂ |

ಪೆಡೆಮೆಟ್ಟಿ ದುಗುಡಮರುಣೋದಯದ ಮರ್ಬಿನೋರ್ |

ಕಡುತಪಕದಿಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದಳಾತ್ಮಜನ ಬರವನತ್ತರ್ ರಾಮನು ||೪||

ದಂಡಿಗೆಯನ್ನೇರ್ದು ಬರೆ ಕೈಕೆಯರಮನೆಗಿದಿ |
 ಕಂಡಿಡಿದು ಪೊಕ್ಕೊಳಗೆ ಮಣಿಮುಗುಡಗದಿವರ್ಗಲ್ |
 ಕಂಡ ಪೊಳಪಿಂ ಬೆಳಗುವದಿದಾವರೆಗೆ ಪುರುಡಿ ಕೊರೆಗೆ ಕಣ್ಣಿ ತ್ರಿಲಿಂತು ||
 ದುಂಡುಮೊಗಸಸಿ ಕಂಡು ಕಂದಿತನೆ ತಾಯಡಿಗೆ |
 ಮಂಡೆಯಂ ಬಾಗಿದೊಡಂ ಕಣ್ಣುಲರ್ಗಳಿಟಿ |
 ಗೊಂಡು ಬಾಡಿರಲಬರೆ ನುಡಿಸದನಿಸುಂ ನೋಡದಿವರ್ಗಳಿಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ||೫||

ಮಾತನಾಡಿಸದಿರಲ್ ಕೈಕೆ ಬಟಿಕೆಂದನೆರೆ |
 ಮಾತೆ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂ ಮಾರ್ದನಲ್ಲನ್ನೆವರ |
 ಮಾತೆಹದೆ ಮುಂದೆಂದುಮೆಂದಿಗುಂ ನಡೆಯದಿವೆಂ ಸಿದ್ಧಮಂತಲ್ಲದೆ ||
 ನೂತನಂಬೇಟ್ಟನೆಂದೆಣಿಸದಿರ್ ನಿನ್ನಾತ್ಮ |
 ಜಾತನೆಂದೇ ಬಗೆದು ಬಾಲಬುದ್ಧಿಯೊಳಿಂತು |
 ನಾ ತಿಳಿಯದೆನ್ನವಗುಣಂಗಳಿರೆ ಮಹಿದು ಪಾಲಪ್ಪುದಿಂತಿಂತಿರಲೈ ||೬||

ನೆಹುಗೆಯ್ದು ದೇನಾ ಕರಾಬ್ಬಮಾಗಲ್ಲಮೆಂ |
 ಬರೆವೆಹೆಯನಕ್ಷಿನೀಲೋತ್ಪಲಂ ಪಾದನಖ |
 ಕಿರಣವಿರುಚಿಯನ್ನೇಂ ಪಗೆದು ಕಾಣ್ಬುದು ಕಂಬುಕಂಧರಂ ಬಾಹುಬಿಸದಿ ||
 ಒಹಗಿರ್ಪುದೇಕೆ ನಾನಿಕಚಂಪಕನುಮುಕುಳ |
 ಮರಳಿ ಮುಗಿದಪುದೇಕೆ ಸುಯ್ಯಿಸುಪಿನಿಂ ಕುರು |
 ಇಣುಮುಗಿಲ್ ನಿಟರಾಂಬರದಿ ಕೆದರ್ದಿರ್ಪುದೇತಕೆ ನಿಜಂಬೇಟ ಮಾತೆ ||೭||

ಕತ್ತರಿಕರಂಡಬಾಯ್ ನೆಯೊಳಗೆ ದಾಳಿಂಬ |
 ವಿತ್ತುವರಾಗ್ಗಪಿಟ್ಟು ತೊಂಡವಣ್ಣುಟದೆಹೆಯ |
 ನೆತ್ತಲುಂ ಬಿಗಿದು ಮುತ್ತುಗದಳರ್ನಾಲಗೆವೊಯೊಳಿದುರ್ ಬಾನೆವೆಣ್ಣು ||
 ಮತ್ತೇನನೆಸಗಿದವಳಿನಿಯನಾರೋಕದಿಂ |
 ದಿತ್ತಲೈತಂದೊಡನೆ ನೆಲಸಿರ್ಪುದೆಂದೇಕ |
 ಚಿತ್ತದಿಂ ಮನಗೊಂಡಭವನಂ ಧ್ಯಾನಿಪಳೆ ಪ್ರತಮನಿತು ಪೊಟ್ಟಿರ್ಪುದು ||೮||

ನೋಡುನೋಡೊ ಭರತ ನಿನ್ನಣುಗನೆಹಗಿದಪ |
 ನಾಡಬಾರದೆ ಪರಸಿ ಹಿತವಚನಮಂ ಮುಂದೆ |
 ಜೋಡಿಸಿರ್ಪಂ ಕರವನೆಯನೀಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಕುಳ್ಳಿರಲುಸಿರಬಾರದೇ ||

ಕಾಡಂ ತೊಟಲ್ಪು ಬಲ್ಪನ್ನವಡೆದೀಬಾಲೆ |

ಬಾಡಿ ಬಂದಿಹಳಿವಳ ಸಂತೈಸಬಾರದೇ |

ಬೇಡುವೆಂ ರಾಮನಾನಾಣತಿಯನೆನೆ ಕೈಕೆ ಮೆಲ್ವಾತಿನಿಂದೊರೆದಳು ||೬||

ವನಕೆ ಪೋಗೇಂದ ಪಾಡ್ವಾಯ್ ಮಗುಟೆ ಬಂದೊಡೆಂ |

ತೆನಿತುಪಚರಿಪುದಂದು ಪೋಪ ಸೊಬಗಂ ಕಂಡು |

ತನಿವೆರ್ಚಿದಲಿಗಣ್ಣಳ್ಳಿತರಲೈತ್ತಿ ಕಂಡುಪುವೆ ಮತ್ತೆಂತು ನಿಮ್ಮ ||

ಮನದಲನುಟು ನೋಡಿ ಬೀಗಿದೀಸುಡುಪೋಟು |

ಮನೆಗೆ ಸಂತಸದಿ ಬರ್ಪಂದು ಕಾಣುಪುದೆ ಮಾ |

ತಿನ ಜಂಬೋಕೆ ಕೇಡಣಿಸಿದ್ ಮೂಟಿ ನಿಮ್ಮಭೈದಯಮಂ ನೋಟ್ಟುಳೇ ||೧೦||

ಕೀಲುಮೇಲಣಿಯದೆ ಮರುಳ್ತನದೊಳೊರ್ಮೆ ಕೇ |

ಡಾಳಿ ತಾನೊರೆದೆ ಬಿಟುನುಡಿಗೇ ಪೋಪುದೆ ಮಹಾ |

ಭೀಳಕಾನನಕಂತು ಪೋದೊಡೆಂ ಮರಳಿ ಬರೆ ಪೇಟ್ಟುಟ್ಟುರಾಮಾತನು ||

ಕೇಳದಿಪುದೆ ಪುರಾಕೃತದೋಷಮಿಂತೆನ್ನ |

ನೇಟಿಸಿತು ಬಟುದಾಡಿ ಪುರುಳದೇಂ ಕಂದ ಪಿಂ |

ಬಾಲುವೆಯ ಮುಟುಪುದೆಂದಪ್ಪಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಳು ಕೈಕೆ ದುಮ್ಮಾನದಿಂದ ||೧೧||

ತಾಟಕಾಂತಕನಾಗಳಿಂತೆಂದನೆಮಗೆ ಪೂ |

ದೋಟದಂತಾಯ್ತಡವಿ ರಕ್ಕಸರೊಳನುವರಂ ||

ಬೇಟಿಯಂತಾದುದೀರೇಣ್ಣಾಂ ಮೇಲರಬ್ಬಿಟಿಗೆಯೆನೆ ಖಳರುಪಟಳಂ ||

ಅಟಕಿಮ್ಮಡಿಯೆನಿಸಿ ತೋರ್ದುಡಾಪೋಟಲೊಳಿ |

ಪಾಟರಾನನೆಗೆ ನಿನ್ನೊರೈಯಿಂ ಮೇಣ್ ಜಟಾ |

ಜೂಟನಾರೈಕೆಯಿಂದೆಂದು ಸಂತೈಸಿ ಪೋಟುರ ಸುಮಿತ್ರೆಯನಜಿಯಲು ||೧೨||

ಚಿತ್ರವಸ್ತುಪ್ರಕರದಿಂ ಕಣ್ಣೆ ಶೋಭಿಪ ಸು |

ಮಿತ್ರೆಯರಮನೆಗೈದಿ ಕಂಡವಳ್ಳಿಟಿಗೆ ಶತ |

ಪತ್ರರೋಚನೆ ಕಿಚ್ಚಿಗಿಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಮನಗರಗಿ ಪಿಡಿದೆತ್ತುತುಂ ||

ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಂಬಿಡದೆ ಚಿರಕಾಲಮವನಿಯನ |

ಮಿತ್ರರಿಲ್ಲೆನೆ ಪೊರೆಪುದೆಂದು ರಾಘವನಂ ಸು |

ಪುತ್ರವತಿಯೆನಿಸಿ ಬಾಪಂದವನಿಜಾತೆಯಂ ಪರಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗೊರೆದಳು ||೧೩||

ಮುನ್ನಮೇ ರಾಘವನ ಸೇವಿಗಿತ್ತೆಂ ಕಾವ |
 ವನ್ನೋಪುಬಾವಿನೋಳ್ ನಿನಗೆಂದು ತಾನದಲು |
 ನಿನ್ನೆನ್ನ ಪರಕೆ ಪೆಟಿರದಣ್ಣನೇ ದೈವವೆಂದು ಗುರುವೆಂದು ಬಗೆದು ||
 ಎನ್ನೆಗಂ ಬಡದೆ ಪದಸೇವೆಯಂ ಚಿರಕಾಲ |
 ಬನ್ನಮಿಲ್ಲದೆ ಮಾಳ್ಬದೆಂಬುದಿಂತಲ್ಲದೆಂ |
 ದುನ್ನತಾಸನಕೆ ಕರೆದುಯ್ದಪ್ಪಿ ಮೂವರಂ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮಗುಡೆಂದಳು ||೧೪||

ಕಾಡಿಗಗ್ರಜನೊಡನೆ ಪೋಪೆನೆಂದೆನ್ನನುಟಿ |
 ಕಾಡಿ ಮೈಮೆಯನೊಡಂಬಡುವಂತೆ ತನಗೆ ಬಟಿ |
 ಕಾಡಿ ಬೆಂಬತ್ತಿ ನಿನ್ನಂ ಸೇರ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತಲ್ಲದಡವಿಯೊಳಗೆ ||
 ಬೇಡರಂ ಕಂಡು ಬೇರ್ಪುವೆ ಬಾಲೆ ತನ್ನೊಡನೆ |
 ಬೇಡ ಬರ್ಪುದು ಕೂಟ್ಟಿಗಂಗಳಿರ್ದಪುವೆಂದು |
 ಬೇಡಲವನಿಜೆಯನೊಲ್ಲದೆ ನಂಬಿ ಬಂದವಳನೆಂತೋವಿದೈ ರಾಘವ ||೧೫||

ವನವಾಸಮೆಣಿಸೆ ಬಲ್ಪನ್ನಮಂತದಡುಳಿ ಭು |
 ವನಮುಖಿಯೆ ಸತಿಯಗಲೈಯೆ ವಿರಿದು ಬನ್ನಮಾ |
 ವನಧಿಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಲಂಕೆಗೆ ಪೋಪುದತಿಬನ್ನಮಂತಸುರರೊಳ್ ಪೋಣದರ್ ||
 ವನಿತೆಯಂ ಪಿಂತರ್ಪುದಿಡಿದು ಬನ್ನನೋ |
 ವನಿತನೊಳಕೊಂಡೆನ್ನ ಕಂದನಂ ಪೊರೆದು ಪಾ |
 ವನಿಸಿ ಕರತರ್ಪದೇ ಬನ್ನ ಬನ್ನದೊಳೆಂದು ನುಡಿಯೆ ರಾಘವನೆಂದನು ||೧೬||

ಆವನೆಮ್ಮಂ ಕಾದನಂತು ಪಗಲಿರುಳೊಳಿ |
 ನ್ನಾವನಂ ಮುಡದೆಪೊಡನುಣಿಸಿಗೊಂದುಂ ತಿಳಿಯ |
 ದಾವನಿಂ ತ್ರಿದಶರ್ಗೆ ಬಾಗದಸುರರ್ಮಡಿರಾವಂಗೆ ಗೆಲವಾದುದು ||
 ಆವನ ಪರಾಕ್ರಮದೊಳಬರೆ ಮೇಣ್ ಕೈಸೇರ್ದ |
 ಳಾವನೊಳ್ ಭ್ರಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯಮಿರ್ದಪುದು ನಿ |
 ನ್ನಾವತ್ಸ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆ ಪೇಟಬಲ್ಲಂ ತಾಯೆ ವಿಭವಮಂ ವನವಾಸದ ||೧೭||

ಸವಿನುಡಿಯ ಸೊಗಸು ನಿರಹಂಕಾರಭಾವವೊ |
 ಪ್ಪುವ ಮಾತೃಭಕ್ತಿ ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಳರ್ ಪರೈಳಗು |
 ಕವಲೊಡೆಯೆ ದೆಸೆದೆನೆಗೆ ಮನ್ನಿಸಿ ಸುಮಿತ್ರೆಯಂ ಪರಕೆಗೊಂಡೊಡನೆ ಪೊಜು ||

ಕವಿದು ರಿಂಗಣಗುಣೆದು ಸುಡಿವಾಡಿ ತಾಯೆಡೆಗೆ |
ಜವದಿಂ ಮರಳ್ ಕಟುವಂತೆ ಸಂತನದೆ ರಾ |
ಘವನಾಗಳ್ಳತಂದನಬೈಯರಮನೆಗೆ ಮನ್ನಿಸಿ ನುಡಿಸಲೆಂದು ಭರದಿ ||೧೮||

ಮುಗಿದರಳಿ ನೋಲ್ವ ಕಣ್ಣಳ, ಬಿಗಿಸಡಿಲ್ವ ಪು |
ಪುರ್ಣಗಳ, ಬೆಮರೊಡೆದು ನೆಟುಬುಟ್ಟುವಾನನದ, ಪೊ |
ದುರ್ಗಗೊಂಡ ಜೆಡೆಯ, ತೊಡವಿಲಕೊಡಂಕೆಯ ಕುಗ್ಗಿ ನೇರಮೆಲ್ಲ ಪ್ಪ ಗಳದ ||
ಸುಗಿದೊಗೆದ ಮೆಯ್ಯ ನೀರ್ತರಗೊಂಡು ಭಾವಿಸುವ |
ಬಗೆಯ ನಿಜಮಾತೆಯಂ ರಾಘವಂ, ರಾಹು ಕೈ |
ದೆಗೆದ ಶಶಿಯಂತೆನವ ರಾಮನಂ ಕುಶಲೆಯುಂ ಕಂಡರೋರೊರ್ವರಾಗ ||೧೯||

ಸೆಟುಗೊರಲ್ ನಡುಕಂ ನಿರ್ಮಿರ್ಗೂದಲೆಟುಮನಂ |
ಕಿಟುಬೆಮರ್ ಸೊಗದ ಕಂಬನಿ ಬನ್ನದಟವು ಬೇ |
ಸಹದಟವುಮೋಹಮೊಗದೊಳ್ಳುಮೈವಳ್ಳುತಲೆದೋರ್ದುದಿರ್ವರೊಳೂರೈಯೆ ||
ಪಿರಿದೆನೆ ಪರಸ್ಪರಮುಖಾವಲೋಕನದಿನೀ |
ತೆಹದೊಳನ್ನೋನ್ನದರ್ಶನಸುಖಂ ನಾಡೆ ದಾ |
ಶರಧಿಕೌಸಲ್ಕೆಯರ ದರ್ಶನದ ಸುಖದಂತೆಪೋರಾದುಡೆಣೆಗಾಣದೆ ||೨೦||

ಕಿತ್ತಡಿಯ ಜನ್ನಮಂ ಕಾದು, ಪೆಣ್ಣಿತ್ತಡಿಯ |
ನೊತ್ತಿ ಕಲ್ಲಂ, ಹರನ ಬಿಲ್ಕುಟುದು, ಭಾರ್ಗವನ |
ನೊತ್ತಿಟ್ಟಿಗುಡಿದಯ್ಯನಾಣೆಯಂ ಬಿಡದಡವಿಯಂ ಸಾರ್ದು, ತೀರ್ತರ್ಗಳ ||
ಮೊತ್ತಮಂ ಪೊರೆದು, ಕಡಲಂ ಕಟ್ಟಿ ದಾನವರ |
ನೆತ್ತರಂ ಚೆಲ್ಲ, ತಿರೆಪೊಣೆಯಿಟಿಸಿದ ಜನವಂ |
ಪೊತ್ತ ಭಾರಕೆ ಸಿರಂ ಬಾಗಿತನೆ ಮಾತೆಯಡಿಗಿಟಗಿದಂ ಶ್ರೀರಾಮನು ||೨೧||

ಅಡಿಗಿಟಗಲೆತ್ತಿ ಕಂದನನಪ್ಪಿ ಪಿರಿದು ಮೈ |
ದಡವಿ ಕೈಯಿತ್ತು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಪಲವುಂ ಪಗರ್ |
ಪೊಡವಿಯಂ ಪೊರೆದು ಬಟಿಯಂ ಬೆಳಗಿ ಬಾಟ್ಟಿರೆಂದಬೈ ಬಾಯ್ದಣೆಯೆ ಪರಸಿ ||
ಕಡುಪಾಪಿಗೆನಗೇಕೆ ಪುಟ್ಟಿದೈ ನೀಂ ಕೈಕೆ |
ಯೊಡಲೊಳಾಗದೆ ಪಾತಕಿಯನಟ್ಟುವಂತೆ ಪೇ |
ರಡವಿಗಟ್ಟುವೊಡೆ ನಿನಗಂದು ಕಂಬನಿವಣೆನರಂ ಪೇಟೆ ಮೊಲೆಗೆಂದಳು ||೨೨||

ಮಕ್ಕಳಂ ಪಡೆದೋವಿ ಬಾಲಲೀಲೆಯನಂತು |
 ಪೆಕ್ಕಳಂ ಕಂಡು ಮುದ್ದಾಡಿ ನಲ್ಲುಡಿಗೆ ನೆವ |
 ದಕ್ಕಜಂಗೊಂಡಾವಗಂ ಫಲದಿನೊಪ್ಪುವೆಳೆದೆಂಗಿನಂತಣುಗರೊಡನೆ ||
 ಚಿಕ್ಕಜಾವನೆಯೆಸೆಯಲವಳ ಸೈಪುಂ ನಗೆಗೆ |
 ಪಕ್ಕಾಗೆ ತನೆಯರಂ ಪಗೆದಟ್ಟಿ ತಾನೊರ್ವೆ |
 ಸೊಕ್ಕಿ ಮಿಡಿಯುಡಿವ ಮರನಂತಿರ್ಪ ಕಕ್ಕಸಿಯ ಸೈಪುಮೆಣೆಯರೆಮಗನೆ ||

ಮಿಟ್ಟುವಾದೊಡಮುಂಟು ಕಾಣ್ಬುದಣುಗನನೆನ್ನ |
 ಬಾಲ್ಯನೆಯ ಕಿಣುಮುಣಿಯನೊದೆದಟ್ಟಿ ಮೇವ ಪೆ |
 ಣ್ಣಿಟ್ಟೆಯಂ ಗೆರೆವೆಂದುದೆಂದು ಕಂಬನಿ ಮಗುಟ್ಟುಂ ಬೆ ರಾಘವನೆಂದನು ||
 ಪೊಲ್ಲಮಿದು ತಾಯೆ ದುಃಖಿಸಲ್ ನಿನಗೆ ನೀ |
 ನಟ್ಟಿಯಿಂ ನಡೆವೇಟ್ಟು ಪೊರೆವುದಂತಲ್ಲದೆ ನೆ |
 ಗದ್ದವಡೆದಮ್ಮ ಜನಕನ ನುಡಿಗೆ ಪಾವನಂ ತಾನಾದೆನವನಿಯುಣಿಯೆ ||೨೪||

ಒಯ್ಯರದ ಮಾತಲ್ಲ ಮಾತೆ ನೀ ಪರನರೆ |
 ಣ್ಣಿಯ್ಯವಂ ಕರುಣಿಸಲ್ ಕೈಕೆಯಿಟ್ಟಿದೊಡಮೆ |
 ಮೈಯ್ಯನುಟಿದೊಡಮಡವಿಯೊಳ್ ಬವಣಿಗೊಂಡೊಡಂರಕ್ಕಸರ್ ಬಲಿಸಿದೊಡಂ ||
 ಕಯ್ಯಡ್ಡೆಗಟ್ಟಿ ಮೇಲ್ಪಾಯ್ ದುಃಖಾಂಬುಧಿಯ |
 ನೊಯ್ಯನೆ ಸಡಿಲ್ಲ ದಾಂಟಿದೆವು ಮೇಣ್ ಬಿನ್ನಪಂ |
 ಸಯ್ಯಡಿಯೊಳಿಣಿಗಿ ಪೇಟ್ಟಪೆನೆನುತ್ತೆ ರಾಘವಂ ಮತ್ತೆ ಜನನಿಯೊಳೆಂದನು ||೨೫||

ಎನ್ನತೆನಗಕ್ಕು ಮೆಂದಾವಗಂ ಕಂದನಂ |
 ನನ್ನಿ ಮಿಗೆ ಪೊರೆದಬ್ಬೆಯಂ ಸೇವಿಸದ ತನುಜ |
 ನಿನ್ನವಂ ಸುತನಲ್ಲಮಂತು ರೇತೋಜಾತಕೀಟಂ ವಲಂ ನೋಡ್ಬೊಡೆ ||
 ಮನ್ನಿಪುದು ತಾಯೆ ಬಹುಕಾಲ ಸೇವಿಸದಿದುರ್ |
 ದನ್ನೆಯಮಿದಂ ಕೊರ್ವೆಯಿಂ ಜನಂ ಸೈಪುಮೆ |
 ನೆನ್ನೆಗಂ ಬಿಡದೆ ತನಗಪ್ಪಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯಂ ನೆಣಿ ತಿಳಿವಿ ನೀಂ ಕಾವುದು ||೨೬||

ಮಗನ ನುಡಿಬಿನ್ನಣಕ ಸಂತಸಂದಾಳ್ಳು ಕ |
 ಣ್ಣುಗಿಯದಿನಿಸುಂ ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಭೂಜಾತೆ ಪದ |
 ಯುಗಕೆ ಶರಮಂ ಬಾಗಿರಲ್ ಸೊನೆಯನಂತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿ ಭುಜಲತೆಯನು ||

ನೆಗಪಿ ಶಿರಮಂ ಮೂಸಿ ಕೊರಲನಿರ್ತೋಳಗಲಿಂ |
 ಬಿಗದಪ್ಪಿ ಮೋಹಮೊತ್ತರಿಸೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಬ |
 ಲ್ಲಗೆಯೊಳುಪಚರಿಸಿ ಮೇಣ್ಣರಸಿ ಮೆಲ್ಲುಡಿದೋಣ್ಣಿ ಸೀತೆಯೊಳೆಂದಳು ||೨೭||

ಎಣ್ಣಿಯನೆಡರೊಡರೊಳುಣ್ಣಿ ಪಾಲೊಂಡು, ಮೇಲ್ಗೊತ್ತಿದು |
 ಪಣ್ಣಿನೇನಣ್ಣುಬಿಳಿಗಳಂ, ರಕ್ಕಸರ ಕುಲವ |
 ಮುಣ್ಣುವ ಸನ್ನಹಕೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಪಾವನಮೆನಿಸಿ ಪೊದಡೆಯನೀರೇಳೆಯೊಳು ||
 ಬೆರೆದ ಪಡಿಯಿಲ್ಲದಂತಾದೊಡಂ ಕೇಳ್ವೆ ನೀ |
 ತಿರಿದ ವನದಿರವೆಂತು ಪುರದ ಸೊಬಗೆಂತು ರಘು |
 ವರನೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಮಿಗದಿಕ್ಕೆಯೆಂತು ರಕ್ಕಸರೆಂತು ಪೇಟ ಸೀತೆ ||೨೮||

ಶಾಂತಿಧನ ಕೇಳ್ ಜನಕಜಾರಾಮರೆಸೆದರಾ |
 ಬಂತಿದೇರನ ಪಟ್ಟದರಸಿಯೆಡಬಲದೂಳ್ ಸ |
 ಮಂತದಿದೇವಿಯಿರ್ಕೆಲದೊಳಂದೊರ್ಮೆ ಮೆಣ್ಣಿದೊಪ್ಪಿದ ಶಚೀಂದ್ರರಂತೆ ||
 ಸಂತವಿಟ್ಟಾಗಳಾಣಿಗೆಗೊಂಡು ಮಾತೆಯಿಂ |
 ಕಾಂತೆಯೊಡನರಮನೆಗೆ ಪುಳಿನದೊಳ್ ನಲದಾಡಿ |
 ಸಂತಸದೊಳೆಣೆವರಸು ಸರಸಿಗೈತರ್ಪಂಚೆಯಂತೆ ರಾಮಂ ಬಂದನು ||

ಮುನಿನಾಥ ಕೇಳ್ ಭರತಮುಖ್ಯರೊಡನಾಗಳರ |
 ಮನೆಗೆ ತೆರಳರ್ ಮರ್ಕಟಪ್ರಮುಖರಂತು ರಾ |
 ಮನ ನೇಮದಿಂ ನವ್ಯಭವನಮಂ ಸೇರ್ವರೊಡನುಬ್ಬರದ ಸಂತಸದೊಳು ||
 ಅನಿತಱುಂ ಮೇಲೆ ರಾಘವನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇ |
 ಚನಕೆ ಸನ್ನಹಮಂ ಸುಮಂತ್ರ ಗುರು ಭರತರಂ |
 ದಿನ ದಿನದೊಳುಟಿದ ಕಡೆವಗಲೊಲಣಿಗೈಯುತಿರಲನನಬ್ಬಿಯಂ ಕಂಡನು ||೩೦||

ನಾಳೆಗನ್ನಿಬಟಿಯ ರಾಯಂಗೆ ಪಟ್ಟಮೆನು |
 ತಾಳೋಟಿಸಿರ್ಪರದಱುಂ ನಮಂ ರಥದೊಳಾ |
 ವೇಳೆಗೈತಂದು ಸೊಗಸಂ ಕಾಣಲಕ್ಕು ಮೆಂದರಗಿಲ್ಲುಬಲ್ಲು ಓದೆ ||
 ಬೀಬಲೋರ್ಗಾಲಯಬ್ಬಿಯೊಳದಂ ಪುಡುಕಿ ತರ |
 ರಾಟದನೊ ಕಾಣೆನೆಂಬೋರ್ ಭಾಸ್ಕರಂ ಬಟಕ |
 ಗಾಳಿವಟ್ಟಿಯನಿಟಿದು ಕಡಲ ನೀರ್ವುಗೆ ತಾರೆಗಳ ತೋರ್ದುಮೆಂಬರದೊಳು ||

ಭೃಂಗಾಳಿ ಕಮಲಸಂಕುಲಮನಾಕಾಶಮಂ |
 ತಂಗದಿರನವನೀರುಹಂಗಳಾಶ್ರಯಮಂ ವಿ |
 ಹಂಗಸಂದೋಹಮಬ್ಜಾಂಬಕೀಬೃಂದಮನನಂಗಂ ಪ್ರವೇಶಿಸರ್ಕ್ಕೆ ||
 ಪಿಂಗಿ ಪದುಗಡಲೊಳಡ್ಡಂ ಪೋದನತ್ತಲ್ ಪ |
 ತಂಗನಾಗಳ್ ಸಂಜೆವೆಣ್ಣು ಮಿಂದುಟ್ಟು ಪೊಸ |
 ರಂಗುಸೀರೆಯ ಸೆಣಗಿನಂತೆ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗಮೆಸೆದುದಂತಾದೆಸೆಯೊಳು ||೩೨||

ಮೇಲಿನಿತಱುೊಳ್ ದೇಶದೇಶದರಸರ್ಗೇ ಕ |
 ಚೋಲೀಯಂ ಬರೆವ ಮುನಿವರ್ಗಮಂ ಕರೆವ ದಿ |
 ಕ್ವಾಲರ್ಗ ಪೇಟ್ಟುಟ್ಟುವಿನಿತು ಕಜ್ಜದಿ ಭರತಸಚಿವಗುರುಗಳ್ ಸೇರ್ವರು ||
 ಸಾಲನರಮನೆಗಳಂ ಸಿಂಗರಿಪ ಸುತ್ತಣ ವಿ |
 ಸಾಲಬೀದಿಗಳೊಳುಱು ತೋರಣಂಗಳ ರಚಿಸಿ |
 ಸಾಲದ ಸಮಸ್ತಸಂಭಾರಮಂ ಸವನಿಪುದಱುೊಳ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾದ್ಯರಿರಲು ||೩೩||

ಮೇಳವಿಸಿತುತ್ಸವಂ ರಾಜಮಂದಿರದೊಳಿ |
 ನ್ನೇಲಿರೇಟಿರಿ ತಾಮಸಂಬೇಡಮೊಡನೆಮ್ಮ |
 ನಾಳುವನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಂ ಕಣ್ಣಣೆಯೆ ಕಾಣಲಕ್ಕುಂ ಪೂರ್ವದಿ ||
 ಕೇಳಿಬಲ್ಲರೆ ಬಿಡಾಜನ ಪಟ್ಟದಿರವನದ |
 ಕೇಳುಮಡಿ ಮಿಗಿಲಪ್ಪುದುಂಟೆಂದು ಬಿಡದೆ ಲೋ |
 ಕಾಳಿಯುಂ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಪೇಟಿ ಕರೆದಪುದೆನರ್ ಕೋಟಿ ಕುಕ್ಕೊ ಎಂದುದು ||೩೪||

ಜೋಡಿಸಿದ ಮಂಡಪಗಳೆಂತಿರ್ಪವಲ್ಲಲ್ಲಿ |
 ಕೂಡಿಸಿದ ಸಂಭಾರಮೆನಿತುಂಟು ಸೇವೆಯೊಳ್ |
 ನಾಡ ಜನರಾರಿಲ್ಲ ನಾಮಂತರೆಲ್ಲಹರ್ ದಿಗಧೀಶರೆಲ್ಲರಡೆಗೆ ||
 ಓಡಿಹರೆ ಚಾರರಿವಿವರಮಂ ಪೋಗಿ ನೀಂ |
 ನೋಡಿ ಬಾರೆಂದಿನಂ ಕಳುಹಲುದಯಾಚಲದ |
 ಕೋಡುಗಲ್ಲಂ ನಾರ್ದನೂರ ನೋಡುವೆನೆನರ್ ಮುಂಬೆಳಗು ಬೆಳಗಿತಾಗ ||೩೫||

ಪಗೆಯವಂ ದ್ರೋಹಚಿಂತಕನೆಂದೆಣಿಸದೆ ಮಱಿ |
 ಪುಗಲೆನ್ನನಿರದೆ ಕಾದವನೆಂದು ರಾಮನಂ |
 ಪೊಗಟಿ ಕಾಕಾಯೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಪುದೆನರ್ ಕಾಗೆ ಕೂಗಿದುದಾಗಳೆ ||

ಬಗಕುಲದ ರಾಯಂಗ ಪಟ್ಟಮದಹುಂ ತವ್ಯು |
 ಬಗೆಯವರಿಗೊರೆದು ಕರೆಯಲ್ಕೆಂದು ಸಂತಸದಿ |
 ನೆಗೆದಪುವೊ ನಭಕೆನಲ್ ಮಿಕ್ಕುಟದ ಪಕ್ಕಿಗಳ್ ಪಾಟುದುವು ದಿಕ್ಕುದೆನೆಗೆ ||೩೬||

ಇನ್ನು ಪೊಡ್ತಾದುದೆಂದೆಬ್ಬುಸಲಸವಸದಿ |
 ಬಿನ್ನಣದ ರಥಕೊಂದೆ ಗಾಲಯಂ ಪೂಡಿ ಬದಿ |
 ಬೆನ್ನಿಗೇಲ್ಲು ದುರೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಲಬಲದಿ ಪಾವಿಂ ಬಿಗಿದು ಸಾರಥಿಯನು ||
 ತನ್ನ ಮುಂದಿರಿಸಿ ತಾನಡರಿ ಪೊಡೆ ಪೊಡೆಯೆಂದು |
 ಸನ್ನೆಗೈದರ್ಯಮಂ ಪೂರ್ವಾದ್ರಿಯಂ ಪತ್ತಿ |
 ಸನ್ನುತಮಹಾಭಿಷೇಕವನೀಕ್ಷಿಸಲ್ಕೆಂದು ಬರುತ್ತಿದನಾತುರದೊಳು ||೩೭||

ಮುನಿಪ ಕೇಳ್ ಏಕೆ ಪೈಶಾಖಸಿತಸಪ್ತಮಿಯ |
 ದಿನದುದಯಕಾಪುರದೊಳೆತ್ತಲಂ ಬದ್ಧಣದ |
 ದನಿ ತಡೆಯದೈತರ್ಪದೊಂದು ದಿಕ್ಕಾಲರಂ ಕರೆವಂತೆ ಪುದಿದುದೊಡನೆ ||
 ಅನಿತಹೊಳೆ ಬಟವಿಡಿದು ನಡೆತರ್ಪ ನಾಲ್ಕೆನೆಯ |
 ಜನಪಾಲಕರ ವಿಭವಕೆಂಬುದೇನೆಣೆಕೆಗೊಳ |
 ಗೆನಿಸದಂದಣತುರಗಕರಿರಫೋಷ್ಣಂಗಳ್ಗೆ ಬೀದಿಗಳ್ ಕಿಟುದಾದುವು ||೩೮||

ಬಂದ ರಾಯರನುಚಿತವಚನದಿಂ ನುಡಿಸಿ ಕರ |
 ತಂದು ಬೀಡಾರಮಂ ತೋರ್ದು ಪಡಿಯಿತ್ತು ನಲ |
 ವಿಂದೆ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದರಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುರುವನಿಷ್ಠನ ನೇಮಗಿಂ ಸಚಿವರು ||
 ಮುಂದೆ ಸುಮುಹೂರ್ತಮಂ ಕಾಯುತಿರ್ದರ್ ಶುಕ್ರ |
 ಮಂದಗುರುಗಳ್ ಕಮಲಜನ ನೇಮದಿಂ ಸಭಾ |
 ಮಂದಿರವನಮರವರ್ಧಕಿಗಳಿಂದ್ರನ ನೇಮದಿಂದ ಪವಣಿಸುತ್ತಿದರು ||೩೯||

ಬಿದುಗಲ್ಲ ನೆಲದ ಕಡವರದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ |
 ಪುದಿದ ಪಚ್ಚೆಯ ತೊಲೆಯ ರನ್ನಬೋದಿಗೆಯ ನಾ |
 ಲ್ಲದಿಯ ನೀಲದ ಕಂಬದೆಡೆಯ ಮುತ್ತಿನ ಸೂಸಕದ ಪವಳಮೊಗವಾಡದ ||
 ಇದಿರೊಳೊಪ್ಪುವ ಕೆತ್ತಿಗೆಯ ಪಡಿಯ ಬಜ್ಜರದ |
 ತುದಿಯ ಕೆಲಸದ ಸೊಗಸಿನೋಲಗದ ನಾಲೆ ಬಂ |
 ದೊಡಗಿದರಸರ ಧಾತುಗೊಳಿಪುದಚ್ಚರಿಯೆ ಧಾತೂತ್ಕರಂ ತಾನಾಗಿದೆ ||೪೦||

ಸುರಪಂ ಧನಂಜಯಂ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಸರಿ |
 ದ್ವರನೀಶನಾಶುಗಂ ನರವಾಹನಂ ಧನೇ |
 ಶ್ವರನಬ್ಜಸಂಭವಂ ಮುಂತಪ್ಪರಿರದೆ ನಿಜವಾಹನಂಗಳನಡರ್ದು ||
 ಪರಿಚರಕೂಡೆ ಪೆಂದಿವೆರಸು ನಡೆತಂದು |
 ವರಸಭಾಭವನಮಂ ಸಿಂಗರಿಸಿದರ್ ತಮ್ಮ |
 ಚರಪದವಿಗಿಡರಡರದಂತೆ ಕಾದವನ ಸಂತಸದ ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಮಯಕೆ ||೪೧||

ನಾರದಂ ನಮುಚನರಿಮುಚನಗಸ್ತ್ಯಂ ಜರ |
 ತ್ವಾರು ಕಾತ್ಯಾಯನಂ ಕಾಶ್ಯಪಂ ಕಣ್ವನಪಿ |
 ವೀರಂ ವಿಭಾಂಡಕಂ ವೀರೈವಂತಂ ವಿಮುಖನತ್ರಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ||
 ಭೂರಿಕೇಶಂ ಚೈವನನಾಪ್ರೇಯನುನ್ಮುಖಂ |
 ಪಾರಿಭದ್ರಂ ಯವಕ್ರೀತನೇಕತನಿಂತು |
 ಧಾರಿಣಿಯ ಸಕಲಮುನಿವರರಂದು ಬಂದು ಚಾವಡಿಯೊಳೊಪ್ಪಿದರಲ್ಲ ||೪೨||

ಅಂಗ ಬರ್ಬರ ಮಗಧ ಪಾಂಚಾಲ ಕೇರಳ ತೆ |
 ಲುಂಗ ನೇಪಾಳ ಕರ್ಣಾಟ ಮಾಳವ ಕುಕುರ |
 ವಂಗ ಘೂರ್ಜರ ಚೋಳ ಚೀನ ಕೊಲ್ಲಾಳ ಕೊಂಕಣ ಸಿಂಧು ಕೊರಹ ಭೇಟ ||
 ಬಂಗಾಳ ಗೌಳ ಗಾಂಧಾರ ಕುಂತಳ ಹೈದ |
 ಕೊಂಗ ಕಾಶ್ಮೀರ ಹವಿರ್ಮಾರಾಯಸಿಂಹಲ ಕ |
 ಳಿಂಗ ಕಾಂಭೋಜ ಮುಂತಪ್ಪ ನಾಡೊಡೆಯರೊಲಗದ ಸಾಲೆಯೊಳೆಸೆದರು ||೪೩||

ಬಾಡಬರ ಗಡಣಂ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಕೂಟಮಾ |
 ನಾಡಿಗರ ಗೊಂದಣಂ ಜೋಸೆಯರ ನೆಹಿವಿ ಮೇಣ್ |
 ಕೋಡಗರ ಬಳಗಮಲ್ಲು ನೆಲೆಗೊಂಡಿದುರ್ವೀಮಹೋತ್ಸವವನಿರದೆ ||
 ನೋಡಿ ಪಾವನರಪ್ಪವೆನುತೆ ಮೂಲೋಕದಿಂ |
 ನಾಡೆ ಸುರನರನಾಗದನುಜಗಂಧರ್ವಾದ್ಯ |
 ರಾಡಲೇಂ ಸಕಲರೈತಂದು ನೆರೆದಿರೆ ಕಣ್ಣಿ ಸೊಗಸಾದುದಾಶಾಲೆಯು ||೪೪||

ತುಂಬಿಹುದು ಚಾವಡಿಯೊಳವಿಳಜನಜಾಲಮಿ |
 ಸ್ನಿಂಬಿಲ್ಲ ಕೇಣಿಯೊಳ್ ನಡೆತರ್ಪ ಪಯಣಿಗ |
 ಗೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂ ಪೊಣಿಡಲನುಮಾನಮಾಗೆ ತಾಮೆಲ್ಲರೊಡಗೂಡಿ ಬಚಿಕ ||

ಅಂಬರದೊಳೊಂದೆಡೆಯೊಳೊಗ್ಗಿ ನೋಡುವರೆನ |
 ಲೊಂಭತ್ತಱಿಣಿಕೆಯಿಂ ಗ್ರಹರೇಕರಾಶಿಯೊಳ |
 ಗಂಟುಜಾಸನನ ಕಟ್ಟಳೆಯೊಳೆಸೆದರ್ ಶುಭೋದಯರಾಗಿ ಶುಭಕಾರ್ಯಕೆ ||೪೫||

ಅಸಮಯದೊಳೆ ಸಕಲಮುನಿಗಳಭಿಮತದಿಂದಿ |
 ದೇ ಸುಲಗ್ನಂ ಪುರೋತ್ಸವಕೆಂದು ಪೇಡೆ ಕಮ |
 ರಾಸನಂ ವರಪುರೋಹಿತನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಪೊಣುಟು ಸಾವಂತರಾಯರೆಲ್ಲ ||
 ಸೌಸವದ ಪನೀರ ಜಳಕಮಂ ಗೆಯ್ಸಿ ಪೊಸ |
 ದೇಸೆಯಿಂ ಪಟ್ಟುಡೆಯನುಡಿಸಿ ಭಂಡಾರದಿಂ |
 ಮೀಸಲೊಂದದ ರನ್ನದಾರಮಂ ತುಡಿಸಿ ರಘುರಾಮನಂ ಕರೆತಂದರು ||೪೬||

ವಸುಧೆಯಂ ಪೊರೆದು ದುಷ್ಕರನಿಕ್ಕಿ ಪೊತ್ತ ಬೆ |
 ಳ್ಳಸದೆಸಕಮಲ್ಲದೆ ಕಿರೀಟದೀಧಿತಿಯಲ್ಲ |
 ಮೊಸೆದ ಜಯರಮೆಯ ಮೇಖಲೆಯ ಪೊಳೆಪಲ್ಲದಿದು ಕೇಯೂರಕಾಂತಿಯಲ್ಲ ||
 ನಿನದಂ ಪ್ರತಾಪದತಿಶಯಮಲ್ಲದಿದು ಮೇಲೆ |
 ಮಿಸುಪ ಮಾಣಿಕದ ಪದಕದ ಶೋಭೆಯಲ್ಲಮೆನೆ |
 ಪಸದನಂ ಪೊಸತೊಂದು ಮಾಡ್ವೆಯಿಂದೆಸೆಯೆ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮಂ ಬಂದನು ||೪೭||

ಅಲಿಸೆಲೆ ಮುನಿಪ ಮನ್ನಣೆಯ ಸಾವಂತರೊಡ |
 ನೋಲಗಕೆ ನಡೆತರ್ಪ ರಾಮನಂ ಕಂಡು ದಿ |
 ಕ್ವಾಲಕರ್ ಮಣಿಯೆ ಮುನಿಗಳ ಪರಸೆ ಕೃಗಟ್ಟಿ ನಿಲೆ ಮಿಕ್ಕ ಸರ್ವಜನರು ||
 ಮೂಲದರಸುಗಳ ಪರಿವಿಡಿಯೊಳೊಪ್ಪಿದ ಕಿರಣ |
 ಮಾಲಯನ್ವಯದ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ಸಕಲಸುರ |
 ಜಾಲದನುಮತಿಯಿಂದೆ ಕೈವಿಡಿದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಂ ಸುಮಂತ್ರಂ ಸಭೆಯೊಳು ||೪೮||

ಮಣಿದು ಗುರುಪದಕೆ ಪಿರಿಯರ್ಗೊಗಿ ಮನದಿ ದಿನ |
 ಮಣಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಸಭೆಗಿಂಬಾಗಿ ಬಾಗಿ ಬೆಲೆ |
 ವಣಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯನೆಲ್ಲರ್ ಪೊಗಡೆ ಗುರುವಾಜ್ಞೆಯಿಂದೇಱಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥನು ||
 ರಣದ ಮೈಸಿರಿಯೆನಿಪ ಕೈದುವಂ ಭಾಸ್ಕರಕಿ |
 ರಣದ ಪಡಿಯೆನೆ ಪೊಳವ ಮಗುಟಮಂ ಕುಲದನುಸ |
 ರಣದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ರಾಜಮುದ್ರೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿದರಾಗ ಮಂತ್ರಿವರರು ||೪೯||

ಪೊಂಗಳಸದೊಳ್ ತುಂಬಿ ಬಡಿಕ ವೇದೋಕ್ತದಿಂ |
 ಗಂಗೆಯಂ ಗಂಧಕುಸುಮಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದೆ ಮುನಿ |
 ಪುಂಗವ ಮುಪ್ಪುನರ್ಚಿಸಿ ಸಕಲರಭಿಮತದೊಳಾಕ್ಷಣಂ ಶ್ರೀರಾಮಗೆ ||
 ಮಂಗಳಾನಕದ ರವದೊಡನೆ ಸುರಗಾಯಕರ |
 ಸಂಗೀತಮಧುರಸ್ವರಂ ಬೆರೆಯೆ ನಾಮಗಾ |
 ನಂಗಳೊಡನಾಶಿಷದ ನಿರ್ಘೋಷಮೆನೆಯೆ ತಾನಭಿಷೇಕಮಂ ಗೆಯ್ದುನು ||೫೦||

ನೂತನಾಲಂಕಾರದಿಂದೆನೆಯೆ ಮತ್ತೆ ರಘು |
 ಜಾತನಾಗದ್ದು ಗೆಯೊಳಿತ್ತಲಬ್ಧಾಕ್ಷಿಯರ್ |
 ಸೀತೆಯಂ ಕಮ್ಮಣ್ಣಿಯಂ ಪೂಸಿ ಮಿಸಿಸಿ ತುಟುಬಿಕ್ಕಿ ಕುಸುಮಗಳ ಮುಡಿಸಿ ||
 ಪೀತಾಂಬರವನುಡಿಸಿ ಮಣಿವಚ್ಚಮಂ ತುಡಿಸಿ |
 ಶೀತಾಂಶುಮಂಡಲಕೆ ಕಟಿಯೆನಲ್ ಕತ್ತರಿಯ |
 ನೋತು ಫಣಿಯೊಳ್ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು ಕೈಗೊಟ್ಟು ಕರೆತಂದರೊಲಗದ ಸಭೆಗೆ ||

ಪತಿಯ ವೈಭವಮೆಂದು ನಗೆದೋಣು ನೆರೆದ ಭೂ |
 ಪತಿಗಳಮ್ಮವರೆಂದು ಕಣ್ಗೊಟ್ಟು ಪೂಜ್ಯರ್ಚ |
 ಗತಿಗೆ ನಿರ್ಜರರೆಂದು ಬಗಗೊಂಡು ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಸಮರ್ಥರೆಂದು ||
 ಯತಿಗಳಂ ಮೆಚ್ಚಿ ಘನಜಘನಭಾರಕೆ ಮಂದ |
 ಗತಿದೋಣಿ ಕಲಶಕುಚಧರಕೆ ನಡು ಬಳ್ಳಿ ರೇ |
 ವತಿಯರೊಡವರ್ಪ ರೋಹಿಣಿಯಂತೆ ಬಂದಳಾಳಿಯರೊಡನೆ ರಾಜಸಭೆಗೆ ||೫೧||

ಕುಂತಲಭ್ರಮರಮಡಿದಾವರೆಯ ಮಧುವಂ ನಿ |
 ತಾಂತಮಸಿದುಣ್ಣದೆನೆ ಭೂಜಾತೆ ಬಂದು ನಿಜ |
 ಕಾಂತನಡಿಗಿಣಿಗೆ ಪಿಡಿಡೆತ್ತಿ ವಾಮಾಂಕದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಂ ರಾಮನು ||
 ಸಂತನದ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಕುಕ್ಕಿಲ್ವ ಕೋಗಿರೆಯಂತೆ |
 ದಂತಿಗಮನೆಯರೊಲ್ಲ ಪಾಡಿ ಪೊಂದಿಟ್ಟೆಯೊಳ್ |
 ಕಾಂತರತ್ನಪ್ರದೀಪಂ ಬೆಳಗೆ ಬೆಳಗಿದರ್ ಮಂಗಳಾರತಿಯನಾಗ ||೫೨||

ನಾರದಂ ಪಾಡುತಿರೆ ತುಂಬುರಂ ಕಲಮಂದ್ರ |
 ತಾರವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂ ವೀಣೆಯಂ ನುಡಿಸುತಿರೆ |
 ವಾರಿಜೋದ್ಧವನಲ್ಲ ಸುಖುಟುತು ಪೊಗುಟುತಿರೆ ವೇದಸೂಕ್ತಂಗಳಿಂದ ||

ವಾರನಾರಿಯರೆಲ್ಲ ನೃತ್ಯವಾಡುತಿರೆ ಗಂ |
 ಭೀರಭೇರೀರವಂ ಪೊಣ್ಣುತಿರೆ ದೇವಮಂ |
 ದಾರಪುಷ್ಪಸ್ತಜದ ತೋರಮಡೆಗಟುದೊಲಗದಿ ರಾಮನ ಶಿರದೊಳು ||೫೪||

ದಿಗ್ಗಜಂಗಳ್ ಮುಕ್ಕುಟುಕ್ಕಿದುವು ಪೊಣಿಯ ಬ |
 ಲ್ನುಗ್ಗಿನಂ ಕುಸಿದ ತಲೆಗಳನೆತ್ತಿ ಕಚ್ಚಪಂ |
 ಹಿಗ್ಗಿ ಕಾರಾಡಿದಂ ಮೈಮುರಿದು ಸರಿದು ಪೆಡೆಯೆತ್ತಿದಂ ನಾಗೇಂದ್ರನು ||
 ಅಗ್ಗಿ ಮೊಗರೊಡಲ ಪಸಿವಡಗಿದುದು ಮೈವಣ್ಣ |
 ತಗ್ಗಿ ದೆಳೆವೆಣ್ಣ ಬಿಂಕಂ ಬಿಗುರ್ಪಾದುದೀ |
 ಸುಗ್ಗಿ ಯೊಳ್ ದಾನವಾಂತಕನ ಮೂರ್ಧಾಭಿಷೇಚನದೊಳಿಂದೀದಿನದೊಳು ||೫೫||

ಅದಮೆಡಬಲಮಿದು ಚಮರೀರುಹಂಗಳಂ |
 ಸೋದರರ್ ಬೀನೆ ಸರಿಲೆಕ್ಕಮಂ ಕರಣೀಕ |
 ರೋದೆ ಜನದೊಸಗೆಯಂ ವಂದಿಗಳ್ ಕೊಂಡಾಡೆ ಕುಲದೇಜ್ಜೆಯಂ ಮಗಧರು ||
 ಸಾದರಮಮಾತ್ಯರ್ ನಿಯುಕ್ತವಾರ್ತೆಗಳಂ ನಿ |
 ವೇದಿಸೆ ಸಮಸ್ತನಾಮಂತರೋಲೈಸೆ ಸಂ |
 ಮೋದದಿಂ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮನೊಡ್ಡೊಲಗಂಗೊಟ್ಟಿದನಾಸಭೆಯೊಳು ||೫೬||

ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಯನವನೀಸುರಗೀವಂ ಕು |
 ಬೇರನಬ್ಬೊಡ್ಭವಂ ಮುನಿಗಳ್ ತಾನೆ ಸ |
 ತ್ಕಾರಮಂ ಮಾಬ್ಬನಮರೇಂದ್ರನಭ್ಯಾಗತರ್ಗೆಡೆಗೆಯ್ವನೊಲಗದೊಳು ||
 ಮಾರುತಂ ಬೀಸುವಂ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಕುಸುಮ |
 ಹಾರಾನುಲೇಪನಂಗಳನರ್ಚಿಸುವನೀಶ |
 ನಾರೈವನಗ್ನಿ ವೀಳೆಯವಿಡುವನರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯವನೀವನಾವರುಣನು ||೫೭||

ಯವನ ಕುಳ್ಳಿರ್ ಚೈದ್ಯ ಬಂದೆಹಗು ಮುಂತೆ ಸೈಂ |
 ಧವ ನುರ್ಗದಿರ್ ಪೊಣಿದು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಕಾಣಿಕೆಯ |
 ನವನೀಶಗಿಡು ನಿಷದ ಹೂಣನಾರ್ ಸೌವೀರನೆಲ್ಲ ಕರೆ ಹೈಹಯನನು ||
 ಪವಣುತು ನಡೆ ರಾಳ ಕೈಗಟ್ಟು ಚೋಳ ಪಿಂ |
 ತನವನೊಡನೆ ಪೋಗು ಕರ್ಣಾಟ ನೀನೆಂದಲ್ಲ |
 ಪವನಜಂ ಮುಂತಪ್ಪ ಮರ್ಕಟಪ್ರವರರೋಲೈಸುತಿದರ್ಶನಭೆಯೊಳು ||೫೮||

ಇದು ಸುರಪನಿತ್ತ ಪೊಸಬಾಸಿಗಂ ಕೈಕೊಳ್ಳು |
 ದಿದು ಶೇಷನಿತ್ತ ಮಾಣಿಕದ ಕುಂಡಲಮಿತ್ತ |
 ಲಿದು ವರುಣನಿತ್ತ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಮಿದು ಹುತಾಶನನಿತ್ತ ರತ್ನಂಗಳು ||
 ಇದು ಕುಬೇರಂ ತಂದ ಪೊನ್ನ ಭಂಡಾರಮಿಂ |
 ತಿದು ಸಮೀರಂ ತಂದ ಕತ್ತರಿಯ ಭಾರಮಿ |
 ಸ್ನಿದು ಗಿರೀಶಂ ತಂದ ದಿವ್ಯಗೈರಿಕಮೆಂದು ಕಾಣಿಕೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿದರು ||೫೯||

ಭೂರಮೆ ಭುಜಾಗ್ರದೊಳ್ ಭುಜಮಧ್ಯದೊಳ್ ಜಯ |
 ಶ್ರೀರಮೆ ನಿಜಾಂಕಬಂಧುರಪೀಠತಟದೊಳ್ ಮ |
 ನೋರಮೆ ವಿಲಾಸದಿಂ ಮೆಚಿದಿರಲ್ ದಿಕ್ಕಾಂತೆಯರ್ಗೆ ದಿಗ್ಗಜನಿಕರಕೆ ||
 ಸಾರಘನಸಾರದಣ್ಣಂ ಕೀರ್ತಿಮುಖಮಂ ಯ |
 ಶೋರಶ್ಮಿಯಿಂ ಪುದುಂಗೊಳಿಸಿ ಮಹಿವೊಕ್ಕ ಸುರ |
 ವಾರಮಂ ಕಾದೊಂದು ತೇಜದಿಂ ರಾಘವಂ ಸಿಂಹಾಸನದೊಳೆಸೆದನು ||೬೦||

ಪರಮರಣಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದುಂ ಬೃಹತ್ಕೃಪಾ |
 ಶರಧಿ ಭವದೂರನಾಗಿದುಂ ಭವಪ್ರಿಯಂ |
 ನೆಹಿ ನೃಶಂಸನಪಾತ್ರನಾಗಿಯುಂ ಸುಜನವತ್ಸಲನುಂ ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯನು ||
 ಅರಸಂ ಸದಾವಿನುತನಾಕಲಂಕಾಪ್ರಥಿತ |
 ನಜಿಯಲ್ಪುರೂಪಾತ್ಮವಿಗ್ರಹನುಮಾಗಿದುಂ |
 ಸರಸೋದಯಂ ನಿಷ್ಕಲಂಕನಾಗೆಸೆದಂ ತ್ರಿಲೋಕಾಭಿರಾಮನೆನಿಸಿ ||೬೧||

ಸರೆ ನೋಡಲೈದೆ ತಲೆಯೊಳ್ ನವಿರ್ಗಲಾಗನಂ |
 ಚಲಿತಮಧುಪದ್ಮತಿಯನಾಳ್ವ ಮರೆ ಕಂಬುಗಳ |
 ಹೊಳರಮೆಯ್ಯಂಗಳನಯನಮೆಸೆವ ಪಾಲ ಧೃತಪುನ್ನಾಗಶೋಭೆ ನಿಮಿರೆ ||
 ಕೆಲದೊಳಚರಾತ್ಮಭವೆಯರೆ ರಾಜಮಾಳಿಯೇಂ |
 ತೊಳಗಿದನೊ ಶಿವನೊಳಂ ತನ್ನೊಳಂ ಭೇದಮೇಂ |
 ತಿಲಮಾತ್ರಮಿಲ್ಲೆಂಬ ಬಿರುದನುಮೊಹಲ್ದ ಸಾರ್ಥಕಮಂ ನೆಗಟ್ಟುವಂತೆ ||೬೨||

ಪಾಡಿದರ್ ಕಿನ್ನರರ್ ನಲಿದರ್ ಭವಾದಿಗಳ್ |
 ನೋಡಿದರ್ ಕಣ್ಣಳ ಮಲಂ ಮಾಂಟರೋಡನೆ ಕೊಂ |
 ಡಾಡಿದರ್ ದ್ವಿಜವರರ್ ದಿಗಧಿಪರ್ದನುಜರ್ನಿಜಾಂಗಮಂ ದಂಡದಂತೆ ||

ನೀಡಿದರ್ ಕಾಣ್ಕೆಯಂ ನಮಿಸಿ ಸಂತಸದೊಳು |
 ಕಾರ್ಡಿದರ್ ನೆರೆಯೊಳು ಜನಪದದ ಮನ್ನೆಯರ್ |
 ಕೂಡ ಕುಣಿಕುಣಿದು ದಣಿದಣಿದು ಮಣಿಮಣಿದು ತಣಿತಣಿದರ್ ಸಮಸ್ತ ಜನರು ||

ಒಂದನೆಡೆಗೆಯ್ದರದು ಭಾವಮಂ ತೊಟ್ಟಿದು ಮೂ |
 ಒಂದದಿಂ ಪದೆದು ನಾಲ್ಕುಟೊಳ್ಳಿದನಳವಡಿಸಿ |
 ಸಂದಾಳನೊಡೆದು ಸದೆದೇಟನೆಂಟುಮನಿಕ್ಕಿ ಹೃದಯಮುರ್ದಂಬರದೊಳು ||
 ನಿಂದಿರಿಸಿ ಬಿಂದುರೂಪಮನೊಳಿಲ್ಲೊಂಭತ್ತ |
 ಒಂದೆಡೆಗಿ ನುತಿಸಿದರನಂತಚಿತ್ತಭನನಿಂ |
 ತೆಂದಮಂದಾನಂದದಿಂದೊಂದಿದಮಲಗುಣನಾಂದ್ರರ್ ಮುನೀಂದ್ರರಂದು ||೬೪||

ಗುರು ನಿರಂಜನ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪರ |
 ತರ ಪರಮಹಂಸ ದುರಿತಧ್ವಂಸ ವಿಶ್ವವಿ |
 ಸ್ತರಣಾದಿಹೇತು ಕೈವಲ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ ವೈಕುಂಠ ನಾರಾಯಣ ||
 ನಿರುಪಮ ಚಿದಾನಂದ ಗೋವಿಂದ ಸತ್ಯಮಂ |
 ದಿರ ಸತ್ಸ್ವರೂಪ ತತ್ತ್ವಾತೀತ ಧಾತ ನಿ |
 ಮರ್ಠಣ ಶರಣಾಗತಜನ್ಯಕಸುರಧೇನು ಶರಣಾಗ ತನುಭೂರಿಲಲ ||೬೫||

ಶರಣಾಗನಾದ್ಯನಿಶ್ಚಿಂತ್ಯ ಚಿದ್ವನ ಚರಾ |
 ಚರದ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮವೋಂ ಪರಾ |
 ತ್ಪರ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಗುಣ ನಿಸ್ತುರಾಂಗ ಸತ್ತಾಮಾತ್ರ ಸಚ್ಚಿತ್ತಭಾ ||
 ಸ್ಥಿರತತ್ತ್ವ ವಿಚ್ಛಿದಂಬರರಂಗನಟ ಜಗ |
 ದ್ವರ ನಿಗಮಯೋನಿ ನಿರವಧ್ಯ ನಾಸ್ತಿಕಭಯಂ |
 ಕರ ಭೀಮ ಕಾಮದ ಮಹಾಮಹಿಮ ಮಾಯಾರಮಾರಾಮ ರಾಮನಾಮ ||೬೬||

ಜಲರುಹಭವಾಂಡನರ್ಪಸ್ವಮಂ ಪೇರೊಡಲೊ |
 ಘೊಳಕೊಂಡು ವಿಶ್ವತೋಮೂರ್ತಿಯೆಂದೆನಿಸಿ ನಿ |
 ಶ್ಚಲತತ್ತ್ವನಾಗಿ ಶ್ರುತಿತತಿಗೆ ನಿಲುಕದ ವಿರಾಡ್ರುಪದೋಲಗದ ಮನೆಯ ||
 ನೆರೆಯೊಳೊಪ್ಪಂಬಡೆದ ಸಿಂಹವಿಷ್ಣುರದ ಕಿಣು |
 ದಳತೆಗೊಳಪಟ್ಟು ಮಂಡಿಸಿದೈ ತ್ರಿಲೋಕಮಣಿ |
 ಯಲಣೋರಣೀಯನುಂ ಮಹತೋಮಹೀಯನುಂ ನೀನೆಂಬುದಗ್ರತೆಯನು ||೬೭||

ಸ್ಥಿರಪದ್ಮಪೀಠಂ ಬುಜೂನ್ಮುಖವಪುಸ್ಕೃತಾ |
 ಕ್ಷರತತ್ವನರ್ಥತಮರುದ್ಗತಿ ವಿವರ್ಧಿತಜ |
 ಠರಪಾವಕಂ ತತಸುಷುಮ್ನಾಂತರಾಲತೇಜೋಮಂಡಲೋಲ್ಲಸಿತನು ||
 ಪರಿಚಿತಾಂತರ್ಜ್ಯೋತಿರಮೃನೆನಿಸಿದ ತಪೋ |
 ವರನಾದೊಡೇಂ ತನ್ಮನೋಗತಿಗೆ ಮೈಗುಡದೆ |
 ಮೆಹುದಪ್ಪೆ ಪೊಗಟ್ಟಿನಂ ನಿಗಮಾಳಿಯೊಲ್ಪತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ವಶಾಂಗುಲಮೆನೆ ||೬೮||

ರಾಗಭೋಗಂಗಳಂ ಕೆಡೆಯೊಡೆದು ನಿಖಲನಿಗ |
 ಮಾಗಮದೊಳಾಡಿ ದೈಹಿಕಗುಣವಿತಾನಮಂ |
 ನೀಗಿ ಕಳೆದಾತ್ಮಸಂಸ್ಕರಣದಿಂ ಚಿತ್ವದಸಮಾಕಲಚಿತ್ತರೆನಿಸಿ ||
 ಯೋಗವಿಧಿಯಂ ನಡೆದು ಹೃದಯಾರವಿಂದಮಂ |
 ಬೀಗಿಸಿದೆವೆಂದತಿವಿಜೃಂಭಿಸಿದೊಡಧ್ಯಾತ್ಮ |
 ಯೋಗಿಗಳದೇಂ ಭವತ್ವದಪದ್ಮಮಂ ತಿಳಿಯರಾರ್ತರೇ ದೇವದೇವ ||೬೯||

ವಿಷಯದುರ್ವಿಷಯಂಗಳೊಳ್ ಬೆರೆಯದೇಕಾಗ್ಯ |
 ದೇಶಕಮಂ ತಳೆದು ರಿಪುವರ್ಗರಿಪುವರ್ಗಮಂ |
 ದೇಶೆಗಿಡಿಸಿ ಸಂಗತಸುಹೃತ್ಸುಹೃದರಿಂ ಪರಮಜೀವಸಮಭಾವದಿಂದ ||
 ಪೊಸರಾಜಯೋಗಘನಯೋಗರಾಜ್ಯಮನೆ ನಾ |
 ಧಿಸವೇಟ್ಟುದಖಿಲಸಾಧುಗಳೆಂದು ತಾಯ್ಗೆ ಬೋ |
 ಧಿಸುವ ನೆವದಿಂದಹುಪಿದೈ ಸಾಂಖ್ಯತತ್ತ್ವಮಂ ಮಹಿಯೊಳ್ ಮುನೀಂದ್ರನಾಗಿ ||

ತುಂಬಿ ತುಳ್ಳೊಳೆರೆ ಘನಪುಷ್ಕರಾವರ್ತಕಮ |
 ಟುಂಬಮಂಭಃಪ್ರಣಿಧಿನಿಚಯಸಂಗಮಕೋಟಿ |
 ದಂಭೋಳಿಘೋಷಭೀಷಣರವಂ ಕೂಡೆ ಸಂವರ್ತಯುಂಝುವಾತದ ||
 ಗಂಭೀರನಾದಕೆತ್ತದೆನೆ ಕಮಠದಿ |
 ಕ್ಕುಂಭಿಕುಂಭೀರವರ್ ಪೇಡೆನೆ ಮಿಹಿರ್ದ ಕ |
 ರ್ಪಾಂಭೋಧಿಜಳದೊಳ್ ಝಷಾಕ್ಯತಿಯೊಳಿತ್ತಿದೈ ವೇದಮಂ ವೇದವೇದ್ಯ ||೭೦||

ವಿಲಯಜಲನಿಧಿಯೊಳೆವಾನಿನೊಳ್ ನಲವ ನಿ |
 ಶ್ವಲಗೆ ನೀರಾವಾಸಮಿದು ಪೊಸತೆ ಮೇಣಬ್ಬಿ |
 ನಿಲಯನಲ್ಲಾ ಬಣಗುಪೆಟ್ಟಮಂ ತಳೆವುದೇನರಿದೆ ವಿಶ್ವಂಧರಂಗೇ ||

ಗಟಿಗೆಗೊಂದೊಂದು ರೂಪಿನೊಳಾಡಿ ತೋರ್ಪಗೀ ;
ಜಲಜಂತುಲೀಲೆ ನೋಜಿಗಮೆ ಪೇಡೆಂಬಿನಂ |
ಜಲಧಿಮಥನದೊಳಂದು ಬೆನ್ನೊಳಾಂತೈ ಗಿರಿಗರಿಷ್ಕಮಂ ಕಮಲನಾಗಿ ||೨೦||

ಸುರರೊಳು ಪೋಣದರ್ು ಸದೆದಾಶಾಧಿನಾಯಕರ |
ಪುರದೊಳಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರಿದವರನ್ನೊಲೆಗಳೊ |
ಳಿಜುಬಿನೊಳು ತೊಜು ಜಗದೇಕಭೀಕರನೆನಿಸಿ ಕಟ್ಟುಗೃದರ್ಪದಿಂದ ||
ಧರಣಿಯಂ ಸುತ್ತಿ ಕಕ್ಷದೊಳಾಂಕಿ ಬಿಡದೆ ಮುಂ |
ಬರಿದು ಪಾತಾಳಮಂ ಪುಗುವ ಹೇಮಾಕ್ಷನಂ |
ತರಿದಿಕ್ಕಿ ದಯದಿನದ್ದರಿಸಿದೈ ಧರೆಯನಾದಿವರಾಹರೂಪದಿಂದ ||೨೧||

ಭಿಳಿಭಿಷ್ವನಕೆ ದಿಕ್ತಟವೊಡೆಯೆ ಕಮಲಭವ |
ನಿಳಯಂ ಪೆಳರ್ದದಿರೆ ರನೆಯುಂ ರಸಾತಳಮು |
ಮಳವಟಿಯೆ ದನುಜರೆರ್ದೆ ಬಿಜುಯೆ ಸುರರಳೈ ಪೂರ್ಣಾಮಹಾಡಂಬರದೊಳು ||
ವಿಲಯಾಂತಭೈರವನ ಭೈರವಮನಾಂತು ವೆ |
ಗ್ಗಳಿಸಿ ಬಜ್ಜರದ ಮಾಕಂಭಮಂ ಸೀಡ್ಪೊಗೆದು |
ಸಲಹಿದೈ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಂ ಸುಜನಜನಶಿರೋಮಣಿಯಂ ನಬೋಗ್ರಪಾಣೀ ||೨೨||

ಉಟ್ಟ ಪೀತಾಂಬರದ ನಿಜಿಯ ನುಣ್ಣಿಡಿದ ಪಣಿ |
ಗಿಟ್ಟ ಪುಂಧ್ರತ್ರಯದ ತುಳಸಿಮಾಲಿಕೆಯೊಡನೆ |
ತೊಟ್ಟ ನೀವೀತಾಗ್ರದೇವ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲ್ಪಾಯ್ವ ಚೆಲ್ಪಿನಿಂದ ||
ಪುಟ್ಟವಾಮನನಾಗಿ ಬೇಡಿ ಭೂಮಿಯನೆರಡು |
ದಟ್ಟಡಿಯೊಳೊಳಕೊಂಡು ಬಲಯಂ ರಸಾತಳಕೆ |
ಮೆಟ್ಟ ಪಾಲಿಸಿದೈ ಸುರರ್ಕಳಂ ದನುಜಭೀತರ್ಕಳುಮನಟ್ಟುಂ ||೨೩||

ಭುವನೈಕವಿಕ್ರಮಂ ಬಹುಶತಕಬಾಹುರಾ |
ಜಿವಿಚಿತ್ರನಪ್ರತಿಮಸುಪ್ರತಾಪಂ ಮಹಾ |
ಹವಧುರಂಧರನುಮಾಗುರ್ಬಿ ದಿಗ್ಧೇಶಮಂ ಗೆಲ್ಲೊಂದೆ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಯೊಳು ||
ಭುವನಮಂ ತಾಳ್ಪಂತುಗುರ್ವಿಸಿದ ಕೃತವೀರ್ಯ |
ಭವನಂ ತದನ್ವಯೋದ್ಭವನೆಲ್ಲಾರಾಜ |
ನಿವಹಮಂ ಕೂಡೆ ತಡೆಗಡಿದೊಡನೆ ಪೊಡವಿಯಂ ಪೊರೆದೈ ಕುಠಾರಧಾರೀ ||೨೪||

ಪದಘಾತಕವನಿಯುತ್ಕಂಠಿನೆ ಕೆದರ್ದ ಜಟೆ |
ಯುದಿತರವಿಶಶಿಗಳಂ ಮುಸುಕೆ ಬಿಡುಗಣ್ಣಳಂ |
ದುದಿವ್ವ ಕೆಂಗಿಡಿ ಫೋರಮಾಗೆ ಜೋಲ್ಮುಡಿಯ ಗಂಗಾಂಬುಧಾರಾನಾರದ ||
ಹದನುಗ್ರವಿಲಯದುತ್ಪಾತಮನೊಡರ್ಚಲ |
ಗ್ಗದ ವೃಕನಳುರ್ಕೆಗೋಡುವ ಮೃಡನನೋವಿದೈ |
ಸದೆದೈ ತದುಗ್ರಬಲನಂ ಪಾರ್ವನಾಗಿ ನೀಂ ಕಪಟಪ್ರಬಂಧದಿಂದ ||೨೭||

ಅಜನಾಗಿ ಬಹುಲಕ್ಷಮಿತಜೀವಯೋನಿಜ |
ವ್ರಜಮಂ ವಿಶುದ್ಧಮಾಯಾಬೀಜದೋಜೆಯಿಂ |
ಸೃಜಿಸಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಬಂಧಿಸಿ ಕರ್ಮಪಾಶದಿಂ ಪೊರೆದು ಹರಿದೂಪಿನಿಂದ ||
ನಿಜಲೀಲೆಯೊಳ್ ಚತುರ್ಮುಖದೀರ್ಘದೇಹದಶ |
ಭುಜಲಸಿತಕಾಲಾಗ್ನಿರುದ್ರಾವತಾರದಿಂ |
ತ್ರಿಜಗಮಂ ದಹಿಪ ಚಿತ್ರಚರಿತ್ರನೀತ್ವರಂ ನೀನರೈ ದಾನವಾರೀ ||೨೮||

ಅವನಕಲಂಕತೇಜೋರಾಜಿಯಿಂ ಪೊದ |
ಛೇದಿವಿಧುವಿಭಾಕರಂ ಬೆಳಗುವಂ ತ್ರಿಜಗಮಾ |
ಯ್ತಾವನಿಂದಾವನಾಜ್ಞೆಗೆ ಸಂದು ವರ್ತಿಪಳ್ ಮಾಯೆ ನಿಚ್ಚಂ ಪೆಳದುರ್ ||
ಅವನಮಲಪ್ರಭಾವದೊಳಬ್ಬಿ ನಿಲ್ಲುವಾ |
ಸ್ಥಾವರಚರಂಗಳಳ್ಳಾಡುಗುಂ ಬಾಬ್ಬುವಾ |
ದೇವಂ ಬೃಹತ್ಪ್ರಭಂ ಭುವನೈಕವಲ್ಲಭಂ ನೀನರೈ ರಾವಣಾರೀ ||೨೯||

ಕ್ಷೀರಸಾಗರನಿಲಯನುತ್ತರಿಸಲೇಬಣಗು |
ನೀರಸಾಗರಕೇಕೆ ಸೇತು ಮಿಗೆ ಜಗದ ಸಂ |
ಸಾರಸಾಗರಮನರೆಯುಟ್ಟುವ ಮಹಾತ್ಮಂ ನೆರಂಬಾರಲೇಕೆ ಖಳರ ||
ವಾರಸಾಗರದೊಡನಿಡಿರ್ಚಿ ಜೀವಂಗಳೊಳಲ |
ಪಾರಸಾಗರಮರೈ ನಿನ್ನೂರುಮಹಿಮೆ ದಯಾ |
ಸಾರಸಾಗರಸಗರಕುಲಸಾಗರೇಂದುಶರಣೆಂದಿರಾವರವಲ್ಲಭಾ ||೩೦||

ಜಯ ಜಯತುಲಾನುಜಾತಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಜಯ |
ಜಯ ಪಾರಿಜಾತನಂದನರುಚಿರವಂದ್ಯ ಜಯ |
ಜಯ ಮಹಾಘಾಂಗೋಘಭೇದನಾಶ ನಿರಾಮಯ ಮಹಾದಿದೇವಾಂಚಿತ ||

ಜಯ ಜಯತುರಾನುಜಾತಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಜಯ |
 ಜಯ ಪಾರಿಜಾತನಂದನರುಚಿರವಂದ್ಯ ಜಯ |
 ಜಯತು ಜಯಮೆಂದಿಂತು ಪೊಗಲುತೆ ಯತೀಂದ್ರರ್ ಪುನಃಪ್ರಣಾಮಂಗೈಯ್ದರು ||

ಕೆಡೆದುದನ್ನೆಗಮಸುರದಾರುಣನ ರಾವಣನ |
 ಕಡುಬಾಧೆಗನುವನೆಡೆಗೊಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟುಮ್ಮಳಕೆ |
 ಕಡರಾಗಿ ಬಾಡಿ ಬಸವಟಿಡುಳಿದೊಳದೊಳದೊಳ ಗುಂದಿ ನೊಂದು ಬೆಂದು ||
 ಬಡವಾಗಿ ಬಾಗಿ ಬಾಗುಡೊಳಟ್ಟು ಬತ್ತಿದವ |
 ರೊಡಲ ಭಾರಮನಾನರಾರದಿರೆಮನೆ ಪೊದ |
 ಟ್ಪಡಿಯೊಳಮರವ್ರಜಂ ಕಾದ್ಯೈ ಕೃಪಾಬ್ಧಿರಾಮಾ ಇಂದಿಗೆಮ್ಮನೆನುತ ||೮೨||

ನೊಂದೆವಳುಕಿದೆವಗಿದೆವಟಿದೆವುಟಿದೆವು ಬೆದೆಯೊ |
 ಳೊಂದಿದೆವು ಕಂದಿದೆವು ಕುಂದಿದೆವು ಬಗೆಗೆಟ್ಟು |
 ಬೆಂದೆವು ಬಿಗುರ್ತೆವಡಿಗಡಿಗೆ ಬಾಯೊಯ್ದು ಬಿಸುಸುಯ್ದು ಬೈದೆವು ಬಿದಿಯನು ||
 ಬಂದಣದೆ ಬಾಡ್ಡೆವಿನ್ನೆಗಮಕಟ ದಾನವಮ |
 ದಾಂಧನುಪಹತಿ ನಾಕು ನಾಕು ಕಾದ್ಯೈಯೆಮ್ಮ |
 ತಂದೆ ದಯೆಗೆಯ್ದುಟುಕಿದ್ಯೈ ನಿಜಾಶ್ರಿತರನಿಂದಿಗೆ ಕೃತಾರ್ಥರೆವೆಂದರು ||೮೩||

ಧರೆಯೊಳ್ ಧರಾಮರಜನಂ ನೆಗಟ್ಟು ಜನ್ನದೋ |
 ಗರವೊಗರುಗೊಂಡುದಾವಗಮಾಳ್ಳ ಚಿಂತೆಗೊಡ |
 ಲುರಿದು ಕೃಶಮಾಗಿ ಸೊಬಗಟಿದೆಮ್ಮ ನಿರ್ಜರತೆ ನಾಣ್ಣುಡಿಗ ಪಕ್ಕಾದುದು ||
 ಸೆಟೆಯೊಳುಡುಗಿದು ರವಿಶಶಿಗಳಂ ಕುಟುಪಿಡುವೊ |
 ಡಟಿಯದಾದೆವು ದೇವ ಖಳನವನುಪದ್ರವಂ |
 ಪರಿಹಾರಮಾದುದಿನ್ನೀ ಬನ್ನಮೊಳವೆಯದಟಿಂ ಕೃತಜ್ಞರೆವೆಂದರು ||೮೪||

ಸುರಮುನಿಗಳೋದುವ ಪುರಾಣಘೋಷತ್ರವಣ |
 ದಿರವೆತ್ತ ರಕ್ಕಸರ ಕರ್ಕಶರವದ ಭಯಂ |
 ಕರಕೆ ಪಡಲಿಟ್ಟ ದುಸ್ಥಿತಿ ಯೆತ್ತಲಮದುರ್ಮಮನಮದೀಂಟಿ ನರ್ಮೆಯಿಂದ ||
 ಸುರಭಿಯತ್ತಣಿಸಿಷ್ಟಭೋಜನಮನುಂಡ ಮೈ |
 ಸಿರಿಯೆತ್ತ ಖಳನ ಸೆಟೆವನೆಯ ತಣ್ಣಗೆತ್ತ |
 ಮಟಿಯಲಮ್ಮೆವು ಜೀಯ ಸಾಕದೀಬನ್ನಮಿನ್ನೊಳವೆ ಧನ್ಯರೆವೆಂದರು ||೮೫||

ಪೆಂಡಿರನುಟಿದು ಗುರುಹಿರಿಯಬಂಧುಭಾಂಧವರ |
 ತಂಡಮನಗರ್ದೆಣೆಯರಂ ತೊಟ್ಟಿದು ದೆಸೆದೆಸೆಯ |
 ನಂಡಲೆದಳವುಗುಂದಿ ಪಸಿವಿಂ ಪಿಪಾಸೆಯಿಂ ಸ್ಥಾನವಿಭ್ರಷ್ಟರೆನಿಸಿ ||
 ಕಂಡಕಂಡವರ ಕೆಳಗೆಳಸಿ ಬಯಲಗೆ ದಿಗಿಲು |
 ಗೊಂಡು ಗೋಪಾಡಿದೆಮ್ಮಾ ಬನ್ನದಿರವ ನೀ |
 ನುಂಡುಂಡು ಕಂಡು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದೆ ಕೃಪಾಳುಗಳ ದೇವ ಶರಣಾಗೆಂದರು ||೮೬||

ದುರುಳನಟಿದಂ ಸೆಜಿಗೆ ಸಿಲ್ವ ಪುದುಗಿದೆನ್ನ |
 ಪರಿವಾರಕಾಯ್ತು ಬಿಡುಗಡೆ ದೇವಸಂಪದಂ |
 ಸುರಸುರಭಿಕ್ವಲತಗಿತೆಗಳೊಡನೆನಗೆ ಕೈಸೇರ್ದುದು ಧರಾತಳದೊಳು ||
 ಧರಣಿಯಮರರ ಯಜ್ಞ ದಾರಂಭಸಂಭ್ರಮಂ |
 ಪರಿಲಸಿತಮಾಯ್ತು ಮನನಾಭೀಷ್ಟಮೀಯೆಡೆಗೆ |
 ನೆರವೇರಿತನ್ನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಹನೆಂದು ವಾಸವನೆಜಗಿದಂ ಪದದೊಳು ||೮೭||

ನಿತ್ಯಪಂಚಾಂಗಪಠನಮನಲಸದೆನಗೆ ನೈ |
 ಮಿತ್ತಿಕಶುಭಾಶುಭಂಗಳೊಳೊದಗಿ ಜೋಯಿಸಿಗೆ |
 ವೃತ್ತಿಯಿಂ ದಿನವ ನೂಂಕಿದೆನಾದೊಡೆಂದಾನುಮೊಂದೆಡೆಗನಿಷ್ಟಮುದಿಸೆ ||
 ಮುತ್ತಯಂ ದುರ್ಮುಹೂರ್ತವನೊರೆದನೆಂದವನ |
 ಪತ್ತುಬಾಯಂ ತೆಪ್ಪಿದು ಕೂಗಿ ಪಲ್ಲಸೆದವಂ |
 ಸತ್ತಟಿದು ಮಣ್ಣೆ ಕೂಡಿದನಕಟ ! ಬರ್ದುಕಿದೆ ಗಡೆಂದಡಿಗಜಂ ಮಣಿದನು ||೮೮||

ಸುರರಿಗಭ್ಯುದಯಂ ಸುರೇಶಂಗೆ ವೈಭವಂ |
 ಸುರಮುನೀಂದ್ರರ್ಗ ಪರಮಾನಂದಸಂಪದಂ |
 ಸುರರಿಪುಗಳಟಿಪು ಭೂಸುರರುಟಿಪು ಸಮನಿಸಿತು ನಿನ್ನ ನರನಟನೆಯಿಂದ ||
 ಧರೆಗೆ ಮಂಗಳಮಾಯ್ತು ಮೇಣಿಮ್ಮ ಪರಿತೋಷ |
 ಶರಧಿಗುತ್ಸವಮಾಯ್ತು ಬಹುರೂಪಭೃತ್ವಮಂ |
 ಮೆಪ್ಪಿದೆ ನಿನ್ನವತರಣೆ ಲೇಸು ಪೊಸತಾದುದೆಂದಭವನಭಿವಂದಿಸಿದನು ||೮೯||

ವಿನಮಿತರನೆತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿರವೇಟ್ಟು ಕಾಣ್ಕೆಗಳ |
 ನನಿತುಮಂ ಕೈಕೊಂಡಿದಿರ್ಪರಿದು ನಲವ ಪುರ |
 ಜನಮನಂತಿರವೇಟ್ಟು ಸಂತೈಸಿ ಪಂದಿವಾಗಧರನಾಪಾರಕರನು ||

ಮುನಿಗಳ ಪೊಗಡ್ಡೆಯಂಡಲೆಗೆ ಕೆಲದವನಿನಂ |
 ದನೆಯ ಮೋಗನೋಡಿ ನಸುನಗುತಾರಪೂದ್ವಹಂ |
 ವಿನಯಭಾವಂ ಪೂಣೈ ಕರುಣರಸಮೊಸಳು ಮುಂ ನೆರೆದ ಸಭೆಗಿಂತೆಂದನು ||

ಪರಿಭವಿಸಲಾರ್ಗೆ ಗೋಚರಮಕುಲ ಶರಣಜನ |
 ಸುರಥೇನುವಂ ವಿಭೀಷಣನಂ ಲಸದ್ಧರ್ಮ |
 ನಿರತನಂ ಬಿದಿಯೊಲ್ಲ ಸೃಜಿಸದೊಡೆ ಸೇತುಬಂಧದ ಕಜ್ಜದುಜ್ಜುಗದೊಳು ||
 ವರುಣಂ ಸಹಾಯವಿಯಾದೊಡೆ ನಿಜಸೇನೆ ಸಹಿ |
 ತರುಣಜಂ ನೆರವಾಗದೊಡೆ ಲಂಕೆಗೈದಿ ದಶ |
 ಶಿರನಂ ಬಲಪ್ರಚುರನಂ ತ್ರಿಭುವನೈಕವಿಕ್ರಮನಂ ಯಮೋಪಮನನು ||೬೦||

ಇಂದುಶೇಖರನ ಕೃಪೆ ಮೊದಲೆಮ್ಮೊಳಾಯ್ತು ದಿವ |
 ದಿಂದಿಂದ್ರನೆಡೆಯ ಮಾತಲ ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯದೊಳು |
 ಬಂದೊದವಲನುವಾಯ್ತು ತಿಳಿವೊಡನಲಾತ್ಮಜಮರುತ್ಸುತರ ನೆರವೆಮ್ಮೊಳು ||
 ಅಂದಿಂದು ವರೆಗೆ ಸಮನಿಸಿತು ನೆರೆದವಿಳಮುನಿ |
 ವೃಂದದಾಶೀರ್ವಾದಮೋವಿತಲ್ಲದೊಡದೇಂ |
 ಮಂದಪ್ರತಾಪನೆ ದಶಾಸ್ಯನವನಂ ಗೆಲೈವೆಂದೊಡಿದು ಚಿತ್ರಮಲೈ ||೬೧||

ಪರಮಿತ್ರನಾದ ಕತದಿಂದೆಮಗೆ ಮಿತ್ರನಾ |
 ತುರಗವಾಹಂ ನಿರೃತಿಯಿಷ್ಟನೆಮ್ಮನ್ನಯದ |
 ಪಿರಿಯನಣುಗಂ ಜಗುನೆಯಣ್ಣುನುಚಿದಮರರೆಮ್ಮ ವರೇನಮಸ್ತನ್ನಪರು ||
 ನೆರೆವೊಲರರೆಮ್ಮ ಕಾರಿಯಮೆ ಎಮ್ಮಭೃದಯ |
 ದಿರವೆ ನಿಮ್ಮವು ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವರುಪಕೃತಿಯಿಂದೆ |
 ನೆರೆ ಧನ್ಯನಹನೆಂದು ನಿಖಿಲರಂ ದಯದಿನಾದರಿಸಿದಂ ರಾಜಮಾಳಿ ||೬೨||

ಇಂತುಚಿತಮೃದುಮಧುರವಚನರಚನೆಗಳಿಂ ಪು |
 ರಾಂತಕಪ್ರಮುಖದೇವರ್ಕಳಂ ಮನ್ನಿಸಿ ಸ |
 ಮಂತವಿಳಮುನಿವರರನಾದರಿಸಿ ಸಾಮಂತಸಂದೋಹಮಂ ಕರುಣಿಸಿ ||
 ಮುಂತಿರ್ಪ ಪುರದ ಮನ್ನೆಯರನುಪಚರಿಸಿ ಭೂ |
 ಕಾಂತನೆಲ್ಲಗೆ ಸರಿಯುಡುಗೊಳುಯನೊಪ್ಪಿಸಿ ದಿ |
 ಶಾಂತವಿಶ್ರಾಂತನಿಜಕೀರ್ತಿಯೊಡನವರನೆಲ್ಲಂ ಬಹಿ ಕ ಬೀಡ್ಯೊಟ್ಟನು ||೬೪||

ನ್ಯಾಯಧರ್ಮವನುಚಿದು ಶಿಕ್ಷೆರಕ್ಷಣಿಗಳಾ |
 ಮ್ನಾಯಧರ್ಮವನುಚಿದು ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಗಳಾ |
 ತ್ತೀಯಧರ್ಮವನುಚಿದು ಸಾಮಸಂಗ್ರಾಮಂಗಳಾಗವೆನೆ ಧರ್ಮವಣಿತು ||
 ರಾಯರಿಬಿಟಿಯೊಳಿಂತಿದರ್ಲನೆ ಪೂರ್ವ |
 ದಾಯಮಂ ಬಿಡದೆ ಶಕ್ತಿತ್ರಯಂ ತನಗೆ ನಮ |
 ವಾಯಲಕ್ಷಣಮಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹರಂ ಧರೆಯನಾಳುತ್ತಿದನು ||೯೫||

ಪೆಡೆಮಣಿಯ ಬೆಳಗು ನಗೆಮೊಗದ ಬೆಳಗಂ ಬೆರೆಯೆ |
 ನುಡಿಯ ಬಿನ್ನಾಣಮುಣುವಿನ ನಿಜುಗೆಯಂ ಕೂಡೆ |
 ಸೆಡೆದ ನವರಸದೊಡನೆ ಭಕ್ತಿರಸವೊಂದೆ ನಾಗೇಂದ್ರಂ ಮುನೀಶ್ವರಂಗೆ ||
 ಮುಡಿಯದೀಚರಿತಮಾಬಾಯ್ಗಳಿಂ ಪೇಟ್ಟು ಮೆನೆ |
 ಕಡುನೇಹದಿಂದೊರೆದ ಕಥೆಯನತಿಭಕ್ತಿಯಿಂ |
 ಬಿಡದೊದಿ ಕೇಳ್ವ ಸಜ್ಜನರಿಗಿಷ್ಟಾರ್ಥಮಂ ಕುಡುವನಾಶ್ರೀರಾಮನು ||೯೬||

ಪಡುಗಡಲ್ಗಡೆಯೊಳೆಡೆಯಂ ಭೃಗುದ್ವಹಂ |
 ಪಡೆದನದಜೊಳೆ ಸೈಪಿಗೆಡೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದ |
 ನುಡಿವೆಣ್ಣಿ ಭರ್ತ್ಯಮಂದಿರಮಾಗಿ ಸುಖಕೆ ಬೀಡಾಗಿ ನಾಡಾಗಿ ಮೆಣುವ ||
 ಉಡುಪಪುರಮೆಂಬ ಸುಕ್ಷೇತ್ರಮುಂಟಲ್ಲ ಚಾ |
 ವಡಿರಂಗಭಟ್ಟನಾತ್ಮಜೆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕ |
 ನ್ನಡಿತಿ ಚಿಂಗಳದೇವಿ ಪೇಟೆಂದು ಪೇಟೆ ನೆಜು ಪೇಟ್ಟಳಿಸತ್ಯತಿಯನು ||೯೭||

ಇಂತು ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದೊಳೆ ಐದನೆಯ ಸಂಧಿ
 ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮಾದುದು.

ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಟೀಕೆ.

ನಾಂದೀ ಸಂಧಿ.

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಮಂಗಳಪದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಂದೀಪದ್ಯವೆಂದು ನಾಮಾ ನ್ಯವಾಗಿ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಈ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಂಗಳ ಪದ್ಯಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ನಾಂದೀಸಂಧಿಯೆಂದು ಹೆಸರಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

೧ ಕವಿಯು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಕಥಾನಾಯಕನಾಗಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೂ, ತನಗೆ ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆ ಯಾದ ಶಿವನನ್ನೂ ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ :-

ಶ್ರೀರಾಮಪರವಾಗಿ:-ಶ್ರೀಮದ. ಕೈರವಾಬ್ಜಂ-ಶ್ರೀಮತ್-ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತಳಾ ದ, ಅಚಲಾತ್ಮಜಾ-ಭೂಪುತ್ರಿಯಾದ ಸೀತೆಯ, ಆನನ-ಮುಖವೆಂಬ, ಕೈರವ- ನೈಯ್ದಿಲೆಗೆ, ಅಬ್ಜಂ-ಚಂದ್ರನಾದ, ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರನು ಕೈರವನನ್ನು ತನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅರಳಿಸುವಂತೆ ಸೀತೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಅರಳಿಸುವವನು, ಸೀತೆಗೆ ಸೌತೋಷಕರನು ಎಂದರ್ಥ. ನಿರಾಮಯಂ-ಅನಿಷ್ಟಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಪಾ ಯರಹಿತನಾದ ; ದಿವ್ಯಕೇಶಂ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಮನೋಹರವಾದ ಕೇಶಗಳುಳ್ಳ ; ರಾಜಶೇಖರಂ-ರಾಜರಿಗೆಲ್ಲಾ ಶಿರೋಭೂಷಣನಾದ ; ಸಾಮಗಾನಪ್ರಿಯಂ-ಸಾ ಮಗಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ ; ಹರಿಸುತಾಹಿತಂ-ಹರಿಸುತ-ಇಂದ್ರಸುತನಾದ ವಾಲಿಗೆ, ಅಹಿತಂ-ಶತ್ರುವಾದಂಥ ; ಅಹೀನಾಲಂಕೃತಾಂಗಂ-ಅಹೀನವಾಗಿ ಯೂ ಎಂದರೆ ಸುಲಕ್ಷಣವಾಗಿಯೂ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಂಗಗಳು ಳ್ಳಂಥ ; ಶಿವಂ-ಮಂಗಳಕರನಾದ ; ಕಾಮಮುಖ್ಯಾರಿವರ್ಗಧ್ವಂಸಿ-ಕಾಮವೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವ ಎಂದರೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ನಾದ ; ಭೂತಪತಿ-ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ (ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ;) ಭೀಮವಿಕ್ರಮಿ-ಭಯಂಕರವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ; ಪುಣ್ಯ ಜನವಂದಿತಂ-ರಾಕ್ಷಸನಾದ ವಿಭೀಷಣನಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಥವಾ ಸುಕೃತಿ ಗಳಿಂದ ವಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ; ಗೋತ್ರೇಶ್ವರಂ-ಗೋತ್ರಾ-ಧೂಮಿಗೆ ಈಶ್ವರಂ-ಪತಿ,

ಎಂದರೆ ರಾಜನಾದ; ಮಂಗಳಂ-ಮಂಗಳಕರನಾದ; ರಾಮಂ-ಶ್ರೀರಾಮನು; ಕಾಮಿತಾರ್ಥಂಗಳಂ-ಬೇಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎಮಗೆ ಸದಾ-ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೂ ಒಲಿದು ಈಗೇ-ಕೊಡಲ;

ಶಿವಪರವಾಗಿ :-ಶ್ರೀಮದ..ಕೈರವಾಬ್ಜಂ-ಅಚರಾತ್ಮಜಾ-ಪಾರ್ವತಿಯ... ದಿವ್ಯಕೇಶಂ-ಅಕಾಶಸಂಬಂಧವಾದ ಕೇಶವುಳ್ಳಂಥ (ಶಿವನು ವೈಷ್ಣವಕೇಶನಾದುದರಿಂದ), ರಾಜಶೇಖರಂ-ಚಂದ್ರನನ್ನು ಶಿರೋಭೂಷಣವಾಗುಳ್ಳ; ಹರಿಸು ತಾಹಿತಂ-ಹರಿಸುತ-ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪುತ್ರನಾದ ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದಂಥ; ಅಹೀನಾಲಂಕೃತಾಂಗಂ-ಅಹಿ-ಸರ್ಪಗಳಿಗೆ, ಇನ-ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ಮಹಾನಾಗಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಅಂಗಗಳುಳ್ಳ ಎಂದರೆ ಸರ್ಪಭೂಷಣನಾದ; ಕಾಮ ಮುಖ್ಯಾರಿವರ್ಗಧ್ವಂಸಿ-ಮನ್ಮಥನೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕರಾದ ಅರಿಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದಂಥ; ಭೂತಪತಿ-ಭೂತಗಣಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯಾದಂಥ; ಪುಣ್ಯಜನವಂದಿತಂ-ಕುಬೇರನಿಂದ ವಂದಿತನಾದಂಥ; ಸದಾರಾಮಂ-ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆಲ್ಲಾ ಆರಾಮಸ್ಥಾನವಾದಂಥ; ಗೋತ್ರೇಶ್ವರಂ-ಗಿರೀಶನಾದ, ಎಂದರೆ ಕೈಲಾಸಪತಿಯಾದ, ಶಿವಂ-ಶಿವನು, ಕಾಮಿತಾರ್ಥಂಗಳಂ ಎಮಗೆ ಈಗೇ.

೨ ವಿಷ್ಣುವು ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದುದರಿಂದ ಶೇಷನನ್ನೂ, ಶಿವನು ಕೈಲಾಸವಾಸಿಯಾದುದರಿಂದ ಕೈಲಾಸಪರವತ್ತವನ್ನೂ ಶ್ಲೇಷೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಎರಡನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತರ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಶೇಷನ ಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥ :-ರಾಗ..ಮಾಂಗಂ-ಪದ್ಮರಾಗಮಣಿಗಳ, ರುಚಿ-ಕಾಂತಿಯಿಂದ ರಾಜಿತ-ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಉತ್ತಮಾಂಗಂ-ಶಿರಸ್ಸುಗಳುಳ್ಳ; ಸುಪುನ್ನಾ..ಪದಂ-ಸುಪುನ್ನಾಗ-ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಪುನ್ನಾಗನು, ಅಚ್ಛ-ಬಿಳುಪಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಇವರೆಂಬ ನಾಗಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಆಕಲಿತ-ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪದಂ-ಪಾದವುಳ್ಳಂಥ; ಅಮಿತ..ತ್ರಯಂ-ಅಮಿತ-ಅನೇಕವಾದ, ಭೋಗ-ಹೆಡೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ; ಭುವನಗರ್ಭಂ-ರೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಗರ್ಭಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ; ವಂಶಶೋಭಿತಂ-ಬೆನ್ನುಮೂಳೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ; ಹೈಮಕಟಂಕಂ-ಶರೀರದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸ್ವರ್ಣದಂತಿರುವ ಕಟ್ಟುಗಳುಳ್ಳ; ರಾಗರಸಯುತಂ-ಸಂಗೀತರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ, ಅಥವಾ ಮದಿರಾದಿರಸಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವ; ಅಮಲಘನರೂಪಂ-ಬಿಳುಪಾದ ಮೇಘದ ರೂಪವುಳ್ಳಂಥ ಎಂದರೆ ಬಿಳುಪಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳ; ಅಚಲಂ-ಚಲನವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವ; ಸುರಾ..ಪ್ರದೇಶಂ-(ಸುರಾಗಾ ಮಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸುರಾಗಮಃ ಎಂದರೆ)

ಅನುರಾಗವುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ವಿಷ್ಣು, ಅವನಿಂದ ಉನ್ನಿಲಿತ-ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶಂ-ಉತ್ಸಂಗ ಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳ; ನಿರ್ಜರಾಗರಂ-ಜರೆಯೆಂಬ ಗರ-ವಿಷದಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಎಂದರೆ ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲದಂಥ, ಅಥವಾ ಜರೆಯೂ ವಿಷವೂ ಇಲ್ಲದಂಥ; ಭೂಧರಂ-ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಮಹಾಶೇಷನು, ಅನಿಶಂ-ಯಾವಾಗಲೂ ಎಮ್ಮೆ ಅಖಿಳರ, ಅಭೀಷ್ಟಮಂ-ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು, ಕೂರ್ಮೆಯಿಂ-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಡರ್ಚುಗೆ-ಉಂಟುಮಾಡಲಿ !

ಕೈಲಾಸಪರವಾದಾಗ ಅರ್ಥ:-ರಾಗ..ಮಾಂಗಂ-ಗೈರಿಕಾದಿಧಾತುಗಳು ಮಣಿಗಳು, ಇವುಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ರಂಜಿತವಾದ ಶಿಖರಗಳುಳ್ಳ; ಸುಪು...ಪದಂ-ಸುಪುನ್ನಾಗ-ಗಜಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು, ಅಚ್ಚ-ಕರಡಿಗಳು, ಪುಂಡರೀಕ-ಹುಲಿಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ಆಕಲಿಕವಾದ, ಪದ-ತಪ್ಪಲುಗಳುಳ್ಳ, ಅಥವಾ ಸು-ಒಳ್ಳೆಯ, ಪುನ್ನಾಗ-ಸುರಹೊನ್ನೆ, ಅಚ್ಚಪುಂಡರೀಕ-ಬಿಳಿಯ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸ್ಥಾನಗಳುಳ್ಳ; ಅಮಿತಭೋಗಯೋಗ್ಯಾಶ್ರಯಂ-ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಭೋಗಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನುಳ್ಳ; ಭುವನಗರ್ಭಂ-ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ; ವಂಶಶೋಭಿತಂ-ಬಿದುರುಮೆಳೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ; ಹೈಮಕಟಕಂ-ಹಿಮಮಯವಾದ ಸಾನುಪ್ರದೇಶಗಳುಳ್ಳ; ಅಮಲಘನರೂಪಂ, ಅಚಲಂ-ಮೇಲಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಅರ್ಥ; ಸುರಾ..ಪ್ರದೇಶಂ-ಸುರಾಗಮ ದೇವದಾರು ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಸುರ-ದೇವತೆಗಳ, ಆಗಮ-ಬರೋಣದರಿಂದ ಉನ್ನಿಲಿತ-ಉತ್ತೇಜಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳುಳ್ಳ; ನಿರ್ಜರಾಗರಂ-ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮನೆಯಾದ ಎಂದರೆ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಅಥವಾ ಅಳಿವಿಲ್ಲದ ಗಣಿಗಳುಳ್ಳಂಥ, ಭೂಧರಂ-ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವು.....

ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮಪರವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು:-ರಾಗ..ಮಾಂಗಂ-ಕೆಂಪುಮಣಿಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ರಾಜಿತವಾದ ಶಿರಸ್ಸುಳ್ಳ; ಸುಪುನ್ನಾಗ..ಪದಂ-ಸುಪುನ್ನಾಗ-ಗಂಡು ಆನೆ, ಅಚ್ಚಪುಂಡರೀಕ-ಶ್ವೇತಚ್ಚತ್ರಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಆಕಲಿಕ-ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ, ಪದಂ-ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವುಳ್ಳ; ಅಮಿತ..ಶ್ರಯಂ-ಅಮಿತಭೋಗರಾದ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ; ಭುವನಗರ್ಭಂ-ಭುವನವನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ, ಎಂದರೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡುವ; ವಂಶಶೋಭಿತಂ-ತನ್ನವಂಶಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದ; ಹೈಮಕಟಕಂ-ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ; ರಾಗರಸಯುತಂ-ಅಶ್ರಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿರಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ;

ಅಮಲ..ರೂಪಂ-ದೋಷರಹಿತವಾದ ಮೇಘದಂತೆ ರೂಪ-ಶರೀರವುಳ್ಳ ಎಂದರೆ ನಿಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾದ ; ಅಚಲಂ-ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾದ ; ಸುರಾ..ಪ್ರದೇಶಂ-ದೇವತೆಗಳ ಬರುವಿಕೆಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಅಸ್ಥಾನವುಳ್ಳ ; ನಿರ್ಜರಾಗರಂ-ನಿರ್ಜರವಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದಂಥ ; ಭೂಧರಂ-ಭೂಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮನು....

೩. ಶ್ರೀಶಂಕರಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಶಂ + ಕರಂ ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು, ಕರಂ-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ; ಸಮಸ್ತ ಪದವಾದರೆ ಶಿವನು ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಿಯಿಂದ ಶಿವನನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಉಭಯಪರವಾಗಿಯೂ ಸಮಾನಾರ್ಥಗಳಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳು :-ಮಲವಿನಾ ಶಂ-ಭಕ್ತರುಗಳ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಂಥ, ಬಾಡಬಾಶ್ರಯಂ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದಂಥ, ಸತ್ವಸಂಕುಲಯುಕ್ತಂ-ಸತ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾತ್ವಿಕರಿಂದ ಕೂಡಿದಂಥ ಎಂದರೆ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡುವಂಥ, ಅಧಿಕಗುಣಗಂಭೀರಂ-ಮಹತ್ತರವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ, ಅನಿಮಿಷಾ..ರಂಗಂ-ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳಂಥ, ಸ್ವೈರಂ-ಸ್ವತಂತ್ರನಾದಂಥ.

ಭಿನ್ನಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ವಿಶೇಷಣಗಳು :- ಶಿವಪರದಲ್ಲಿ -ಸದಾ..ಸ್ಥಿತಂ-ಸದಾ-ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಹಿಮಕರ-ಚಂದ್ರನ ಅಂಕ-ಚಿಹ್ನೆಯುಳ್ಳ, ರಾವಣ್ಯ-ಸಮುದಾಯಶೋಭೆಯ, ಪ್ರಭಾವ-ಅಧಿಕೃತದಿಂದ ಸ್ಥಿತಂ-ಕೂಡಿರುವಂಥ ; ಚಲ..ಸ್ಥಿತಂ-(ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ, ಅಭ್ರಗಂಗಾ-ಆಕಾಶಗಂಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ; ಅಥವ..ಶೋಭಿತಂ-ಅಭವನಾಗಿಯೂ, ನಿಸ್ಸುಲಿತ-ಅಸದೃಶವಾದ, ಶುಭ್ರ-ಶುಭ್ರವಾದ, ಅನಂತಮಣಿ-ಅನೇಕವಾದ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ; ಭೂತ..ಸ್ವದಂ-ಭೂತಕುಲಜಾತ-ಪ್ರಮಥಗುಣಗಳ ನಾಥರುಗಳ ವಾಸಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದಕೊಟ್ಟಿರುವ, ಶ್ರೀಶಂಕರಂ.

ವಿಷ್ಣು ಪರವಾದಾಗ:-ಸದಾ..ಸ್ಥಿತಂ-ಸದಾ-ಯಾವಾಗಲೂ, ಅಹಿಮಕರನ-ಸೂರ್ಯನ ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದ, ಅಂಕ-ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ರಾವಣ್ಯಪ್ರಭಾ-ತೇಜೋವಿಶೇಷದಿಂದ, ಅವಸ್ಥಿತಂ-ಇರುವ ; ಚಲದ..ಸ್ಥಿತಂ-(ವಾಮನಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠದಿಂದ,) ಚಲತ್-ಹೊರಟಿರುವ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯಿಂದ ಅಸ್ಥಿತನಾದಂಥ ; ಅಥವ..ಶೋಭಿತಂ-ಅಥವ-ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತನಾಗಿಯೂ, ನಿಸ್ಸುಲಿತ-ಅಸದೃಶವಾದ, ಶುಭ್ರ-ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ, ಅನಂತ-ಅದಿಶೇಷನ, ಮಣಿ-

ಶಿರೋರತ್ನಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾಗಿರುವಂಥ ; ಭೂತ....ವಾಸಾಸ್ಪದಂ-ಭೂತ
ಕುಲ-ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಜಾತ-ಅವುಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ನಾಥ-
ನಾಥರಾದ ದೇವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಅಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾದ ; ಶ್ರೀಶಂ-
ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯು, ಶ್ರೇಯಮಂ ಎಮಗೆ ಮಾಡ್ಕ-ಮಾಡಲ.

೪ ಶ್ರೀರಾಮಪತ್ನಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನೂ, ಶಿವಪತ್ನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ ಶ್ಲೇಷೆ
ಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿ ಇದೆ. ಚಂಚಲಾಯತನೇತ್ರ-ಚಂಚಲವಾಗಿಯೂ ದೀರ್ಘವಾ-
ಗಿಯೂ ಇರುವ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳ ; ಕಪಿಸ್ತುತಿಪಾತ್ರ-ಕಪಿ-ಸುಗ್ರೀವ ಪ್ರಮುಖರ
ಸ್ತುತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ; ಕಪಿಮುಖ-ಕಪಿಯ ಮುಖವುಳ್ಳ ನಂದೀಶ್ವರನ ಸ್ತುತಿಗೆ
ಪಾತ್ರಳಾದ ; ಪಂಚಮಸುವಾಣಿ-ಪಂಚಮಸ್ವರದಂತಿರುವ ವಾಕ್ಕುಳ್ಳ ; ಫಣಿ
ವೇಣಿ-ಸರ್ಪದಂತಿರುವ ಹೆರಳುಳ್ಳ ; ಕರ್ಯಾಣಿ-ಮಂಗಳಕರಳಾದ ; ದೇವಾಂ-
ಚಿತ..ತೆ-ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾದಕಮಲಗಳುಳ್ಳ ; ವಿವಿಕ್ಯತೆ-ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಳಾದ ; ರೋಕ್ಮಿಕಮಾತೆಯಾದ ; ಚಂಚಲಾಲಕಿ-ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಂಗುರು-
ಳುಗಳುಳ್ಳ ; ರಾಜವದನೆ-ಚಂದ್ರಮುಖಿಯಾದ ; ಗುಣಗಣಸದನೆ-ಸುಗುಣಸಮೂ-
ಹಗಳಿಗೆ ಮನೆಯಾದಂಥ ; ಪಂಚಾಸ್ಯಮಧ್ಯ-ಸಿಂಹದ ನಡುವಿನಂತೆ ನಡುವುಳ್ಳ ;
ಅಕ್ಷರವಿದ್ಯೆ-ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ; ನಿರವಧ್ಯ-ದೋಷರಹಿತಳಾದ ; ಮಾನನೀ-
ಪೂಜ್ಯಳಾದ ; ಗೋತ್ರಾತ್ಮಜಾತೆ-ಗೋತ್ರಾ ಎಂದರೆ ಭೂಮಿ, ಅವಳ ಅತ್ಮಜಾತೆ-
ಪುತ್ರಿಯಾದ ಸೀತೆಯೇ, ಗೋತ್ರ-ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯೇ, ಎನ್ನು
ಕಬ್ಬಂ-ಕಾವ್ಯವು, ಧರೆಯೊಳು-ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದಂ-ಯಾವಾಗಲೂ, ಮಾನಿ
ಪಂತೆ-ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವ ಹಾಗೆ ಎನ್ನು ವಾಂಛಿತವ-ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು,
ಈ-ಕೊಡು.

೫ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ (೧) ವಿನಾಯಕನನ್ನೂ, (೨) (ವಿನಾಂ ನಾಯಕಃ-ವಿನಾಯಕ
ನಾದ) ಗರುಡನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಕೆಳಗಣಿ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ೧ ಎಂದರೆ
ವಿನಾಯಕಪರವಾದಾಗ ಅರ್ಥ, ೨ ಎಂದರೆ ಗರುಡಪರವಾದಾಗ ಅರ್ಥ
ವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ದ್ರಾವಕಂ-೧ ಪಾಪನಾಶಕನಾದ, ೨ ವೇಗವುಳ್ಳ. ವಿನತಾತ್ಮಬಂಧುಸಚ್ಚರಿತ
ಸಿದ್ಧಾರ್ವಕಂ-೧ ವಿನತ-ನಮಸ್ಕರಿಸಿದವರಿಗೆ ಅತ್ಮಬಂಧುವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು
ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಅಸಚ್ಚರಿತ್ರ-ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ನಾಶಪಡಿಸ
ತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ೨ ವಿನತಾತ್ಮಬಂಧು-ವಿನತಾದೇವಿಗೆ ಮಗನಾದ
ಮತ್ತು ಅಶ್ವಿತ್ರರಲ್ಲಿರುವ ಅಸಚ್ಚರಿತವನ್ನು ಹೋಗಿರಾಡಿಸುವಂಥ ಅಥವಾ

ವಿನತೆಗೆ ಅತ್ಯಬಂಧುಗಳಾದ ಸರ್ಪಗಳ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಅನಚ್ಚರಿತ-
ಬಂಧನರೂಪವಾದ ದುಷ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದವಂಥ. ನಾಗಾವೃತಾಂಗಂ-
೧ ಸರ್ಪದಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳ ೨ ಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಅವೃತವಾದ
ಅಂಗಗಳುಳ್ಳ. ದಯಾಸಮುದ್ರಾವಕರಕಂ-೧, ೨ ದಯಾಸಮುದ್ರದ ಘನಸ್ವಭಾ-
ವವುಳ್ಳ. ದೀರ್ಘನಾಸಿಕಂ-೧ ಸೊಂಡಿಲುಳ್ಳ, ೨ ಉದ್ದವಾದ ಮೂಗುಳ್ಳ. ಆಮೋ-
ಘಂ-೧, ೨ ನಾಶರಹಿತನಾದಂಥ. ಸುವರ್ಣಪಕ್ಷಪ್ರಭಾವಂ-೧ ಸುವರ್ಣಪಕ್ಷ-
ಗರುಡನಂತೆ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ (ಗರುಡನೂ, ವಿನಾಯಕನೂ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ-
ರಾಗಿರುವುದರಿಂದ), ೨ ಸುವರ್ಣ-ಚಿನ್ನದ ಪಕ್ಷ-ಗರಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ.
ಭಾವರಹಿತಂ-೧, ೨ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಂಥ. ಬುಧಜನೌಘವಂದಿ-
ತಪದಂ-೧, ೨ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ವಂದಿತವಾದ ಪಾದಗಳುಳ್ಳ. ಅಭಾವಜನ್ಮಂ-
೧ ಅಭಾವ ಎಂದರೆ ಅಥವಾ, ಈಶ್ವರ ಅವನಿಂದ ಜನ್ಮವುಳ್ಳ, ೨ ಭಾವ ಸಂಸಾರ
ಸಂಬಂಧವಾದ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಂಥ. ಇಂಥ ವಿನಾಯಕಂ-೧ ವಿನಾಯಕನು,
೨ ಗರುಡನು, ಭಾವಶುದ್ಧಿಯನಿತ್ತು-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯವನ್ನು ಉಂಟು-
ಮಾಡಿ, ಕೃತಿಗೆ-ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ, ನಿರ್ವಿಘ್ನತೆಯನ್ನು ಎಸಗಿ ಎಮ್ಮನು ಅವಗಂ-
ಒಲಿದು ಪೊರೆಗೆ-ರಕ್ಷಿಸಲ.

೬ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪದೀರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಾಭಿಮಾನಿ-
ದೇವತೆಯಾದ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯನ್ನೂ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಕಾವ್ಯಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥ:-ಯತಿಗಣಾಶ್ರಯಮೆನಿಸಿ-ಧಂದಸ್ಸಿನ ಯತಿಗಳು,
ಗಣಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಶ್ರಯವಾಗಿ; ಶಬ್ದಾರ್ಥಭಾವದಿಂದ-ಶಬ್ದಗಳು, ಅರ್ಥ-
ಗಳು, ಭಾವಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ; ಅತಿಸಾಲಂಕಾರಮೊಪ್ಪೆ-ಅತಿಶಯ-
ವಾದ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳು ಉಪಮಾದ್ಯಲಂಕಾರಗಳು ಒಪ್ಪಿ ಎಂದರೆ
ಕೂಡಿರಲು; ಜೀವಾಕ್ಷರಸುಗತಿಕೀರ್ತಿಯಾಗಿ-ಜೀವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಾಕ್ಷ-
ರಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ; ನವ...ಮನೋಜ್ಞ ಮನೆ-ನವ-ಅಪೂರ್ವವಾದ, ಪದ-
ಪುಂಜ-ಪದಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ರಂಜಿತವಾಗಿಯೂ, ಅದುದರಿಂದಲೇ ಮನೋ-
ಹರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ; ಕೈವಲ್ಯದ ನುತ ಸುಕೃತಪದ್ಯಾವಳಿಯೆ ಇದೆನಿಸುತ್ತೆ-
ಕೈವಲ್ಯದ-ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾಗಿಯೂ, ನುತ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಕೃತ-ಚೆನ್ನಾಗಿಜೋ-
ಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಇರುವ ಪದ್ಯಗಳ, ಅವಳಿಯೆ-ನಾರೇ, ಇದು-ಈ ಕಾವ್ಯವು ಎಂದು
ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ; ವಸುಮತಿಗೆ-ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ವಿಬುಧರ್ಕಳಿಂ-ವಿದ್ವಾಂಸರು
ಗಳಿಂದ, ಸಂಭಾವ್ಯಮಾಗೆ-ಸೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಹಾಗೆ ಆಗಿ; ಭಾರತಿ-ನನ್ನ
ಕಾವ್ಯರೂಪವಾದ ವಾಕ್ಯ.

ಸರಸ್ವತಿಯ ಪರವಾಗಿ :-ಯತಿಗಣಾಶ್ರಯಮೆನಿಸಿ-ನಾರದಾದಿ ಯತಿಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಶ್ರಯಳೆನಿಸಿ ; ಶಬ್ದಾರ್ಥಭಾವದಿಂದ-ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿ ; ಅತಿರಸಾಲಂಕಾರಮೊಪ್ಪೆ-ಅತಿರಸ-ಬಹು ರಮಣೀಯವಾದ, ಅಲಂಕಾರ-ಕಟಕ ಮಕುಟಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಒಪ್ಪಿರಲು ; ಜೀವಾಕ್ಷರಸುಗತಿಗೀರ್ತಿಯಾಗಿ-ಸರ್ವತೀ ಮಂತ್ರದಲ್ಲರುವ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳ, ಸುಗತಿಗೆ-ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೆ, ಇರ್ಕೆಯಾಗಿ-ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ; ಕೈವಲ್ಯದ ನವಪದಪುಂಜರಂಜಿತಮನೋಜ್ಞಮನೆ-ಕೈವಲ್ಯಕ್ಕೆ ನವ-ಹೊಸದಾದ, ಪದಪುಂಜ-ಹಲಪು ದಾರಿಗಳಿಂದ, ರಂಜಿತ-ಕೂಡಿ ಮನೋಹರಳು ಎಂಬಂತಿರುವ ; ವಸುಮತಿಗೆ-ಭೂರೋಗದಲ್ಲರುವ ಜನಗಳಿಗೆ ನುತ..ವಳಿಯೆ ಎನಿಸುತ್ತೆ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಕೃತ-ಪುಣ್ಯಗಳಿಗೆ, ಪದ್ಯಾವಳಿ-ಕಾಲುದಾರಿ, ಎನಿಸುತ್ತೆ-ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ; ವಿಬುಧರ್ಕಳಿಂ-ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಂದ, ಸಂಭಾವ್ಯಮಾಗೆ-ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವ ಹಾಗೆ ಇರುವ, ಭಾರತಿ-ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯೂ.

ಒಲಿದು-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಎನಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಮಿತ್ತು-ಕೋರಿದ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮಜ್ಜಿಹ್ವಾಗ್ರದಿ ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ, ಅಜಸ್ರಂ-ನಿರಂತರವೂ ಇರ್ಕೆ.

- ೭ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೂ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ವಿಷ್ಣುಪರದಲ್ಲಿ :-ನಮುಚಿಸೂದನನಂಗೆ-ಇಂದ್ರನಿಗೆ, ಸಖನಾಗಿ-ಸಹಜಸಖನಾಗಿ ಎಂದರೆ ಉಪೇಂದ್ರನಾಗಿ (ವಾಮನನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ;) ಪ್ರೇಮದಿಂದ ನಮುಚಿಸೂದನಮುಖ್ಯದಿವಿಜರ್ಕಳಿಂ-ಬಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಉಚಿತದೇ-ಉಚಿತವರಿತು (ಎಂದರೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರವನ್ನು ಎತ್ತಿ), ಪೊರೆದನಂ-ಕಾಪಾಡಿದಂಥ ; ಸುಗುಣನಿಧಿಯಾದ ಲೋಕೇಶನೆನಿಪ-ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ತಾನೇ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡ, ವಿಧಿಯಂ-ಸರ್ವವಿಧಾಯಕನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು, ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ; ಕಮಲದೇ-ಜಲದಲ್ಲಿ, ಎಲೆಯೇ-ಅಲದೆಲೆಯ ಮೇಲೆ, (ಮಟಪತ್ರ ಶಾಯಿಯಾಗಿ) ಮಲಗಿ ; ಪಕ್ಕಿಯನಡರ್ಡು-ಗರುಡನನ್ನು ಏರಿ (ಗರುಡವಾಹನನಾಗಿ), ನಿಜಕಮಲೆಯೊಡನೆ-ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ, ಅನುದಿನಂ-ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಮೆಚ್ಚಿದಿರ್ಪ, ಭಕ್ತಹೃತ್ಯಮರಾಸನಂಗೆ-ಭಕ್ತರ ಹೃತ್ಯಮಲವೆಂಬ ಆಸನದಲ್ಲ ಮಂಡಿಸಿರುವ, ಭವವಾರಿ....ಬ್ರಹ್ಮಂಗೆ-ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು

ತಾರಕ-ದಾಟಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಂಗೇ-ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ, ಎಂದುಂ-ಸರ್ದದಾ, ಮಣಿವೆನು-ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಪರದಲ್ಲೆ:-ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಖನಾಗಿ, ಪ್ರೇಮದಿಂದ ನಮು ಚಿ.. ಪೊರೆದನಂ-ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಂಥ ಎಂದರೆ ಅವರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತನ್ನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಅವನಿಂದ ಕಾಪಾಡಿದಂಥ ; ಲೋಕೇಶನೆನಿಸಿದ, ಸುಗುಣನಿಧಿಯಾದ, ವಿಧಿಯಂ-ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸದಾ, ಉಚಿತದೇ-ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಕಮಲದಲೆಯೊಳ್ ಮಲಗಿ-ಕಮಲಾಸನನಾಗಿ ಕುಳಿತು, ಪಕ್ಕಿಯನಡರ್ದು-ಹಂಸವಾಹನನಾಗಿ, ನಿಜಕಮಲೆಯೊಡನೆ-ತನ್ನ ಸತ್ವಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯೊಡನೆ, ಅನುದಿನಂ-ನಿತ್ಯವೂ, ಮೆಚಿದಿರ್ಪ, ಕಮಲಾಸನಂಗೆ-ಕಮಲಾಸನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ, ಮಣಿವೆಂ. ಬ್ರಹ್ಮಪರದಲ್ಲೆ ಅರ್ಥಮಾಡುವಾಗ ಭಕ್ತಹೃತ್, ಭವವಾರಿನಿಧಿತಾರಕ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು.

೮ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನನ್ನೂ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನೂ ಶ್ಲೇಷಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಹನುಮಂತನು:-ಮಾರಹರನ-ಶಿವನ, ಅಂಶವೆನರ್-ಅಂಶವಾಗಿ, (ಹನುಮಂತನು ರುದ್ರಾಂಶವೆಂದು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ, ಅದ್ದರಿಂದಲೇ) ಅಂಬಿಕಾತ್ಮಜನಾಗಿ-ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ, ಅಥವಾ ತಾಯಿಯಾದ ಅಂಬಿನಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರಿಯಮಗನಾಗಿ, ವಾರಿಧಿಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಲಂಕೆಯಂ ಪೊಕ್ಕು, ಪರನಾರಿಯಂ-ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದ ಅಸುರನ-ರಾವಣನ ಗರ್ವವಂ ಮುರಿದು, ಕಾರಾದಿ ಬಳರ-ಕಾಲನೇಮಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಮಡುಹಿಕೊಂಡು, ವೀರನೇನಾಸಮೂಹವಿರುವ, ಪೊಂಬಲ-ಲಂಕಾಪತ್ತನವನ್ನು ಉರಿಪಿಸುಟ್ಟು, ತಾನು ಸಾರುತ-ಬಂದು, ಈಶಂಗೆ-ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರಾಮನಿಗೆ, ಎಣಗಿದ, ಅರಿಧಯಂಕರತಾರಕಾರಿ-ಅರಿಗಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಾರಕಾರಿ-ಷಣ್ಮುಖನ ಹಾಗಿರುವ ಹನುಮಂತನು ಅನುದಿನಂ ಕೂರ್ಮವೆತ್ತ-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಶೈವಸಂಪದವಂ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಎಮಗೆ ಮಾಳ್ಕೆ-ಮಾಡಲಿ. ಹನುಮಂತನು ಸಂಜೀವಿನೀ ಮೂಲಕೆಯನ್ನು ತರಲು ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಕಾಲನೇಮಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ರಾವಣನಿಂದ ಚೋದಿತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಮಾಡಿ ಹನುಮಂತನಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು ಎಂದು ಪುರಾಣ ಕಥೆ ಇದೆ.

ಷಣ್ಮುಖನು:-ಮಾರಹರನಂಶವೆನರ್, ಅಂಬಿಕಾತ್ಮಜನಾಗಿ, ವಾರಿಧಿಯು ನುತ್ತರಿಸಿ-ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸಿ, ಲಂಕೆಯಂ-ಅಸುರರಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾ

ನವಾದ ಪಾತಾಳಲಂಕೆಯಂ ಪೊಕ್ಕು, ಪರನಾರಿಯಂ (ಪರಾ ಚ ನಾ ನಾರೀ ಚ ಎಂದರೆ) ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದ ಅಸುರನ-ತಾರಕನೆಂಬ ಅಸುರನ ಗರ್ವಮಂ ಮುಳಿದು, ಕಾರಾದಿಖಳರ-ಅವನ ಪರಿವಾರವಾದ ಕಾಲನೇಮಿ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಮಡುಹಿ-ಕೊಂದು, ವೀರಸೇನಾನಿಕರಮಸೆವ ಪೋಲ-ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು, ಉರಿಪಿ-ಸುಟ್ಟು ಇಲ್ಲವೆ ಹಾಳುಮಾಡಿ, ತಾಂ-ತಾನು ಸಾರುತ-ಹೋಗಿ, ಈಶಂಗೆ-ಶಿವನಿಗೆ ಎಳಗಿದ ಅರಿಭಯಂಕರ ತಾರ ಕಾರಿ-ಅರಿಗಳಿಗೆ ಭಯಜನಕನಾದ ತಾರಕನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದಷ್ಟು ಖನು ಶ್ರೀಶೈ ವಸಂಪದವಂ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶಿವಸಂಬಂಧವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಎಂದರೆ ಶಿವ ಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೂರ್ಮವೆತ್ತು ಅನುದಿನಂ ಎಮಗೆ ಮಾಡ್ಕೆ.

೯ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಯಾರನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾಳೆಯೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ :-

ಪುರೈಸುತಿಹ ನಮಾಶುಗನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುರೈಸುತಿಹ + ಅಸಮಾಶುಗನೆ ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಅಸಮಾಶುಗ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಸಮವಾದ ಬಾಣ ಗಳುಳ್ಳ ಮನ್ಮಥನು ಎಂದರ್ಥಮಾಡಿ ಸದ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳೋಣವೆಂದರೆ, ಆಗ-(ವಸಂತ ಮನ್ಮಥರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕರಾದುದರಿಂದವಸಂತನನ್ನು ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದುಂಟಾಗಲಾಗಿ) ಮಾಧವಗೆ-ವಸಂ ತಬುತುವಿಗೆ ಮಿತ್ರನಾದೆ ಎಂಬುದೂ, (ಮನ್ಮಥನು ಅನಂಗನಾದುದರಿಂದ) ಮೈದೋಷದೆ ಈ ಜಗದೊಳ್ಗೆಲ್ಲೆಯುಂ ಚರಿಸಿ ಎಂಬುದೂ, ಭೂಧೃದ್ವರರ-ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾದ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠರ ಪಗೆಗೊಂಡು ಸಂಹರಿಸಿ-ಸತ್ತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜನವಡೆದೆ ಎಂಬುದೂ, ಬಳಿಕ ಸೋಗಸಿನಿಂ ಪ್ರಮದಾಳಿಗೆ-ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ಅನುಚರನೆನಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೂಲ ಕವಾಗಿಯೇ ಪುರುಷರನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಆಳಾಗಿ, ಜನರ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಾಮಿತವ-ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪುರೈಸುತಿಹ ಎಂಬುದೂ, ನೀಂ ಸದಾಗತಿ-ಯಾವಾಗಲೂ ಗಮನಪುಳ್ಳವನು ಎಂಬುದೂ, ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಅರ್ಥಕೊಡುತ್ತವಾದರೂ ಶೇಷರಾಜರಿಗೆ ಅಹಿತನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರರಸವು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮನ್ಮಥವಿಷಯವಾಗಿ ಮಂಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಔಚಿತ್ಯವೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಸಮಾಶುಗನೆ-ಅಸಮ (ಸಮಸ್ತದೇವತಾಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣನಾದುದರಿಂದ) ಅಸದೃಶನಾದ ಅಶುಗನೇ-ವಾಯುವೇ ಎಂದರ್ಥಮಾಡಿ ಪದ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳೋಣವೆಂದರೆ, ಆಗ-ಮಾಧವಗೆ-ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ (ವಾಯುದೇವನು ಹನುಮಂತನಾಗಿಯೂ ಭೀಮಸೇನನಾಗಿಯೂ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾಗಿಯೂ ಜನಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಮಿತ್ರನಾದೆ, ಅಥವಾ ಮಾಧವಗೆ-ವಸಂತಯತುವಿಗೆ ಮಿತ್ರನಾದೆ-ಸಹಾಯನಾದೆ, ಕಾಪೋದ್ಧೀಪಕನಾಗರಾಗಿ) ಎಂಬುದೂ, ಮೈದೋಷದೇ. ಚರಿಸಿ ಎಂಬುದೂ, ಪ್ರಮದಾಳಿಗನುಚರನೆನಿಸಿ-ಪ್ರಮದ-ಮದಿಸಿರುವ, ಅಳಿಗೆ-ಭ್ರಮರಗಳಿಗೆ ಅನುಚರನಾಗಿ ಎಂಬುದೂ, ಜನರ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಾಮಿತವ ಪೂರೈಸುತಿಹ- (ವಾಯುದೇವನನ್ನೂ, ತದವತಾರರಾದ ಹನುಮಂತ ಭೀಮಸೇನ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಇವರನ್ನು ಭಜಿಸಿದ) ಜನರ ಮೋಕ್ಷಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಎಂಬುದೂ, ನೀಂ ಸದಾಗತಿ-ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸುವವನು ಅಥವಾ ಸತ್ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಬರುವವನು ಎಂಬುದೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತವೆ ; ಭೂಭೃದ್ವರರ ಪಗೆಗೊಂಡು ಸಂಹರಿಸಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಶೇಷರಾಜರಿಗೆ ಅಹಿತನಾಗಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಆರ್ಥ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಅರ್ಥಯೋಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತವಾದ ವೇಂಕಟಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಾಯುವಿಗೂ ಶೇಷನಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಬಲಪರೀಕ್ಷೆಯಾದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಭೂಭೃದ್ವರರು-ಮೇರು ಮತ್ತು ಮೇರುಪುತ್ರನಾದ ವೇಂಕಟಾಚಲ ಎಂಬ ಪರ್ವತಗಳು ಎಂದೂ, ಶೇಷರಾಜನಿಗೆ-ಅನಂತನಿಗೆ, ಅಹಿತನು-ಶತ್ರುವು ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯು ಮಾಧ್ವಳಿ, ಸ್ಮಾರ್ತಳು ; ಉಡುಪಿಯು ಮಾಧ್ವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿಯೂ, ಅವರಿಗೆ ವಾಯುವು ಉಪಾಸ್ಯದೇವತೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ವಾಯುದೇವನ ಮಂಗಳವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳೋಣವೆಂದರೆ ವಾಯುಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಈ ನಾಂದೀಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪೀಠಿಕಾಸಂಧಿ.

ಈ ಪದ್ಯದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಉತ್ತರಾರ್ಧಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅರ್ಧಸಮ ಯಮಕವೆಂಬ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಇದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ದೇವತಾಪರವಾಗಿಯೂ, ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ನವಗ್ರಹ ಪರವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ :-

೧. ಹರಿಗೆಜಿಗಿ-ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸೋಮನಂ-ಉಮೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ಶಿವನನ್ನು, ಮನಂದಣಿಯೆ-ತ್ಯಪ್ತಿಯಾಗುವ ಹಾಗೆ, ನುತಿಸುತೆ, ಹರಿವಾಹನನ-ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ವಾಹನವಾಗುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಲಂಗೊಂಡು-ಸಹಾಯ ಹೊಂದಿ, ಹರಿಪುತ್ರರಂ-ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಪುತ್ರನಾದ ಸುಗ್ರೀವ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು, ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯವಂತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಮತ್ತು ಹರಿಸುತಾದ್ಯರ್ಗೇ-ಕೇಸರಿಯೆಂಬ ವಾನರ ಪುತ್ರನಾದ ಹನುಮಂತನೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ತಲೆವಾಗಿ-ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಗುರುಕವಿಬುಧರ-ಗುರುಗಳು, ಕವಿಗಳು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವರುಗಳ, ಪದಕಮಲಮಂ-ಕಮಲದಂತೆ ಸ್ಪೃಹಣೀಯವಾಗಿರುವ ಪಾದಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ; ಹರಿಗೆಜಿಗಿ-ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸೋಮನಂ-ಚಂದ್ರನನ್ನು ನುತಿಸುತೆ, ಹರಿವಾಹನನ-ಕುದುರೆಯನ್ನು ವಾಹನವಾಗುಳ್ಳ ಮಂಗಳನನ್ನು ಬಲಂಗೊಂಡು, ಹರಿಪುತ್ರರಂ-ಸರ್ಪಪುತ್ರರಾದ ಎಂದರೆ ಸರ್ಪಾಕಾರಪುಳ್ಳ ತಮೋಗ್ರಹದ ಮೇಲುಭಾಗ ಕೆಳಭಾಗಗಳಾದ ರಾಹು ಕೇತು ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತಲೆವಾಗಿ, ಹರಿಸುತಾದ್ಯರ್ಗೇ-ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಶನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ತಲೆವಾಗಿ, ಗುರು-ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಕವಿ-ಶುಕ್ರ ಬುಧರ-ಬುಧರೆಂಬ ಗ್ರಹಗಳ, ಪದಕಮಲಮಂ ಧ್ಯಾನಿಸೆಂ.

೨. ಧರೆಯತ್ತಣೆಂ-ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ; ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಪ್ರಾಸಿಗೋಸ್ಕರ ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಿಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿರಬಹುದೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಆಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪೆತ್ತಯ್ಯಂ ಉತ್ತಮನು, ಆಯ್ಯನಿಂದ...ಎಂದವ್ವಯಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಧರೆಯತ್ತಣೆಂ-ಭೂಮಿಗಿಂತಲೂ ಪೆತ್ತಯ್ಯಂ ಉತ್ತಮನು; ಆಯ್ಯನಿಂದ-ತಂದೆಗಿಂತ ಅನುದಿನಂ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತ್ತು-ಉಪ್ಪನ್ನ ಅನ್ನಾ ಕೊಟ್ಟು, ಪೊರೆದವನೆ-ಸಾಕಿದವನು ಉತ್ತಮಂ; ಆಯ್ಯನಿಂದ-ಅಯ್ಯನಿಗಿಂತಲೂ, ಆತನಿಂದ-ಸಾಕಿದವನಿಗಿಂತಲೂ ಆಪತ್ತಿಗೆ ಒದವಿದ, ಛಂ-ಕಾಪಾಡಲು ಬಂದ ಶೂರನು ಉತ್ತಮನು; ಪಿತಂ ಅನ್ನದಾತಂ ಆಪದ್ವಾಂಧವಾದ್ಯರ್ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಗುರುವು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನು ಎಂಬರ್. ಎನಗೆ ಓರೊರ್ವರ್ ಒಂದೊಂದಂ ಉಪದೇಶ

ಸುತ್ತ ಬಗೆಬಗೆಯ-ನಾನಾವಿಧವಾದ, ಭಾವನೆಯಿತ್ತರ್-ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರಿಸಿದಂಥ, ಅನಿಬರಲ್ಲರ್-ಅಷ್ಟು ಜನಗಳೂ ಗುರುಗಳೆಂದು ಎಣಿಸುವೆಂ. ಆಯ್ಯನಿಂದ-ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯೆ ಬಂದಿದೆ. ಪಿತಂ, ಅನ್ನದಾತಂ, ಅಪದ್ಭಾಂಧವಾದ್ಯರಿಂದ-ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಇತರ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಾದಿಕೆಯುಂಟು. ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಪ್ರಯೋಗ.

- ೩ ವ್ಯಾಸ-ಮಹಾಭಾರತ ಕರ್ತನು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ-ರಾಮಾಯಣ ಕರ್ತನು. ಜೈಮಿನಿ ಆಶ್ವಮೇಧಿಕ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಬುಷಿಯು. ಪಿಂಗಳಾಖ್ಯ-ಪಿಂಗಳನೆಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಧಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಕರ್ತನು. ಭವಭೂತಿ-ಉತ್ತರ ರಾಮಚರಿತನಾಟಕ, ಮಹಾವೀರಚರಿತವೆಂಬ ನಾಟಕಗಳ ಕರ್ತನು. ಶೂದ್ರಕ-ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕೆಯೆಂಬ ನಾಟಕಕರ್ತನು. ಕಾಳಿದಾಸ-ಶಾಕುಂತಲ, ಮಾಳವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ, ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ ವೆಂಬ ನಾಟಕಗಳಿಗೂ, ರಘು ವಂಶ, ಮೇಘಸಂದೇಶ, ಕುಮಾರಸಂಭವ ವೆಂಬ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೂ ಕರ್ತನಾದ ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಬಾಣ-ಕಾದಂಬರಿಯ ಕರ್ತನು. ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ ಸು 1079 ಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ, ಮದನಾಲಿಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತನು. ಕೇಶವ, ವಾಸುದೇವ, ದಿಗಂಬರವಿರಾಸ, ವೇಂಕಟ-ಇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿಚರಿತ್ರಕಾರರು ಕೂಡ ಏನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಚ್ಯುತ-ತುಲಸೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಸು. 1650 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಚ್ಯುತದಾಸನಾಗಿರಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣನು-ಸು.1700 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ನಂದಿ-ಸು 1605 ರಲ್ಲಿದ್ದ ನಂದೀಶಕವಿಯೋ, 19 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ನಂದಿಭಂದ ನ್ನನ್ನು ಬರೆದವನೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕವಿರುದ್ರ-ಸು. 1180 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವೆಂಬ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ ರುದ್ರಭಟ್ಟನಾಗಿರಬಹುದು. ಷಡಕ್ಷರಿ-17 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ, ರಾಜಶೇಖರವಿರಾಸ, ವೈಷ ಣೇಂದ್ರವಿಜಯ, ಶಬರಶಂಕರವಿರಾಸವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚಂಪೂಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಷಡಕ್ಷರಿದೇವನು. ಅವರ ಅಭಿಮತನನುಸರಿಸಿ-ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದ ಪದ ವಾಕ್ಯಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು.

- ೪ ಈ ಪದ್ಯವು “ ಮಂದಃ ಕವಿಯಶಃಪ್ರಾರ್ಥಿ ಗಮಿಷ್ಯಾಮೃಪಹಾಸ್ಯತಾಂ | ಪ್ರಾಂಶುಲಭ್ಯೇ ಫಲೇ ಲೋಭಾದುದ್ವಾಹುರಿವ ವಾಮನಃ || ” ಎಂಬ ರಘು ವಂಶಶ್ಲೋಕದ ಪರಿವರ್ತನವಾಗಿದೆ. .

೫ ಅಂಬಿಗನ ಪಟವಾತು-ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಕೃತವಾದ ಮಹಾಭಾರತ ; ಅಂಬಿಗನ ಮಗಳಾದ ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರಾಶರಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಜನಿಸಿದವನಾದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಸನು ಅಂಬಿಗನಾದನು ; ಆತನ ಪಟವಾತು-ವೇದ ಎಂದರೆ ಪಂಚಮವೇದವೆಂದು ಹೆಸರುವಡೆದ ಮಹಾಭಾರತ. ಬಿಯದಂ ಬರೆದ ಕಬ್ಬ-ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕೃತವಾದ ರಾಮಾಯಣ ; ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು ವ್ಯಾಧನಾಗಿದ್ದು ಅಮೇಲೆ ಋಷಿಯಾದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ; ಬಿಯದ-ತ್ಯ. ವ್ಯಾಧ. ಕುಹುಂಬನ ಬಯಲ್ನುಡಿ-ಕಾಳಿದಾಸನಿಂದ ಕೃತವಾದ ಮೇಘದೂತವೆಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಕಾಳಿದಾಸನು ಮೊದಲು ಕುರುಬನ ಮಗನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಜನರು ವಾದಿಕೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಯಲ್ನುಡಿ-ಅಕಾಶವಾರ್ತೆ, ಮೇಘದೂತದಲ್ಲಿ ಮೇಘವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಬಯಲನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಮಾತಾದಕಾರಣ ಮೇಘದೂತವನ್ನು ಬಯಲ್ನುಡಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಓದಿದೊಡೆ-ಪರಿಸಿದೊಡೆ ಸುಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ಬರ್ಕುಮೆ ಎಂದನ್ವಯ. ಹಂಬಲು-ಚಿಂತೆ. ಸದ್ಬೋಧಕಂ-ಉಪಾಧ್ಯಾಯನು, ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟವನು.

- ೬ ಮಾಣ್ಣನೆ-ಬಿಡುವನೆ. ಗುಮ್ಮ-ಕಾಡುಕೋಳಿ. ದೋಷಕಂ-ದೋಷಕ್ಕೆ, ಪಾಪಕ್ಕೆ.
 ೭ ಕನ್ನಡ ಜಾಣೆ-ಕನ್ನಡವೆಂಬ ಜಾಣೆಯು ; ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಗುಣವಂತಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜಿಸಿದೆ. ಮೃದುಪದಾನ್ವಿತ-ಇಲ್ಲಿ ಪದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಾದಗಳು, ಪದ್ಯಗಳು ಎಂದು ಎರಡು ಅರ್ಥ. ಮಂದಗತಿ-ಇಲ್ಲಿ ಗತಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗಮನ, ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆ ಎಂದೂ, ಸಂಧಿಶೋಭಿತೆ-ಇಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಸಂಧಿ, ಪದಗಳ ಸಂಧಿ ಎಂದೂ; ವರ್ಣಯುಕ್ತೆ-ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಶಬ್ದಕ್ಕೆ, ಬಣ್ಣ, ಅಕ್ಷರ ಎಂದೂ; ಷಟ್ಪದ ವೇಣಿ-ಇಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪದ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಭ್ರಮರ, ಷಟ್ಪದ ವೃತ್ತಗಳು ಎಂದೂ ; ನವರ ಸಂಧರಿತೆ-ಇಲ್ಲಿ ನವರಸವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೊಸಬಗೆಯ ರಸ, ಶೃಂಗಾರಾದಿ ಒಂಭತ್ತು ರಸಗಳು ಎಂದೂ ಎರಡೆರಡರ್ಥಗಳಿವೆ. ಸಚ್ಚರಿತೆ-ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯುಳ್ಳವಳು, ಮಹಾಪುರುಷನ ಚರಿತವನ್ನೊಳಕೊಂಡುದು. ಸುನಯನಾತಿಕರಿಸ್ವಭಾವೇ-ಶೋಭನವಾದ ನಯನಗಳುಳ್ಳವಳು ಮತ್ತು ಅತಿಕರಿಸವಾದ (ತೀವ್ರವಾದ) ಹಟ ದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಳು ; ಸುನಯನ-ಸುಲಭವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಲ್ಪಡುವುದಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು (ಶ್ಲೇಷಾದಿಗಳಿಂದ) ಅತಿಕರಿಸವಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳುಳ್ಳದು. ಸತ್ಕಳಾಕೋವಿದರ-ಶಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತರ ; ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಳಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಳಾ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದರ್ಥಮಾಡಬಹುದು. ರಸವಿಹೀನ ರಿಂಗಿ-ಅರಸಿಕರಿಗೆ. ಗಾಂಪ-ಗಾ,ಮಾಣ, ಹೆಡ್ಡೆ.

೮ ಚೆನ್ನನೊರ್ವಂ ಮರುಳನಾದೊಡಲಂ ಚೆನ್ನನಾಗನೆ ; ವಿತ್ತಸಂಪನ್ನೆ ಬಂಜೆ ಎಸನಿದೊಡಲಂ ವಿತ್ತಸಂಪನ್ನೆಯಾಗಳೆ ? ಅವುಗಳಂತೆ ಎನ್ನ ಕಬ್ಬಂ ಕನ್ನಡ ದೊಳ ಬರೆಯ ವಟ್ಟೊಡಲಂ ಕಬ್ಬಮಾಗದೆ, ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಹಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. ಕನ್ನಡದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ನಿಂದ್ಯ ವಾಗಲಾರದು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

೯ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷಮೂಲಕವಾಗಿ ೧ ಕಾವ್ಯಬರೆಯುವ ಕವಿಯನ್ನು ೨ ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿ ಮಾಡುವ ವರ್ತಕನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಮೂಲ-೧ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಾರವಾದ ಕಥೆ ; ೨ ಬಂದವಳ. ವೃದ್ಧಿ-೧ ಕಥೆ ಯನ್ನು ಎಸರಿಸಲು ಸೇರಿಸಿದ ಭಾಗ ; ೨ ಬಡ್ಡಿ. ಬಹುಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ-೧ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ; ೨ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸರಕುಗಳಿಗೆ. ಬುಣಶ್ಲೇಷಗಳ- ೧ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತೆಗೆದ ಪದಗಳನ್ನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ; ೨ ಹಳೆಯ ಬಾಕಿಗಳನ್ನು. ಭೇದಿಸುತ-೧ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತೆಗೆ ದುವಲ್ಲ, ತನ್ನವೇ ಎಂದು ತೋರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ; ೨ ತೀರಿಸಿ. ಕಾಲಕರ್ಮಗಳ ಅನುಸರಿಸಿ-೧. ಕಾಲಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳಿ ; ೨ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ವಸೂರಾತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಕೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಗಲೇ ಮಾಡಿ. ನಿತ್ಯಕರ್ತೃಕ್ರಿಯೆ ವಿಧಿಕ್ತಿಗಳೊಳು ಮೇಲೆನಿಸಿ-ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ೧ ಕರ್ತೃಪದಗಳು, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ವಿಧಿಕ್ತಿಗಳು ಇವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ದೋಷವು ಬಾರದಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕವಿತ್ವವನ್ನುಮಾಡಿ ; ೨. ಕರ್ತೃವು ಎಂದರೆ ಯಜಮಾನನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಜಮಾಖರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡು. ಸತ್ಕೃತಿಯೆಸಗೆ-೧ ಶ್ಲೇಷ ವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಲು ; ೨ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡೆಸಲು. ಮಾನ್ಯ ನಹನು ಎಂದರ್ಥಾಹಾರ. ಮೃದುವಚನಚಯದಿಂದ ಎಸೆಯೆ-೧ ಮೃದುವಾದ ಪದಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಎಂದರೆ ದ್ರಾಕ್ಷಾಪಾಕದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರಲು ; ೨ (ಬಂದವರೊಡನೆ) ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ. ಮೇಲೆ- ಇಷ್ಟೂ ಆದಮೇಲೆ. ಏಕವಚನಕ್ರಮವ ಪಿಡಿದಿರಲೆ-೧ ಏಕರೀತಿಯಾದ ಮಾತು ಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಎಂದರೆ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ರೀತಿ ಶಯ್ಯೆಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ; ೨ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಪಿಡಿದಿರಲು ಎಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಒಂದು ತೆರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವೇಳೆ ಇನ್ನೊಂದು ತೆರದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡದೆ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯವನಾಗಿರಲು. ಅವನ-೧ ಕಾ ವ್ಯಕರ್ತನ ; ೨ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ.

೧೦ ಬಕ, ಕಪಿ, ಅಡು, ಇಲಿಗಳ ಸ್ವಭಾವಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸ್ವಭಾವ ; ಇರುವೆ, ನಾಯಿ, ಹಂಸ, ಹುಲಿಗಳ ಗುಣಗಳೊಳಗೆ ಒಂದೊಂದು ಗುಣ ; ಕೋಗಿಲೆ, ಚಿತ್ರಗಾರ, ಹುಚ್ಚ, ವಿದೂಷಕ, ವರ್ತಕರುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆ ರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಈ ಗುಣಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವ ಕವಿಯು ಲೋಕಮಿರ್ಪ ನ್ನವರೆಗಂ-ಯಾವಾಗಲೂ, ಅಕಳಂಕಕೀರ್ತಿಯಿಂದೊಪ್ಪಿರ್ಪಂ.

೧೧ ಕಥಾಸುಧೆಯ-ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಈಂಟುಗೆ-ಪಾನಮಾಡಲಿ. ಅಧಿನಾಥರ-ವಿದ್ವಾಂಸಶ್ರೇಷ್ಠರು ಅಥವಾ ರಾಜರುಗಳು. ಝರಿ-ಪ್ರವಾಹ. ನವ-ರಸಿ ಕರ್ ಕಾವ್ಯ ರ ಸಜ್ಜ ರಾದ ರಸಿಕರು. ಶೋಧಿಸುತಿರ್ಕೆ-ನೀರನ್ನು ಉಳ್ಳವರಲ್ಲವೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬಲ್ಲವರು ? ಅದುದರಿಂದ ರಸಝರಿಯ ರಸಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು ದೋಷವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದ ರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವುಂಟು. ಬುಧರನ್ನು ಕುರಿತು ತಿರ್ದುರ್ಗೆ ಕೈಕೊಳ್ಳೆ ಎಂದೂ, ಭಕ್ತ ರನ್ನು ಕುರಿತು ಈಂಟುಗೆ ಎಂದೂ, ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮನ್ನಿಸು ತಿರ್ಕೆ ಎಂದೂ, ಅಧಿನಾಥರನ್ನು ಕುರಿತು ಆಶ್ರಯಮಿತ್ತೆಸಗೆ ಎಂದೂ ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ. ವಿಧುಪುರದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹ ರಂ-ಉಡುಪಪುರದ (ಉಡುಪಿಯ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನು. ಕವಿಯು ಉಡುಪಿಯವಳಾದುದರಿಂದ ಆ ಊರಿನ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಕವಿಯು ಜೈಮಿನಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ನಾರಣಪುನು ಕನ್ನಡ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ತಂತಮ್ಮ ಊರಿನ ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ತಮತಮಗೆ ಅಂಕಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರತಿಸಂಧಿಯ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತೃಳಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರತಿ ಸಂಧಿಯ ಅಂತ್ಯಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಊರಿನ ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುತ್ತಾಳೆ. ಉಡುಪ=ಚಂದ್ರ, ವಿಧು.

ಈ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತನ್ನ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಕವಿತ್ವದ ವಿಚಾರ ವಾಗಿಯೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಸಂಧಿಗೆ ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿಯೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಮೂಞನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಸೂಚನೆ:-ಅಪ್ಪಾಹಿಕುಲಪೋಷನು-ನಾಗಗಳ ಎಂಟು ಕುಲಕ್ಕೂ ಪೋಷಕನಾದ.

* * * ಇಲ್ಲಿ ಐದು ಪದ್ಯಗಳು ಪಾತವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ.

೬ ನೈಸ್ತಮಾನನನಾಗಿ-ಮಡಗಲ್ಲುಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅತ್ಯಾಸಕ್ತನಾಗಿ.
ಸೋಮ-ಸಮೂಹ. ದೈನ್ಯ-ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ರತೆ. ಮಸ್ತಕವನಿಬುಹಿ-ಶಿರಬಾಗಿ.

೭ ತಲ್ಪ-ಹಾಸಿಗೆ. ಪ್ರಗ್ರಹ-ಹಗ್ಗ. ಎನಗೆ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯ ಗೈದು ಎಂದನ್ನಯಿಸ
ಬೇಕು. ಪೊರೆ-ಕಾಪಾಡು; ಪೊಟಿ ಎಂದಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥವೇನಾಗುವುದು?
ಉತ್ತಮಾಂಗ-ಶಿರಸ್ಸು.

೮ ಸುಜ್ಞಾನಗಿರಿ ಶಿಖರಂ ಉಪಲಬ್ಧಮಕ್ಕುಂ-ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನದ ಶಿಖರವು-ತುದಿ
ಯು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾಗಿ(ನೋಡಿದ್ದಾಗಿ) ಆಗುವುದು; ತಾಪಸೌಘಕೆ ಉಪಜೀ
ವನಂ-ಬುಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬದುಕು-ಎಂದರೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು. ರಾಮಚರಿತವು
ಶಂಕೆ-ಸಂದೇಹವು ಎಂಬ ಉಪರಾಗಮಂ-ಗ್ರಹಣವನ್ನು (ಅಂಧಕಾರವನ್ನು)
ಕಳೆದು-ಹೋಗರಾಡಿಸಿ, ಚಿತ್ತಾನು ಕಿರಣಮಂ-ಅತ್ತನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ
ವನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುವುದು ಎಂದನ್ನಯ: ಇದಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು?

೯ ಕರ್ಮಗೋರ್-ಕಬ್ಬಿನ ಜಲ್ಲೆ. ಪಿಂಡ-ಮುದ್ದೆ. ಗುಡ-ಬೆಲ್ಲ.

೧೦ ಎನಗೆ ಉತ್ಸವ ಹೊರತು ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಚಂಚಲಂ-ಅನುಮಾನವೊಂ
ದೇ. ಅನಿತು-ಅಷ್ಟು. ಸೈಮಿನಿ-ತ್ಸ. ಸಂಯಮಿನಿ, ನರಕ, ಯಮಲೋಕ.
ದೇವಪಾಲ-ಇಂದ್ರ.

೧೧ ಶರಣಂಗೆ-ಭಕ್ತನಾದ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ. ವಿಭಾವಸು-ಸೂರ್ಯ. ಸೋಗೆಗಣ್ಣು-
ತುದಿಗೆ ಕಪ್ಪುಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ; ಸೋಗೆಗೆ-"ಕಣ್ಣುದಿಗೆರೆ" ಮತ್ತೊಂ
ದರ್ಥ ನವಿಲುಗರಿ. ಎಣಿ-ಜೋಡಿ, ಸದೃಶ. ಉಲದರ್-ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಕೂಗಿದರು.

೧೨ ಶಶಧರಾನೆ-ಸೀತೆ; ಅವಯವಾರ್ಥವೇನು? ಕುಲಶಶರೀರ-ಹನುಮಂತ;
ಅವಯವಾರ್ಥವೇನು? ಪುರ-ಇಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯೆ. ವಾನರೇಶ-ಸುಗ್ರೀವ.
ತ್ರಿದಶರ-ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳ; ಆ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಯಾವುವು?
ಮಣಿರಥದ ಮೌಕ್ತಿಕಂ-(ಮುತ್ತುಗಳು) ಅಶನಿಯೋಳ್-ವಜ್ರಾಯುಧದಲ್ಲ
(ಇಲ್ಲಿ ವಜ್ರಗಳ ಮೇಲೆಯೂ), ಅಶನಿಗೋಪದೊಳ್-ಕೆಂಬುಗಳಲ್ಲೆಯೂ
(ಇಲ್ಲಿ ಕೆಂಪುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ) ಮನಗೆ-ತಾಗಲು, ಮಕುಟಂಗಳ-ಕಿರೀಟಂಗಳ
ನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದುವು.

೧೩ ಸೂರ್ಯನ ರಥಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಗಾಲಿ ಎಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗಾಲಿಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಸೂರ್ಯರಥವಲ್ಲ ; ಅಗ್ನಿಯ ರಥದಲ್ಲಿ ನೇಲಧ್ವಜವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಅಗ್ನಿರಥವಲ್ಲ. ಅತಿಭಾನುವಿಂ-ಹೆಚ್ಚಾದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ. ಎತ್ತಣದೊ-ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತೋ? ಮಾನಕೆ-ಅಳತೆಗೆ, ಪೋಲಿಸಲು ಅನದಳಮೆನರ್-ಅನಾಧ್ಯವೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ. ತೆಂಗಡರ್-ತೆಂಕಣ+ಕಡರ್, ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರ.

೧೪ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ, ೩೪ ನೆಯ ಪದ್ಯದ ವರೆಗೆ ಸಮುದ್ರವು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಉರುಳುತ್ತಿರುವ ಅಲೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಡಭರಿತ ನಾಗಿ-ಜಲಭರಿತನಾಗಿ, ಜಡತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಎಂದೆರಡರ್ಥ. “ ಲಡ ಯೋರಭೇದಃ ” ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಜಡ ಎಂದರೆ ಜಲ. ತಪ್ಪನೆನಗಿದೆ....-ಶ್ರೀರಾಮನು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ನಾನು ಗರ್ವದಿಂದ ಮೊಗತೋರಿಸದೆ ಇದ್ದೆನು, ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವೆನೆಂದು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಮಾಡಲು ಹೆದರಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡೆನು ; ಅಂತಹ ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ ಕರುಣಾಳು. ಎನಗಿದೆ-ಮಾಡಿದೆನು. ಮುಂತಪ್ಪ-ಮುಂದೆ ಆಗುವ. ದಪ್ಪದರೆ ಗೈಗಳಿಂ-ದಪ್ಪವಾದ ತೆರೆಗಳೆಂಬ ಕೈಗಳಿಂದ. ಕೂರ್ಪೆ-ಪ್ರೀತಿ, ಹರ್ಷ.

- ಇರದೆ-(ಅವ್ಯಯ) ನಿಲ್ಲದೆ, ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ.

೧೫ ಇಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳ ಎಡೆಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮೀನುಗಳು ಎದ್ದು ಬರುವುದನ್ನು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸಿ ಇದೆ. ಅನಿಮಿಷರ್-ರೆಪ್ಪೆಗಳಲ್ಲದವರು, ದೇವತೆಗಳು ; ಮೀನುಗಳು. ಪಗೆಗೆ-ಶತ್ರುತ್ವಕ್ಕೆ. ಅಗ್ರಜರ್-ರಾಕ್ಷಸರು, ದೊಡ್ಡ ಮೀನುಗಳು. ಒರೆಯೆ-ಹೇಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ.

೧೬ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳ ಭರಿತ, ಇಳಿತಗಳು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಧರ್ಮವಂ ಮಿಕ್ಕು-ಮೀರಿ, ನೀತೆಯಂ ಉಯ್ದು, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಕ್ಕಿ, ಗರ್ವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡ ದಶಕಂಧರಂ-ಹತ್ತು ತಲೆಯ ರಾವಣನು ಅಳಿದನು, ಆತನ ಪೊಲರೊಳ್-ಪುಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ, ಒಕ್ಕರ್-ಜನಗಳು ಇರಬಹುದೆ, ದುರ್ಮತಮಪ್ಪುವೆನಗೆ-ಅಪಕೀರ್ತಿ ನನಗುಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಉಕ್ಕಿ ಮೊರೆದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಮುದ್ರವು ತನಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ-ಉಚಿತವಲ್ಲ, ರಾಘವನಾಜ್ಞೆ ಪಿರಿದು, ಮುಖೆ ವೊಕ್ಕವಂಗೆ-ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಈ ಊರನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಎಂದು ಆರಿದು, ಹೆದರಿ

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಅಲೆಗಳು ತಡಿವೊಡೆದು-ದಡೆ
ವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಿಂದಿರುಗಿದುವು.

- ೧೭ ದೇವತೆಗಳೂ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಸೇರಿ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕಡೆಗೋಲುಮಾಡಿ
ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಹಗ್ಗ ಮಾಡಿ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ,
ಐರಾವತ, ಉಚ್ಚೈಶ್ರವಸ್ಸು, ಕಾಮಧೇನು, ಚಿಂತಾರತ್ನ, ಪೀತಾಂಬರ,
ಚಂದ್ರ, ವಿಷ, ಅಮೃತ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು ಎಂದು ಪೂರ್ವಕಥೆ.
ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ಮೊರೆತವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಸೌಭಾಗ್ಯ-ಐಶ್ವರ್ಯ,
ಇಲ್ಲಿ ಅಮೃತ. ಭಂಗಕ್ಕೆ-ಅಲೆಗೆ, ಮಥನದಿಂದಂಟಾದ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ;
ಸಮುದ್ರರಾಜನು ಮಥನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಸೌಭಾಗ್ಯ-(ಅಮೃತ)ವಿದ್ದಾ
ಗ ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು, ಅದು ದೇವತೆಗಳ
ಪಾರಾಗಲು ತನಗೆ ಬಡತನ ಬಂದು, ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾದೆ
(ಈಡಾದೆ.) ನನ್ನ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪೆಟುಮಗಂ-ಮಗನಾದ ಚಂದ್ರನು
ಬಾನೇರ್ದಂ-ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು, ಅಣುಗಿ-ಮಗಳಾದ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧರೆಯತ್ತ ಸೇರ್ದಳು-ಸಂಪಲ್ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿ ಅನೇ
ಕಜನಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಅರಸಿಯರುಂ-ಪತ್ನಿಯರಾದ ನದಿಗಳು.

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾನುಭವವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು
ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ.

- ೧೮ ಕರುಣಾಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಸಾಧಾರಣಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಅಭೇದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ
ವರ್ಣನೆಮಾಡಿದೆ. ಕಾಕುತ್ಸ್ಥ-ಕಕುತ್ಸ್ಥ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಮ.
ಕಾ..ಬ್ಧಿ-ಕಾಕುತ್ಸ್ಥನ ಕರುಣವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವು. ಸಾಕಾರಮಾಗಿ-ರೂಪ
ವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ. ಲೋಕಾವೃತಂ-ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ
ಕೊಂಡು, ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರ
ಮೇಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಸರಿಸಿ.

- ೧೯ ಕೊಡನಣುಗ-ಕುಂಭಸಂಭವನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನು; ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಪತ್ನಿಯು ಕಾವೇ
ರೀನದಿಯಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದಳೆಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆ.
ಇಂಬು-ಆಶ್ರಯ. ಅಳಿಯ-ಸಮುದ್ರನಿಗೆ ರಾಮನು ಹೇಗೆ ಅಳಿಯ ?
ವಜ್ರಿ-ಇಂದ್ರನು, ಎಡೆಗೊಂಡುದಂ-ಆಶ್ರಯಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ; ದುರ್ವಾಸಶಾ
ಪದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಸ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಪೂರ್ವಕಥೆ. ಎನ್ನಿಂದ ಅನಿರಸಂಪದವಂ-ಐರಾವತ,

ಉಚ್ಚೈಶ್ರವಸ್ಸು, ಕಾಮಧೇನು, ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಅಮೃತ ಮುಂತಾದ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು. ಒದರಿ-ಗರ್ಜಿಸಿ. ಎನ್ನೊಡೆಯನಾದ ಮೃಡ-ಶಿವನು ವಿಷಮಂ-ಕೇಡನ್ನು. ಎಣಿಸ-ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲ ಯಾವ ನೀತಿಯನ್ನು ಕವಿಯು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ ಹೇಳಿ ?

೨೦ ಗಂಭೀರಭಾವ-ಆಳವಾಗಿರುವಿಕೆ ; ದೊಡ್ಡಗುಣ. ಸತ್ವಾತಿಶಯ-ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವಿಕೆ ; ಬರಾಧಿಕ್ಯ. ವಾಹಿನಿನಿಕರ-ನದಿಗಳ ಗುಂಪು ; ಸೇನಾ ಸಮೂಹ. ಅಪತ್ಯ-ಪುತ್ರ.

೨೧ ಸಮುದ್ರನು ತಾನೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಂ-ದೊರೆ, ಚಂದ್ರ. ಧೂತಪಾಪ-ಗಂಗೆ ; ಅವಯವಾರ್ಥವೇನು ? ಹರಿಯು ಮನೆಯಳಿಯನು, ರತಿಕಾಮರು ಮಮ್ಮಕ್ಕಳು-ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ ? ಗೋತ್ರರಾಜ ಮಾವ-ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳಾದ ಗಂಗೆಯು ಸಮುದ್ರರಾಜನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ, ಅದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಮಾವನಾದನು. ಪವಿತ್ರನು-ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಪಾರ್ವತಿ ಅತ್ತಿಗೆ-ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಗಂಗೆಯೂ ಹಿಮವಂತನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಗಂಗೆಯು ಸಮುದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ, ಅದ್ದರಿಂದ ಪಾರ್ವತಿ ಅತ್ತಿಗೆಯಾದಳು.

೨೨ ಇಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂತೆ ಉತ್ತೇಜಿಸಿದೆ. ಭೂಭೃತ್ಯುಲಂ-ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲು ; ರಾಜರ ಸಮೂಹ. ಪುರೈಣಿಯರೈ-ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಾನವಲ್ಲವೆ ; ಸರಿಸಮನಲ್ಲ.

೨೩ ಸಮುದ್ರನು ಧಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಕರಿ, ತುರಗ, ಧೇನು, ನವರತ್ನ, ಕಲ್ಪಧೂರುಹ, ಪಿಯೂಷ (ಅಮೃತ)-ಇವುಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರ ನಿಗೂ ; ಕನ್ಯೆ, ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣ (ಕೌಸ್ತುಭ), ಗೇಹಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪರಶುರಾಮನಿಗೂ, ದೇಹವನ್ನೂ (ಪಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ) ಅಗಸ್ತ್ಯನಿಗೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಭೂ-ಪರಶುರಾಮನು ಸಕಲರಾಜರನ್ನೂ ಕೊಂದು ತನ್ನದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ತನಗೆ ನಿಲುಕದೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಲು, ವಾಸಮಾಡಲು ಸಮುದ್ರನಿಂದ ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬೇಡಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡನೆಂದು ಪೂರ್ವಕಥೆ. ಸಮುದ್ರನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಪೂರ್ವಕಥೆ. ನೀರದ-ಮೇಘ. ಜೀವ ನ-ನೀರು, ಪ್ರಾಣ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಆಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೆಸರು.

- ೨೪ ಅಮೃತ, ವಿಷ, ಪಯ, ಶರ, ಕೀರಾಲ, ಕುಶ, ರಸ-ಈ ಪದಗಳೆಲ್ಲಾ ನೀರು ಎಂಬುದರ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು. ಸುರರಿಗೆ ಅಮೃತಬೇಕೆ, ನನ್ನಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಉಂಟು ; ಅಮೃತವಿದೆ, ಹೇಗೆ ? ತನ್ನಲ್ಲ ಅಮೃತ-ನೀರು ಇಲ್ಲವೆ ? ಎಂದು ಸಮುದ್ರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು. ಬಾಲಚಂದ್ರನು ಮಗುವಾದ್ದರಿಂದ ಪಯ-ಹಾಲು ಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ಕೀರಾಲ-ರಕ್ತ. ರಾವಣ್ಯಂ-ಲವಣಸಂಬಂಧವಾದದ್ದು (ಉಪ್ಪುನೀರು.) ಕುಶ-ದರ್ಭೆ.
- ೨೫ ಸತ್ವ-ಪ್ರಾಣಿ, ಬಲ. ಉರ್ಚಿ-ಮೇಲುನುಗ್ಗಿ. ಮಯ್ಯರೆವ-ಅಡುಗುವ. ರಾಜೀವ-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮೀನು. ಅಜೀವ-ಅ ಪ್ರಾಣಿ. ರಂಗದಿಂ-ಕುಣಿತದಿಂದ ಏಳುವ. ಇರ್ಚಿದಿದ-ತುಳಿತದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ. ವಿದ್ಯುಮವಿತಾನ-ಹವಳದ ಬಳ್ಳಿಗಳ ನಾಲು. ತಾನ-ಸ್ಥಾನ. ನೆಗಡ್-ಮೊಸಳೆ, ಶಿಂಶುಮಾರ.
- ೨೬ ಪಟ್ಟುಳಿದು-ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಹೋದ. ಬಾಳೆ-ಬಾಳೆಮೀನು. ಕಷ್ಟಿಸಕದಿಂ=ಕಡಿದು+ಎಸಕದಿಂ-ಮಹಾನಾಹನದಿಂದ ; “ ನೊಟ್ಟುಗೂಡದೆ ” ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರವಿದೆ.
- ೨೭ ಗಿರಿಸುತಾ-ಪಾರ್ವತಿ ; ಗಂಗೆ. ಕೇತನ-ಧ್ವಜ ; ವಿಸ್ತಾರ. ಆತ್ಮಸಂಭವ-ಅನಂಗನಾದ ಮನಸಿಜನು (ಮನ್ಮಥನು). ರಾವಣ್ಯಲೀಲೆ-ಉಪ್ಪಿನಲೀಲೆ ; ಸೌಂದರ್ಯದ ಲೀಲೆ. ಭವನಂತೆ ಗಿರಿಸುತಾನ್ವಿತನೆಂದೆನಿಸಿ ಭವನಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲ ವಿರೋಧಾಭಾಸಾಲಂಕಾರವಿದೆ.
- ೨೮ ಏಷುಟಿಯೆ-ಉಬ್ಬರವಿಳಿತಗಳು.
- ೨೯ ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಆಕಾಶವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಷ, ವೃಷಭ, ಮಿಥುನ, ಕಟಕ, ಸಿಂಹ, ಕನ್ಯಾ, ತುರಾ, ವೃಶ್ಚಿಕ, ಧನಸ್ಸು ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬರುವುದರಿಂದ ರಾಶಿರಾಶಿಯನಾಂತ ಗಗನದಂತೆ ಸಮುದ್ರವಿದೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ೧ ಎಂದರೆ ಸಮುದ್ರಪರದಲ್ಲ- ಹರಿಮಿಥುನ-ಹರಿಯಮಿಥುನ, (ನೀರುಕುದುರೆ ಮತ್ತು ಬಡಬಾಗ್ಗಿ) ; ೨ ಎಂದರೆ ಗಗನಪರದಲ್ಲ ಸಿಂಹರಾಶಿ, ಮಿಥುನರಾಶಿ. ಅನಿಮೇಷ-೧ ಮೀನು, ೨ ದೇವತೆಗಳು. ದ್ರೋಣಂ-೧ ಹಡಗು, ಗಗನಪರದಲ್ಲ ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಧನುಷ್ಕೋಟ-ಕ್ಷೇತ್ರ. ವೃಷ-೧ ಪಾಪ, ೨ ವೃಷಭ. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ವೃತ್ರಾಸುರನ ಸಂಹಾರದಿಂದಂಟಾದ ಪಾಪದಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ಸಮುದ್ರ ರಾಜನನ್ನು ಸೇರಿತೆಂದು ಪೂರೈಕೆ.

೩೦ ಪೆಣತೊಂದು ಬಗೆ-ಉಪ್ಪಾಗಿರುವಿಕೆ. ಭಂಗ-ಅರೆ.

೩೧ ಅಕೂಪಾರ-ಸಮುದ್ರ. ಅಕ್ಕಜ, ಅಶ್ವರ್ಯ.

೩೨ ಯಾವಳಿಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ ಹೆಚ್ಚೋ ಅವಳು ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲಳು. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲೆ ಸೀತೆ, ನೀನು ಕಂಬು ಕಂಧರೆ, ಶಂಬದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡು. ಈರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷಣ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

೩೩ ದೂಷಣನ ದುರ್ಮಾರ್ಗದಂತೆ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ತೋರ್ಪ ಪರ್ವರೆಗಳ್-ತೆರೆಗಳೂ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ತೋರುತ್ತವೆ; ದುರ್ಮಾರ್ಗವೂ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಉಪಮಾನದಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದೆಯೂ ಅನ್ವಯ.

೩೪ ರಾಜರಾಜವಿಮಾನಂ-ಕುಬೇರನ ವಿಮಾನ; ಅದನ್ನು ರಾವಣನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಈಗ ರಾಮನು ಹೊರಟಿರುವನು.

೩೫-೨ ತನೂರುಹ-ರೆಕ್ಕೆ. ಬಲಪೈರಿ-ಇಂದ್ರ. ಮಿತ್ರಸೂತಸುತ-ಜಟಾಯು. ರಾಜರಾಜಸಖ-ಈಶ್ವರನು; ಹೇಗೆ? ದಿಶಿಜ-ಇಲ್ಲಿ ರಾವಣ. ಸೌರಿಪುತ್ರ-ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯೆಂಬವಳು. ಬಟವಿಡಿದ-ಹತ್ತಿರ ಬಂದ; ಬಟ ಶಬ್ದದ ನಾನಾರ್ಥವೇನು? ಕೀಶಬಲ-ಕಪಿಸೇನೆ. ದುಗುಡ-ದುಃಖ.

೩೬ ಅಂದು-ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನಪಹರಿಸಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಕುಮಾರಂ-ಪುತ್ರ. ಕುಮಾರಂ-ಕು-ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾರಂ-ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಸುಂದರನು. ಕುಮಾರಂ-ಕು-ಕುತ್ಸಿತರನ್ನು ಎಂದರೆ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಮಾರಂ-ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು, ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಕನೆಂದರ್ಥ.

೩೭-೪೧ ರಥಂ-ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನವು. ಸುಟ್ಟುವೆರರ್-ತರ್ಜನಿಯೆಂಬ ಬೆಟ್ಟ; ಇಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವ ಎಂದರ್ಥ. ಒನಣ್ಣ-ಕಣ್ಣೀರು ಸ್ರವಿಸಲು. ಚೆಂದುಟ, ನಿಟ್ಟುಸಿರ್-ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ. ಬಳನಂ-ರಾವಣನನ್ನು. ವರ್ಮ-ಮೈಜೋಡು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಕವಚ; ಇಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆಯ ಬಲ. ಬವರ-ಯುದ್ಧ.

೪೨-೩ ಭಗಣೀಶ-ಚಂದ್ರ, ಹೇಗೆ? ಪರಿದು-ಹರಡಿಕೊಂಡು. ಒಪ್ಪಂಬಿಡು-ಒಳ್ಳನ್ನು ಬಿಡು, ಸೋಗನನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು. ಕಾರಿರುಳ್-ಈ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ

ವೇನು? ನೋಟಕಳಮುಖದಿಲ್ಲ- ರಥದ ವೇಗದಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಾಟದೋರದೆ-ಉಪಮಾನರಹಿತವಾಗಿ. ಪವನಾದ್ಯ-ಆಕಾಶ, ಹೇಗೆ?

೪೪-೭ ಸಹಚರಂ ಪವನಂ ಅನುಮಾನಗೊಳೆ ಎಂದವನು ; ವಾಯುವು ಸಹಚರನು ಹೇಗೆ? ಅಚಲಮುಖ್ಯ-ಚಿತ್ರಕೂಟ. ಮೈಯೋಳ್ ಬತ್ತಿ-ಕೃಶನಾಗಿ. ಇರೇಯ-ಸಮಾಸ ಹೇಗೆ? ಎಱಕ-ಪ್ರೀತಿ. ಆಣಿ-ಆಜ್ಞೆ, ಭಾಷೆ. ಊಣಿಯ-ತ್ಸ. ನ್ಯೂನತೆ, ಕೊರತೆ.

೪೪-೫ ಅಮಿತ್ರಾನುಜ-ಶತ್ರುವಿನಂತಿರುವ ತಮ್ಮ. ವಳಕ್ಷ-ಬಿಳುಪಾದ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ. ವಿಪಕ್ಷಪುರವೈರಿ-ಈಶ್ವರ, ಹೇಗೆ? ನೋಂಪು-ವೃತ. ಗಾಡಿ-ಸೌಂದರ್ಯ. ಪಟ್ಟು-ಮಲಗಿ, ಧಾತುವೇನು? ಇಣುಸರ್-ಹೊಸಗನ್ನಡ ಇರಿಚಲು. ಬಗ್ಗದೊವರ್-ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮ. ಎಂತು+ಇಂಬು+ಅಕ್ಕು. ಬಿದುಗರೈಲ-ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆಯು ಹಾಸಿದ ನೆಲ. ಕಾಪಥ-ಕುತ್ಸಿತಮಾರ್ಗ, ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳು ಇಡಿದ ದಾರಿ.

೫೪ ವನ ವನಜ ವನಚರರ-ವನಗಳನ್ನೂ ವೃಕ್ಷಮೃಗಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿಗಳನ್ನೂ. ಕುಡಿಡಿಟ್ಟಿ-ಲತೆಯ ಕುಡಿಯಂತೆ ವಕ್ರವಾದ ನೋಟ.

೫೫ ಇದು (ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುವಂಥದು) ಸಾಲಮಲ್ಲ; ಇದು ಕಂದರಂ-(ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲು), ಭುವನರಾಜಿಯಲ್ಲ (ದೇಶಗಳಲ್ಲ); ಇದು ಮಹೀಧ್ರಶ್ರೇಣಿಕುಟಕಂ, (ಬೆಟ್ಟದ ಸಾಲುಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶ) ಹರ್ಮ್ಯಾಗ್ರಮಲ್ಲ; ಇದು ಉತ್ಸಂ-(ಒರತೆ), ಕೊಳನಲ್ಲ;....ಈ ಜನಗಳ ಮೃಗಗಳಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲ- ಎಂದವನು. ರಾಮನಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಸಾಲ ಮುಂತಾದುವು ಅವುಗಳ ಮನೋಹರತ್ವವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೆ ತೋರಿದುವು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

೫೬ ೩೭ ನೆಯ ಪದ್ಯದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಧರತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

೬೦ ಏವೇದ್ಯಂ-ಏನು ಹೇಳಲಿ, ಇದು ಕವಿಯ ಮಾತು. ಬಲಿ..ದರ್ಶಂ-ಬಲಿಯಾಗಿ ಬೀಳಬೇಕೆಂದು ಇದ್ದನು. ಅನ್ವಯಂ-ಅನ್ಯಾಯ.

೬೧ ಬಲಿ-ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಕೀಡಳಿ=ಕೆಳಗಣ+ಎಳೆ (ತ್ಸ.ಇಳಾ) ಪಾತಾಳರೋಕ. ಮೆಟ್ಟಿದೆ+ಅ ನವಪದ ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗ. ಬಾಹುಜನ್ಮರು-ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ; ಹೇಗೆ? ಸಮಾನವು+ಅರ+ಅಡು (ಪರಾಕ್ರಮ) ತವದರ್ಪಕೆ-ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗ.

- ೬೩ ಅನಲಂ- ಅಗ್ನಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಅನರ್ ಶಬ್ದದ ದ್ವಿತೀಯೆ. ಉರುಪು-
ಇಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯ ವೇಗ. ಒತ್ತುಗೊಂಡು-ಸಹಾಯಹೊಂದಿ. ಎತ್ತಣ-ಯಾವ
ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಜನರುಚಿದು-ಜನರು ಸ್ಥಳಕೊಟ್ಟು. ಸೈವಿದಿದು-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿದು
ಕೊಂಡು, (ಭರತನಂ ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಹಾರ); ಸೈ ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವು ಅಧಿ
ಕ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಸೇರುವುದುಂಟು; ಪ್ರ. ಸೈಗರೆ, ಸೈವರಿ.
೬೪ ಅಶುಶುಕ್ಷಣಿ-ಅಗ್ನಿ. ದಕ್ಷಿಣಾಶೆ+ಅದು+ಅತ್ತಣಿಂ-ಅದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನದೇಸೆಯಿಂದ.
ಬರ್ದು-ಮರಣ. ಅಮರ್ದು-ಅಮೃತ. ಬರ್ದೇನಮರ್ದೇ-ಸಾಯುವುದು
ಸುಖಕರವೇ ಏನು ?
೬೫ ಅನುಗತರಾದ ಭಕ್ತರ ಚಿತ್-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆರಾಮಂ-ವಿಹಾರಸ್ಥಾನವಾದ
ಎಂದರೆ ಸುಖಕರನಾದ. ಸೋಮ-ಶಿವ, ಹೇಗೆ ? ಸೋಮಪುರ-ಚಂದ್ರಪುರ,
ಉಡುಪಪುರ, ಉಡುಪಿ ಎಂದು ಈಗ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಧಿ

- ೧ ಅಕ್ಷಿಯಂ ಕಿವಿಯಂ ನಂಬದೆ ಎಂದನ್ವಯ. ಅನುಮಾನಮುಖದಿ-ಅನುಮಾನ
ಪ್ರಮಾಣದ ಮೂಲಕ. ಭವಭವಾಂತರ-ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರ. ತನ್ನವಂ-ತನ್ನ
ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು.
೨ ಮನಗುಟ್ಟು-ಮನದಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟು ಎಂದರೆ ನೋವು, ಹಿಂಸೆ. ಕಡುಪು-ಸೈರೈಯ್ಯ.
ಹನುಮನಂ ದಿಟ್ಟಿಸರ್ ಭಯಮೊಪ್ಪೆ...ಪುಟ್ಟಿದುದು ; ಅವನ ನುಡಿಗೇ
ಳೊಡೆ ಸಟೆಯೊಪ್ಪೆ...ಪುಟ್ಟಿದುದು : ಈ ರೀತಿ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ವಿಕಾರ
ಹುಟ್ಟಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರಿ. ಚಂಚಲಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಎಂತುಂ ಇರದೆ
ಎಂದನ್ವಯ.
೩-೭ ಅಸು-ಪ್ರಾಣ. ಪೊಲಬು-ದಾರಿ, ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ. ಸೈಪು-ಪುಣ್ಯ, ಅದೃಷ್ಟ.
ಒಡರ್ಚರೈ-ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು. ಅನುವರ-ಯುದ್ಧ. ಎಂತಿದೊಡಂ ಬರ್ಪುದಕೆ
ತಱುಸಂದಂ-ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಬೀಸಿದರ್ ಪೂಸಿದರ್-ತಂಗಾಳಿಹಾಕಿ ಗಂಧಾ
ದಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರು ಎಂದರೆ, ಶ್ರಮಪರಿಹಾರವಾಗುವಂತೆ ಪೂಜಿಸಿದರು
ಎಂದರ್ಥ.
೯ ಒಟ್ಟರ್-ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಹಿರಿಯರು ಇಷ್ಟಪಡರು.
ಒಟ್ಟಗನುಟ್ಟು- (ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವನ ಎಂದರೆ) ಸೇವಕನನ್ನು ಎಂದು ಅರ್ಥ,
ಅಥವಾ ಒಂಟಿಗನನು-ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಒಟ್ಟುಜ-ಕಪ್ಪ ; ಒಟ್ಟುಜದ ಪಟ್ಟಣಿಗರ್-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೆರಿಗೆಕೊಡುವ ಮುಖಂಡ ರಾದ ನಾಗರಿಕರು. ದಿಟ್ಟಿಗೆಡೆಗೊಟ್ಟು ಬಟ್ಟೆಯಂ ಮೆಟ್ಟಿಬರೆ (- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಒಬ್ಬನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲು) ಒರ್ವಳ ಪಿಂಡುಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿಪೊ ಟುಮಟ್ಟುಳು-ಒಳಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟಳು.

೧೦ ತೆಳ್ಳದಪು-ಸೊಗಸಾದ ಕೆನ್ನೆ. ನೇರ್ಪಣೆ-ನೇರಿತ್ತಾದ (ಅಮರಿಯವ) ಹಣೆ. ಕನ್ನದೊಡಪು-ಕರ್ಣಾಭರಣ. ನವಿರಂ-ಕೂದಲನ್ನು. ಅಣಿಗೆ-ಬಾಚಣಿಗೆ.

೧೧ ಪಂಡಿತ-ಪಂಡಿತ ವಕ್ಕಿ, ಗಿಳಿ. ಕೆಂಗಣ್ಣ-ಕೋಗಿರೆ. ಎಳದಳಿರ್-ಇಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಚಿಗುರು. ಅವುಗಳು ಸದ್ಗುಮಾಡದಿರಲೆಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು.

೧೨ ಮತಿ ಮನವನಪ್ಪೆ-ಇಷ್ಟಪ್ರಕಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಅತಿಬರಾ ಯನ-ಇಲ್ಲಿ ಪಾತಾಯನ (ಕಿಟಕಿ) ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಿಗೋಸ್ಕರ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧೩ ಬೆಲ್ಲವತ್ತಂಗಿತ್ತು-ಬಿಲ್ಲವತ್ತೆ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ. ಮಥಿತಮಂ-ಮೊಸರನ್ನು.

೧೩-೨ ಬಿಸಿಗೆ-ಬಿಸಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ. ಅವಿಗೆಯೊಳ್-ಬೆಂಕಿಯ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ. ತುಲು ವಿಂಡು-ಹಸುಗಳ ಮಂದೆ. ಪಿಡಿಗೋಲು-ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವ ಬೆತ್ತ. ಐಸರ-ಐದೆಳೆಯ ಸರ. ಬಿಡುನಿಲು-ಸಡಲ ಹೋದ ನಿರಿ. ಕಾಡ್ನುಟಿಯಂತೆ-ಕಾಡ್ನಿಲ್ಲ ಹೊಳೆಗಳು ನಾನಾದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಬಂದು ಸೇರುವ ಹಾಗೆ. ನಿಕ್ಕುವ-ನಿಶ್ಚಯ. ಅಕ್ಕುಡೆ-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ. ವಿದಗ್ಧೆ-ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ತ್ರೀಯು.

೧೪ ೧೭ ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ ಉತ್ತ ರವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

೧೪-೨೩ ರಯ-ತ್ಸ. ರಮ್ಯ. ಅಟಿಯಾಸೆ-ತುಚ್ಛವಾದ, ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಆಸೆ. ಬೆರಲೇ ಡುವರ್-ಬೆರಲೆತ್ತಿ ತೋರಿಸುವರು. ಸಂತಮಿರ್ಪುದು-ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿರಿ. ನಿರು ಪಾಧಿಯಿಂ-ಯಾವ ಉಪಾಧಿಯೂ (-ತಡೆಯೂ) ಇಲ್ಲದೆ. ನೀಮಂತಿನೀ-ಸ್ತ್ರೀ. ಮನಂ ತೊಡರದು-ಮನಸ್ಸು ಮುಟ್ಟದು, ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಆಗದ ಹಾಗೆ. ಸೋಲರ್-ಮೋಹ ತಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ. ಬಿಸವಂದ-ಅಶ್ಚರ್ಯ. ಪಾಟು-ವಿಮಾನ.

೨೪ ಚಂದ್ರೋಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ರಾಮನೆಂಬ ಚಂದ್ರನ ಉದಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ಆಗಿ-ಪೈರು.

೨೫ ಬಾನ್ದಟಂ-ಅಕಾಶದ ತಟ ; ಪ್ರಾಸನ್ನಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕವಿತ್ವಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ

ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ಲ, ನ್ಡ ಎಂಬವಿವು ಪ್ರಾಸನ್ನಾನಗಳಲ್ಲವೆ. ಸೈವರಿದುದು-ಅತಿಯಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಯಿತು. ಭರತನ ಕಣ್ಣುರುಳಿ-ಕಣ್ಣೆಂಬ ಪೆಣ್ಣೆಳೆಯು ರಾಮಸಹಕಾರದಿ- ರಾಮನೆಂಬ ಮಾವಿನ ಮರದಲ್ಲಿ, ಸೂಚ್ಛಿ ರುಗುತ-ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತ, ಅಡಿವೇರನೇರ್ದು-ಬುಡವನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಕಾಲ್ಗವಲನೊಳ್-ಕಾಲುಗಳೆಂಬ ಕವಲುಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ತೂಳ್ಳು-ನುಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಚ್ಚಿಗೊಂಬಿಗೆ-ಮೈಯೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಕೊಂಬೆಗೆ, ಅಡರ್ಡು-ಹತ್ತಿ, ನಗೆಮೊಗದ-ನಗೆಯಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವ ಮೊಗವೆಂಬ ಪಣ್ಣಿನೊಳ್ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ದಿಟ್ಟಿಗೊಂಡುದು-ನೋಟವನ್ನು ಹಾಕಿತು, ನೋಡಿತು-ಎಂದರೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು ?

೨೬ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಜನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಭರತನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭಗವದ್ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಭಕ್ತನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ. ಕೀಲ್ಬರಿವ-ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ. ಬಲಿದ-ನೆಟ್ಟು. ನವಿರುಡೆಯನ್ನುಟ್ಟು-ರೋಮಾಂಡವೆಂಬ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಟ್ಟು. ಇಂಬುಗೊಂಡ-ಸೇರಿಕೊಂಡ. ನೀಡುಂ- (ಅವ್ಯಯ,) ಅಧಿಕವಾಗಿ. ತಡೆ...ದೇರ್ಗಿ-ತಡೆಯುವ ಉಸಿರನ್ನು ತೇಗಿ, ಬಿಟ್ಟು, ಎಂದರೆ ತಡೆದು ತಡೆದು ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು. ನಟುದಂಬುಲಂ-ಸುವಾಸಿತವಾದ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು.

೨೭ ಪಿರಿದು- (ಅವ್ಯಯ) ಅತಿಶಯವಾಗಿ. ಅಡಕಂ ನರಳ್-ಸ್ತಂಭನದಿಂದ ಹಿಂಸೆ ಹೊಂದಿದ. ಪಿಡಿಗೊರಲಿಂ-ಹಿಡಿದಂತಿರುವ ಅಥವಾ ಸಣ್ಣಗಿರುವ ಕಂಠದಿಂದ. ಪಿಡಿದೊಡಲಗಿನಿತು ಪ್ರತದಿನಿದೊಡೆ-ನಾನು ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಹಾರ.

೨೮ ನಿನ್ನನಾರ್...ಸಂಭಾವಿಸುವ-ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಗೆವನೆಯಂ- (ಹೃದಯವೆಂಬ ಮನೆಯನ್ನು) ಒತ್ತಿ-ಬಂಧಿಸಿ, ಸಂಭಾವಿಸುವರೊ ಅಂತಹ; ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಚ್ಚಬ್ಬ ತಚ್ಚಬ್ಬಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆ ಕೃದ್ವಾಚಿಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ವಿಶೇಷಣವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಉದಾ. “ಮದನಂ ತೋಂಟಿಗನಾದ ಚೂತಂ”, “ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜ...ವಕ್ಷೋರಂಗಸ್ಥಿತಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣಂ.” ತವಸಿ-ತ್ವ. ತಪ್ಪಿ. ಆಸರೆ-ಆಶ್ರಯ. ಏಗಳಂ-ಯಾವಾಗಲೂ. ತೋರ್ಡು-ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಕಂಡಿತು: ಹೀಗೆ ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುವನ್ನು ಸಕರ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

೨೯ ಮೆದುಗೈಯೊತ್ತವ-ಮೆದುಗೈಯಿಂದ ಒತ್ತುವ; ಮೆದು-ತ್ವ. ಮೃದು. ಎಡೆ-ಎಡೆಯಲ್ಲಿ. ಕಾರ್ ಕಾಡ ಸುತ್ತೆ, ನಡು ನಾರನು ಉಡೆ, ಕೈ ಊಲುಗೊಲಂ ಎಡೆಯೆ, ತೋಳ್ಳುಡು- (ಛೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು) ಬಗ್ಗುಂಟಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗಲು.

೩೦ ಬೋಡಿ-ಕೆಟ್ಟಚಾಳಿಯವನು, ಇದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಪದ.

೩೧ ಭಕ್ತರಂ ನೋಟ್ಟು ಅಪಾಂಗದಿಂ-ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಅನುಜನ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ, ರಘುಪುಂಗವಂ-ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ರಾಮನು, ಪ್ರಣವನ ವಮೂಲಸೂಕ್ತಿಗಳ್-ಪ್ರಣವ-ಓಂಕಾರಸಹಿತವಾದ, ನವ-ಹೊಸದಾದ, ಮೂಲಸೂಕ್ತಿಗಳ್-ಸಮಸ್ತಸೂಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವೇದಸೂಕ್ತಿಗಳು, ಒಗೆದು-ಜನಿಸಿ, ಅಡಂಗಿ-ಅಡಗಿ, ನೆರೆಗೊಂಡ-ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತ ನರ್ವಾಯಿಯಿಂದ- ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವದನದಿಂದ ನುಡಿಸಿದಂ-ಎಂದನ್ವಯ. “ಗತಕಲ್ಪಂ ವೇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೀ ಉಪದಿಶತಿ” ಎಂಬ ವೇದಭಾಷ್ಯವಚನದ ಅಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಕವಿಯು ಪ್ರಳಯಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವೇದಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುಹೊಸದಾಗಿ ಉಪದೇಶಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮುಖದಿಂದ ಒಗೆದ ನವಮೂಲಸೂಕ್ತಿಗಳೆಂಬದಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ಒಬ್ಬನೇ ಉಳಿಯುವುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಅವು ಅಡಗಿವೆ ಎಂದೂ, ಪ್ರಳಯಾನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಸೃಷ್ಟವಾದ ಮೇಲೆ ಅವು ಅವನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂದೂ ಹೇಳುವಂತಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನೇ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

೩೨ ಈರೇಪ್ಪಾಂಗಂ-ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷ; ವರುಷವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಲಶಬ್ದವನ್ನು ಅದ್ಭುತರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲವೆಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕಿತ್ತಡಿ-ಮಿಷಿ. ತಿರೆ-ತ್ಸ. ಸ್ಥಿರಾ, ಭೂಮಿ. ದಹನ-ಅಗ್ನಿ. ಕಡುದುಗುಡಂ-ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೆಯ ಪ್ರಯೋಗ.

೩೩ ನಡೆನೋಡಿ-ನಡುವಂತೆ ನೋಡಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿ. ಧಾ.ಅಮ್ಮು-ಇಷ್ಟಪಡು.

೩೪ ಮೂರ್ವಟಿ=ಮೂಟು + ಬಟಿ (ವಂಶ); ತಾಯಿಯ ವಂಶ, ತಂದೆಯ ವಂಶ, ಗಂಡನ ವಂಶ; ವ್ಯಾಕರಣದ ಪ್ರಕಾರ ಮೂವಟಿ ಎಂದಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಾಸದೋಷದ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಮೂರ್ವಟಿ ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಸಂಧಿಯ ೨೫ ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಟೀಕನ್ನು ನೋಡಿ. ಮೂರ್ವಟಿಯೊಳೊರೆಯರ್ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಕ್ಯ (Parenthetical Clause) ಅನುಸೂಯೆ-ಅತ್ರಿಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಪತ್ನಿ. ಅರುಂಧತಿ-ಮೆನಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಯ ಪತ್ನಿ. ನಿಮ್ಮನು ಆರ್ ಎಣಿಗೆ-ಹೋಲಕೆಗೆ ಣಾರು ಬರ್ಪರು ?

೩೫ ಬಸವಚಿದು-ಬಸ(-ತ್ವ. ವಶ), ತನ್ನ ವಶ ತನಗೆ ತಪ್ಪಿ, ದೀನಮನನಾಗಿ. ನಿರ್ವೇರಂ-ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ, (ಅವ್ಯಯ.) ಮುಮ್ಮೈಮಾಟಬೆಸುಗೆ-ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ದಲ್ಲ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದ ಫಲ. ಬೆಸನ-ತ್ವ. ವ್ಯಸನ, ವ್ಯಾಪಾರ. ನಾಣ್ಣುಡಿಗಿ, ಅಗೆ-ಅಂಕುರವು. ನಸಿನಸಿನೆ-ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ (?) ನಿನ್ನಿಂದೆ ಒದಗೆ ಎಮ್ಮತ್ತ ಣೆಂ ತೋಟು ಎಂದನ್ವಯ.

೩೬ ಉಸಿಕನೆ-ಮೌನದಿಂದ, (ಅವ್ಯಯ). ಕಣ್ ಕೊನಣ್-(ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ) ಆಸೆಪಡಲು. ತೂಣಮನಗೈದು-ಹುಚ್ಚುಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ.

೩೭ ನಿನಗೆ ಪಟ್ಟಣದೊಳಿರರ್ ನಿನಗೆ ಪುರುಳು ಇಲ್ಲಮೆಂದು ಅಂದು ಇದಂ ಆರ್ ಬಡರೊಳ್ ನಟ್ಟಿರ್ ಎಂದನ್ವಯ. ಒಡರೊಳ್ ನಟ್ಟಿರ್-ಎಂಬುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು?

೩೮ ಅನುಜ-ಎರೈ ತಮ್ಮ. ಅದಿನೆಬರ್ಮಾಡ್-ಅಡಿನೆಳಲ ರೀತಿ. ಆಣಿಗೆ-ಅಜ್ಜೆ; ಇದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಲ್ಲದ ರೂಪ. ಬರ್ದಿರ್-ಬಟ್ಟಿದಿರ್, ಬಾಳಿದಿರಿ, ಬದುಕಿದಿರಿ.

೩೯ ಸ್ವಾರಸ್ಯಮಣಿತಲ್ಲ-ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡರಾಗಿ. ಕಾಪ್ಪಂ-ನೌದೆಯು ಲಘುವಿನಿಂ-ಲಘುತ್ವದಿಂದ, ಹಗುರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನೀರ ಪೊಯ್ಲೊಡನೆ ಪೋವುದು. ಗಾಂಪನೆನಗೆ-ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವನಾದ ಎನಗೆ. ತೋರ್ಕೆಗೆ-ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ.

೪೦-೪೬ ಸೊಲ್ವಡಿದು-ಸೊಲ್ಲಂ ಪಿಡಿದು, ಮೌನವಾಗಿ. ಸರಿಗಜ್ಜ-ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯ. ಬಗೆ ಮುಂತಟಿತು-ಇಷ್ಟವನ್ನು ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೆ ತಿಳುಕೊಂಡು. ಹೊಣೆಯ-ತ್ವ.ವೈಶೂನ್ಯ, ಹೊಟ್ಟೆಯಕಿಚ್ಚು. ಹಸುಗೆ-ಹಂಚಿಗೆ. ಬೇಗುದಿಗು ದಿದು-ಬಹಳ ಸಂಕಟಪಟ್ಟು. ಅವನ ತಪ್ಪ ಬಗೆಯೊಳ್ ಅಟ್ಟುಳಿಗೆಯ್ದು-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಥಿಸಿ, ಯೋಚಿಸಿ. ಅಟ್ಟುಳಿ-ಸಂತಾಪ. ನೆಗಡ್ತ-ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಯಶಸ್ಸು.

೪೮ ನೆರ-ಸಹಾಯ. ಸಚರಾಚರಾತ್ಮಕಂ-ರಾಮನು; ಹೇಗೆ?

೫೦-೫೨ ಉಪ್ಪರಂ-(ಅವ್ಯಯ) ಎತ್ತರದಲ್ಲ. ಬಟವಟಿಯೊಳ್-ಪಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲ. ರುಲ್ಲರಿಯ-ಕುಚ್ಚುಗಳಂಥ. ಸಿರಿಬಲ್ಲಹ-ತ್ವ.ಶ್ರೀವಲ್ಲಭ, ರಾಮ. ನಾಡರಸಿ-ನಾಡೆಂಬ ಅರಸಿಯು. ಅಂತರದೊಳ್-ನಡುವೆ. ಪೊಸಕುರುಜು-ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಫಲ ವಸ್ತು. ಚೈತ್ರರಥ-ನಂದನವನ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲ ರಂಗವಲ್ಲ, ಫಲವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಮೊಗವಾಡ-ಮುಂಭಾಗ.

೫೩-೫೬ ಸುಮುಖದ ಅಣಿ-ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಸೇನೆಯು ನಾಡ ಸಿಂಗರಕೆ ಅಚ್ಚರೈ ಗೊಂಡು, ಸನ್ನೆಯ-(ತ್ವ.ಸನ್ನಾಹ) ಮೆಸಗಿ, ಕಾದಿದರ್. ಕಾದೊಚ್ಚಿ-ಕಾಡ ಹೊಳೆ. ಇಣುಂಪೆ-ಇರುವೆ. ಮೊಬಗು-ಗುಡುಗು. ಬೃಂಹಿತ-ಅನೆಯ ಕೂಗು ಅತ್ತಿ-ಅಸೆ. ಎಣೆಯರು-ಜತೆಗಾರರು.

೫೬-೬೦. ೫೬ ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾಲಂಕಾರವಿದೆ. ಎಳೆವಾಸು-ಭೂಶಯ್ಯ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವಿಕೆ. ನೋಂತ-ವ್ರತಮಾಡಿದ. ಪಾರ್ವತಗಂ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗುಂಪು. ಅಡಗು-ಮಾಂಸ. ಕಣಿ-ಬಾಣ. ರಾಜನ್ಯನಿವಹಂ-ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಸಮೂಹವು. ಬೇರಿಗರು-ಬೇರಮಾಡುವರು, ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವವರು. ಪಾದಜನಿಚಯ-ಶೂದ್ರರ ಸಮೂಹ; ಹೇಗೆ? ಮೆಲ್ಲಲರ್=ಮೆಲ್ಲತು+ಎಲರ್, ಮಂದಮಾರುತ. ಮಲಯಜ-ಶ್ರೀಗಂಧ; ಹೇಗೆ? ಭೂದೇವರು-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಅಂದಣ-ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ. ಮಾಗಧರ್-ಹೊಗಳಬಿಟ್ಟುಗಳು. ಕೆತ್ತುಕೊಂಡಿರರ್-ನಡುಗಿಸುತ್ತಿರಲು; ಧಾ-ಕೆತ್ತು ಸ್ಪಂದನೇ. ಬವಣಿಯೆಣಿಸಿ-ಅರೆದಾಟವನ್ನು ನೆನೆದು ಕೊಂಡು. ಬವಣಿ-ತ್ಸ.ಭ್ರಮಣ. ಅಣಿಯರಂ-ಇಲ್ಲಿ ಉಚಿತರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಬೆರೆವಣಿ-ರತ್ನ.

೬೧-೬೩ ಮುಗಿಲಿಟ್ಟಣಿ-ಮೇಘವೆಂಬ ಅಟ್ಟಣಿ. ಅಚ್ಚರಿಸಿ-ತ್ಸ.ಅಪ್ಪರಸಿತ್ತಿ. ಸೇಸೆ-ಅಕ್ಷತೆಗಳು. ಎಡ್ಡಂ-ಮನೋಹರವಾಗಿ. ನರಯಾನ-ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ. ಭಗಣ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ನಾಲು.

೬೪ ಜಪನ್ಯಜರು-ಕೀಳುಜಾತಿಯವರು. ಅಂತ್ಯಜರು-ಹೊಲೆಯರು. ಪಡೆದನಂ-ಹಡೆದವನನ್ನು, ತಂದೆಯನ್ನು. ನೀಟಿಯರ್-ಸೌಂದರ್ಯವತಿಗಳು. ಅಲ ಪೊಡೆಯ-ಅಲರಂ ಪೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವನು, ಪದ್ಮನಾಭನಾದ ವಿಷ್ಣು. ಗಾಡಿಯಂದೆ-ಸೌಂದರ್ಯದೊಡಗೂಡಿ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಮನೋಹರಂ+ಒಡನೆ.

ಐದನೆಯ ಸಂಧಿ

ಸೂಚನೆ :-ಮಾರ್ತಾಂಡ ಕುಲಲರಾಮಂ-ಸೂರ್ಯವಂಶಕ್ಕೆ ತಿಲಕನಾದ. ನಿರ್ಜರರ್-(ಜರೆಯಿಲ್ಲದವರು) ದೇವತೆಗಳು.

೧ ರಘುಪುಂಗವಂ-ಇಲ್ಲಿ ಪುಂಗವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನು ? ಎಣಿಕೆಯೋಳ್-ದಿನಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ದಿನಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಮಾಡುತ್ತ. ಏಕಳುಂ-ಹೊಸಗನ್ನಡ ಯಾವಾಗಲೂ. ತಂಗಿಯಂ-ಇಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯಾದ ಕೈಕೆಯನ್ನು. ವಿಧಿಯಂ-ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು.

೨ ಬರೋಂಪೆನಗರ್=ಬಲ್ಲಿತು + ನೋಂಪು, ಬರೋಂಪಂ + ಎನಗರ್-ಕರಿನವಾದ ಪ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಲು. ಮೆಯ್ಯದಜೋಳ್-ಈ ಮೆಯ್ಯೋಯ್, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ; ಇಲ್ಲಿ ಮೆಯ್ ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ? ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಶೇಷವೇನು ? ಎಳಗಂದಿ-ಎಳಗರವುಳ್ಳ. ಕಣ್ಣಕ್ಕವಕ್ಕಿ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಂಡು-ಕಣ್ಣೆಂಬ ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಯು ರಾಮನೆಂಬ ಚಂದ್ರನನ್ನು; ಇಲ್ಲಿಯ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಚಮತ್ಕಾರವೇನು ?

೩ ಸುಮುಖ-ದಶರಥನ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಇಂದ್ರಜಾರಿ-ವಾಲಿಗೆ ಶತ್ರು. ಶರಣಾರ್ಥಿತ ಪ್ರದಂ-ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸುವವನು. ಇದಕ್ಕೊ=ಇಕ್ಕೊ, ಇಗೊ ಎಂಬ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

೪ ಕಡೆವಗಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ- ಮಲ್ಲಿಗೆಹೂವುಗಳು ನಾಯಂಕಾಲ ಆರಳುತ್ತವೆ. ಪೆಡೆ ಮೆಟ್ಟಿ-ಹಿಂಜರಿಯಲು ; ಇಲ್ಲಿ ಪೆಟಗು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪೆಡೆ ಎಂದಾದೇಶ ಬಂದಿದೆ.

೫ ಇದಿರ್ಕಂಡು-ಇಲ್ಲಿ ಮನೆಯಂ ಎಂದು ಅಧ್ಯಾಹಾರ. ಮಣಿಮುಗುಡಗದಿರ್ವಗರ್-ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟದಿಂದ ಪ್ರಸರಿಸಿದ ಕಿರಣಗಳಿಂದಂಟಾದ ಹಗಲನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಅದಿರಾವರೆಗೆ (ಪಾದಗಳೆಂಬ ತಾವರೆಗಳಿಗೆ) ಪುರಡಿ-ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚುಪಟ್ಟು ದುಂಡುಮೊಗಸಸಿ (-ದುಂಡಾಗಿರುವ ಮುಖವೆಂಬ ಚಂದ್ರನು) ಕಂದಿತು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ತಾಯಿಡಿಗೆ ಮಂಡೆಯಂ ಬಾಗಿದೊಡಂ-ಬಾಗಿರಲು, ಇಂತು-ಹೀಗೆಯೇ ಅದಿರಾವರೆಗೆ ಪುರಡಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ದಿಲ್-ಕಣ್ಣೆಂಬ ನೈದಿಲ್ ಕೊರಗೆ ಎನೆ, ಕಣ್ಮಿಲ್ ಇಳಿಗೊಂಡು ಬಾಡಿರರ್-ರಾಮನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾಗ ಆತನ ತಲೆಯು ಬಾಗಿತ್ತು, ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರ್ಧಮುಕುಳಿತವಾದುವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಕಾರಣೋತ್ತೇಕ್ಷೆಮಾಡಿರುವುದು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ.

- ೭ ನೂತನಮಂವೇದ್ವಂ-ನೂತನಂದೇದ್ವಂ, ಹೊಸ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.
- ೮ ಅರೆವೆಣ್ಣಿ-ಅರ್ಧಚಂದ್ರ. ಕರಾಬ್ಬಂ ಗಲ್ಲವೆಂಬ ಅರೆವೆಣ್ಣಿಯಂ ಸೆಣ್ಣಿಗೆಯ್ದು ದೇನಾ-(ಏಕೆ ಸೆರೆ ಹಾಕಿತು) ಎಂದರೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು? ಅಕ್ಷಿಯೆಂಬ ಕನ್ನೈದಿರೆಯು ಪಾದನಖಕಿರಣ ರವಿರುಚಿಯಂ-ಪಾದಗಳ ನಖಕಿರಣಗಳೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಪಗೆದು (-ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ) ಏಂ ಕಾಣ್ಬುದು-ಏತಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತದೆ, ಎಂದರೇನು ಅರ್ಥ. ಕಂಬುಕಂಧರಂ-ಶಂಬದಂತಿರುವ ಕತ್ತು. ಬಾಹುಬಿಸದಿ-ಕಮಲದ ದಂಟಿನಂತಿರುವ ಬಾಹುವಿನ ಮೇಲೆ. ನಾಸಿಕ..ಸುಯ್ಯು ಸುಪಿನಂ-ಬಿಷ್ಣುಕ್ಕೆ ಹೊಪುಗಳು ಕೊರಗುವುದು ಸಹಜವಲ್ಲವೆ? ಮೂಗು ಅರಳಿ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಭಾವವೇನು? ಕುರುಳ್ಳಿ ಟುಮುಗಿರ್-ಕುರುಳುಗಳೆಂಬ ಸಣ್ಣ ಮೋಡಗಳು, ನಿಟಲಾಂಬರದಿ-ಹಣೆಯೆಂಬ ಆಕಾಶದಲ್ಲ ಕೆದರಿರುವುದು ಏಕೆ? ರಾಮನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ಕೈಕೆ ಹೇಗೆ ಇದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅರು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹೇಳಿ. ಏನೌ-ಏಕಮ್ಮ; ಐ, ಔ ಎಂಬ ಅಯ್ಯ, ಅವ್ವ ಎಂಬುವುಗಳಿಗೆ ಆದೇಶಗಳಾಗಿ ಬರುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ; ಉ. ಕೇಳಾ, ಕೇಳ್ತೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ೯ ಬಾನೆವೆಣ್ಣು-ಸರಸ್ವತಿಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯು, (ಮಾತೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯು,) ಕತ್ತರಿಕ್ಷಣಗಳ ಬಾಯ್ಕನೆಯೊಳಗೆ-ಕಸ್ತೂರಿ ಭರಣಿಯಂತಿರುವ ಬಾಯೆಂಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ (ಇಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರಿ ಭರಣಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಉಸಿರ ಬಿಡುವ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು) ಇದ್ದುಕೊಂಡು ದಾಳಿಂಬವಿತ್ತುವರಾಕಿಪಿಟ್ಟು-ದಾಳಿಂಬಿಯ ಹಣ್ಣಿನ ಬಿತ್ತುಗಳ ಹಾಗಿರುವ, ಪರ್-ಹೆಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಾಪಿಟ್ಟು-ಹೆಲ್ಲುಗೋಡೆಯಂತೆ ಹೆಲ್ಲುಗೋಡೆ ಹಾಕಿ ಯಾರೂ ಒಳಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತೊಂಡೆವಣ್ಣುಟದೆಣ್ಣಿಯಂ-ತೊಂಡೆ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿರುವ ತುಟೆಯೆಂಬ ತೆರೆಯನ್ನು ಎತ್ತಲುಂ-ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಬಿಗಿದು-ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮುತ್ತುಗದಳಿನಾರ್ಲಗೆವಣೆಯೊಳ್-ಮುತ್ತುಗದ ತಳಿ ರಂತೆ ಕೆಂಪಗೆಯೂ ತೆಳ್ಳಗೆಯೂ ಇರುವ ನಾಲಗೆಯೆಂಬ ಮಣೆಯಲ್ಲಿ, ಇದುಫ-ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಏನಂ ಎಸಗಿದಪಳ್-ಏನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು? ಇನಿಯ ನ-ಪತಿಯ, (ಬ್ರಹ್ಮನ,) ಆಲೋಕದಿಂದಿತ್ತರೈತಂದು-ನಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು, ನೆಲಸಿರ್ಪುದು-ನೆಲಸಿರಬೇಕೆಂದು, ಏಕಚಿತ್ತದಿಂ-ಏಕಾಗ್ರವಾದ ಮನ ಸ್ಥಿನಿಂದ ಮೌನಗೊಂಡು ಅಭವನಂ-ಈಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಪಳಿ? ಅವಳಿಗೆ ಈ

ಮೌನವ್ರತವು ಎನಿತುಪೋಯ್ತು-ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿರುವುದು?-ಎಂದರೆ ಒಟ್ಟು ತಾತ್ಪರ್ಯ-ನೀನು ಏಕೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ? ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಇರುವೆ?

ಕೈಕೆಯ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ನೌಂದರೈವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲರುವ ಕತ್ತರಿಕರಂಡ ಬಾಯ್, ದಾಳಿಂಬವಿತ್ತುವರ್, ತೊಂಡೆವಣ್ಣುಟಿದೆಹಿ, ಮುತ್ತುಗದಳಿನಾಲ್ಕಗೆ ಎಂಬುವ ಮತ್ತು ಹಿಂದಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲರುವ ಕರಾಬ್ಬಂ, ಗಲ್ಲಮೆಂಬರೆವೆಹಿ, ಅಕ್ಷಿ ನೀರೋತ್ಪಲಂ, ಕಂಬುಕಂಧರಂ, ಬಾಹುಬಿಸ, ನಾಸಿಕಚಂಪಕಮುಕುಳ, ಕುರುಳ್ಳಿಲುಮುಗಿರ್, ನಿಟರಾಂಬರ ಎಂಬುವ ಅವಯವವ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಆಯಾ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಕೆಯ ಹೊರಗಣ ಮತ್ತು ಒಳಗಣ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಈ ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊರಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪತಿಯೊಡನೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಅವಿತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹಣೆಯ ಬರಹವನ್ನು ನೆನೆನೆನಿದು ಅಭವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಮೌನದಿಂದ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಕೈಕೆಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತೇಜ್ಜೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ! ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಮತ್ತು' ಎಂಬುದು ವಾಕ್ಯಲಂಕಾರ, ಪ್ರಾಸಿಗೋಸ್ಕರ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೯ ನಿನ್ನ ಅಣುಗಂ-ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನಾದ, ಭರತ-ಭರತನು, ಎಣಗಿದಪಂ-ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ನೋಡು ನೋಡು ಎಂದನ್ವಯ. ರಾಮಂ+ಅಂ+ಅಣತಿಯಂ.

೧೦ ತನಿವೆರ್ತು=ತನಿತು+ವೆರ್ತು, ಬಹಳವಾಗಿ ಉಬ್ಬು; ಇಲ್ಲಿ 'ತನಿ' ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತವೆಂದರ್ಥ; ಸಮಾನಪ್ರಯೋಗಗಳು-ತನಿಗೊಂಡ, ತನಿ ವೇಸಗೆ. ಅಟಿಗಣ್-ನಾಶವಾದ ಅಥವಾ ಹಾಳಾದ ಕಣ್ಣು, ಕೆಟ್ಟಕಣ್ಣು.

೧೧ ಕೀಲುಮೇಲು-ಕೇಡು ಶ್ರೇಯಸ್ಸು, ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಭೀಳ-ಭಯಂಕರವಾದ. ಮರಳಿಬರೆ-ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಹಾಗೆ. ಅಟ್ಟಲ್-ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಲು. ಏಳಿಸಿತು-ಧಿಕ್ಕಾರಮಾಡಿತು. ಪುರುಳ್-ಇಲ್ಲಿ ಸಾರ, ಅರ್ಥ, ಪ್ರಯೋಜನ. ಪಿಂಬಾಯುವೆ-ಬಾಯುವೆಯ ಪಿಂದು, ಹಿಂದಿನ ಬಾಳುವಿಕೆ, ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ವಿಚಾರ. ದುಮ್ಮಾನ-ಮುಂದೇನು ಕೇಡು ಒದುಗುವುದೊ ಎಂಬ ಭಯ.

೧೨ ಪೂದೋಟದಂತಾಯ್ತು-ಸಂಚಾರಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಕೆರೇಡ್ಕಾಲಂ=ಎರಡು+ಏಳು+ಕಾಲಂ, ಹದಿನಾಲ್ಕು

ವರ್ಷಗಳು. ಉಪಟಳಂ-ಹಿಂಸೆ, ತೊಂದರೆ. ಪೊಬಲ್-ಪಟ್ಟಣ. ಜಟಾಜೂಟನ-ಶಿವನ.

೧೩ ಶತಪತ್ರ-ಕಮಲ. ಬೆಳ್ಳೆಯ-ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಿಂದಾಗಿದೆ. ಅವಿತ್ರರು-ಶತ್ರುಗಳು.

೧೪ ರಾಘವನ ಸೆಜಿಗಿತ್ತೆಂ, ಮಡಲಗೆ ಹಾಕಿದೆಂ ಎಂಬುವು ಸಮಾನಾರ್ಥಕಗಳು. ಅವಂ ನಿನಗೆ ನೋವು ಬಾವಿನೋಳ್ ಕಾವ-ರಕ್ಷಕನು.

೧೫ ಕಾಡಿ-ಹಿಂಸಿಸಿ. ಮೈಮೆ-ರಾಮನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಮಹಿಮೆ. ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ನೀನು-ಬಾಲೆ, ಬೇಡರಂ...ಬರ್ಪುದು ಬೇಡ, ಕೂಡ್ತಿಗಂಗಳ್-ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳು ಇದ್ದವು ಎಂದು ಬೇಡಲು-ಹೇಳಲು, ಒಲ್ಲದೆ ನಂಬಿ ಬಂದವಳಂ-ಬಂದಂಥ ಅವನಿಜೆಯಂ-ಎಂದು ಅನ್ವಯ.

೧೬ ಈಡಿಜಿದ-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿಂಸೆಕೊಟ್ಟ. ಓವನಿತಂ-ಕಾಪಾಡುವಷ್ಟು. ಪಾವನಿಸಿ=ಪಾವನ+ಇಸು, ಪರಿಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ.

೧೭ ಅವನಂ ಮಹಿದೆವು ಒಡನುಣಿಸಿಗೆ-ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸೀತಾರಾಮರ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತಾನು ತಿನ್ನದೆ ನಮಗೆ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವನೇ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ನೀನು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಕುಳಿತು ಭುಜಿಸೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ರಾಮನು ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ತಾನು ಮಹಾಶೇಷನ ಅವತಾರವಾದುದರಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕಾಲ ವಾಯ್ವಾಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕಳೆದನು. ಹೀಗೆ ಉಪೋಷ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದ ಇಂದ್ರಿಜಿತ್ತು ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೧೮ ನಿರಹಂಕಾರಭಾವ-ಯಾವ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡುವನೇ ಹೊರತು, ಅದರಿಂದ ತನಗೊಂದು ಯಶಸ್ಸಾಗಲಿ, ಪುಣ್ಯವಾಗಲಿ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ; ಇದೇ ನಿರಹಂಕಾರ ಭಾವವೆಂಬುದು. ಮುಪ್ಪರಿಗೊಳರ್-ಮೂರು ಹುರಿಗಳನ್ನು ಹೊಸೆದಂತಾಗಲು. ಕವಲೊಡೆಯೆ-ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸರಿಸಲು. ರಿಂಗಣ-“ಕುಣಿಕೆ.”

೧೯ ಮುಗಿದು ಬಿಟ ಅರಳಿ ನೋವು. ತೊಡವಿಲಿ=ತೊಡವು (-ಅಧರಣ) ಇಲ್ಲಿ ದಿರುವುದು ಆವುದೊ ಅದು ; ಬಹುವ್ರೀಹಿನಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇಲಿ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಡಂಕೆ-ಕಿವಿ. ನೇರಂ-ನೆಟ್ಟಗೆ. ನೀರ್ತರಗೊಂಡು-ದವವಾಗಿ, ಕರಗಿ ನೀರಾಡುವ. ಕುಶಲೆ-ಕೌಸಲೆ..

೨೦ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೌಸಲ್ಯೆ ರಾಮರ ಪರಸ್ಪರಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಗಳನ್ನು ಕವಿಯು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಸೆಜುಗೊರ-ಸೆರೆಬಗಿದ ಕೊರಲು, ಸ್ತಂಭತವಾದ ಕಣ್ಣೀರುಳ್ಳ ಕತ್ತು. ಎಣುಮನಂ-ದ್ರವಿಸಿಹೋದ, ನೀರಾಗಿ ಹೋದ ಮನಸ್ಸು. ಬನ್ನದಬಿಪು-ಕಪ್ಪಗಳ ನಾಶ, ಶಾಂತಿ. ನಾಡೆ-(ಅವ್ಯಯ) ಹೆಚ್ಚಾಗಿ. ಅನ್ಯೋನ್ಯದರ್ಶನಸುಖಂ ಎಣೆಗಾಣದೆ-ಬೇರೊಂದು ಉಪಮಾನವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಉಪಮಾನವಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಉಪಮಾನವು ಇರಲಿಲ್ಲ, “ರಾಮರಾವಣಯೋರ್ಯುದ್ಧಂ ರಾಮರಾವಣಯೋರಿವ” ಎಂಬಂತೆ.

೨೧-೨೪ ಕಿತ್ತಡಿ-“ಗೊರವಂ”, ಬುಪಿ. ಕೀಶರ್-ಕಪಿಗಳು. ಪೇರಡವಿ=ಪಿರಿದು+ಅಡವಿ. ಬಟಿಯಂ-ವಂಶವನ್ನು; ಬಟಿ ಎಂಬುದರ ನಾನಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ. ಪೆಕ್ಕಳಂ-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ. ಅಕ್ಕಜ-ಅಶ್ವತ್ಥ. ಸೈಪು-ಪುಣ್ಯ. ಮಿಡಿಯುಡಿ-ಹೀಚು ಕಾಯಿಗಳು ಕೂಡ ಬಿದ್ದುಹೋದ. ಕಕ್ಕನಿ-ತ್ಯ.ಕರ್ಕಶ, ಕೂರಿ. ಮಿಟ್ಟು-ತ್ಯ. ಮೃತ್ಯು. ಪೆಣ್ಣಿಟ್ಟ-ಹೆಣ್ಣುಕತ್ತೆ. ಅಟ್ಟಿ-ಪೀಠಿ. ನೆಗಟ್ಟ-ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಯಶಸ್ಸು.

೨೫ ಒಯ್ಯರದ ಮಾತಲ್ಲ-ಜಂಬಕ್ಕೆ ಆಡಿದ ಮಾತಲ್ಲ. ಎಣ್ಣಯ್ಯವಂ-ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿ ಯಾದ ಶಿವನು; ಪೃಥಿವಿ, ಅಪ್ಪು, ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಎಂಬುವುಗಳೇ ಶರೀರವಾಗುಳ್ಳವನು. ಕಯ್ಯಡ್ಡೆಗಟ್ಟು-ಕೈಯಡ್ಡೆಗಟ್ಟು; ಇಲ್ಲಿ ಕೈ ಎಂಬುವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಸಯ್ಯಡಿ-ಆಡಿ ಎನ್ನುವ ಕಡೆ ಸಯ್ಯಡಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಾಸಗೋಸ್ಕರ ಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿದೆ; ಸಯ್ಯು+ಆಡಿ=ಸಯ್ಯಡಿ, ಬುಜುವಾದ ಪಾದ: ‘ರಯ್ಯು’ ಎಂಬ ತದ್ಭವವು ರಮ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದಂತೆ, ‘ಸಯ್ಯು’ ಎಂಬುದು ಸೌಮ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಸಯ್ಯು+ಆಡಿ=ಸಯ್ಯಡಿ, ಸೌಮ್ಯವಾದ ಪಾದ ಎಂಬ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

೨೬-೨೮ ತನುಜನಿನ್ನವಂ-ತನುಜಂ, + ಇಂ-(ಅವ್ಯಯ-ಇನ್ನುಮೇರೆ), +ಅವಂ. ಅನ್ನೆಯ-ತ್ಯ. ಅನ್ಯಾಯ. ಎನ್ನತು-ಎನ್ನದು, ನನ್ನದು. ನನ್ನಿ ಮಿಗೆ-ಸತ್ಯವು ಮೇಲಾಗಲು, ಪಾದಪೂರಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಸಗಾಗಿಯೂ ಸೇರಿಸಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಕ್ಯ, (Parenthetical Clause) ಎನ್ನೆನ್ನೆಗಂ-ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ. ನುಡಿಬಿನ್ನಣಕೆ-ಮಾತಿನ ಸೊಗಸಿಗೆ. ನೆಗವಿ-ಎತ್ತಿ. ಪಾಲು-ವಿಭಾಗ. ಮೇರೈದು-ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿ. ಸನ್ನಹ-ಸನ್ನಾಹ. ಈರೆಳೆ=ಎರಡು+ಎಳೆ (ತ್ಯ.

ಇಳಾ-ಭೂಮಿ), ೧೪ ರೋಕಗಳು. ಬೆರೆದ ಪಡಿ-ನೇರಿದ ಹೋಲಿಕೆ. ಇಕ್ಕೆ-
ಇಕ್ಕೆ, ವಾಸಸ್ಥಾನ.

೨೯ ಬಂತಿದೇರ-ಪಂಜರಥ, ದಶರಥ; ಅವಯವಾರ್ಥವೇನು? ಸಂತಪಿಡು-
ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು. ಪುಳಿನದೊಳ್....ಇತ್ಯಾದಿ-ಈಗುಪಮಾನದಿಂದ ಏನು
ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಶೇಷ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂಚೆ-ತ್ಯ.ಹಂಸ.

೩೦ ಒರ್ಗಾಲಿ-ಸೂರ್ಯನ ರಥಕ್ಕೆ ಒಂದೇಗಾಲ ಇದೆ. ಆಟದನೊ-ಮುಳುಗಿದನೊ.
ಗಾಳಿವಟ್ಟಿ-ವಾಯುಪಥ, ಆಕಾಶ. ತಾರೆಗಳ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳು. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
ಸೂರ್ಯನ ವರ್ಣನೆಯು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ.

೩೧ ಭೃಂಗಾಳಿ-ಭೃಂಗಗಳ ಅಳಿ-ಸಮೂಹ. ತಂಗದಿರಂ=ತಣ್ಣಿತು ಕದಿರ್ ಅವಂ
ಗೊ, ಅವಂ : ಚಂದ್ರ. ಅವನೀರುಹಂಗಳ-ವೃಕ್ಷಗಳ. ವಿಹಂಗ-ಹಕ್ಕಿ; ಅವ
ಯವಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ. ಅಬ್ಬಾಂಬಕೀಬೃಂದಂ-ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೂಹ. ಅಡ್ಡಂ
ಪೋದಂ-ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಹೋದನು, ಮರಸಿಕೊಂಡನು. ಪತಂಗ-ಸೂರ್ಯನು.
ಇಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಗೊಂಪನ್ನು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸಿದೆ.

೩೪-೩೫ ಬಿಡಾಜ-ಇಂದ್ರ. ಅನೂರು-ಊರು (ತೊಡೆ) ಇಲ್ಲದ ಸೂರ್ಯನ ಸಾರ
ಧಿಯಾದ ಅರುಣನು ನೋಡುವೆನೆನಲು ಕೋಡುಗಲ್ಲಂ-ಶಿಖರವನ್ನು ಸಾರ್ಥ
ನು. ೩೪ ಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಯ ಕೂಗುವಿಕೆಯನ್ನೂ ೩೫ ಲ್ಲಿ ಅರುಣೋದಯವನ್ನೂ,
ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

೩೬-೩೭ ಪಗೆಯವಂ-ಶತ್ರುವಾದವನು; ಯಾರು? ಹೇಗೆ ಶತ್ರುವಾಯಿತು?
ಪೂರ್ವಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ. ಕಾಕಾ-ಕಾಪಾಡು, ಕಾಪಾಡು; ಕಾಕಾ ಎಂಬ
ಕೂಗು ಎಂಬ ಎರಡರ್ಥ. ಖಗಕುಲದರಾಯ-ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಜ,
ರಾಮನು: ರಾಮನು ಸೂರ್ಯಕುಲದ ರಾಜನಾದ ಮಾತೃಕೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿ
ಗಳ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂದರೆ ಅವುಗಳು ಖಗಕುಲದವರು,
ಇವನು ಖಗಕುಲದ ರಾಜನಲ್ಲವೇ? ಖಗಕುಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಕ್ಷಿಕುಲವೆಂದರ್ಥ
ವಾಗುವುದರಿಂದ, ಶ್ಲೇಷ ಪೂರ್ವಕ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದೆ.
ಬದಿ-ಪಾರ್ಶ್ವ. ೩೭ ರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ರಥದ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಅರ್ಯಮ-ಸೂರ್ಯ.

೩೮-೪೦ ಬದ್ಧಣ-ಮಂಗಳವಾದ್ಯ. ಪಡಿಯಿತ್ತು-ಊಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟು. ನಲವು-ಸಂತೋಷ. ಬಿದುಗರ್-ಚಂದ್ರಕಾಂತಶಿಲೆ. ಕಡವರ-ಚಿನ್ನ.
ಸೂಸಕ-ಗೊಂಚಲು. ಕೆತ್ತಿಗೆಯ-ಕೆತ್ತೆಯ ಕೆಲಸಮಾಡಿರುವ. ಪಡಿ-ಬಾಗಿಲು.
ಧಾತು-ಧೈರ್ಯ; ರತ್ನ, ಹವಳ, ವಜ್ರ ಮುಂತಾದ ನಾನಾಬಣ್ಣದ ಕಲ್ಲು
ಗಳು: ಇಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಶ್ಲೇಷ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಚಮತ್ಕಾರವೇನು?

೪೧ ಅಪ್ಪದಿಕ್ಕಾಲಕರು-ತಂತಮ್ಮ ಪತ್ತಿಯರೊಡನೆ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?
೪೨-೪ ಚಾವಡಿ-ಅಸ್ಥಾನ, ಒಡ್ಡೊಲಗ. ಬಾಡಬರು-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಪ್ರವಾಸಿ
ಕರು-ಇತರ ಕಡೆಯವರು, ಹೊರಗಣವರು. ಜೋಸೆಯರು-ಯೋಷೆಯರು,
ಹೆಂಗಸರು.

೪೫-೫೨ ಇಂಬಿಲ್ಲ-ಜಾಗ ನಾಲದು. ಒಂಬತ್ತು ಗ್ರಹಗಳು ಏಕರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾ

- ಭಿಷೇಕ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರಲು ಯಾವ ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿಯು ಊಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ ? ಸೌಸವ-ವಾಸನೆ. ದೇಸೆ-ಸೊಗಸು. ನಿಸದಂ-ನಿಶ್ಚಯ. ಪಸದ ನಂ-ತ್ಸ. ಪ್ರಸಾಧನ, ಅಲಂಕಾರ. ಪರಿವಿಡಿ-ನಾಲು. ಕಿರಣಮಾಲ-ಸೂರ್ಯ. ಕೈದು-ಕತ್ತಿ. ಮೈಸಿರಿ-ದೇಹದ ಶ್ರೀ, ದೇಹಕಾಂತಿ. ಪಡಿ-ಸದೃಶ, ಹೋಲಿಕೆ. ಮಣಿವಚ್ಚ-ರತ್ನಮಯವಾದ ಪಚ್ಚ-ಅಭರಣ. ಕಣ್ಣೊಟ್ಟು-ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟು; ಕವಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಹೊಸಧಾತು. ರೋಹಿಣಿ-ಈ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಚಂದ್ರನ ಮಹಿಷಿಯೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವ ವಾದಿಕೆ ಉಂಟು. ಒಗ್ಗಿ-ಗುಂಪುಕೂಡಿ.

೫೩ ಅಸಿದು-ಹಸಿದು ಅಥವಾ ಚಲಿಸಿ ಎಂದರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಸಿ ಎಂಬ ಧಾತುವನ್ನು ಧಾತುಪಾರದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಸಿದು-ಹಸಿದು ಎಂಬುದರ ರೂಪಾಂತರವೆನ್ನುವ ಎಂದರೆ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾರಾದೇಶ ಹೇಳಿದೆಯೇ ? ಸೊರತು ಹಕಾರಕ್ಕೆ ಅಕಾರವೆ ಆದೇಶವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಸಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಚಲಿಸು ಎಂಬುದೊಂದು ಅರ್ಥವುಂಟೆಂದು ಕಿಟಲ್ವರ ಡಿಕ್ಷನರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. “ ನಿತಾಂತ ಪಸಿದುಣ್ಣುದೆನೆ ” ಎಂದು ತಿದ್ದಿದರೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

೫೪-೫೮ ಸೂಟುತು-ಕ್ರಮವರಿತು, ಸಕ್ರಮವಾಗಿ. ಸ್ರಜ-ಮಾಲಿಕೆ. ೫೫ ಅತಿಶಯೋಕ್ತ್ಯ ಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಕಚ್ಚಪಂ-ಅಮೆ. ಅಗ್ಗಿಮೊಗರ-ದೇವತೆಗಳ ಪಸಿವು ಅಡಗಿದುದು-ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ? ಎಳೆವಣ್ಣು-ಭೂನಾರಿಯು. ಆದಂ-(ಅವ್ಯಯ) ವಿಶೇಷವಾಗಿ. ಧರ್ಮರಾಜ-ಯಮನು.

೫೯ ಬಾಸಿಗವನ್ನು ಇಂದ್ರನೂ, ಕುಂಡಲವನ್ನು ಶೇಷನೂ, ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನುಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿಗಳವರು ತಂದರೆಂದು ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಏನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿದೆ ?

೬೦ ಬಂದುರ-ಮನೋಹರವಾದ. ಪುನಸಾರ-ಪುನಃಕರ್ಪೂರ. ಅಣ್ಣು-ತೇದ ಗಂಧ. ಯಶೋರಶ್ಮಿಯಂ-ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಬಿಳುಪಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಕವಿಗಳ ಕ್ಲಿಪ್ತ ಸಂಕೇತ ; ರಾಮನ ಕೀರ್ತಿಯು ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪಿಸಲು ದಿಗ್ವಾರಿಯರಿಗೆ ಗಂಧ

ಸವರಿದ ಹಾಗೆಯೂ, ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಹಣೆಗಳಿಗೆ ಮೊಗವಾಡದ ಹಾಗೆಯೂ ಆಯಿತೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ವಾರ-ಸಮೂಹ. ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು?

೬೧ ವಿರೋಧಾಭಾಸಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಇದು ಉದಾಹರಣೆ.

ಪೂರ್ವಾರ್ಥ :- ಪರ-ಶರಥಿ-ಪರ ಮರಣ-ಇತರರ ಮರಣವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಕೃಪಾಸಮುದ್ರನಾಗಿರುವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧಾರ್ಥ ; ದುಷ್ಟರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮ ರಣ-ಮಹತ್ತಾದ ರಣವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ರಾಮನು ಅಶ್ವಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪಾಸಮುದ್ರನಾಗಿರುವುದು ಸಹಜ ಹೀಗಿರಲು ವಿರೋಧವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅರ್ಥವು ಸಮಂಜಸವಾಯಿತು. ಭವದೂರ-ಭವನಿಗೆ ದೂರನಾದವನು, ಭವಪ್ರಿಯ-ಭವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವನು, ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ; ಭವದೂರ-ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದವನು, ಭವಪ್ರಿಯ-ಶಿವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧಪರಿಹಾರ. ನೃಶಂಸನು (-ಕ್ರೂರನು) + ಅಪಾತ್ರನು (-ಅಯೋಗ್ಯನು) ಆದವನು, ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗಮಾಡಿ ಸುಜನವತ್ಸಲನು, ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ವಿರೋಧಾರ್ಥ ; ನೃ ಶಂಸನ ಪಾತ್ರನಾಗಿಯುಂ-ನೃ ಮನುಜರ, ಶಂಸನ-ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿಯುಂ ಅರ್ಹನಾಗಿಯೂ, ಸುಜನವತ್ಸಲನೂ ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯನೂ ಆಗಿರುವನು ಎಂದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರ.

ಉತ್ತರಾರ್ಥ :- ಅರಸಂ-ರಸವಿಲ್ಲದವನು, ಸದಾವಿನುತನು-ಸತ್ಪುರುಷರಿಂದ ಅವಿನುತನು-ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲ್ಪಡದವನು, ಎಂದರೆ ನಿಂದ್ಯನು, ಅಕಲಂಕಾ ಪ್ರಥಿತಂ-ಅಕಲಂಕ-ದೋಷರಹಿತನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ವಡೆಯದ ಎಂದರೆ ದೋಷಿಯೆಂದು ಹೆಸರು ವಡೆದವನು, (ಅಜುಯಲೆಕ್ಕ-ಯೋಚಿಸಿದರೆ), ಕುರೂಪಾತ್ತವಿಗ್ರಹನುಂ-ಕುರೂಪ-ನಿಂದ್ಯವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಆತ್ಮ-ಧರಿಸಿದ ವಿಗ್ರಹನುಂ-ಶರೀರಪುಳ್ಳವನು ಎಂದರೆ ವಿಕಾರವಾದ ಮೈಯುಳ್ಳವನು-ಈ ಪ್ರಕಾರವಿರುವವನು ಸರಸೋದಯಂ-ರಸದ ಅವಿರ್ಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿಯೂ, ನಿಷ್ಕಲಂಕಂ-ದೋಷರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಆಗಿ, ತ್ರಿಲೋಕಾಭಿರಾಮನೆನಿಸಿ-ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಭಿರಾಮನು-ಸುಂದರನೂ ಆಗಿ ಎನೆದಂ ಎಂದರೆ ವಿರೋಧಾರ್ಥ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅರಸಂ-ರಾಜನು, ಸದಾ-ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಿನುತನಾಗಿಯೂ, ನಾಕಲಂಕಾಪ್ರಥಿತಂ-ಪಾತಾಳಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿಯೂ ಕುರೂಪಾತ್ತವಿಗ್ರಹಂ-ಕು-ಧೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ರೂಪಾತ್ತವಿಗ್ರಹಂ-ಅವತರಿಸಿದವನು ಆಗಿಯೂ ಇರುವ ರಾಮನು ಸರಸೋದಯಂ-ಸರಸವಾದ ಆವತಾರಪುಳ್ಳ

ವನು, ನಿಷ್ಕಲಂಕಂ-ಪರಿಶುದ್ಧನು, ತ್ರಿಲೋಕಾಭಿರಾಮನು ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ದರೆ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

೬ ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಮಪರವಾಗಿಯೂ ಶಿವಪರವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ಲೇಷಗರ್ಭವಾಗಿ ಉಭಯತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಪದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾನು ನಂಬಿರುವ ಹರಿಹರಾರ್ಥವನ್ನು “ಶಿವನೋಳಂ ತನ್ನೊಳಂ ಭೇದಮೇಂ ತಿಲಮಾತ್ರಮಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಳಗಣ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ (೧) ಎಂಬುದು ಶಿವಪರದಲ್ಲಿಯೂ (೨) ಎಂಬುದು ರಾಮಪರದಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಯೋಜನೆ.

೧ ತಲೆಯೊಳ್....ನಾರ್ಥಮರೆ-ತಲೆಯೊಳ್ ನವಿರ್ಗರ್-ಕೂದಲುಗಳೆಂಬ ಆಗಸಂ-ಅಕಾಶವು. ಚಲಿತ....ಮರೆ-(ಶಿವನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಶನಾದುದರಿಂದ) ಚಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದುಂಬಿಗಳ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲು; ಕಂಬು.... ಶೋಭೆ ನಿಮಿರೆ-ಕಂಬುಗಳ-ಶಂಖದಂತೆ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಕತ್ತು, ಹೊಳೆ-(ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ) ಗಂಗಾನದಿಯು, ಅರಮೆಯೆ-(ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನಾದ ಶಿವನ) ಅರ್ಧದೇಹ, ಇಂಗಳನಯನ ಮೆಸೆವ ಫಾಲ-ಅಗ್ನಿನೇತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿ ಶೋಭೆ ವೆತ್ತಿರುವ ಹಣೆ, ಮತ್ತು ಧೃತಪುನ್ನಾಗ-ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಗಶ್ರೇಷ್ಠಗಳು ಇವುಗಳ ಶೋಭೆ-ಕಾಂತಿಯು ನಿಮಿರೆ-ಪ್ರಸರಿಸಲು; ಕೆಲದಲ್ಲ ಆಚರಾತ್ಮಕವೆ ಶಾರ್ವತಿಯು ಇರಲು; ರಾಜಮಾಳಿಯು-ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾದ ಶಿವನು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಂಬುಗಳದ ಶೋಭೆ, ಹೊಳೆಯ ಶೋಭೆ, ಅರಮೆಯು, ಶೋಭೆ, ಇಂಗಳನಯನಮೆಸೆವ ಫಾಲದ ಶೋಭೆ, ಧೃತ ಪುನ್ನಾಗದ ಶೋಭೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಬುಗಳ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮ ಪದಗಳನ್ನು ಸಾರಾಗಿ ಬರೆದು ಕೊನೆಯದಾದ ಧೃತಪುನ್ನಾಗ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಶೋಭೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವುದು ತಪ್ಪೆಂದು ತೋರಿದರೂ ಈ ರೀತಿ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು. ಪ್ರಥಮೆಯನ್ನು ಸರ್ವ ವಿಧಕ್ಕಿಗೂ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂಬ ವ್ಯಾಕರಣ ಸೂತ್ರದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಇಂಥ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಶುದ್ಧವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೨ ರಾಮಪರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಯೋಜನೆ:-ತಲೆಯೊಳ್ ನವಿರ್ಗರ್-ಕೂದಲುಗಳು, ಆಗ-ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸಂಚಲಿತ....ಮರೆ-ಶರಿಸಿನ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲಾಗಿ ಕೂದಲುಗಳು ಕೆದರಿಹೋಗಲಾಗಿ ಸಂಚಲಿತ ಭ್ರಮರಗಳಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಲು; ಕಂಬುಗಳ-ಶಂಖದಂತೆ ತ್ರಿರೇಖೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಕಂಠದ, ಹೊಳರಮೈಯ್ಯಂಗಳ-(ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ)

ನಯನಮೆಸೆವ ಫಾಲದ, ಧೃತಪುನ್ನಾಗನ-(ಭಗವಂತನು ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾದ ರಾಮನಾಗಿ ಅವತಾರಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ) ಧರಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷನ ಶೋಭೆ ನಿಮಿರೆ ; ಕೆಲದೊಳ್ ಅಚರಾತ್ಮಭವೆ-ನೀತೆಯು ಇರಲು, ರಾಜಮಾಳಿ-ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ರಾಮನು ಎಂದರ್ಥ. ಬಿರುದನು==ಬಿರುದುಂ+ಉಂ, ಬಿರುದನ್ನೂ; ಹೀಗೆ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯವಾದ 'ಅಂ' ಎಂಬುದರ ಮುಂದೆ 'ಉಂ' ಎಂಬ ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥದ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ವ್ಯಾಕರಣದ ಪ್ರಕಾರ ತಪ್ಪು, 'ಉಂ' ಎಂಬುದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅಮೇಲೆ 'ಅಂ' ಎಂಬುದನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು, (ಶ. ದ. ಸೂ 122 b) ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬಿರುದುಮಂ ಎಂದಾಗಬೇಕು.

೬೩ ಕಣ್ಣಳ ಮಲಂ-ಕಣ್ಣಳ ದೋಷ, ಇಲ್ಲಿ ಒಳಗಣ್ಣಿನ ದೋಷ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನವು. ಜನಪದದ ಮನ್ನೆಯರ್ ಕಾಣ್ಕೆಯಂ (-ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು) ನೀಡಿದರ್, ನಮಿಸಿ ಸಂತನದೊಳ್ ಉರ್ಕಾಡಿದರ್ (-ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡರು) ಎಂದನ್ವಯ.

೬೪ ಒಂದಂ--" ಏಕಮೇವಾದ್ವೀತಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ " ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಏಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು, ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವನ್ನು ಎಡೆಗೆಯ್ದು-ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಂಬಿ; ಎರಡು ಭಾವಮಂ-ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ರೂಪವಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದ ಎರಡು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದು-ತ್ಯಜಿಸಿ, ಎಂದರೆ ಭ್ರಮೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು; ಮೂಟಂ ದದಿಂ ಪದೆದು ಆಬ್ರಹ್ಮವೊಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ರುದ್ರರುಗಳು ಎಂಬ ಮೂರೈ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಪದೆದು-(ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು) ತಿಳಿದು ; ನಾಲ್ಕುಟೊಳ್-ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಐದನಳವಡಿಸಿ-(ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ನಾಲಗೆ, ಚರ್ಮಗಳೆಂಬ) ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಎಂದರೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ; ಆಱಿನೊಡೆದು-(ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳೆಂಬ) ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ; ಏಟನು ಸದೆದು-ಸಪ್ತವೈಸನಗಳನ್ನು (ಎಂದರೆ ಬೇಟೆ, ಜೂಜು, ಸ್ತ್ರೀಮೋಹ, ಕುಡಿ, ನಾಟ್ಯ, ದಿವಾನ್ವಾಪ, ವೃಥಾರ್ತನಗಳೆಂಬ) ಏಳು ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು-ಬಿಟ್ಟು ; ಎಂಟುಮನಿಕ್ಕಿ-(ಅನ್ನ, ಅರ್ಥ, ಯಾವನ, ಸ್ತ್ರೀ, ವಿದ್ಯೆ, ಕುಲ, ರೂಪ, ಉದ್ಯೋಗ ಎಂಬವುಗಳ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ) ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಮದಗಳನ್ನು (ಕೆಟ್ಟನ್ನು) ಇಕ್ಕಿ-ಹೊಡೆದು, ದೂರೀಕರಿಸಿ; ಹೃದಯಮರ್ಮಾಂ ಬರದೊಳ್-ಹೃದಯದ ಅಂತರಂಗ-ಒಳಭಾಗವೆಂಬ ಅಂಬರದೊಳ್-ಆಕಾ

ಶದಲ್ಲ, ಬಿಂದುರೂಪಮಂ-ಬಿಂದುಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ-
ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಎಂದರೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಒಲಿಸಿ-ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಒಂಭತ್ತಿಹಿಂಡೆಹಿಗಿ (ಶಂಖಚ
ಕ್ರವ್ಯಾದಶೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಧಾರಣ, ಹರಿಯ ಸ್ವರಣ, ಸ್ವಾಮಿಯ ನಾಮ
ಸಂಕೀರ್ತನ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದತೀರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸ್ವಾಮಿಗೆ
ನೈವೇದ್ಯಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡುವಿಕೆ, ಏಕಾದಶೀದಿವಸದಲ್ಲ
ಉಪವಾಸಮಾಡುವಿಕೆ, ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತುಲಸೀದಳದಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡುವಿಕೆ,
ಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವಿಕೆ ಎಂಬೀ ಪ್ರಕಾರವಾದ)
ಒಂಭತ್ತು ತೆರದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಹಿಗಿ-ಸೇವೆಮಾಡಿ ; ಅನಂತಚಿತ್ತಭನಂ-ಅಪ
ರಾಪ್ತವಾದ (ಎಲ್ಲೆಯಿಲ್ಲದ) ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು, ಅಮಂ
ದಾನಂದದಿಂದೊಂದಿದ-ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಆನಂದದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅಮಲಗುಣ
ಸಾಂದ್ರರ್-ಒಳ್ಳೆಯಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾದ ಮುನೀಂದ್ರರು ಇಂತು-
ಕೇಳಗೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನುತಿಸಿದರ್-ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು.

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದು (ಸೊನ್ನೆ), ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು, ಐದು,
ಆರು, ಏಳು, ಎಂಟು, ಒಂಭತ್ತು ಎಂಬ ಅಂಕಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇದೊಂದು
ವಿಧವಾದ ಶಬ್ದಚಿತ್ರ.

೩೫-೬೬, ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು
ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ರಾಮನು ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಹರಿಯ
ಆವತಾರವೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ನಿರಂಜನ-ಪಾಪರಹಿತನೇ, ಪರಮ
ಹಂಸ-ಹಂಸಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ, ವಿಶ್ವ-ಹೇತು-ಪ್ರಪಂಚವಿನ್ಮಾ
ರಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣನೇ, ಕೈವಲ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ-ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪತಿ
ಯಾದವನೇ, ಸತ್ಸ್ವರೂಪ-ಸದಾತ್ಮಕನೇ, ತತ್ವಾತೀತ-ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ೫
ತತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರಾದವನೇ, ಧಾತ-ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೇ, ಅತನುಭೂರಿಲಲ-
ಮಹತ್ತಾಗಿಯೂ, ಅನೇಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನಗೆ ಲೀಲಾರೂಪವಾ
ಗಿಯೂ ಇರುವ ಲೋಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವನೇ, ಶರಣಾಗು.

ಅನಾದ್ಯ-ಅದಿಯಿಲ್ಲದವನೇ. ನಿಶ್ಚಿಂತ್ಯ-ಚಿಂತೆಗೆ ಅಗೋಚರನಾದವನೇ,
ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದವನೇ. ಚಿದ್ವನ-ಜ್ಞಾನಪುನಿ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೇ.
ಚರಾಚರದ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮ-ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಜೀವ
ರುಗಳಿಗೆ ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದವನೇ ಎಂದರೆ ಅವುಗಳ ಸತ್ತೆಯನ್ನು ಧರಿ
ಸಿಕೊಂಡಿರುವವನೇ ಎಂದರೆ ಅವನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು

ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಉಳಿದಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಭಾವ. ೬೦-೬೦ ಶಬ್ದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೇ, ಪರಾತ್ಪರ-ಪರಕ್ಕೆ ಪರವಾದವನೇ, ಸರ್ವಸ್ವಾತ್ಮರನೇ; ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇವನು ಪರನು-ಮೇರಾದವನು, ಇವನಿಗೆ ಮೇರಾದವನು ಒಬ್ಬನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ. ನಿರ್ಗುಣ-ಗುಣರಹಿತನಾದವನೇ ಎಂದರೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಸುಗುಣ ದುರ್ಗುಣಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದರ್ಥ. ನಿಸ್ತುರಾಂಗ-ಅಸದೃಶವಾವ ಶರೀರ ಪರಿಗ್ರಹಮಾಡಿದವನೇ. ಸತ್ತಾ ಮಾತ್ರ-ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಸ್ತಿ (-ಇದೆ) ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಹೀಗಿದ್ದಾನೆ-ಹಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಸತ್ತಾ ಮಾತ್ರನಾದವನು; ಅಂಥವನೇ. ಸಚ್ಚಿತ್ಪ್ರಭಾ-ಸತ್-ಸತ್ಪುರುಷರ ಚಿತ್-ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನೇ. ಸ್ಥಿರತತ್ವ-ಸ್ಥಿರತತ್ವವಾದವನೇ; ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನುಳಿದ ಇತರ ಇಷ್ಟತ್ವೈದು ತತ್ವಗಳೂ ಅಸ್ಥಿರವಾದುವು-ಪರಿಣಾಮಹೊಂದತಕ್ಕವು, ಭಗವಂತನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಣಾಮಹೊಂದದೆ ಏಕರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವವನು, ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸ್ಥಿರತತ್ವನು; ಉಳಿದುವು ಅಸ್ಥಿರತತ್ವಗಳು. ವಿಚ್ಛಿದಂಬರರಂಗನು ವಿತ್-ತಿಳಿದವರ ಚಿತ್-ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಆಕಾಶರಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯವಾಡುವವನೇ ಎಂದರೆ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾದವನೇ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಜಗದ್ಧರ-ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವನೇ, ಅಥವಾ ಜಗತ್ತಿನ ಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡುವವನೇ. ನಗಮಯೋನಿ-ವೇದಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದವನೇ ಎಂದರೆ ವೇದಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದವನೇ; ಅಥವಾ ವೇದಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವನೇ. ಭೀಮ-ಅಜ್ಞೋಲಂಘನ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಧಯಂಕರನಾದವನೇ. ಕಾಮದ-ಅಶ್ರಿತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನೇ. ಮಾಯಾರಮಾರಾಮ-ಮಾಯೆಯೆಂಬ ರಮಾ-ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಆರಾಮ-ವಿಹಾರಸ್ಥಾನವಾದವನೇ, ಎಂದರೆ ಜಗನ್ನಾಯೆಯು ಇವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಯೇ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಸುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ರಾಮನಾಮ-ರಾಮನೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಹೆಸರುಳ್ಳವನೇ; ಎಂದರೆ ಯೋಗಿಗಳು ಯಾವನಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವರೋ ಎಂದರೆ ಅನಂದಹೊಂದುವರೋ ಅಂಥವನು “ರಾಮನು” ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬೋಧಕವಾದ ನಾಮಧೇಯವುಳ್ಳವನೇ. ಶರಣಾಗು-ರಕ್ಷಕನಾಗು; ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ವೇದಾಂತವನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ

ಮೇಲಣ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಅರ್ಥವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ ಹೊರತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಾರದು. ಅದರೂ ಅವುಗಳ ಧಾರಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ.

೬೭ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾದ ಭಗವಂತನೇ ನೀನು ಎಂದು ರಾಮನಲ್ಲಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತ್ವಗುಣವನ್ನು ಅರೋಪಿಸಿ ಮುನಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಲರುಹಧವಾಂಡ-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ. ವಿಶ್ವತೋಮೂರ್ತಿ-ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶರೀರಪುಷ್ಕವನು. ನಿಶ್ಚಲತತ್ವ-ಸಮಸ್ತ ತತ್ವಗಳೂ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕ ತತ್ವಗಳು, ಭಗವಂತನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದ ತತ್ವವು. ಶ್ರುತಿತತಿಗೆ ನಿಲುವು-ವೇದಗಳಿಗೂ ನಿಲುವು, ವೇದಗಳೂ ಬಣ್ಣಿಸಲಾರದ. ವಿರಾಡ್ರೂಪನಾದ ನೀನು (ಅಧ್ಯಾಹಾರ) ಒಲಗದ ಮನೆಯೊಳ್ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲ ಕಿಣಿದಳತೆಗೆ ಅಳವಟ್ಟು-ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿನ್ನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಂಡಿಸಿದ್ದೆ-ಕುಳಿತಿರುವೆ. “ಅಣೋರಣೋಯನುಂ ಮಹತೋಮಹೀಯನುಂ” ಎಂಬುದು ವೇದ ; ಇದರ ಅರ್ಥ-ಅಣುವಿಗೆ ಅಣುವಾಗಿಯೂ ಎಂದರೆ ಅಣುವಿನೊಳಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಣುವಾಗಿ ಅದರೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡೂ, ಮಹತ್ತಾದುದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತಾಗಿಯೂ ಎಂದರೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಮೇಲೂ ಕೆಳಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದರ್ಥ ಉದಗ್ರತಃ-ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠತೆ.

೬೮-೬೯ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಮಹಾಯೋಗಿಗಳ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಅಗೋಚರನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಸ್ಥಿರಪದ್ಮಪೀಠಂ-ಪದ್ಮಾಸನವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕುಳಿತು, ಬಿಜು...ತತ್ವಂ-ಬಿಜುನ್ನು ಬಿಜವಾಗಿ-ಬಿಜವಾಗಿ ಕತ್ತಿತ್ತಿಕೊಂಡೂ, ಸ್ವತಾಕ್ಷರ ತತ್ವನಾಗಿ-ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೆನಪಿಕ್ಕೊಂಡೂ, ಅರ್ಥಮರುದ್ಗತಿ-ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಯುವ್ಯಾಪಾರಪುಷ್ಕವನು ಎಂದರೆ ಶ್ವಾಸಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಿ, ವಿವರ್ಧಿತಜಲರಪಾವಕಂ-ಅಭಿವೃದ್ಧವಾದ ಜಾಲರಾಗ್ನಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ತತ...ಲ್ಲಸಿತನು-ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಜೋಮಂಡಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನಾಗಿ, ಪರಿಚಿತಾ....ರಮ್ಯಂ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಅನುಭವಮಾಡಿದ ಅಂತರಾತ್ಮನಿಂದ ಮನೋಹರನು ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿ ಮನೋಹರನೆನಿಸಿಕೊಂಡ, ತಪೋವರನ-

ತಪಸ್ವಿಯ, ಮನೋಗತಿಗೆ ಮೈಗುಡದೆ-ಸಿಕ್ಕದೆ ಮೆಚಿದಪೈ. “ ಅತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ಧ ಶಾಂಗುಲಂ ” ಎಂಬುದು ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯ. ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯ-ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ದಾಟಿರುವವನು ಎಂದು.

೬೯ ಕೆಡೆಯೆ-ನಶಿಸಿಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ನಿಖಿಲ..ಳಾಡಿ-ಸಮಸ್ತವಾದ ವೇದಗಳು ಪಾಂಚರಾತ್ರಾದಿ ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇವುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುತ್ತ, ಅತ್ಯಸಂಸ್ಕರಣದಿಂದ ದೈಹಿಕಗುಣವಿತಾನಮಂ ನೀಗಿ-ಅತ್ಯಕ್ಕ ಸಂಸ್ಕಾರಕೊಟ್ಟು ದೇಹಗುಣವಾದ ಆಶಾದಿಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ, ಚಿತ್ಪದ..ನಿಸಿ-ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರೆನಿಸಿ, ಯೋಗವಿಧಿಯಿಂದ ನಡೆದು-ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿ,....ಬೀಗಿದೆವು- ಪುಷ್ಪಿಮಾಡಿದೆವು. ಆರ್ತರೇ-ಸಮರ್ಥರಾದರೇ ಏನು ?

೭೦ ಅಖಿಳಸಾಧುಗಳು ವಿಷಯಗಳೆಂಬ ದುರ್ವಿಷಯಗಳೊಳ್-ದುಷ್ಟವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ. ಏಕಾಗ್ರದೇಶಕಮಂತಳೆದು-ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಕರಾಗಿ, ಇಷ್ಟವಸ್ತುವನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ, ರಿಪುವರ್ಗ..ಮಂ-ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗವೆಂಬ ಶತ್ರುಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ದೆಸೆಗೆಡಿಸಿ-ದಿಕ್ಕುಪಾಲುವಾಡಿಸಿ, ಓಡಿಸಿ. ಸಂಗತ....ರಿಂ-ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಸುಹೃತ್-ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದ(ಕೂಡಿ); ಪರಮ..ದಿಂದ-ಪರಮಾತ್ಮಜೀವಾತ್ಮರುಗಳ ಸಮಭಾವದಿಂದ (ಕೂಡಿ), ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವಸ್ಥಾಭೇದವೇ ಜೀವಾತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದು ; ಪೊಸ..ರಾಜ್ಯಮನೆ-ಹೊಸತಾದ ರಾಜಯೋಗವೆಂಬ ಘನವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸವೇಳ್ವುದು-ಸಾಧಿಸಬೇಕು ಎಂದು-ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯತತ್ವಮಂ-ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ತಿರುಳನ್ನು ಮುನಂದ್ರನಾಗಿ-ಕಪಿಲ ಬುಷಿಯಾಗಿ, ತಾಯ್ಗೆ ದೇವಹೂತಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವ ನೆವದಿಂದ ಅಣುಪಿದೈ, ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಯೋಗದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಹೊಸರಾಜ್ಯದ ಸಂಪಾದನೆಯಂತೆಯೂ, ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಕಪಿಲಬುಷಿಯೇ ರಾಮನೆಂದೂ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ.

೭೧ ಘನ ಪುಷ್ಯರಾವರ್ತಕಗಳೆಂಬ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮೇಘಗಳು ತುಂಬಿ-ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ತೂಗ್ಗು-ಪ್ರಸರಿಸಿ, ಆಳುಂಬಂ-ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ (ಅವ್ಯಯ), ಒಳರೆ-ಫರ್ಜಿಸಲು ; ಅಂಥಃ....ರಮಂ-ಅಂಥಃಪ್ರಣಿಧಿಗಳ (ಮೇಘಗಳ) ನಿಚಯ-ಸಮೂಹಗಳ, ಸಂಗಮ-ಸೇರುವಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಕೋಟಿ ದಂಭೋಳಿ-ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರ ಸಿಡಿಲುಗಳ ಘೋಷ-ಫರ್ಜನೆಯೆಂಬ ಭೀಷಣರಮಂ-

ಭಯಂಕರವಾದ ಶಬ್ದವು ಕೂಡ ; ಸಂವರ್ತ..ನಾದ-ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಗಂಭೀರನಾದವು, ಕೆತ್ತೆ-ನಡುಗಿಸಲು ; ಕಮಠ ದಿಕ್ಕುಂಭಿ ಕುಂಭೀ ನಸರ್-ಅದಿಕೂರ್ಮನು, ದಿಗ್ಗಜಗಳು, ಮಹಾ ಶೇಷನು-ಇವರುಗಳು ಎತ್ತ ದೆಸೆ-ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿ (ಹೋದರು) ಪೇಳು ಎನೆ, ಕಲ್ಪಾಂಭೋಭಯೋಳ್ ರುಷಾಕೃತಿಯೋಳ್ ಮತ್ಸ್ಯಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವೇದಮಂ-ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು, ಎಲೈ ವೇದವೇದ್ಯ-ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಎತ್ತಿದೈ. ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಥೆಯೇನು ? “ ದಿಕ್ಕುಂಭಿ ಕುಂಭೀನಸರ್ ” ಎಂದು ತಿದ್ದಬೇಕು.

೭೨-೭೩ ವಿಲಯ..ನಿಶ್ಚಲಗೆ-ಪ್ರಳಯದಲ್ಲ ಮಹಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕನಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ನಿಶ್ಚಲನಾದ ನಿನಗೆ. ಅಬ್ಧಿನಿಲಯ- ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡುವವನು. ವಿಶ್ವಂಭರಗೆ-ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ. ಗಿರಿಗಿರಿಷ್ಠ-ಪರ್ಮತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಹೇಮಾಕ್ಷ-ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು.

೭೪ ಪೇರ್ವದಿರೆ-ಹೆದರಿ ನಡುಗಲು. ಪೂಣ್ಡ-ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ. ವಿಲಯಾಂತ ಭೈರವ-ಪ್ರಯಳಕಾಲದ ಮಹಾರುದ್ರ. ವೆಗ್ಗಳಿಸಿ-ಅಗುರ್ವಿಸಿ, ವಿಜೃಂಭಿಸಿ, ರೇಗಿ. ಮಾಕಂಭ-ತ್ವ-ಮಹಾಸ್ತಂಭ; ಮಹತ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಧಾರಯದಲ್ಲಿ ಮಾ ಎಂದು ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

೭೫ ಪುಂಡ್ರತ್ರಯ-ಮೂರು ನಾಮ. ನೀವೀತ-ಕತ್ತಿನಮೇಲೆ ಧರಿಸಿರುವ ಧೋತ್ರ. ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು-ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು, ಅತಿಶಯವಾದ.

೭೬ ಬಹುಶತಕಬಾಹುರಾಜಿ-ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನಿಗೆ ಸಹಸ್ರಬಾಹುಗಳಿದ್ದವು ; ಅವುಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದ ವಿಚಿತ್ರ ರೂಪನಾದವನು. ಆಹವ-ಯುದ್ಧ. ಅನ್ಲಯ-ವಂಶ. ಭವನಂ-ಮಗನು.

೭೭ ಹದನು-ರೀತಿಯು. ಉಗ್ರ..ರ್ಚರ್-ಭಯಂಕರವಾದ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಉತ್ಪಾತಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು. ವ್ಯಕ-ಭನ್ಮಾಸುರನಿಗೆ ವ್ಯಕಾಸುರನೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

೭೮ ಯೋನಿಜ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ; ಸೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲರುವ ಉಳಿ ದುವುಗಳು ಯೋನಿಸೃಷ್ಟವಲ್ಲ, ಮಾಯಾಬೀಜದೋಜೆಯಿಂದ-ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಕಾರಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ತತ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಕರ್ಮಪಾಶದಿಂದ ಬಂದಿಸಿ ಸೃಜಿಸಿ-ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಹರಿದೂಕಿನಿಂದ ಪೊರೆದು-ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಜಗತ್ತನ್ನು ವಿಷ್ಣುರೂಪಿಯಾಗಿ-ಕಾಪಾಡಿ. ಚತು....ರುದ್ರ-ನಾಲ್ಕುಮುಖ,

ದೀರ್ಘದೇಹ, ಹತ್ತುತೋಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಲಸಿತ-ಪ್ರಕಾಶ ಮಾನನಾದ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ದಹಿಪ-ಸುಡುವ, ಎಂದರೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೇ ನೀನು ಎಂದು ಬುಷಿಗಳು ರಾಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

೭೯-೮೦ ವಿಧುವಿಭಾಕರರ್-ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರು. ಪೊದಟ್ಟು-ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು. ಅಳ್ಯಾಡುಗುಂ.-ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲಯಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಅರೆಯಟ್ಟುವ-ಒಣಗಿಸಿ ಬಿಡುವ. ನೆರಂಬಾರರ್-ನೆರಮಂ-ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಾರರ್- ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು, ಕೋರಲು. ವಾರ-ಸಮೂಹ

೮೧ ಈ ಪದ್ಯವು ಯಮಕಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಅತುಲ ಜಾತಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ-ಅತುಲ-ಅಸದೃಶರಾದ, ಅನುಜಾತ-ತಮ್ಮಂ ದಿರುಗಳ, ಆನಂದಮೂರ್ತಿ-ಆನಂದವೇ ಮೂರ್ತಿಕರಿಸಿದಂತಿರುವ, ಎಂದರೆ ಆನಂದಸ್ವರೂಪನಾದವನೇ, ಜಯ-ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗು. ಪಾರಿಜಾತ ನಂದನರುಚಿರವಂದ್ಯ-ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನೇ, ಜಯಜಯ. ಮಹಾಘಾ ಗೌಘಭೇದನಾಶ-(ಅಶ್ರಿತರ) ಮಹತ್-ಅಧಿಕವಾದ ಅಘ-ಪಾಪಗಳೆಂಬ ಅಗ-ಬೆಟ್ಟಗಳ ಒಘ-ಸಮೂಹದ ಭೇದನದಲ್ಲಿ ಆಶಾ-ಆಸಕ್ತಿಯು ಯಾವೆನಿಸೋ ಅಂಥವನೇ; ನಿರಾಮಯ-ಪಾಪದೂರನೇ, ದೃಢಕಾಯನೇ; ಮಹಾದೀವ ಪಾಂಚಿತ-ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅದಿದೇವ-ಈಶ್ವರನಿಂದ ಅಂಚಿತ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೇ, ಜಯಜಯ ಎಂದು ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ.

ಅತುಲ...ಮೂರ್ತಿ-ಅತುಲ-ಅಸದೃಶವಾಗಿ, ಅನು-ಅನುಸರಿಸಿ, ಜಾತ-ಉಂಟಾದ, ಆನಂದ-ಸಂತೋಷದ, ಮೂರ್ತಿ-ಶರೀರವುಳ್ಳಂಥ ಎಂದರೆ ಸದಾ ಸಂತುಷ್ಟನಾದವನೇ ಸದಾನಂದನೇ, ಜಯಜಯ. ಜಯಜಯ ಪಾರಿಜಾತ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜಯಜಯ+ಅಪಾರಿಜಾತಾ....ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗಮಾಡಿ, ಅಪಾರಿಜಾತನಂದನರುಚಿರವಂದ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಪಾರಿಜಾತ-ಅಘ-ಹೋಗಿರುವ ಅರಿ-ಶತ್ರುಗಳ ಜಾತ-ಸಮೂಹವುಳ್ಳಂಥ ಮತ್ತು ನಂದನರುಚಿರ-ನಂದನರಲ್ಲಿ-ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ರುಚಿರ-ಅಭಿಪ್ರಾಯ (ಪ್ರೀತಿ) ವುಳ್ಳಂಥ ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ; ಇಂಥವನೇ ಜಯಜಯ ಎಂದರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

೮೨ ಆಳರ್ದು-ಧಾ-ಅಳರ್-ಧಯೇ. ಒಳರ್ದು-ಕೂಗಿಕೊಂಡು, ಧಾ. ಒಳಱು-ರಾವೇ; ಹೀಗೆ ಱು ಕಾರಾಂತ ಧಾತುವನ್ನು ರೇಫಾಂತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕ್ರಿಯಾ

- ರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ರೂಢಿಯು ೧೭ ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಬಂದಿದೆ ; ಪ್ರ. ತೋಟದ, ತೋರ್ದ ; ಒಳಣು, ಬಳದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಬಾಗುಳ್-ತ್ಸ. ವ್ಯಾಕುಲ, ಚಿಂತೆ. ಪೊದಟ್ಟು-ಪೊದುರ್ಗೆಯಾಗಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ.
- ೮೩ ಬೆದೆ-ತ್ಸ.ವ್ಯಥೆ. ಬಂದಣ-ತ್ಸ.ಬಂಧನ. ಉಪಹತಿ-ಪೆಟ್ಟು, ಹಿಂಸೆ. ಕೃತಾರ್ಥರೆವು-ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿ ಆದವು ; -ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಮಪದಗಳ ಮೇಲೆ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಉ. “ ಕೇಶವನೆ ” ಕೃತಜ್ಜರೆವು (೮೪) ಧನ್ಯರೆವು (೮೫) ಇತ್ಯಾದಿ.
- ೮೪ ಧರಾಮರಜನಂ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಒಗರ-ಅನ್ನ ಒಗರುಗೊಂಡುದು-ಉಪ್ಪಾಯಿತು, ಎಂದರೆ “ ಪಿಂಡ ಪೆರಂಗಾಯವಾಯಿತೆ ” ನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪದಾರ್ಥವಾಯಿತು ; ಅಥವಾ ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರಲಾಗಿ ಉಪ್ಪಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಎಂದರ್ಥ. ಆಳ್ವ ಚಿಂತೆ=ಆಳ್ವದು+ಚಿಂತೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ಆಳಿದ ಚಿಂತೆ. ನಿರ್ಜರತೆ-ನಿರ್ಜರರು ಜರಾರಹಿತರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಭಾವ. ಸೆಟೆ..ದೇವ-ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಣದಂತೆ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಿಡಲ್ಪಟ್ಟವರಾದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಲಾರದವರಾದರು.
- ೮೫ ಪಡಲಿಟ್ಟು-ಬಿದ್ದ. ಅಮದುರ್-ತ್ಸ. ಅಮೃತ. ಸುರಭಿ-ಕಾಮಧೇನು. ತಣ್ಣುಡ್=ತಣ್ಣೆತು+ಕೂಡ್ (ಅನ್ನ,) ಹೊಸಕನ್ನಡ ತಂಗಳು. ಸಾಕು+ಅದು+ಈ.
- ೮೬ ಎಣಿಯರ್-ಜತೆಗಾರರು. ದೆನೆದೆನೆಯಂ ಅಂಡರೆದು-ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ. ಉಂಡುಂಡು-ಅನುಭವಿಸಿ, ಕಂಡೂ, ಕೇಳಿಯೂ.
- ೮೭ ಪರಿಲಸಿತಮಾಯ್ತು-ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಯಿತು, ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.
- ೮೮-೯೨ ರಾವಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿ ಇದೆ ; ಬ್ರಹ್ಮನ ಕೆಲಸ ಪಂಚಾಂಗ ಶ್ರವಣಮಾಡಿಸುವುದು. ಮುತ್ತಯ್ಯಂ-ಬ್ರಹ್ಮ ; ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗ ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಅವನ ಮಗ ರಾವಣ. ಬಹುರೂಪಭೃತ್ವಮಂ-“ ಬಹುಧಾ ವಿಜಾಯತೇ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅನೇಕ ರೂಪವಾದ ಅವತಾರಗಳ ಮಾಡುವಿಕೆಯನ್ನು. ಅಂಡಲಗೆ-ತೊಂದರೆಗೆ ; ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ತೊಂದರೆಗೆ. ಅರುಣಜಂ-ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಸುಗ್ರೀವ. ದಶಶರನಂ ಪರಿಭವಿಸರಾರ್ಗೇ ಗೋಚರಂ ಎಂದನ್ವಯ. ಅನುವು-ಅನುಕೂಲವು. ಓವಿತು-ರಕ್ಷಿಸಿತು.

೯೩ ಕತ-ಕಾರಣ. ತುರಗವಾಹಂ-ಇಂದ್ರ; ಹೇಗೆ? ಎಮ್ಮನ್ನಯದ ಹಿರಿಯ ಣುಗಂ-ಸೂರ್ಯನ ಹಿರಿಯಮಗನಾದ, ಜಗುನೆಯಣ್ಣಂ-ಯಮುನೆಯ ಅಣ್ಣ ನಾದ ಯಮನು. ನೆರೆವೊಲರ-ನೆರೆವೊರಿನವರು, ಸಹಾಯಕರು.

೯೪-೯೫ ಸಾಮಂತ ಸಂದೋಹ-ಅಧೀನ ರಾಜರ ಸಮೂಹ. ದಿಶಾಂತವಿಶ್ರಾಂತ- ದಿಕ್ಕುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಎಂದರೆ ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪಿಸಿದ. ಆಮ್ನಾಯ-ಪೇದ. ಸಾಮಸಂಗ್ರಾಮ-ಸಾಮ ವೇವರಾದ ಚತುರೋಪಾಯಗಳ ಗುಣ. ಆಯಂ-ಲಾಭ, ಮೇರೈ. ಶಕ್ತಿತ್ರಯಂ- ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿ, ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ, ಉತ್ಸಾಹ ಶಕ್ತಿ. ಸಮವಾಯಲಕ್ಷಣಮಾಗೆ-(ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸಮವಾಯ ಸಂಬಂಧದಂತೆ) ಎಡಬಿಡದೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಲು.

೯೬ ನಿಜುಗೆ-ಇರಿಸುವಿಕೆ, ವಿನ್ಯಾಸ. ಸೆಡೆದ-ನವರಸಕ್ಕೂ ಭಕ್ತಿರಸಕ್ಕೂ ಸೇರುವೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿ, ಸೆಡೆದ, (ಹಿಂದೆ ನಿಂತ) ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಹಾಕಿದೆ.

೯೭ ಭೃಗುದ್ವಹಂ-ಭೃಗುವಿನ ವಂಶವನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದವನು ಪರಶುರಾ ಮನು. ಏಡೆಯಂ-ಏಳು ಸ್ಥಳವನ್ನು; ಪೂರ್ವಕಥೆ ಏನು? ಸೈಪು-ಪುಣ್ಯ.

ವೃತ್ತಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ವಾರ್ಧಿಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲು ಷಟ್ಪದಿ ಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಈ ಷಟ್ಪದಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣ ಸಮ ವೃತ್ತಯ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ಪಾದಗಳಿವೆ. ಮೊದಲು ಮೂರು ಪಾದಗಳೂ ಎರಡ ನೆಯ ಮೂರು ಪಾದಗಳೂ ಒಂದೇ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಇರುವುವು; ಎಂದರೆ ೧, ೨, ೪, ೫ ಪಾದಗಳು ಒಂದೇ ಮಾತ್ರಾ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳವಾಗಿಯೂ, ೩, ೬ ಪಾದಗಳು ಒಂದೇ ಮಾತ್ರಾ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ-೧ ನೆಯ ಪಾದ ದಲ್ಲಿ ೮, ೧೦, ೧೨, ೧೪, ೧೬, ೨೦ ಮಾತ್ರಗಳಿದ್ದರೆ, ೨, ೪, ೫, ೮, ೧೦, ೧೨, ೧೪, ೧೬, ೨೦ ಮಾತ್ರಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇರುವುವು. ೩ ಅಥವಾ ೬ ನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ೧ ನೆಯ ಪಾದದ ಒಂದೂವರೆಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರಗಳೂ ಮತ್ತು ಪಾದಾಂ ತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರುವೂ ಬರುವುವು. ಒಂದನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ೮ ಮಾತ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ೩ ನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ $೮ + \frac{8}{2} + ೨ = ೧೪$ ಮಾತ್ರಗಳೂ, ೧೦ ಇದ್ದರೆ $೧೦ + \frac{10}{2} + ೨ = ೧೭$ ಮಾತ್ರಗಳೂ, ೨೦ ಇದ್ದರೆ $೨೦ + \frac{20}{2} + ೨ = ೩೨$ ಮಾತ್ರಗಳು ಇವೆ.

ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ೬ ಭೇದಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳ ಹೆಸರು-ಶರಷಟ್ಪದಿ, ಕುಸುಮ
ಷಟ್ಪದಿ, ಭೋಗಷಟ್ಪದಿ, ಭಾಮಿನಿಷಟ್ಪದಿ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿಷಟ್ಪದಿ, ವಾರ್ಧಿಕಷಟ್ಪದಿ.
ಇವುಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟುಲಕ್ಷಣ-

ಶರ-ಕುಸುಮ-ಭೋಗ-ಭಾಮಿನಿ |

ಪರಿವರ್ಧಿನಿ-ವಾರ್ಧಿಕಂಗಳೆಂದಾಹು ತೆಹಂ ||

• ಕರಿ-ದಶ-ರವಿ-ಮನು ರಾಜರ್ |

ಬರೆ ವಿಂಶತಿಮಾತ್ರೆಯಿಂದೆ ಷಟ್ಪದಿ ನಡೆಗುಂ ||

ಟೀಕು-ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ೧ ನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಕರಿ=೮, ದಶ=೧೦, ರವಿ=೧೨,
ಮನು=೧೪, ರಾಜ=೧೬, ವಿಂಶತಿ=೨೦ ಮಾತ್ರಗಳಿದ್ದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶರ,
ಕುಸುಮ, ಭೋಗ, ಭಾಮಿನಿ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿ, ವಾರ್ಧಿಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಲಕ್ಷಣದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಾರ್ಧಿಕಷಟ್ಪದಿಗೆ
೧, ೨, ೪, ೫ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ೨೦ ಮಾತ್ರಗಳೂ, ೩, ೬ ರಲ್ಲಿ ೩೨ ಮಾತ್ರ
ಗಳೂ ಇರಬೇಕು.

ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ-ಈ ಗ್ರಂಥದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಧಿಯ ೪೭ ನೆಯ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ
ಮಾತ್ರ ಧ್ವನಿರೂಪು ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ.

೦ | | | ೦ | | | ೦ ೦ | ೦ | ೦ =20
ಪುಟ್ಟ ಬನಿಹೊಳ್ಳಿ ರಿಯನಾದಬೈಗುಂಡು ಬಾ |

೦ | ೦ | | | | | ೦ | ೦ | | | =20
ಯೊಟ್ಟವಂ ಸವಿದ ಮೊಲೆಯಂ ಪಟ್ಟುಮೇಣವನ |

೦ | | | | | ೦ | | | | | ೦ | | | | ೦ | | | ೦ =32
ತೊಟ್ಟಲೊಳೆ ಪರಿದವಂ ನಡೆದಡೆಯೊಳಾಡಿ ಬಳೆದವನಂತೆ ಮಾತುಗಲಿತು ||

೦ | ೦ | ೦ | ೦ | | | | ೦ ೦ | =20
ಒಟ್ಟಿನಿಂ ಬಿಜ್ಜೆ ಬಿನ್ನಣವಣಿತು ತನ್ನಣ್ಣ |

೦ | | | | | | ೦ | ೦ | ೦ | ೦ =20
ಗಟ್ಟುಳಿಯನೆಸಗುವನೆ ಸೋದರಂ ತಪ್ಪುಮುಂ |

೦ ೦ | | ೦ | ೦ | | | | ೦ | | | | | ೦ | ೦ | | | ೦ =32
ಬಟ್ಟೊರ್ವೆಗೆಯೊಡಂ ಮಹಿದು ಕಾಣ್ಬನೆಹಿರಿಯನೆಳೆಯೊಳ್ಳೆಗಪ್ಪವಡೆದು ||

ಮಾತ್ರಗಳ ರೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಗಣವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಟ್ಟದಿಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ
ಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಉಂಟು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ಪಟ್ಟದಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಷಮ
ದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ೫ ಮಾತ್ರಗಳುಳ್ಳ ೪ ಗಣವು
೧, ೨, ೪, ೫, ನೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೫ ಮಾತ್ರಗಳುಳ್ಳ ೬ ಗಣಗಳೂ ಒಂದು
ಗುರುವೂ ೩, ೬ ರಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುವು.

